PROVINCIE UTRECHT

PROGRAMMABEGROTING 2019

Utrecht, 25 september 2018

Inhoudsopgave

1. Belangrijkste ontwikkelingen in 2019 7

2. Inleiding begroting 2019 12

1. Programma's 15

1.11. Ruimtelijke ontwikkeling 16

Programmadoel 16

1.22. Landelijk gebied 31

Programmadoel 31

1.33. Bodem, water en milieu 42

Programmadoel 42

1.44. Economie en energie 55

Programmadoel 55

1.55a. Bereikbaarheid (excl. OV) 74

Programmadoel 74

1.65b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer 92

Programmadoel 92

1.76. Cultuur en erfgoed 98

Programmadoel 98

1.87. Bestuur en middelen 109

Programmadoel 109

1.9Overhead 123

Overhead 123

2. Paragrafen 125

2.1. Paragraaf Projecten 126

2.1.1Hart van de Heuvelrug 127

2.1.2Uithoflijn 130

2.1.3Omgevingswet 133

3. Financiële begroting 167

Financieel meerjarenperspectief 2017 - 2022 169

Stelposten en Algemene dekkingsmiddelen 171

Meerjarig beeld incidenteel en structureel 182

4. Bijlagen 184

Geprognosticeerde balans 194

Financiële kengetallen 195

Berekening EMU-Saldo 197

Staat van begrotingssubsidies 240

Overzicht op taakvelden 247

Afkortingenlijst 253

Colofon 255

PROVINCIE :: UTRECHT

BEGROTING 2019 IN HET KORT

OPGAVEN PROVINCIE UTRECHT

AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

- Krachtige en duurzame economie
- Gezonde leefomgeving
- Vitale steden en platteland
- Robuuste natuur
- Aantrekkelijke cultuurhistorische infrastructuur

GOEDE BEREIKBAARHEID

- Veilig en slim benutten
- Goed openbaar vervoer
- Goede doorstroming

INKOMSTEN

VAN OVERHEDEN

Van het Rijk uit het Provinciefonds	€ 219.158.000
Van het Rijk aan Motorrijtuigenbelasting	€ 122.008.000
Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	€ 16.528.000

OVERIGE INKOMSTEN

Uit provinciale reserves	€ 94.513.493
Aan ontvangen rente en dividend	€ 3.889.000
Aan verkoop grond, huur, leges e.d.	€ 25.272.000 +

TOTAAL INKOMSTEN € 481.368.493

UITGAVEN

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Aantrekkelijke steden en dorpen	€ 6.442.000
Provinciaal ruimtelijk beleid	€ 3.953.000
Ruimtelijke kwaliteit en overig	€ 3.221.000

LANDELIJK GEBIED

Behouden, beleven en verbeteren natuur	€ 24.960.000
Ontwikkeling robuust natuurnetwerk	€ 22.190.000
Duurzame landbouw, leefbaarheid en overig	€ 7.175.000

BODEM, WATER EN MILIEU

Gezonde en veilige leefomgeving	€ 12.007.000
Bodem-, grond- en oppervlaktewater	€ 8.189.000

ECONOMIE EN ENERGIE

Economie	€ 9.314.000
Recreatie en toerisme	€ 8.301.000
Energietransitie	€ 1.500.000

BEREIKBAARHEID

Openbaar vervoer	€ 171.019.893
Beheer (vaar)wegen, overig	€ 47.992.000
Programma's, projecten en subsidies mobiliteit	€ 45.669.000

CULTUUR EN ERFGOED

Erfgoed	€ 16.885.000
Cultuur en bibliotheken	€ 4.180.000

BESTUUR EN MIDDELEN

Provinciale Staten	€ 2.958.000
Kabinetszaken	€ 1.605.000
Strategie en bestuurlijke zaken	€ 7.560.000

OVERHEAD, RESERVES EN STELPOSTEN € 76.247.600 +

TOTAAL UITGAVEN € 481.368.493

SALDO BEGROTING: INKOMSTEN - UITGAVEN = € 0,00

Deze begroting wordt op 5 november behandeld in de vergadering van Provinciale Staten. Ga voor de volledige begroting naar provincie-utrecht.pcportal.nl.

1. Belangrijkste ontwikkelingen in 2019

Voorwoord

De provincie Utrecht is een aantrekkelijke plek om te wonen, te werken, te ontspannen en te ontmoeten: met een krachtige economie, in het centrum van Nederland, prettige woonlocaties, mooie natuurgebieden en bijzonder erfgoed. Deze aantrekkelijkheid leidt tot een forse groei van het aantal woningen, arbeidsplaatsen en de mobiliteit. Dat biedt veel kansen en tegelijkertijd een aantal uitdagingen. Hoe gaan we om met de (krappe) ruimte, de sociale effecten en snelle transities in denken en technologieën? En op welke vraagstukken kan de provincie daadwerkelijk het verschil maken? In het eerste deel van hoofdstuk 1 staan we uitvoerig stil bij de belangrijkste maatschappelijke opgaven.

Om opgaven succesvol aan te pakken hebben alle betrokken partijen in de regio elkaar hard nodig. Dit vraagt om een intensivering van de samenwerking, zowel tussen gemeenten, tussen rijk en regio als tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke partners. Als organisatie willen we snel en flexibel kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen. In ons werk zal een opgavegerichte aanpak steeds meer nadruk krijgen: integraal, sector overstijgend, verbindend en samenwerkend. Het tweede deel van hoofdstuk 1 schetst de ontwikkelingen in onze organisatie.

Met de begroting 2019 sluiten we een coalitieperiode van vier jaar af, maar kijken ook vooruit naar komende jaren. Wij denken dan bijvoorbeeld aan majeure opgaven als de systeemsprong mobiliteit en de (enorme) woningbouwopgave, de uitwerking van de provinciale Omgevingsvisie en de verankering daarvan in de Omgevingswet. Maar ook aan kansen zoals een klimaatbestendige leefomgeving, een vitaal platteland, een sterke regionale economie en de aanpak van ondermijning. Het is aan het nieuwe bestuur om verder concreet invulling te geven aan de opgaven in de provincie Utrecht voor de komende jaren.

Op 1 januari 2019 treedt de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden toe tot onze mooie provincie. Welkom! Het verbinden van de nieuwe gemeente met onze plannen en regels en waar nodig het ontvlechten van wettelijke samenwerkingsverbanden is in volle gang. Wij kijken uit naar een prettige en duurzame samenwerking.

1.1Maatschappelijke ontwikkelingen

Aantrekkelijke regio met opgaven
In de provincie Utrecht is het aantrekkelijk om te wonen, te werken, te ontspannen en te ontmoeten. Utrecht is een belangrijke motor van de Nederlandse economie in het centrum van het land. Met een jonge, hoogopgeleide beroepsbevolking, excellente kennis en wetenschap, een sterke kennisintensieve en dienstverlenende economie en nauwe samenwerking tussen overheden, bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen is Utrecht de meest competitieve regio van de Europese Unie (na de Brexit). Ook om te wonen is de provincie voor veel mensen aantrekkelijk met een unieke mix van steden, dorpen, landschappen, natuurgebieden, cultuur en erfgoed op korte afstand van elkaar. Deze aantrekkelijkheid heeft ook een keerzijde. Het aantal woningen, arbeidsplaatsen en de mobiliteit nemen de komende jaren fors toe. Het beslag hiervan op de krappe ruimte, de effecten op sociaal vlak en een gezonde leefomgeving zullen regelmatig onderwerp van gesprek zijn. Voorbeelden zijn de toenemende mobiliteit en de relatie met gezondheid, de toegankelijkheid van woningen voor iedereen ten opzichte van sterk stijgende prijzen (dat kan leiden tot een ruimtelijke scheiding van ‘arm’ en ‘rijk’), het behoud en beheer van het unieke landschap (denk aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Utrechtse Heuvelrug) in combinatie met andere (majeure) opgaven, de krapte op de arbeidsmarkt en de beschikbaarheid van goed gekwalificeerde mensen. Keuzen daarin zijn onvermijdelijk en oplossingen misschien onorthodox. Denk bijvoorbeeld aan het Ringpark, dat we willen positioneren als bovenregionaal en nationaal concept om de groei van de stedelijke regio te verbinden met de groene omgeving. Om de kwaliteit van leven hoog te houden, zal een duurzame balans nodig zijn. Een balans waarbij we zoeken naar innovatieve manieren om de groei in wonen, werken en mobiliteit samen te laten gaan met minder negatieve omgevingseffecten, zoals toenemende verkeersongevallen, CO2-emissies, uitstoot van fijnstof en geluidshinder.

Groei bereikbaar maken
De sterke groei, zowel demografisch als economisch, heeft grote gevolgen voor de mobiliteit. Het wordt nog drukker op fietspaden, op de weg en in de trein, tram en bus, wat resulteert in flinke knelpunten. De recente Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA 2017) toont dat aan. Zo’n 30% van het verkeer is lokaal, 30% heeft een herkomst of bestemming in de regio en 30% van het verkeer gebruikt Utrecht als route naar bestemmingen buiten de regio. De prognose is dat alle drie deze herkomst- en bestemmingsrelaties sterk zullen blijven toenemen. Het huidige systeem loopt tegen zijn grenzen aan en volstaat niet om de verwachte groei op een gezonde en duurzame manier op te vangen. Voor fysieke uitbreidingen van infrastructuur ontbreekt steeds vaker de ruimte. Naast meer van hetzelfde is er ook behoefte aan anders. Er zijn keuzes nodig die leiden tot een betere spreiding van de vraag naar mobiliteit in relatie tot ruimte, modaliteit en tijd en tot een veel betere integratie van meerdere modaliteiten. Dat vraagt om een combinatie van fysieke multimodale én niet-fysieke maatregelen en mogelijk ook om andere netwerkkeuzes in relatie met nieuwe ontwikkellocaties voor wonen en werken. Het programmaplan U Ned vormt de basis voor toekomstige inspanningen van provincie, gemeente Utrecht en Rijk om groei bereikbaar te maken. Samen met gemeenten werken we aan een regionaal fietsnetwerk met snelle fietsverbindingen, slimme oplossingen om veiligheid en doorstroming te verbeteren en aan maatregelen om het fietsgebruik te stimuleren. Mede op basis van de lange termijnvisie van het Toekomstbeeld OV wordt een uitvoeringsprogramma OV voor 2019-2023 opgesteld. Dit programma geeft richting en inhoud aan investeringen voor de verbetering van het OV-netwerk.

Klimaatverandering met grote impact
Provincies, gemeenten en waterschappen krijgen steeds vaker te maken met hoosbuien, wateroverlast, langere perioden van droogte en hitte. Het veranderende klimaat vraagt om maatregelen op alle schaalniveaus om de gevolgen voor gezondheid, veiligheid, productiviteit en natuur te beperken. Als provincie willen we ruimte bieden aan de transitie naar een energieneutraal Utrecht en naar een klimaatbestendige leefomgeving. Uitdagingen zijn onder andere de ruimtedruk versus ruimte voor energielandschappen en windmolens, de bescherming van de waarden van landschap, natuur en erfgoed en het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van stad en landelijk gebied. Met Regionale Energie Strategieën, die we samen met partners opstellen, willen we een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energieopwekking met maatschappelijke acceptatie realiseren. Verder willen we de transitie naar een aardgasloze gebouwde omgeving stimuleren door kennis toegankelijk te maken en partijen te verbinden. Het grootste deel van onze provincie ligt in overstroombaar gebied. Met een ontwikkelprogramma voor regionale waterkeringen maken we ons gebied veiliger, bij dijkversterkingen kijken we ook naar kansrijke meekoppelkansen en zorgen we samen met partners voor een robuuste ruimtelijke inrichting om water zo goed mogelijk op te vangen. In de regiodeal Groene Hart leggen we een duidelijke relatie tussen bodemdaling, klimaatadaptatie, de energieopgave en circulaire economie.

Een gezonde leefomgeving
Een van de doelen van de nieuwe Omgevingswet is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. De leefomgeving moet gezond en veilig zijn, uitnodigen tot bewegen en ontmoetingen, en prettig om in te wonen. Door de leefomgeving gezonder in te richten kan veel gezondheidswinst worden geboekt. De uitdaging waar we als provincie en regio voor staan - bij een toenemende druk op de ruimte - is de leefomgeving zo in te richten dat inwoners deze als prettig ervaren, de veiligheid van onze inwoners gewaarborgd is, de omgeving ook daadwerkelijk uitnodigt tot gezond gedrag en de negatieve gezondheidseffecten van luchtvervuiling en geluidsoverlast verminderen. Met het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving geven we samen met partners impulsen aan het ontwikkelen van slimme en innovatieve

oplossingen om de leefomgeving gezond in te richten en via de ruimtelijke inrichting gezond gedrag te stimuleren. We zetten ook onze wettelijke taken (lucht, geluid, geur, externe veiligheid) in om dit te realiseren.
De provincie werkt mee aan twee regiodeals waar gezondheid en een gezonde leefomgeving belangrijke onderwerpen zijn. In de regiodeal Gezond Stedelijk Leven richten we onze aandacht met name op de overgangen tussen stad en land. Door te investeren in deze gebieden en verbindingen te creëren nodigen we inwoners uit om te bewegen, elkaar te ontmoeten, te leren en gezond te eten. In de regiodeal FoodValley is veel aandacht voor de gezondheid van burgers van het prille leven tot de oude dag en hun voeding en voor gezonde lucht rondom agrarische bedrijven (fijnstof).

Samenleven vraagt om samen werken
Zoals eerder gemeld zijn de grote opgaven voor wonen, werken, bereikbaarheid en recreëren sterk met elkaar verweven. In veel situaties zal er geen sprake zijn van een eenduidige oplossing, maar gaat het om meervoudige oplossingen op verschillende schaalniveaus. Een intensivering van de samenwerking met alle partijen is noodzakelijk: zowel tussen gemeenten, regio en rijk als tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke partners. Als provincie stimuleren we ook de samenwerking tussen gemeenten onderling. We zullen middelen en instrumenten van alle partners gezamenlijk moeten inzetten en zoveel mogelijk op elkaar moeten afstemmen. Helderheid over wederzijdse belangen helpt in het bedenken wie wanneer betrokken wordt bij het proces en welk instrument daarvoor het meest geschikt is. Op basis van onderzoek uit 2018 willen we participatietrajecten optimaliseren en optimaal gebruik te maken van (inwoners)initiatieven. Voor diverse majeure trajecten, zoals de Omgevingswet en de provinciale Omgevingsvisie, zijn intensieve participatietrajecten ingericht. In de samenwerking willen we verschillende niveaus met elkaar verbinden, van bestuur tot management en uitvoering. Goede voorbeelden hiervan zijn onder andere de samenwerking met de partners van U Ned voor een bereikbare groei en de samenwerking met drie gemeenten, de Universiteit Utrecht en het Rijk bij de versterking van het economisch systeem met een regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) en een regionale economische agenda. Een landelijk voorbeeld betreft de gezamenlijke bestuurlijke aanpak voor belangrijke maatschappelijke opgaven, vastgelegd in het Interbestuurlijke Programma (IBP). Tot slot hanteren we in onze samenwerking een grensontkennende aanpak. Zo werken wij steeds intensiever samen met o.a. Regio FoodValley en regio Gooi en Vechtstreek.

De digitale samenleving: open data en toegankelijkheid
We leven in een bijzondere tijd. Onze samenleving technologiseert en digitaliseert in hoog tempo. Er ligt een datalaag over ons land. Die laag meet data, geeft ze door, analyseert en interpreteert. We zijn zo een internet of people in een internet of things geworden. En die verandering is minstens zo betekenisvol als de invoering van elektriciteit een eeuw geleden. Als provincie willen we enerzijds alle kansen benutten, maar tegelijkertijd ook de autonomie van de burger respecteren. De Grondwet en de daaruit voortvloeiende publieke waarden zoals privacy, zelfbeschikking en gelijkheid zijn juist bij de voortschrijdende digitalisering essentieel om te borgen. Vandaag de dag wordt veel gesproken over de kansen die, bijvoorbeeld, kunstmatige intelligentie, blockchain en drones bieden. Overheden, bedrijven en instellingen investeren in nieuwe technische mogelijkheden omdat ze kansen zien voor het verbeteren van hun taken, diensten of producten. Denk hierbij aan het verbeteren van verkeersveiligheid, slimme lantaarnpalen met sensoren, smartgrids in woonwijken, etc. Belangrijk is dat we niet alleen focussen op techniek, maar op de manier waarop we in de toekomst samenleven en hoe dat verandert. Techniek is geen doel op zich, maar wel een onvermijdelijke gamechanger. Hierbij ontstaan ook vragen, waarop we soms nog geen antwoord hebben. De provincie besteedt volop aandacht aan open data en toegankelijkheid en zet zich in om overheidsdata actief beschikbaar te maken. Belangrijk daarbij is dat de open en publieke data, zoals bijvoorbeeld vervoersgegevens, niet in handen vallen van private en gesloten platforms. Digitale middelen passen we steeds vaker toe bij onze maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het inzetten van 3D-modellering bij infrastructuur en gaming bij maatschappelijke participatie. Op de website GeoPoint bieden we op een toegankelijke en aantrekkelijke manier alle geografische informatie en apps aan. Door het organiseren van bijeenkomsten over digitale vernieuwing van het middenbestuur vragen wij aandacht voor digitalisering bij medeoverheden. Ook willen we experimenten met datagebruik uitvoeren en delen we kennis met medeoverheden, zoals de veiligheidsregio's en omgevingsdiensten.

Duurzaam en circulair
Een circulaire economie is een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten, materialen, grondstoffen en behoud van natuurlijke grondstoffen als uitgangspunt neemt. Dit betekent dat kringlopen gesloten moeten worden en dat in alle fasen van de kringloop waarde wordt toegevoegd. Als provincie willen we samen met alle betrokken partners op regionale en lokale schaal verbindingen leggen en uitvoeringskracht organiseren. Investeringen in circulaire economie worden op die manier een vliegwiel voor meer welvaart en welzijn in een aantrekkelijke leefomgeving. Dit levert veel nieuwe banen op, met volop mogelijkheden voor het midden- en kleinbedrijf. Met deze ingrijpende verandering in het leven van mensen die hoe dan ook gaat plaatsvinden, kunnen we een bedreiging en een last transformeren naar meer ruimtelijke kwaliteit en meer economische kracht.

1.2Organisatie ontwikkelingen

Vijfheerenlanden
Op 1 januari 2019 is de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden (door samenvoeging van Leerdam-Vianen-Zederik) gevormd en ligt de gemeente door een provinciegrenswijziging in de provincie Utrecht. We ondersteunen Vijfheerenlanden in hun (regionale) beleidsambities en verwerken deze in onze strategische en

beleidsdocumenten. Daarnaast ronden we op zorgvuldige wijze de overdracht van de rechten en verplichtingen tussen Zuid-Holland en Utrecht af zodat inwoners, maatschappelijke organisaties en andere partijen daar geen of nauwelijks hinder van ondervinden. Een en ander zal zijn doorwerking hebben op de provinciale begroting (financiële verplichtingen) en de organisatie (overname van personeel) op meerdere fronten, zoals de overdracht en beheer van (vaar)wegen, het verwerken van data in onze informatiesystemen, het aanpassen van de OV-concessie, het opnemen in cultuur- en erfgoedprogramma's, etc.

Opgavegericht werken
Onze omgeving vraagt een organisatie die snel en flexibel inspeelt op maatschappelijke vraagstukken en opgaven. Met onze organisatieontwikkeling willen we de organisatie in 2019 qua structuur en werkwijze daarop nog beter inrichten. De maatschappelijke opgaven zijn in de tijd veranderlijk en ze overstijgen allemaal de grenzen van beleidsvelden en organisaties. Veel provinciale doelen zijn niet bereikbaar door inzet van de provinciale instrumenten alleen. We werken daarom samen met een groot aantal externe partners. We werken integraal over de sectoren heen. Onze inzet stemmen we flexibel af op de problemen en kansen die zich voordoen in de coalities rond onze opgaven. Dat noemen we opgavegericht werken. In de eerste plaats is het een kwestie van professionaliteit, houding en gedrag. We versterken ons strategisch vermogen, stimuleren het nemen van verantwoordelijkheid en bieden intervisietrajecten aan. Met dit perspectief gaan we werken met een integrale aanpak vanuit multidisciplinaire en sector-overstijgende opgaveteams, die we vanuit de opgave aansturen met een opgavemanager. Om opgavegericht werken te stimuleren en ontwikkelen hebben we ook het UtrechtLab in gericht. Dit is een fysiek en openbaar toegankelijk leerplatform voor het bevorderen van beleidsinnovatie, het organisatieleren binnen maatschappelijke opgaven en het verbinden met externe partners.
Het opgavegericht werken krijgt ook vorm binnen de vernieuwde opzet van de agenda vitaal Platteland. Naar aanleiding van het gezamenlijk advies van twee advocatenkantoren over de rechtmatigheid wordt prioriteit gegeven aan de herijking van de governance binnen het programma Agenda Vitaal Platteland. Daarbij ligt de nadruk op versterking van de adviesrol van de gebiedscommissies en versterking van het opdrachtgeverschap van de provincie voor provinciale beleidsopgaven. De sturingsfilosofie van de Agenda Vitaal Platteland blijft behouden. De nieuwe werkwijze, organisatie en rol van de gebiedscommissies zal voorjaar 2019 operationeel zijn.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en informatieveiligheid
Wij zijn zeer alert op het naleven van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), die per 25 mei 2018 van toepassing is. De gevolgen zijn voor de gehele organisatie en iedere medewerker merkbaar doordat bij vrijwel ieder proces binnen de organisatie in meer of mindere mate persoonsgegevens worden verwerkt. Denk aan gegevens van externen zoals burgers, contactpersonen, opdrachtnemers en leveranciers en van medewerkers zelf. In 2019 zorgen we ervoor dat de veiligheid van onze websites structureel is verbeterd en dat we vertrouwelijke informatie veiliger kunnen opslaan en e-mailen.

Integriteit
Integriteit kan het vertrouwen in de overheid maken of breken. Het is dus belangrijk dat ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers integer zijn. Er zijn regels en gedragscodes ontwikkeld om die integriteit zoveel mogelijk te borgen. Maar minstens zo belangrijk is dat integriteit een soort grondhouding moet zijn, een mentaliteit. Als provincie besteden we hier doorlopend aandacht aan. Er is een integriteitsnota opgesteld, waarmee we constante aandacht voor dit belangrijke vraagstuk borgen in de organisatie.

Ondermijning
De georganiseerde ondermijnende criminaliteit blijft een grote zorg. In 2019 stellen we een regionaal ondermijningsbeleid op en, samen met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum), werken we aan het weerbaar maken van de organisatie. We organiseren bewustwordingsbijeenkomsten met onder meer notarissen en bouwen het Bibob-beleid verder uit.

Financiën
De klassieke afspraken met het Rijk over rijksbijdrage van projecten en programma's, bijvoorbeeld voor nieuwe wegen, lijken niet meer aan de orde. Door een sterke vermindering van de aardgasbaten, die van oudsher de bron waren voor het infrafonds, is minder geld beschikbaar. Vanuit het Rijk is een zoektocht gestart naar de inzet van maatschappelijk kapitaal, bijvoorbeeld dat van de Pensioenfondsen. Ook zal per 1 januari 2019 de nieuwe ontwikkelings- en investeringsinstelling Invest-NL van start gaan met een werkkapitaal van € 2,5 miljard. Invest-NL gaat bijdragen aan het financieren van maatschappelijke transitieopgaven door investeringen op gebieden als energie, verduurzaming, mobiliteit en voedsel en maatschappelijke domeinen als zorg, veiligheid en onderwijs. Om beter toegang te krijgen tot de middelen van Invest-NL werkt de regio Utrecht gezamenlijk aan de oprichting van een regionale ontwikkelingsmaatschappij.
Bij een aantal financiële arrangementen zal sprake zijn van publieke cofinanciering vanuit de regio. Om toegang te krijgen tot Rijksmiddelen is het belangrijk dat de regio (niet alleen de provincie) middelen beschikbaar heeft om in te kunnen zetten. Een voorbeeld hiervan zijn de regiodeals, waarbij de overheid per regiodeal €5-40 miljoen ter beschikking stelt, onder voorwaarde de regio tenminste 50% cofinanciert. Om hierop in te kunnen spelen is het zinvol na te denken over een andere visie op financiële middelen, hoe om te gaan met reserves, et cetera. Ook het opgavegericht werken zou aanleiding kunnen vormen voor zo'n nieuwe visie. Veel middelen zijn momenteel sectoraal vastgelegd, terwijl de maatschappelijke opgaven juist dwars door de sectoren heenlopen.

Een duurzame provincie
Op meerdere fronten werkt de provincie Utrecht aan het toepassen van duurzaamheid, energietransitie en/of circulaire economie. Voor het Huis voor de provincie hebben we de ambitie gesteld om het gebouwlabel te verbeteren naar minimaal een B-label met een A-label als perspectief. Het vervangen van de noodstroomvoorziening, dimbare energiezuinige verlichting, het aanbrengen van warmtewerend folie op de ramen en het plaatsen van zonnepanelen moeten leiden tot een geraamde reductie van de energielasten met 40% tegen het einde van 2019. Verder krijgt het Huis voor de provincie een opener en publieksgerichter karakter. De centrale hal op de begane grond en het vergadercentrum worden voor iedereen vrij toegankelijk gemaakt. Uiterlijk in 2020 moet 10% van het publieke inkoopbudget circulair aanbesteed worden. Wij dragen daaraan bij door de aanbesteding voor het onderhoud en de aanvulling van het kantoormeubilair op alle kantoorlocaties volledig circulair en maatschappelijk verantwoord uit te voeren, en waar mogelijk een rol toe te kennen aan het (regionale) midden- en kleinbedrijf. Voor circulaire economie ontwikkelen we een actieprogramma met aandacht voor een andere mindset van medewerkers en het identificeren van potentiële transitieopgaven.

1.3Ter afsluiting

Met deze begroting borduren we voort op een aantal resultaten die wij de laatste jaren samen met onze partners hebben geboekt, zoals:

- het versterken van de urgentie voor een gezamenlijke regionale aanpak van het klimaatvraagstuk, met programma's als energietransitie en klimaatadaptatie
- een gezamenlijk programma met de gemeente Utrecht en het Rijk voor het verbeteren van de bereikbaarheid vanuit een integraal perspectief, inclusief het besef dat een schaalsprong noodzakelijk is
- de start van een aanjaagprogramma gezonde leefomgeving, waarmee we een duidelijk signaal afgeven dat de provincie daarin een zinvolle rol kan vervullen
- een versterkt regionaal economisch systeem door de inzet van de Economic Board Utrecht (EBU) en een start voor een substantiële doorontwikkeling daarvan met een regionale ontwikkelingsmaatschappij
- een Technologieraad Regio Utrecht (TRU) waarbij alle betrokken partijen samenwerken aan het urgente vraagstuk van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
- het mobiliteitsprogramma 2019-2023 met aandacht voor de integratie van voormalig Bestuur Regio Utrecht (BRU), de grote groeiopgave van de regio en de inzet op Smart Mobility, inclusief een nieuwe begrotingssystematiek
- een succesvolle organisatie van het themajaar De Stijl, samen met de gemeenten Utrecht en Amersfoort
- een regiostrategie voor toerisme, dat samen met gemeenten is opgesteld en nu in uitvoering gaat
- een stevige impuls aan een natuurinclusieve en circulaire landbouw, vastgelegd in de nieuwe landbouwvisie
- een vernieuwd perspectief op cultuur, waarbij we meer dan voorheen inzetten op het versterken van de relatie tussen cultuur en gebiedsontwikkeling
- een duidelijke visie op een integrale samenwerking met onze omgeving en een aanzet om de organisatie daarop in te richten vanuit een opgavegerichte manier van werken.
- Resultaat op gebied van natuur.
- Het behoud van de Utrechtse natuurwaarden en de daarbij behorende biodiversiteit door verdere realisatie van een robuust netwerk van natuurgebieden en door het verder op orde brengen van de natuurkwaliteit in onze al bestaande natuurgebieden en daarbuiten.

2. Inleiding begroting 2019

2.1Vernieuwingen

Doelenboom

Bij de behandeling van de jaarrekening 2016 en de kadernota 2018 in Provinciale Staten zijn diverse moties aangenomen gericht op kwaliteitsverbetering van de P&C producten. Een aantal verbeteringen zijn direct doorgevoerd in de begroting 2018 of komen voort uit de beleidsaudit financiën mobiliteit en het onderzoek conform de methode Duisenberg. Om tot de gewenste kwalitatieve verbetering te komen voor de begroting 2019 zijn in de afgelopen periode de nodige stappen gezet. Enerzijds op inhoud door het opstellen van de Doelenboom en anderzijds op het proces door het aanpassen van een aantal stappen hierin. Hierdoor wordt de gewenste kwaliteitsverbetering in de begroting 2019 doorgevoerd. Vanuit de inhoud zal de begroting worden opgebouwd in de structuur van de doelenboom (met behulp van de 3W vragen). Dit maakt de begroting meer specifiek en overzichtelijker.
Daarnaast wordt bij het opstellen van de begrotingsprogramma's meer aandacht besteed aan het koppelen van de doelen uit de doelenbomen en de strategie en provinciebrede onderwerpen. Hierdoor ontstaat meer onderlinge samenhang en eenheid. De doorontwikkeling van de Doelenbomen 2019 bestaat uit de volgende zaken:

- Koppeling Doelenbomen en beleidscyclus
  De Doelenbomen 2019 zijn duidelijk gelinkt aan de diverse beleids- en uitvoeringsplannen die op de verschillende onderdelen zijn vastgesteld door Provinciale Staten. Hierdoor wordt op een heldere en transparante manier de link gerealiseerd tussen de beleidscyclus en de P&C cyclus.
- Toevoegen van SMART jaardoelen
  Om inzicht te geven over de doelstellingen voor het komend jaar, in dit geval 2019, wordt in de begroting ook per meerjarendoel weergegeven wat het beoogd resultaat 2019. (ook SMART geformuleerd)
- Koppelen van financiële middelen aan het beleidsdoel in tegenstelling tot de Doelenbomen 2018 waarbij de financiën op programmadoel waren gekoppeld.
  In de begroting 2018 zijn de financiële middelen op het programmaniveau gekoppeld. In de begroting 2019 zijn de financiële middelen aan het beleidsdoel gekoppeld. Het resultaat hiervan is dat de financiële middelen in kleinere delen verdeeld zijn per begrotingsprogramma. Mede hierdoor wordt de transparantie vergroot op het gebied van inzet van middelen en bereikte resultaten.

Subprogramma Bereikbaarheid Openbaar vervoer

In het rapport van de Beleidsaudit Financiën Mobiliteitsprogramma zijn aanbevelingen gedaan die invloed hebben op de inrichting en inhoud van het programma bereikbaarheid. In de Kadernota hebben we aangegeven hoe we hiermee om willen gaan in de begroting 2019. In de begroting is dit als volgt verwerkt:

- De doelenboom is afgestemd op het op 12 juli door PS vastgestelde mobiliteitsprogramma.
- Bij het opstellen van de begroting 2019 is de inrichting van het mobiliteitsprogramma gehanteerd.
- De financiële administratie is zodanig ingericht dat de financiële informatie op het niveau van het nieuwe mobiliteitsprogramma kan worden ontsloten.
- Binnen programma 5 Bereikbaarheid is een subprogramma Openbaar vervoer opgenomen.

Conform de financiële verordening wordt het Subprogramma op dezelfde manier gepresenteerd als een Programma, in deze begroting als 5b. Bereikbaarheid OV. Inhoudelijk vallen beide programma's onder het Mobiliteitsprogramma en dezelfde doelenboom. In deze begroting is dit nu gesplitst weergegeven. In 2019 zijn er verkiezingen. Het installeren van de nieuwe staten en coalitie is dan ook het juiste moment om deze werkwijze te evalueren. Samen met de totale programma indeling van de begroting.

Meerjareninvesteringsplan (MIP) en Meerjarenonderhoudsplan (MOP)

Op 12 juli zijn door PS het Mobiliteitsprogramma en de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit vastgesteld. Bij het Mobiliteitsprogramma is aangegeven dat het Meerjarenonderhoudsplan (MOP) Mobiliteit onderdeel zou zijn van de begroting als bijlage. De kostenramingen in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP) zijn voor de jaren na 2019 nog niet voldoende stabiel, dit heeft op dit moment de focus binnen het domein Mobiliteit. Om onduidelijkheden te voorkomen is ervoor gekozen het MOP te presenteren aan de Financiële Audit Commissie (FAC) voorafgaand aan de begrotingsbehandeling door de Provinciale Staten. Vanaf de begroting 2020 is het MOP definitief een bijlage bij de begroting.

2.2Leeswijzer

Doelstelling Programmabegroting

De Programmabegroting is een belangrijk instrument voor provinciale staten om inhoud te geven aan haar kaderstellende rol. In de Programmabegroting worden de keuzes voor 2019 vastgelegd voor de belangrijkste activiteiten, doelstellingen en de hieraan gekoppelde inzet van de financiële middelen.

Plaats Programmabegroting in de planning & control cyclus

In het coalitieakkoord 2015-2019 is de koers van de provincie op hoofdlijnen uitgezet en zijn de benodigde financiële middelen voor uitvoering van deze ambities in kaart gebracht. In de Programmabegroting wordt voor dat begrotingsjaar vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De Programmabegroting wordt door provinciale staten vastgesteld. Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld aan actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via de Kadernota, maar ook incidenteel op basis van door provinciale staten en gedeputeerde staten genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die aan provinciale staten worden voorgelegd. In de jaarstukken wordt uiteindelijk eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over de inzet van de financiële middelen.

Structuur van de Programmabegroting

De structuur van de Programmabegroting wordt grotendeels bepaald door een aantal wettelijke vormeisen. Het BBV bevat de volgende vormeisen voor de Programmabegroting:

1. De beleidsbegroting, onderverdeeld in:
    - Een programmaplan: een programma is een geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. In het programmaplan wordt per beleidsprogramma expliciet ingegaan op welke maatschappelijke effecten worden nagestreefd, hoe men deze effecten wil gaan bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn;
    - De paragrafen: deze bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De voorgeschreven paragrafen zijn: onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen, grondbeleid, financiering, bedrijfsvoering, weerstandsvermogen en risicobeheersing en lokale heffingen.
2. De financiële begroting, onderverdeeld in:
    - De uiteenzetting van de financiële positie;
    - Het overzicht van baten en lasten.

Indeling Programmabegroting

Hoofdstuk 1 geeft een beknopte samenvatting van de beleidsbegroting. Het programmaplan is weergegeven in hoofdstuk 2. Ieder programma is, conform het BBV, ingedeeld in de drie “w-vragen”: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat dat kosten? Voor elk programma is in de eerste paragraaf (wat willen we bereiken?) het programmadoel opgenomen en wordt ingegaan op de financiële middelen die hiervoor beschikbaar worden gesteld (wat gaat dat kosten?). Per programma wordt een overzicht van de baten en lasten gegeven en, indien van toepassing, een meerjarenraming van de verwachte investeringen. In de tweede paragraaf (wat gaan we daarvoor doen?) worden de beleidsdoelen en activiteiten beschreven die ervoor zorgen dat deze doelen worden bereikt. Samen vormen deze twee paragrafen de doelenboom. Ook per beleidsdoel wordt inzicht gegeven in de begrote bedragen voor 2019 en een meerjarenraming. Daarna volgt per programma inzicht in de verbonden partijen en een tabel met indicatoren. Hoofdstuk 3 bevat de paragrafen. De projectbladen zijn als eerste paragraaf opgenomen, daarna volgen de zeven verplichte paragrafen uit de BBV. Net als bij de programma’s wordt ook in hoofdstuk 3 voor ieder project en iedere paragraaf antwoord gegeven op elk van de drie w-vragen, indien van toepassing.

Hoofdstuk 4 bevat de financiële begroting, waarin in de eerste paragraaf de financiële positie uiteen wordt gezet en in de tweede paragraaf een overzicht wordt gegeven van de baten en lasten, inclusief een meerjarenraming en verschillenanalyse. Tenslotte is nog een aantal bijlagen opgenomen.

Jaarrekening 2017

Op het moment dat de Programmabegroting 2019 werd opgesteld was de jaarrekening 2017 nog niet vastgesteld. De gepresenteerde cijfers voor 2017 zijn daarom onder voorbehoud van vaststelling.

Tabellen
De bedragen in de tabellen zijn standaard x € 1.000, tenzij dit anders in de tabel is aangegeven. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als € 45 in een tabel. Dit kan leiden tot afrondingsverschillen van maximaal € 1.000 in totaaltellingen.

Webversie
De opmaak van de Begroting is ingericht voor een online document, de Programmabegroting 2019 is te vinden via de Portal.

1. Programma's

1. Ruimtelijke ontwikkeling

Programmadoel

De kwaliteit van het stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat sterk.

1.1.2 Wat gaat dat kosten?

1. Ruimtelijke ontwikkeling	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	4.235	4.694	5.818	5.818	5.818	5.201
Materiële lasten	4.606	7.698	7.798	7.179	2.735	2.422
Lasten	**8.841**	**12.392**	**13.616**	**12.997**	**8.553**	**7.623**
Baten	33	0	0	0	0	0
Baten	**33**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**8.807**	**12.392**	**13.616**	**12.997**	**8.553**	**7.623**
Stortingen in reserves	4.690	2.579	2.579	2.779	2.779	2.779
Onttrekkingen aan reserves	3.621	2.870	3.727	3.447	-	-
Beslag op de algemene middelen	**9.876**	**12.101**	**12.468**	**12.329**	**11.332**	**10.402**

Reserves Ruimtelijke ontwikkeling

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve IGP/RAP	864	2.579	2.579	2.779	2.779	2.779
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	3.826	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**4.690**	**2.579**	**2.579**	**2.779**	**2.779**	**2.779**
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	-	2.160	3.427	3.447	-	-
Reserve Projecten	3.584	500	300	-	-	-
Reserve NTVA	37	210	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**3.621**	**2.870**	**3.727**	**3.447**	**0**	**0**

1.1.3Investeringen

Binnen dit programma vinden geen investeringen plaats.

1.1.4Beleidsdoelen

1.1	Integraal ontwikkelen ruimtelijk beleid

Toelichting op beleidsdoel

De beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vraagt om duidelijke en actuele provinciale ambities, vastgelegd in ruimtelijk beleid dat doorvertaling krijgt in gemeentelijk beleid. Afwegingen in praktijksituaties plegen wij in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen, met oog voor het lokale belang én voor de regionale context.
Eenheid in overheidsbeleid is een belangrijke voorwaarde om goed en snel met initiatiefnemers te komen tot gewenste ontwikkelingen, ook in het licht van de werkwijzen onder nieuwe wetgeving. Daarom zoeken wij met mede-overheden en hun samenwerkingsverbanden naar samenhang in ons beleid en in ons optreden.
Voortdurend moet een actueel inzicht bestaan in de omvang van claims op de ruimte in de tijd (zoals stedelijke programma's), in de onderlinge verhoudingen van ruimtelijke functies (zoals in het landelijk gebied) en in nieuwe verschijningsvormen van ruimtelijke functies (zoals in het kader van energietransitie).
Bij de voorbereiding van beleid en uitvoering willen wij ons meer als 'digitale overheid' etaleren, niet alleen via de (wettelijk verplichte) digitale vastlegging en beschikbaarstelling van gegevens, maar ook met meer vindingrijke digitale middelen die de betrokkenheid van inwoners bij vraagstukken en hun oplossingsmogelijkheden vergroten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	3.953	3.953	3.953	3.271
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.953**	**3.953**	**3.953**	**3.271**

Meerjarendoelen

1.1.1	Versterken ruimtelijk beleid

Toelichting op meerjarendoel

Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie
De Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 (PRS) en de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 (PRV) zijn eind 2016 herijkt en vastgesteld. Op onderdelen heeft in 2018 een partiële herziening plaatsgevonden, naar verwachting is ook in 2019 een partieel herzieningsbesluit noodzakelijk. Hiermee blijven het provinciaal ruimtelijk beleid en de ruimtelijke voorschriften actueel, gericht op de maatschappelijke opgaven die vragen om schaal- en systeemsprongen en zelfs transities.
Bij het opstellen van PRS en PRV is waar mogelijk al geanticipeerd op de eisen die de Omgevingswet gaat stellen. Ook in 2019 zetten we nadere stappen om PRS/PRV samen met andere provinciale beleidsplannen en verordeningen in het fysieke domein te vertalen naar één integrale Omgevingsvisie en één Omgevingsverordening zoals bedoeld in de Omgevingswet, die eind 2020 zal worden vastgesteld (zie verder: Projectblad Omgevingswet).
Voor de delen van de gemeente Vijfheerenlanden die zijn heringedeeld bij de provincie Utrecht, behouden de voorschriften over de ruimtelijke ordening zoals door Provinciale Staten van Zuid-Holland vastgesteld (Verordening Ruimte 2014) nog maximaal 2 jaar hun rechtskracht (tot 1 januari 2021). Provinciale Staten van Utrecht zijn het bevoegde bestuursorgaan om deze voorschriften eerder vervallen te verklaren en daar eigen

voorschriften voor in de plaats te stellen. Dit gebeurt dan mede op basis van nadere analyse van de overeenkomsten en verschillen tussen het beleid van beide provinciale bestuursorganen. Gezien de voorbereiding van de integrale Omgevingsvisie én Omgevingsverordening voor 1 januari 2021, ook voor deze nieuwe gebiedsdelen, is er niet voor gekozen een procedure van herziening van PRS en PRV voor dit gebied te starten. Voor de handhaving en uitvoering van de Zuid-Hollandse voorschriften zijn Gedeputeerde Staten van Utrecht het bevoegde bestuursorgaan zolang deze nog van kracht zijn.

Inpassingsplannen
In sommige gevallen kan het gewenst zijn om zelf een burgerbindend, planologisch-juridisch kader vast te leggen via een provinciaal inpassingsplan (PIP) om zo provinciale belangen te realiseren of te borgen. Zo hanteren we in onze mobiliteitsvisie het uitgangspunt, dat voor provinciale infraprojecten altijd een inpassingsplan wordt opgesteld. Incidenteel kan een PIP ook worden ingezet bij andere projecten, die om provinciale regie vragen (bijvoorbeeld een gebiedsontwikkeling).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn drie inpassingsplannen in voorbereiding/procedure (o.a. spoorondertunneling van de N226 bij Maarsbergen en afronding PIP Kantoren).

1.1.2 Proactief samenwerken met partners

Toelichting op meerjarendoel

Regionale maatschappelijke opgaven
Realisatie van provinciaal ruimtelijk beleid gebeurt voor een belangrijk deel via de provinciale programma's (zie onder 1.2 en 1.3), maar zeer nadrukkelijk ook via een goede doorwerking in gemeentelijke plannen. Voor het realiseren van provinciale ruimtelijke belangen (de regionale maatschappelijke opgaven) is het cruciaal, dat ook onze belangrijkste partners hieraan in hun lokale beleid uitvoering geven. Dit is reden om in te blijven zetten op (het onderhouden van) een duurzame relatie met gemeenten, waarbij we voortdurend en proactief in overleg zijn. Het doel is om wederzijdse belangen nader te benoemen en onderling af te stemmen in verkenningen en initiatieffasen van planvorming bij gebiedsontwikkelingen, ruimtelijke plannen en projecten. In het overleg met gemeenten richten wij ons vooral op prioritaire beleidsonderwerpen, zoals grotere (gebieds)ontwikkelopgaven, (binnen)stedelijke ontwikkeling en transitiedoelen.
Ook in 2019 werken we mee aan het opstellen van gemeentelijke omgevingsvisies/-plannen. We zijn echter selectief bij de inzet van provinciale deskundigheid en geven voorrang aan voorgenomen planontwikkelingen, waarbij ‘provinciale belangen’ nadrukkelijk in het geding zijn.

Ruimtelijke Agenda Gemeenten (RAG)
In de Ruimtelijke Agenda Gemeenten staan de ruimtelijke opgaven waarbij de gemeente en provincie een gezamenlijk strategisch belang hebben, waar meer gezamenlijke aandacht voor nodig is en/of nauwe samenwerking een meerwaarde oplevert. Wij pakken deze opgaven met het oog op de provinciale belangen proactief op. Deze samenwerking draagt er toe bij dat gemeenten onze opgaven en belangen in een vroeg stadium van hun beleidsvorming al voldoende meewegen. Zo kan tijdig uitvoering gegeven worden aan en voorkomen worden dat wij provinciale belangen reactief moeten borgen (bijv. via zienswijzen op bestemmingsplannen). RAG is een belangrijk middel om strategie en focus aan te brengen in de ruimtelijke samenwerking en communicatie tussen provincie en gemeenten. In 2019 is extra aandacht nodig voor de selectie van nieuwe opgaven, met als uitgangspunt dat er op korte termijn voldoende wederzijdse uitvoeringsenergie beschikbaar is. We verkennen de mogelijkheden van samenwerking met de waterschappen in deze werkwijze. Ook onderzoeken we hoe de Ruimtelijke Agenda zich door kan ontwikkelen tot Omgevingsagenda en of financiële uitvoeringsmiddelen nodig zijn.

Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV)
We streven ernaar dat gemeenten de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) in combinatie met de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS) zelfstandig kunnen hanteren. Door tijdige afstemming bij onduidelijkheden kunnen we strijdigheden met de PRV signaleren en helpen voorkomen, zodat we planingrepen zoveel mogelijk kunnen beperken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- In tenminste 10 gebieden is een nieuwe samenwerking tussen provincie en gemeenten tot stand gekomen.
- Er is een onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de RAG naar een Omgevingsagenda.
- Er is een verkenning opgesteld voor samenwerking met de waterschappen.
- Tegen ten hoogste 5 % van de gemeentelijke plannen is een zienswijze ingediend.

1.1.3 Gezamenlijk agenderen en programmeren

Toelichting op meerjarendoel

Naast gezamenlijke agendering met onze belangrijkste overheidspartner, de gemeenten, zoeken we ook naar afstemming in agendering en programmering met regionaal samenwerkende gemeenten, buurprovincies en Rijk.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
Het integrale en nationale karakter van de NOVI vraagt om coalities gericht op verwezenlijking van nationale transitieopgaven. Overheden, kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Utrecht kunnen en willen een belangrijke bijdrage leveren aan deze transitieopgaven. Om dit aanbod waar te kunnen maken wil de regio ook een duidelijke vraag bij het Rijk neerleggen. Samen met onze regionale partners leveren we proactief en agenda-zettend onze input voor de NOVI.

Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie (REOS)
Rijk en regio-partijen in de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven willen ervoor zorgen dat Nederland zijn positie in de top 5 van de wereldeconomie behoudt. Daarom zetten wij met hen in op het versterken van de ontwikkeling van de belangrijkste economische regio's van Nederland. Ook willen de verbindingen tussen de economische toplocaties in deze regio's versterken. Onze inzet - opgenomen in het Uitvoeringsprogramma REOS - actualiseren we jaarlijks.

Groene Hart
Het Groene Hart staat voor grote opgaven: bodemdaling, energietransitie en druk op de open ruimte. De samenwerking in het Groene Hart richt zich op afstemming tussen de ambities van alle actoren in dit gebied, en op meer gelijkluidend beleid van de betrokken overheden.

Utrecht Science Park (USP)
Overheden en partijen op het USP werken samen aan de ambitie om in 2020 een internationaal toonaangevend vestigingsmilieu te bieden voor het cluster life-sciences, duurzaamheid en gezondheid. In 2019 wordt de inzet op de netwerkfunctie van deze alliantie gecontinueerd. We werken intensief samen met partners op het USP aan een verbetering van de bereikbaarheid.

Andere samenwerkingsverbanden
In het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Transport en Ruimte (MIRT) hebben Rijk en regio (provincie en gemeente Utrecht) het programmaplan in hoofdlijnen "U Ned, Voor bereikbare, gezonde groei in

de Metropoolregio Utrecht" vastgesteld en besloten te starten met dit programma. Dit programma stelt de regio in staat een duurzame samenwerking met het Rijk aan te gaan. Een belangrijke programmalijn is het MIRT Onderzoek 'Wonen, Werken, Bereikbaarheid en Leefbaarheid in de MRU' (Metropoolregio Utrecht). Voor meer informatie zie programma 5.
Rijk, provincies (IPO), gemeenten (VNG) en waterschappen (UvW) hebben een akkoord gesloten over gezamenlijke aanpak grote maatschappelijke opgaven in een Inter Bestuurlijk Programma (IBP) met onder andere de opgave toekomstbestendig wonen. Op gebiedsniveau is er vaak sprake van meekoppeling van opgaven en de mogelijkheid om deze opgaven integraal en gezamenlijk aan te pakken/te bekostigen. Dit is voor ons een perfecte kans om ons als competente regisseur/verbinder op te stellen. Voor meer informatie zie programma 7.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een reactie opgesteld op de (ontwerp) NOVI.
- Er is een bestuursakkoord (via IPO) gesloten met het Rijk over NOVI.
- Samen met het Rijk wordt een Omgevingsagenda opgesteld (als vervolg op de Gebiedsagenda Noord-Holland I Utrecht I Flevoland).
- Er is een actueel Uitvoeringsprogramma REOS.
- Het Perspectief Groene Hart 2040 is (mede gericht op de NOVI) geconcretiseerd en vertaald in onze concept Omgevingsvisie.

1.1.4 Maximaal benutten van data en digitale toepassingen bij beleid en opgaven

Toelichting op meerjarendoel

De omslag van analoge naar digitale vastlegging bij beleidsvorming en uitvoering voltrekt zich in snel tempo. Hiermee zijn we goed op weg. Maar de overheid moet zich nog beter gaan verhouden tot de informatiesamenleving, de 'digitale overheid' moet nog realiteit worden. Inzet van digitale middelen draagt bij aan een meer laagdrempelige benadering van complexe beleidskeuzes, aan vroegtijdige betrokkenheid en daarmee aan een effectievere besluitvorming. We waarborgen integrale regie op omgevingsinformatie en (wettelijke) publicatie hiervan.
Digitale middelen passen we steeds vaker toe bij onze maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het inzetten van 3D-modellering en gaming bij maatschappelijke participatie. We gaan mee met de continue ontwikkelingen in technologie en mogelijkheden (smart cities, big data), waarbij onze opgaven en het samenwerken met partners leidend zijn.

DOELEN VOOR 2019

- er zijn minimaal 15 apps ontwikkeld.
- het gebruik van de geo-appstore is met 20% gestegen door de eigen organisatie, partners en burgers.
- bij minimaal twee beleidsthema's is dynamische monitoring via dashboards toegepast.
- Vijfheerenlanden is integraal opgenomen in onze informatiestructuur en –proces.
- Er is een verkenning uitgevoerd met digitale dynamische Milieu Effect Rapportage (MER).
- Complexe gebiedsgerichte opgaven zijn ondersteund met innovatieve middelen.

1.2 Zorgdagen aantrekkelijke steden en dorpen

Toelichting op beleidsdoel

Aantrekkelijke steden en dorpen vragen om voldoende woningen van de juiste kwaliteit (o.a. betaalbaar, passend bij omvang van huishoudens), oplossen van leegstand in kantoren, winkelgebieden en bedrijventerreinen en deze ruimte weer goed benutten om een prettig en gezond leefklimaat, werkklimaat en

vestigingsmilieu te realiseren. Winkelgebieden zijn daarin belangrijke ontmoetings- en belevingsplekken voor een stad of dorp.
De verschillende opgaven worden in gebiedsontwikkelingen integraal aangepakt: koppelen van woningbouwopgave (met energietransitie) aan het opheffen van leegstand; aanpakken van de openbare ruimte om een gezonde leefomgeving te creëren in combinatie met klimaatadaptatie; aandacht voor een goede infrastructuur en bereikbaarheid, andere parkeernormen en nieuwe mobiliteitsvormen.
De focus van de provincie ligt bij binnenstedelijke ontwikkeling op de fysieke leefomgeving. Bij wonen gaat het vooral om toevoeging van woningen teneinde bij te dragen aan het wegwerken van het woningtekort, terwijl het bij werken en winkelen vooral gaat om transformeren, revitaliseren en herstructureren. Met 'binnenstedelijk' wordt het gebied binnen de rode contour bedoeld (dus ook dorpen).
De provincie is voor het realiseren van deze doelen afhankelijk van partners (gemeenten, marktpartijen, woningbouwcorporaties): de provincie bouwt en ontwikkelt immers niet zelf. Onze activiteiten en instrumenten zijn er op gericht de partners te verleiden bij binnenstedelijke ontwikkelingen ook onze ambities op het gebied van mobiliteit en energietransitie gezonde leefomgeving, klimaatadaptatie en cultuur en cultuurhistorie te realiseren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	6.442	6.462	3.015	3.015
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**6.442**	**6.462**	**3.015**	**3.015**

Meerjarendoelen

1.2.1 Wonen: versnellen van de woningbouw van goede kwaliteit die aansluit bij de vraag

Toelichting op meerjarendoel

Versnellen woningbouw
In 2017 hebben we met onze partners (gemeenten, regio's, corporaties, ontwikkelaars, beleggers) een Actieagenda Woningmarkt opgesteld. De versnelling van de woningbouw is mede gerelateerd aan ontwikkelingen en investeringen in bereikbaarheid (zie programma 5). In 2018 is de uitvoering van de Actieagenda in volle gang, met diverse projecten en acties op sociale huur, middeldure huur, doorstroming, transformatie en inbreiding. Dit traject zetten we in 2019 voort. De provincie pakt een rol door kennis te organiseren (optimaliseren van de woningmarktmonitor), door met maatwerk expertise toe te voegen voor een versnelling van binnenstedelijke woningbouwprojecten, door te agenderen, door partijen met elkaar te verbinden (bijvoorbeeld rond middeldure huur) en door experimenten te ondersteunen (bijvoorbeeld met tijdelijke huisvestingsmogelijkheden, of innovatieve woonvormen). Vanuit de provincie blijven we projecten ondersteunen waarbij woningen worden ontwikkeld met of door de eindgebruiker (zogenaamd Vernieuwend Opdrachtgeverschap).

Energiebesparing
We zetten in de gebouwde omgeving stevig in op energiebesparing en productie van duurzame energie. In het programma Binnenstedelijke Ontwikkeling voeren we daarmee een belangrijk deel van het programma 4 'Energiebesparen in de gebouwde omgeving' uit (zie verder programma 4).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft een bijdrage geleverd aan het oplossen van knelpunten in 7 woningbouwprojecten.

- De provincie voert regie op het maken van afspraken over versterking van het huursegment (sociaal en middelduur): in 8 gemeenten hebben betrokken partijen invulling gegeven aan benodigde afspraken.
- Er is een versnellingsteam voor het aanjagen van de realisatie van woningbouwprojecten.
- De provincie heeft minimaal 10 (sociale en middeldure huur) woningbouwprojecten ondersteund.
- Er is een monitor opgesteld voor de slaagkans voor sociale huur.
- De provincie heeft minimaal 6 projecten woningbouwontwikkeling met vernieuwend opdrachtgeverschap ondersteund.
- De (regionale) samenwerking op woongebied is met de Actie Agenda Woningmarkt aantoonbaar versterkt, waarbij in elke regio de partijen zichtbaar en blijvend gecommitteerd zijn.
- Er is een betrokken netwerk dat activeert tot gezamenlijke acties.
- Netwerkbijeenkomsten zijn minimaal gewaardeerd met 7,5 en 50 externe partners zijn actief betrokken/ tonen initiatief bij uitvoering van de Actie Agenda Woningmarkt.
- De versnellingsopgave woningbouw heeft een volwaardige plek in het U Ned programma en is daarmee gekoppeld aan (investeringen in) bereikbaarheidsopgaven.

1.2.2 Werken: kwaliteit op orde en transformeren

Toelichting op meerjarendoel

We ondersteunen gemeenten en marktpartijen bij het op orde houden van de kwaliteit van bestaande werklocaties en het transformeren van verouderde werklocaties naar nieuwe woon- of woon/werkgebieden (integrale gebiedsontwikkeling). Hiermee voeren we een onderdeel van de kantorenaanpak uit (zie programma 4). Inzet van expertise en/of proceskennis is vaak aan de orde. Hierbij betrekken we ook de Ontwikkelings Maatschappij Utrecht (OMU).

Gebiedstransformaties

De grootste kansen om onze doelen te realiseren liggen daar waar de gebouwde omgeving in verandering is. Daarom steken we een belangrijk deel van onze energie en middelen in gebiedsontwikkelingen en -transformaties. Gebiedstransformaties vragen meestal ook om aanpak van de openbare ruimte. Ook liggen er kansen om ook andere opgaven aan te pakken zoals energietransitie, andere of betere mobiliteit en infrastructuur en verbetering van een gezonde leefomgeving in combinatie met beperken van hittestress en voorkomen van wateroverlast. Daarmee dragen we ook bij aan de uitvoering van de doelstellingen uit programma 3.

Gebiedsontwikkelingen

De provincie is bij binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen betrokken. Dit zijn langjarige processen. Wij zetten hierbij in op integraliteit en het realiseren van meerdere doelen en ambities. In de gebieden waar we bij betrokken zijn, zijn één of meerdere meekoppelkansen zichtbaar meegenomen. Gemeenten en marktpartijen zijn zich bewust van de mogelijkheden om in gebiedsontwikkeling met een integrale aanpak meer doelen te realiseren. Dit uit zich in een actief netwerk waarin deze partijen ook zelf gebiedsontwikkelingen integraal oppakken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie is aantoonbaar actief betrokken (geweest) in de uitvoeringsfase van tenminste 18 integrale gebiedsontwikkelingsprojecten (woon- en werkgebieden).
- In elk project zijn meekoppelkansen (energie, klimaat, mobiliteit, gezonde leefomgeving, cultuurhistorisch erfgoed) zichtbaar gemaakt en meegenomen.
- Waar nodig innoveren en experimenteren we met onze partners in deze concrete ruimtelijke ontwikkelingen.

1.2.3 Winkelen: aantrekkelijke centrumgebieden waar het goed ontmoeten is

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 is de Retailvisie vastgesteld. Centrale doelen zijn versterking van de bestaande winkelstructuur en behoud van vitale centrumgebieden. De uitvoering daarvan vindt voor een belangrijk deel plaats in programma Binnenstedelijke Ontwikkeling. De rol van de provincie is vooral agenderend, verbindend en faciliterend richting gemeenten. Het gaat daarbij niet alleen om winkels en winkelleegstand, maar juist om een integrale aanpak van centrumgebieden waarin ook de functie van ontmoeten en beleven essentieel is. Prioriteit in 2019 is het opbouwen en uitbouwen van een lerend netwerk onder gemeenten en andere relevante partners en daarmee verbinding creëren. We bouwen voort op de pilots uit 2017 en 2018 en zetten deze ervaringen om in provinciale inzet en instrumentontwikkeling. We ontwikkelen kennis onder andere met monitoring en leren van de pilots om zo in samenwerking met gemeenten nieuwe centrumgebieden aan te pakken. Met kennisontwikkeling en netwerkontwikkeling ondersteunen we gemeenten en marktpartijen in visievorming en uitvoering.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft een actief lerend netwerk tot stand gebracht onder gemeenten en andere partners op het onderwerp vitale binnensteden en retailopgaven.
- De provincie is aantoonbaar actief betrokken (geweest) in de aanpak van minimaal 3 centrumgebieden met retailopgaven.

1.3 Stimuleren integrale (gebieds)ontwikkeling

Toelichting op beleidsdoel

Via ons ruimtelijk beleid sturen wij op de ruimtelijke kwaliteit op vooral regionale schaal. Door al bij de eerste processtappen van gebiedsontwikkeling onze provinciale doelen aan elkaar koppelen kunnen wij ons inzicht in en sturing op de te behalen kwaliteit vergroten. Ook vragen complexe opgaven van ons dat wij experimenteren met procesvernieuwing en vindingrijke werkwijzen. Dit zien wij als opmaat naar de systeemverandering in het fysieke beleid: het integrale omgevingsbeleid dat de provincie in de komende jaren gaat formuleren en dat de gehele leefkwaliteit gaat bepalen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.637	1.137	1.137	1.137
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.637**	**1.137**	**1.137**	**1.137**

Meerjarendoelen

1.3.1 Innoveren ruimtelijke ontwikkelingen

Toelichting op meerjarendoel

Het Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving 2016-2019 (IFL) biedt een experimenteeromgeving waarin we, samen met partners, de oplossing van urgente maatschappelijke vraagstukken een stap verder brengen. Dit doen wij door actuele casussen, waarin de voortgang stagneert, op een innovatieve wijze te benaderen. Het IFL faciliteert in deze experimenten de samenwerking met belanghebbenden, experts en vernieuwers. Met dit netwerk kiezen wij een passende, soms onorthodoxe aanpak zodat een stap wordt gezet naar een

oplossingsrichting. Daarbij gaan we vaak ook bewust op zoek naar nieuwe perspectieven. Waar nodig komen we zo tot rol-innovatie en vernieuwing van onze werkwijzen en competenties op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Als dan blijkt dat de door het netwerk voorgestelde stappen niet passen binnen het bestaande beleid of de provinciale ambities, dan onderzoeken wij of we die aan willen passen. Met deze praktijk-interactie tussen rolinvulling, beleid en werkwijzen sorteren wij voor op de invoering van de Omgevingswet. Het IFL geeft samen met het invoeringstraject van de Omgevingswet vorm aan de borging en uitrol van de successen, lessen en leerpunten uit de experimenten tot nog toe. In het regionale platform UtrechtLab (regiopartijen, inwoners, bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen maken we de bestaande experimenteeromgeving van het IFL toegankelijk voor andere opgaven en externe partijen, zodat het geleerde op een bredere schaal gedeeld wordt en kan worden toegepast bij het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken. In het najaar van 2019 leggen wij u een nieuw innovatieprogramma voor (feitelijk de afdeling Research and Development van omgevingsbeleid en -uitvoering), waaraan we ook ontwerpend onderzoek zullen koppelen.
Het IFL is feitelijk de afdeling Research and Development van omgevingsbeleid en –uitvoering. Samen met het invoeringstraject van de Omgevingswet geeft dit IFL vorm aan de borging en uitrol van de successen, lessen en leerpunten uit de experimenten tot nog toe. In het regionale platform UtrechtLab (regiopartijen, inwoners, bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen) maken we de bestaande experimenteeromgeving van het IFL toegankelijk voor andere opgaven en externe partijen, zodat het geleerde op een bredere schaal gedeeld wordt en kan worden toegepast bij het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een aantal praktijkexperimenten uitgevoerd, zoals
    - Het opstellen van een taakgerichte kaart met best practices en tips voor initiatiefnemers op het gebied van klimaatadaptatie
    - Het tegengaan van bodemdaling samen met jonge agrariërs
    - Het stimuleren van privaat initiatief voor natuurontwikkeling en biodiversiteitsverhoging
    - Het betrekken van jongeren bij de energietransitie
    - Het stimuleren van private initiatieven in kleine kernen
    - Met de omgeving werken aan provinciale wegen (N225 en N237) in het kader van omgevingbewuster wegen
    - Het organiseren van vraag gestuurd OV op het Eiland van Schalkwijk samen met de vervoerder
    - Verder invulling geven aan Ringpark Utrecht.
- In het najaar van 2019 is er een nieuw innovatieprogramma ter bespreking, inclusief een koppeling met ontwerpend onderzoek.

1.3.2 Stimuleren integrale gebiedsontwikkelingsprojecten

Toelichting op meerjarendoel

Met het Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma 2012-2019 (IGP) stimuleren en realiseren wij integrale gebiedsontwikkeling waar meer provinciale beleidsdoelen samenkomen. Hiervoor is investeringsbudget en procesbudget beschikbaar. Het verbindend proces en het bijdragen aan een samenhangende benadering over provinciale programma’s en domeinen heen wordt bij het IGP steeds belangrijker. De integrale aanpak in een gebied vormt het uitgangspunt, vaak op het snijvlak van stad en land en veelal met vraagstukken over mobiliteit. We continueren het Strategisch Gebiedenoverleg met GS, waar we opgaven op gebiedsniveau integreren.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- In het voorjaar 2019 is er een actuele projectenlijst van het IGP op basis van de jaarlijkse Voortgangsrapportage.

- De volgende projecten lopen door of zijn gestart: Utrecht-Oost / Utrecht Science Park, de Marinierskazerne (Doorn), Amelisweerd-Rhijnauwen-Vechten, Salmsteke (Lopik), A12-zone, Veenweide in beweging (Kamerik-Kanis) en Lage Weide.
- De volgende projecten bevinden zich in 2019 met inzet van IGP-investeringsbudget in de uitvoeringsfase: de N411, Vliegbasis Soesterberg, Verbreed Lekkanaal / Bedrijvenpark Het Klooster en Mooi Rijnhuizen.
- In het najaar van 2019 leggen wij u een nieuw programma voor dat zich richt op meer gebundelde inzet van middelen voor gebiedsontwikkeling.

1.3.3 Zorgdragen voor ontwikkelingen met ruimtelijke kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Kwaliteit leefomgeving

Het provinciaal ruimtelijk beleid richten zich op het ruimtelijk faciliteren van ontwikkelingen die nodig en gewenst zijn, bezien vanuit maatschappelijke behoeften. Belangrijk onderdeel daarvan is dat wij, ook in de doorwerking naar gemeentelijk ruimtelijk beleid, sturen op de daarmee te realiseren kwaliteit van onze leefomgeving. De kaders uit PRS en PRV zijn richtinggevend. Wij besteden aandacht aan de visuele kwaliteit in een gebied (belevingswaarde), aan de gebruikswaarde (wordt adequate ruimte geboden aan de maatschappelijke behoeften) en aan de toekomstwaarde (zijn ontwikkelingen duurzaam en gericht op noodzakelijke transities). Ook in 2019 adviseert de onafhankelijk Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Paul Roncken (ARK) vanuit zijn programma ‘De provincie als innovator’ aan GS en PS, hij stimuleert het denken over ruimtelijke kwaliteit en verbindt daarbij partijen. De Provinciale Commissie Leefomgeving adviseert GS en PS in een vroegtijdig stadium over de grotere maatschappelijke opgaven en de beoogde kwaliteitsverbetering. Centraal staat de betekenis van de Omgevingswet voor de sturing op de gewenste hoogwaardige kwaliteit van onze fysieke leefomgeving, en de mogelijkheden om deze kwalitatieve ambities samen met onze partners, experts en innovatoren daadwerkelijk invulling te geven. Via enkele Landschapscafé ’s zullen we, inspelend op de actualiteit, met ons professionele en bestuurlijke netwerk de nieuwe benaderingswijzen verkennen om slagvaardiger te kunnen handelen.

Kwaliteitsteams

Kwaliteitsteams worden steeds vaker ingesteld als middel om bij grote (infrastructurele) projecten de ruimtelijke kwaliteit te borgen en te versterken. In 2019 zullen wij participeren in kwaliteitsteams voor knooppunt Hoevelaken, Ring Utrecht, Maarsbergen, Verbreding Lekkanaal, Lekdijkversterking en Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Ontwerpend onderzoek in netwerkverband

Wij werken aan het vergroten van ons strategische vermogen om op kwaliteit te sturen. Wij oriënteren ons via bestaande netwerken (zoals via ons lidmaatschap van de Vereniging Deltametropool en via intervisie met andere provincies) op effectievere werkwijzen. In 2019 zetten we samen met de ARK meer in op ontwerpend onderzoek, zoals rond het Ringpark dat zich richt op ‘publieke vergroening van groei’. Hiermee ontwikkelen wij vooral in gebiedsprojecten met onze partners vindingrijke oplossingen en maken wij al tijdens werkprocessen concreter zichtbaar wat de effecten van beleid kunnen zijn.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft in samenwerking met de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit meer invulling gegeven aan de expertise ontwerpend onderzoek.

1.3.4 Uitvoeren van programma Hart van de Heuvelrug

Toelichting op meerjarendoel

Het programma Hart van de Heuvelrug (HvdH) is een grootschalig gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort. Op 5 juni 2015 hebben de gemeenten Soest en Zeist en de provincie ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Deze overeenkomsten bevatten eenduidige afspraken over de wijze van samenwerking, gericht op succesvolle uitvoering van de resterende projecten in de komende jaren.
Doel van het programma is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, waarbij het realiseren van twee ecologische corridors voorop staat. Daarnaast richt het programma zich op ruimtelijke kwaliteitswinst voor wonen, werken, zorg en recreatie. Een belangrijk uitgangspunt voor de uitvoering van het programma is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (ontwikkelen woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling natuur en recreatie). Zie voor meer informatie het projectenblad Hart van de Heuvelrug.

Project vliegbasis Soesterberg (VBS)
De uitgangspunten voor herinrichting van de voormalige Vliegbasis Soesterberg (VBS) zijn vastgelegd in het in Ruimtelijk Plan Vliegbasis Soesterberg, dat de gemeenteraden van Soest en Zeist en Provinciale Staten in 2009 hebben vastgesteld. De uitgangspunten van dit plan zijn geregeld in twee bestemmingsplannen: Bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg gemeente Soest (2012, onherroepelijk in 2013) en idem gemeente Zeist.
Het 'rode' gedeelte van het plan bestaat uit drie woningbouwlocaties, een nieuwe woonwijk aan de zuidzijde van de vliegbasis, enkele bouwkavels aan de Dolderseweg en enkele bouwkavels aan de Amersfoortsestraat (december 2016 verkocht aan Stichting Zorg Philadelphia).
Het groene deel (het park) is 15 december 2017 marktconform verkocht aan het Utrechts Landschap. In het park vinden in opdracht van de provincie 2018 nog de laatste inrichtingswerkzaamheden plaats (o.a. het afronden recreatieve voorzieningen / padenplan en onderhoud aan de 14 iconen).

Het onderzoeksrapport wordt najaar 2018 verwacht. In 2017 is voor de woonwijk het stedenbouwkundig plan in combinatie met een ontwerp van de openbare ruimte, een referentieverkaveling, een kostenraming en een beeldregieplan vastgesteld. In 2018 is de provincie gestart met het vergunningtraject, in 2019 start het bouwrijp maken en nemen wij besluiten over de verkoopstrategie. In opdracht van PS voert de Randstedelijke Rekenkamer een onderzoek naar het verkoopproces van de bouwkavels Dolderseweg.

BEOOGD RESULTAAT 2019
Woonwijk Vliegbasis:

- De aanvraag ontheffing Wet Natuurbescherming is ingediend en door het bevoegd gezag behandeld.
- Er is een start gemaakt met de inrichtingswerkzaamheden (bouwrijp maken, inrichten overgangszone).
- De aanbesteding voor de verkoop van de kavels is gestart.
- Het bouwrijpmaken van het terrein is gestart.

Park Vliegbasis/ecologische corridor:

- De aanvraag voor een ontheffing Wet Natuurbescherming padenplan fase 2 is ingediend en door het bevoegd gezag behandeld.
- Er zijn duidelijke afspraken over programmering van evenementen in het park.
- Er zijn goede afspraken gemaakt over het uitvoeringsproces van de ecologische corridor Camp New Amsterdam.

1.4 Provincie is omgevingswetproof

Toelichting op beleidsdoel

Om de provincie omgevingswetproof te krijgen werken we intensief en nauw samen met (regionale) partners in het fysieke domein.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.584	1.445	448	200
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.584**	**1.445**	**448**	**200**

Meerjarendoelen

1.4.1 Opstellen omgevingsvisie en -verordening

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 ligt de focus op het opstellen van de eerste OmgevingsvIsie en –verordening voor de hele fysieke leefomgeving, die begin 2020 in concept gereed zijn voor besluitvorming. Daarbij werken we het Koersdocument uit dat PS eind 2018 hebben vastgesteld.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het opstellen van een concept OmgevingsvIsie en –verordening.
- Er zijn minimaal 3 participatiebijeenkomsten georganiseerd, waarbij we de Utrechtse samenleving nauw bij betrekken.
- Het opstellen van een interactief digitaal milieueffectrapport (planMER) dat bijdraagt aan de besluitvorming over de OmgevingsvIsie en –verordening.

1.4.2 Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 is een groot deel van de wet- en regelgeving gepubliceerd, dat een concreet beeld biedt over veranderingen rondom de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) onder de Omgevingswet. De veranderopgave in de VTH-keten is helder en in 2019 implementeren we de veranderopgave samen met alle betrokken regionale ketenpartners met een VTH-taak.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De implementatie van de veranderopgave VHT is in uitvoering.

1.4.3 Aansluiten op Digitaal Stelsel omgevingswet (landelijk)

Toelichting op meerjarendoel

In het project Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dragen we bij aan de digitalisering en aanpassing van de informatievoorziening van de andere projecten van het programma Invoering Omgevingswet. Daarnaast heeft het DSO eigen activiteiten om aan te sluiten op het landelijke stelsel.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is software beschikbaar en toepasbaar voor het opstellen en publiceren van de digitale OmgevingsvIsie en –verordening.
- Er is een structuur opgezet met definities die in de omgevingsverordening worden gebruikt.
- De implementatie van de (op dat moment bekende) veranderopgave voor de digitale aspecten van VTH is in uitvoering.
- Het verzenden van de OmgevingsvIsie en –verordening voor publicatie in de landelijke voorziening is voorbereid.

1.4.4 Aanpassen werkwijze voor omgevingswet

Toelichting op meerjarendoel

Om de werkwijze van de medewerkers en het bestuur aan te passen aan de wet, wordt de focus verlegd van verkennen naar experimenteren en concretiseren in 2019.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er hebben ongeveer 8 workshops plaatsgevonden over het in beeld brengen van de werkprocessen.
- Ongeveer 5 te veranderen werkprocessen zijn beschreven (incl. procesverantwoordelijkheid).
- Er zijn minimaal 4 trainingen/games georganiseerd voor kennisoverdracht en het ervarend leren gericht op het aanpassen van werkprocessen en/of houding en gedrag.

1.4.5 Verbeteren samenwerking met Rijk

Toelichting op meerjarendoel

Over 2 jaar zal de Omgevingswet waarschijnlijk in werking treden. Daarom is de tijd rijp om met samenwerkingspartners concrete afspraken te maken waar dat mogelijk en nodig is.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- In de Utrechtse regio zijn minimaal 3 bijeenkomsten gehouden over de Omgevingswet voor ambtenaren, bestuurders en/of volksvertegenwoordigers van Utrechtse netwerkpartners en zijn samenwerkingsafspraken gemaakt voor de invoering van de wet.
- Er is een reactie op de ontwerpvisie Nationale Omgevingsvisie (NOVI), er is een omgevingsagenda Utrecht en er is (via het IPO) een bestuursakkoord met koepels en het Rijk over de NOVI (zie ook paragraaf 1.1.3).
- Er zijn alerte reacties (samen met de IPO-partners) op voorstellen voor (aanpassing van) wetgeving, zoals de Omgevingsregeling en het Invoeringsbesluit waarvoor consultatie is voorzien in 2019.
- Er is deelgenomen aan 2 á 3 experimenten voor het testen van de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving, onder andere gericht op de toepassing van voorbeschermingsregels (= bescherming van provinciale belangen in situaties dat de omgevingsverordening nog niet is geïmplementeerd in een gemeentelijk omgevingsplan).

1.1.5Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

1.1.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Binnenstedelijke woningbouw	Percentage van de nieuwe toegevoegde woningen dat wordt gerealiseerd binnen stedelijk gebied (begrensd door de actuele rode contouren)	90%	nvt	90%	90%	90%	90%	90%
Aantal ingediende zienswijzen WRO bij gemeenten	Aantal bestemmingsplannen, waarbij de provincie een zienswijze heeft ingediend als % van het totaal aantal bestemmingsplannen	5%	11%	5%	5%	5%	5%	5%
Woningbouw	Aantal gemeentelijke bouw-plannen dat met het instrumentarium uit het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling verder in de ontwikkeling is gebracht.	25	28	25	25	25	25	25

2. Landelijk gebied

Programmadoel

Behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), duurzame landbouw en een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied.

1.2.2 Wat gaat dat kosten?

2. Landelijk gebied	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	8.952	9.052	8.026	8.026	8.026	8.026
Materiële lasten	49.396	45.983	46.299	41.056	44.457	44.040
Lasten	**58.348**	**55.035**	**54.325**	**49.082**	**52.483**	**52.066**
Baten	7.463	7.243	3.631	3.795	1.471	1.019
Baten	**7.463**	**7.243**	**3.631**	**3.795**	**1.471**	**1.019**
Saldo van dit programma	**50.884**	**47.792**	**50.694**	**45.287**	**51.012**	**51.047**
Stortingen in reserves	110	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	7.377	5.830	15.433	8.237	10.695	11.880
Beslag op de algemene middelen	**43.617**	**41.962**	**35.261**	**37.050**	**40.317**	**39.167**

Reserves Landelijke gebied

Programma 2. Landelijk gebied	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve Projecten	110	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**110**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Programma landelijk gebied	7.192	5.691	15.433	8.237	10.695	11.880
Res. N.T.V.A. P2 provincie utrecht	163	-	-	-	-	-
Reserve Projecten	22	139	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**7.377**	**5.830**	**15.433**	**8.237**	**10.695**	**11.880**

1.2.3Investeringen

Binnen dit programma vinden geen investeringen plaats.

1.2.4Beleidsdoelen

2.1	Ontwikkelen robuust natuurnetwerk
Toelichting op beleidsdoel	

In Utrecht komen natuurwaarden voor die nationaal en internationaal van groot belang zijn. Het is onze ambitie en verantwoordelijkheid deze natuurwaarden te beschermen en te versterken. Hiermee dragen we tevens zorg voor de Utrechtse biodiversiteit, waaronder onze aandachtssoorten. Om deze ambitie te realiseren is ruimte nodig, in de vorm van een robuust netwerk van aaneengeschakelde natuurgebieden. Voor dit robuuste netwerk zorgen wij. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt hiervoor de basis.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	22.190	21.363	25.297	18.315
Baten	3.560	3.724	1.400	948
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**18.630**	**17.639**	**23.897**	**17.367**

Meerjarendoelen

2.1.1	Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland (NNN)
Toelichting op meerjarendoel	

Verwerving en functieverandering nieuwe natuur
In het Akkoord van Utrecht (2011) is afgesproken om de omvang van het NNN te bepalen op ca. 31.500 ha. Daarin is tevens besloten dat we het NNN op strategische plaatsen uitbreiden met in totaal 1.506 ha, te realiseren uiterlijk in 2027. Inmiddels hebben we 718 ha gerealiseerd (stand 31 december 2017) en resteert er dus nog een opgave van 788 ha. Voor verwerving en functieverandering houden we een lineaire begroting aan van gemiddeld 125 ha per jaar. Verweving en functieverandering vinden plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten fluctueren over de jaren.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is 980 ha (cumulatief) nieuwe natuur gerealiseerd.

Inrichting nieuwe natuur
Binnen het Programma Agenda Vitaal Platteland (AVP) is de opgave ondergebracht om de nieuwe natuur in te richten. Ten tijde van het Akkoord van Utrecht is het areaal van de nog in te richten gebieden vastgesteld op circa 4.200 ha waarvan de bovengenoemde 1.506 ha nog verworven moest worden. Inmiddels hebben we 1.544 ha gerealiseerd (stand 31 december 2017) en resteert er dus nog een opgave van 2.656 ha.
We zetten in op het realiseren van een hogere natuurkwaliteit op de verworven gronden. Dit sluit aan bij de Realisatiestrategie Natuurvisie 2018-2027. Om een hogere natuurkwaliteit te realiseren geven we in het Natuurbeheerplan 2020 de ondergrens aan van onze natuurdoelen en verwerken die waar nodig in onze subsidiekaders.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is 125 ha nieuwe natuur ontwikkeld.
- Er is 200 ha natuur ingericht.
- De inrichting is afgerond in de volgende gebieden die allen onderdeel uitmaken van het NNN:
    - Oostelijke Binnenpolder Tienhoven (deelgebied N2000-gebied Oostelijke Vechtplassen)

- Elster Buitenwaarden (deelgebied N2000-gebied Rijntakken)
- Voorveldse Polder.

- In 2019 is het Natuurbeheerplan 2020 vastgesteld (met ondergrenzen van onze natuurdoelen).

2.1.2 Ontwikkelen Groene Contour

Toelichting op meerjarendoel

De groene contour is 3000 ha groot. Beoogd is dat derden in dit gebied nieuwe natuur ontwikkelen. Deze ontwikkeling stagneert en het doel is om de realisatie te versnellen door het aanwijzen van voorkeurslocaties voor natuur en het samen met de partners verder uitwerken van pilots en ontwikkelscenario's voor het NNN en de biodiversiteitsdoelstellingen (uitvoering motie 59 d.d. 9-7-2018). In 2020 worden deze pilots geëvalueerd en wordt bekeken of de pilots aanleiding geven om het beleid voor de groene contour aan te passen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn meerdere pilots voor de groene contour in uitvoering.

2.1.3 Verbinden van natuurgebieden

Toelichting op meerjarendoel

Er is een platform Kleine landschapselementen opgericht waarmee wij beheer, aanleg en herstel van kleinschalige verbindingen een impuls willen gegeven. In vier gemeenten is in 2018 een pilot uitgevoerd. De pilots geven inzicht in hoe wij de groenblauwe dooradering in het landelijk gebied kunnen bevorderen en welke instrumenten nodig zijn om landschapselementen aan te kunnen leggen in het landelijk gebied. Op basis van de resultaten volgt in 2019 een go/no go voor een provinciebrede uitrol van de gehanteerde proefaanpak.
Ter versterking van het netwerk realiseren we in 2019 de faunapassage Griftenstein onder de N237. Deze faunapassage vormt samen met de door de gemeente Utrecht aan te leggen faunapassage een essentiële schakel in de ecologische verbinding tussen het Noorderpark en het Kromme Rijngebied. We continueren de voorbereidingen voor de aanleg van het ecoduct over de N226. De aanleg start naar verwachting in 2020.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De pilot Kleine landschapselementen is afgerond.
- De faunapassage N237 is aangelegd.

2.2 Beschermen, verbeteren en bewaken kwaliteit van natuur en landschap

Toelichting op beleidsdoel

Om de Utrechtse natuurwaarden en de daarbij behorende biodiversiteit te behouden en te versterken en een duurzame staat van instandhouding van onze aandachtssoorten naderbij te brengen is het niet alleen voldoende om ruimte aan een robuust netwerk van natuurgebieden te bieden. Tegelijkertijd dienen we zorg te dragen voor het op orde brengen van de natuurkwaliteit in bestaande natuurgebieden en daarbuiten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	24.960	23.832	23.818	30.295
Baten	71	71	71	71
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**24.889**	**23.761**	**23.747**	**30.224**

Meerjarendoelen

2.2.1 Subsidiëren natuurbeheer en landschapselementen

Toelichting op meerjarendoel

De terrein- en wegbeheerders en agrarische- en natuurcollectieven werken hard aan het op orde houden van de Utrechtse natuur. We gaan met hen intensiever in gesprek om in het reguliere natuurbeheer de beschikbare middelen zodanig efficiënt in te zetten, zodat binnen het betreffende natuurtype een zo hoog mogelijke natuurkwaliteit gerealiseerd kan worden. Wij borgen de continuering van het natuurbeheer en zetten tegelijkertijd in op goed accountmanagement naar de beheerders. We zien toe op naleving van kwalitatieve verplichtingen die gevestigd zijn bij de realisatie van nieuwe natuur. We organiseren en programmeren gezamenlijk een provincie dekkend en adequaat toezicht in natuurterreinen zoals omschreven in de Realisatiestrategie natuurvisie.
Steeds meer provincies nemen de subsidiering van natuurbeheer over van RVO. De provincie Utrecht doet dit met ingang van 2018 ook. Inmiddels beheert de provincie Utrecht 12 contracten natuurbeheer. In 2019 lopen bij de RVO contracten voor 2.770 ha natuurbeheer in Utrecht af. We verwachten dat voor deze hectares nieuwe subsidieaanvragen bij de provincie worden ingediend. De aflopende contracten voor beheer van landschapselementen worden door de agrarische collectieven meegenomen bij de subsidiering van het agrarisch natuurbeheer. Beheerders bij wie het contract eind 2018 afloopt worden tijdig geïnformeerd over de mogelijkheden van (voortzetting van) subsidiering van het beheer.
Subsidie voor agrarisch natuurbeheer verstrekken we sinds 2016 aan 7 agrarische collectieven volgens het nieuwe subsidiestelsel en de Subsidieverordening Natuur en Landschap (SNL). De contracten agrarisch natuurbeheer beslaan 6 jaar. De collectieven hebben hun beheerareaal in 2017 uitgebreid van 5.740 ha naar 6.284 ha. Hiermee was in 2017 een bedrag van ca €3,4 mln. gemoeid. Voor de resterende periode 2019-2021 heeft de provincie Utrecht opnieuw €1 miljoen per jaar extra opengesteld voor agrarisch natuurbeheer en de waterschappen €0,17 mln. per jaar voor agrarisch waterbeheer.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is 500 ha groei in subsidiëring van natuurbeheer via de SNL gerealiseerd.
- Er is een programma over een optimale BOA-inzet voor een betere natuurbescherming en natuurbeleving.

2.2.2 Behouden en versterken biodiversiteit

Toelichting op meerjarendoel

Natura2000 gebieden

De provincie Utrecht wil de biodiversiteit versterken door het treffen van gerichte maatregelen in bestaande natuurgebieden. Het verbeteren van Natura 2000 gebieden via de uitvoering van de (herstel)maatregelen uit het Programma aanpak stikstof 2015-2021 (PAS) krijgt de hoogste prioriteit. Deze maatregelen moeten in 2021 zijn afgerond. Verder stimuleren wij dat in bestaande natuurgebieden maatregelen worden genomen die de natuurkwaliteit gericht verbeteren.

Weidevogelvisie

Wij sturen onze provinciale weidevogelvisie bij op basis van het Actieplan weidevogels. Hiermee zetten we actief in op het nemen van maatregelen in zowel weidevogelreservaten (het deel dat binnen het NNN ligt) als op het deel van het weidevogelgebied buiten het NNN in samenwerking met de betrokken partijen.

Terreineigenaren

Bestaande natuurgebieden zijn door het treffen van gerichte maatregelen kansrijk om de biodiversiteit te versterken. Een eerst kwaliteitsslag is dat we delen van natuurgebieden die vanuit biodiversiteitsoogpunt minder interessant zijn een impuls te geven. Met de terreinbeheerders willen we deze gebieden inventariseren om vervolgens gerichte maatregelen te kunnen nemen.

Natuurparels
In 2018 is gestart met het structureel en gericht investeren in Utrechtse aandachtsoorten (waaronder de icoonsoorten). We beogen daarmee behoud en versterking van de biodiversiteit conform de Wet natuurbeheer (Wnb). We stimuleren maatregelen die leiden tot bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden van de benoemde aandachtsoorten. Uitvoering van bovenstaande maken we mogelijk via de SKNL regeling. We monitoren de uitvoering van de maatregelen en de bijdrage daarvan, ook over langere termijn, aan de instandhouding van onze aandachtsoorten. Het biodiversiteitsoverleg heeft de lijst met icoonsoorten beoordeeld, maar vindt het te vroeg om de lijst nu uit te breiden (uitvoering motie 125 d.d. 12-12-2016).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Uitvoering maatregelen gebiedsanalyses PAS ligt op schema.
- De voor de natuurparels beschikbaar gestelde middelen zijn effectief ingezet.
- Het Actieplan weidevogels gaat in uitvoering.

2.2.3 Vergunningverlening en populatiebeheer

Toelichting op meerjarendoel

Naar een slagvaardig compensatiebeleid
In 2019 werken we verder aan de verbetering van de uitvoering van natuur- en boscompensatie. We volgen de aanbevelingen in het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de uitvoering van natuurcompensatie. Dat betekent onder andere dat we de financiële aspecten van compensatie verder uitwerken, een kaart met bosgebieden opstellen, compensaties beter afdwingbaar maken en veldcontroles uitvoeren. Daarnaast geven we concreet vorm aan de natuurcompensatiebank en verdere verbetering van de registratie.

Invasieve exoten uitroeien en beheren
Vanuit onze nieuwe rol uit de Wnb coördineren wij de aanpak van invasieve exotische dier- en plantsoorten. Op basis van in 2018 gevoerde overleggen met stakeholders over invasieve exoten, voeren we in 2019 eliminatie- en beheersmaatregelen uit, voor zover die noodzakelijk zijn voor behoud en/of herstel van biodiversiteit. Deze maatregelen financieren we vooralsnog voor uit het programma Agenda Vitaal Platteland. We maken de financiële consequenties in de Kadernota 2019 inzichtelijk (betrokken zijn motie 124 d.d. 12-12-2016 en motie 52 d.d. 9-7-2018).

Faunabeheer
Faunabeheer is het planmatig en gecoördineerd beheer van diersoorten. In het geval van onevenredige schade of ter bevordering van de openbare veilheid of een redelijke wildstand of exotenbestrijding kan faunabeheer worden toegestaan. In het Beleidskader Wet natuurbescherming is het beleid voor beheer en schadebestrijding vastgelegd. Met de Kadernota 2017 is besloten om de Utrechtse invulling van het ganzenakkoord met 2 jaar te verlengen tot en met 2019 en daarna het beleid te evalueren. Vanwege gerechtelijke uitspraken is besloten deze evaluatie met een jaar te vervroegen. De evaluatie is een bouwsteen voor het toekomstige ganzenbeleid. Uitvoeringsprojecten (pilots) voor diervriendelijke methoden van schadebestrijding en –beheersing van ganzen zetten we in 2019 voort en implementeren we waar mogelijk in het beleid (uitvoering motie M5 d.d. 27-6-2011). Wij zullen het voornemen tot invoering van de zogenaamde ‘statiegeldregeling’ volgens de afspraken daarover in IPO verband melden. Deze statiegeldregeling houdt in dat leges (het behandelbedrag à € 300) worden

teruggegeven als de faunaschade daadwerkelijk wordt vergoed. Door het wegnemen van deze drempel kunnen ook tegemoetkomingen voor kleine schades worden aangevraagd. Dit zal tot extra lasten leiden. Bij de Kadernota 2019 doen we op basis van de dan beschikbare gegevens een voorstel om de oplopende lasten, samen met de oplopende kosten voor faunaschade (o.a. ganzen- en mezenschade), te dekken (uitvoering motie 67 d.d. 9-7-2018).

Doorlopende activiteiten
Met de komst van de Wnb is de provincie samen met de gemeenten verantwoordelijk voor het verlenen van Wnb-ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkelingen (het passieve soortenbeleid door vergunningverlening en handhaving). Wij gaan door met ons beleid van slim combineren van natuurbescherming en het toestaan van ruimtelijke ontwikkelingen. We blijven initiatiefnemers stimuleren om natuurbelangen zo vroeg mogelijk mee te nemen en natuurinclusief te werken. We blijven gemeenten stimuleren om soortenmanagementplannen op te stellen in combinatie met een gebiedsgerichte ontheffing en stellen, verdeeld over drie jaar, een tijdelijke subsidie open als onderdeel van de Utrechtse aanpak Wet natuurbescherming.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een goed functionerende natuurcompensatiebank, de adviezen van de Randstedelijke Rekenkamer zijn opgevolgd.
- Het exotenprogramma is van start gegaan.
- De evaluatie van het ganzenbeleid is opgeleverd.
- De ‘statiegeldregeling’ is ingevoerd.
- 90% van de ontheffingen en vergunningen zijn binnen de tijd afgegeven.
- Er zijn 2 aanvragen voor gebiedsgerichte ontheffingen op basis van een Soort(en) Managementplan (SMP) afgehandeld.

2.2.4 Monitoren

Toelichting op meerjarendoel

Om de monitoring goed af te stemmen op de wettelijke verplichtingen en de doelen van de Natuurvisie in samenhang te kunnen evalueren en bijsturen gaan we in 2019 werken met het eind 2018 vast te stellen supplement monitoring en bijsturing Natuurvisie. Tot nu toe rapporteren we de voortgang van het natuurbeleid jaarlijks met de Voortgangsrapportage Natuur. Driejaarlijks verschijnt de Rapportage Natuur waarin we vooral over de stand van zaken van de biodiversiteit rapporteren. Deze rapportages stemmen we opeenvolgend steeds af op het monitoringsplan.
In 2019 worden weidevogels geteld in de weidevogelkerngebieden en wordt in 10% van het landelijk gebied de natuur geïnventariseerd. We leveren onze bijdrage aan het Landelijk Meetnet Flora en het Netwerk Ecologische Monitoring en voeren de PAS-monitoring uit conform de afspraken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De weidevogels in kerngebieden zijn geteld.
- Voor 10% van de provincie Utrecht is de natuur geïnventariseerd.

2.3 Versterken verbinding natuur, maatschappij en economie

Toelichting op beleidsdoel

Natuur heeft een intrinsieke waarde en het is daarom onze plicht om er goed voor te zorgen. Tegelijkertijd vinden we dat mensen van de natuur – en het omringende landschap – moeten kunnen genieten, vanwege tal van positieve neveneffecten, bijvoorbeeld op de gezondheid. Een robuust netwerk van natuur moet in staat zijn

het recreatieve gebruik aan te kunnen. Ook vinden we het belangrijk dat recreanten zich mede verantwoordelijk voelen voor natuur.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	2.484	2.484	2.484	2.576
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.484**	**2.484**	**2.484**	**2.576**

Meerjarendoelen

2.3.1 Vergroten belevingswaarden en nieuwe financieringsbronnen voor natuur

Toelichting op meerjarendoel

Vermaatschappelijking van het natuurbeleid

We continueren de vermaatschappelijking van natuur door bij te dragen aan de projecten Groen doet Goed en Groen aan de buurt. De voucherregeling 'Beleef en bewonder' heeft veel goede groene initiatieven opgeleverd en is geëvalueerd. We voeren een tweede voucherregeling uit in 2019. Ook organiseren we de Groene Kroon in 2019 in aangepaste vorm met aandacht voor het versterken van de biodiversiteit (Utrechtse Aanpak). Wij leveren een financiële bijdrage aan Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) voor de organisatie van de Natuurwerkdag 2019 en geven een extra bijdrage voor de organisatie van trainingen voor vrijwilligers. Voor Mijn Mooiste Plek van RTV Utrecht is een vierde seizoen is in voorbereiding met steun van de provincie.

Samenwerkingsverbanden verbeteren

Het is ons doel de samenwerking met onze partnerinstellingen effectief en efficiënt te laten verlopen. We zullen in 2019 de samenwerking evalueren.

Optimaliseren van bestaande en nieuwe financieringsbronnen

De provincie wil dat andere partijen meefinancieren in het beheer en de ontwikkeling van nieuwe natuur voor niet door de overheid gedekte kosten – bijvoorbeeld de realisatie van de groene contour - of voor extra impulsen om de biodiversiteit te behouden of te versterken. Vanuit het actieplan Duurzame Landbouw met Natuur onderzoeken de partners of de Groene Contour in het agrarisch gebied op alternatieve manieren gerealiseerd kan worden met behoud van beoogde natuurdoelen. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan een percentage groenblauwe dooradering i.p.v. perceelsdekkende natuur. Duurzame borging, ecologisch draagvlak en een haalbare financiële constructie zijn de belangrijkste onderzoeksvragen (zie ook 2.4 over verduurzaming van de landbouw).

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

De Utrechtse Heuvelrug met zijn waardevolle natuur en bijzondere erfgoed zorgt voor een hoogwaardige leefomgeving en een prima vestigingsklimaat voor bedrijven. De gezamenlijke partners willen het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug beschermen, versterken en beleefbaar maken. De natuur wordt rijker en diverser, het kostbare cultureel erfgoed zal in goede staat zijn en de bezoekers kunnen meer dan ooit van dit alles genieten. Hier liggen zes ambities aan ten grondslag die de provincie samen met partners in 2019 uitvoeren:

1. Ontwikkelen, behouden en beheren natuur, landschap en cultuurhistorie
2. Vergroten beleving en toegankelijkheid
3. Realiseren plan van aanpak toezicht en handhaving
4. Versterken van het merk Nationaal Park
5. Ontwikkelen groeiende economische basis voor natuur, landschap en erfgoed

6. Versterken unieke waarden Nationaal Park.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn 2 projecten gestart om de vermaatschappelijking van natuur te continueren.
- De samenwerking met onze partnerinstellingen IVN, Landschap Erfgoed Utrecht en Het Utrechts Landschap is in 2019 geëvalueerd.
- De 6 ambities voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug zijn opgepakt.

2.4 Bevorderen duurzame landbouw

Toelichting op beleidsdoel

De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van het grondgebied van de provincie Utrecht is landbouwgrond. De landbouw zorgt niet alleen voor de voedselvoorziening, maar speelt ook een grote rol in de kwaliteit van het landelijk gebied. Duurzame landbouw is landbouw die zowel in ecologisch, economisch als sociaal opzicht toekomstbestendig is. We zetten in op een duurzaam voortbestaan van de landbouwsector in de provincie Utrecht. De agrarische bedrijven produceren gezond, veilig en kwalitatief hoogwaardig voedsel, waarbij dit ook gezond en veilig voor de omgeving is. De directe nabijheid van (inter)nationaal toonaangevende kennisinstellingen op het gebied van gezondheid en voedsel versnellen innovaties in de provincie Utrecht en daarbuiten en dragen bij aan een gezonde landbouw en gezond en duurzaam voedsel.
Om uitvoering te geven aan de Landbouwvisie maken we een Uitvoeringsprogramma Landbouw. Onderdelen van dit programma zijn natuurinclusieve landbouw, versterken van de verbinding stad-land, stimuleren van circulaire en energieneutrale landbouw en het terugdringen van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). Een belangrijke ontwikkeling die van invloed is op de Utrechtse landbouw is de opzet van de regiodeal Bodemdaling Groene Hart en de regiodeal FoodValley.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.012	1.310	791	787
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.012**	**1.310**	**791**	**787**

Meerjarendoelen

2.4.1 Bevorderen vitale, circulaire en energie neutrale landbouw

Toelichting op meerjarendoel

Natuurinclusieve landbouw
Natuurinclusieve landbouw spaart natuur en landschap (minder externe druk), zorgt voor natuur (gastheerschap via bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer) én gebruikt de natuur (biodiversiteit is een productiefactor). Natuurinclusieve landbouw draagt zo bij aan behoud en herstel van de biodiversiteit, duurzaam bodembeheer, een lagere milieubelasting, betere waterkwaliteit en hogere landschapskwaliteit. Natuurinclusieve landbouw dient vanzelfsprekend gestoeld te zijn op een verdienmodel voor de boer. We willen bereiken dat de Utrechtse boeren produceren op een zodanige wijze dat de kwaliteit van de leefomgeving voor de mens toeneemt en de Utrechtse biodiversiteit wordt versterkt. Ook willen we bereiken dat natuurinclusieve landbouw een gangbaar verdienmodel wordt voor de agrarische ondernemer.

Als partner van het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur willen we met de initiatiefnemers LTO, NMU, LEU, IVN, HUL, SBB, UPG en Agrarische collectieven 10 voorbeeldbedrijven realiseren en twee pilots in de Groene Contour opzetten.

Versterken verbinding stad-land
In de sterk verstedelijkte provincie Utrecht wonen boeren en burgers op korte afstand van elkaar. Dit biedt kansen voor een sterkere verbinding tussen 'stad en land', verbreding van de agrarische bedrijfsvoering en ontwikkeling van nieuwe combinaties van product en markt nabij de stad. Het benutten van deze kansen biedt extra verdienmodellen, kan bijdragen aan een sterker imago van de landbouwsector en draagt bij aan de kwaliteit van de provincie als woonlocatie. We stimuleren en ondersteunen projecten die gericht zijn op het versterken van de relatie tussen boer en burger. We optimaliseren de inzet van LEADER om de ondersteuning van stad-land projecten te verbeteren. Zelf willen we met het oog op korte ketens het goede voorbeeld geven door het gebruik van streekproducten in het provinciehuis te stimuleren.

Circulaire landbouw stimuleren
Circulaire landbouw is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten en het zoveel mogelijk voorkomen van reststoffen, afval en schade aan het milieu. Bij circulariteit is het nodig om een onderscheid te maken tussen de grondgebonden veehouderij (vooral melkveehouderij) en de niet-grond gebonden veehouderij (vooral varkens-, pluimvee-, kalver- en geitenhouderij). We blijven inzetten op stimulering van innovatie en kennisverspreiding met betrekking tot efficiënte benutting van mineralen. In samenwerking met de Gebiedscommissie Utrecht-West ontwikkelen we een programma voor vijf jaar voor een Circulaire en Klimaatneutrale landbouw en starten met de uitvoering. Met de partijen van het Hoofdlijnenakkoord Warme Sanering varkenshouderij starten we met de uitvoering van het akkoord.

Energieneutrale landbouw stimuleren
We willen bereiken dat de duurzame landbouwsector de kansen benut om klimaatneutraal en energiezuinig te zijn. Ook willen we bereiken dat door de inzet van alternatieve energieproductiemethoden de sector zelfvoorzienend wordt en daarnaast opereert als groene energieproducent voor derden. We ondersteunen het innovatieve project Energieneutrale Melkveehouderij en onderzoeken of dit is uit te breiden naar andere landbouwsectoren (intensieve veehouderij, fruitteelt, graasdierbedrijven).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Een Uitvoeringsprogramma Landbouw is gezamenlijk met stakeholders opgesteld.
- Er zijn 2 pilotprojecten voor natuurinclusieve landbouw in de groene contour opgezet.
- 10 voorbeeldbedrijven zijn gestart met natuurinclusieve landbouw.

Toelichting op meerjarendoel

2.5 Versterken leefbaarheid landelijk gebied

Toelichting op beleidsdoel

Wij stimuleren de leefbaarheid en regionale economie van het landelijk gebied inclusief die van de kleine kernen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	679	93	93	93
Baten	0	0	0	0

Saldo beleidsdoel excl. reserves	**679**	**93**	**93**	**93**

Meerjarendoelen

2.5.1 Aanleg snel internet

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht faciliteert snel internet in het buitengebied om de leefbaarheid en vitaliteit van het landelijk gebied te verbeteren. Belangrijk is dat alle bewoners en bedrijven toegang kunnen hebben tot snel internet. Eind 2018 is voor 80 tot 90% van het buitengebied in Utrecht een succesvolle vraagbundeling ten behoeve van de aanleg van snel internet uitgevoerd. Voor 2019 is de doelstelling om snel internet in de overige 10 tot 20% van het buitengebied eveneens gefaciliteerd te hebben, al dan niet via een vraagbundeling. Indien de interesse vanuit de stakeholders groot genoeg is, krijgt de markt de kans om glasvezel aan te leggen in deze delen van het buitengebied.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- In het gehele buitengebied van de provincie is de aanleg van snel internet gefaciliteerd.

2.5.2 Bevorderen leefbaarheid

Toelichting op meerjarendoel

De bijeenkomst ‘Inspirerende burgerinitiatieven in kleine kernen' in juni 2017 vormde de start van een meerjarig programma waarin provincie Utrecht, Gebiedscoöperatie O-gen en Stichting Gebiedsontwikkeling Utrecht-West samenwerken om de leefbaarheid in de kleine kernen te versterken. Het programma is opgezet om bestaande burgerinitiatieven extra te ondersteunen en nieuwe initiatieven te bevorderen. De provincie heeft een meerjarenovereenkomst met de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij (KNHM) en doet in 2019 opnieuw mee als partner van het ‘Kern met Pit’ initiatief. We stellen een subsidie beschikbaar voor leefbaarheidsinitiatieven, met als doel om in 2019 minstens 8 initiatieven te steunen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn 8 initiatieven voor het versterken van de leefbaarheid gesubsidieerd

1.2.5Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

1.2.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Verwerving/functie-verandering nieuwe natuur	Verwerving/functieverandering nieuwe natuur cumulatief in ha. *[cumulatief, realisatie 2027]*	1.506	718	855	980	1.105	1.230	1.355
Ontwikkelde nieuwe natuur *Nr. 4 Basisset BBV*	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectares binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). *[cumulatief, realisatie 2027]*	4.200	1.544	1.700	1.900	2.100	2.300	2.500
Beheerde natuur *Nr.5 Basisset BBV*	Het beheer van natuurwaarden (uitgedrukt in hectares) als percentage van de beoogde oppervlakten (streefdoelen), binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN).* *[realisatie 2028]*	100% (31.500 ha)	70%	72%	73%	75%	76%	78%
Jaarplan vergunningverlening Natuur en landschap	Percentage binnen de termijn afgegeven ontheffings-/vergunningsaanvragen. *[jaarlijkse streefwaarde]*	90%	91%	90%	90%	90%	90%	90%

*Het hier genoemde percentage is het percentage waarvoor we beheersubsidie verstrekken. Daarnaast zijn er ook terreinen in beheer waarvoor we geen beheersubsidie verstrekken.

3. Bodem, water en milieu

Programmadoel

De provincie Utrecht heeft een gezonde en veilige leefomgeving. De provincie wil een gezonde en veilige leefomgeving voor de Utrechtse regio's. Hiervoor hebben we beleid vastgelegd in het bodem-, water- en milieuplan van 2015 en werken we samen met veel partijen in het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving en de uitwerking van het Deltaprogramma.

1.3.2 Wat gaat dat kosten?

3. Boden, water en milieu	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	3.396	3.799	3.716	3.306	3.306	3.306
Materiële lasten	14.810	20.477	16.480	17.901	10.856	11.759
Lasten	**18.206**	**24.276**	**20.196**	**21.207**	**14.162**	**15.065**
Baten	5.214	7.605	4.025	4.031	1.275	1.275
Baten	**5.214**	**7.605**	**4.025**	**4.031**	**1.275**	**1.275**
Saldo van dit programma	**12.992**	**16.671**	**16.171**	**17.176**	**12.887**	**13.790**
Stortingen in reserves	1.638	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	3.086	3.813	363	1.060	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.544**	**12.858**	**15.808**	**16.116**	**12.887**	**13.790**

Reserves Bodem, water en milieu

Programma 3. Bodem, water en milieu	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve Expl.verschillen grondwaterbeh.	71	-	-	-	-	-
Reserve Egalisatie Bodemsanering	1.567	-	-	-	-	-
Reserve BenO Vaarwegen	460	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**2.098**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Egalisatie Bodemsanering	1.170	3.579	363	1.060	-	-
Reserve Expl.verschillen grondwaterbeh.	-	100	-	-	-	-
Reserve Projecten	-	-	-	-	-	-
Reserve Stimuleringsfonds	1.567	-	-	-	-	-
Reserve PUEV	136	134	-	-	-	-

Reserve BenO Vaarwegen	212	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**3.086**	**3.813**	**363**	**1.060**	**0**	**0**

1.3.3Investeringen

Binnen dit programma vinden geen investeringen plaats.

1.3.4Beleidsdoelen

3.1 Waarborgen waterveiligheid en klimaatadaptatie

Toelichting op beleidsdoel

Nederland is een laaggelegen land, dat kwetsbaar is voor overstromingen en veranderingen van het klimaat. Het grootste deel van onze provincie ligt in overstroombaar gebied. Voor een goed leef- en vestigingsklimaat is het van belang dat wij ons beschermen tegen hoogwater, zorgen voor voldoende zoetwater en de gevolgen van wateroverlast en hittestress beperken. Voor de bescherming tegen hoogwater werken wij vanuit de drie lagen van meerlaagsveiligheid; preventie (laag 1), een robuuste ruimtelijke inrichting (laag 2) en een adequate rampenbeheersing (laag 3).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	634	634	634	634
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**634**	**634**	**634**	**634**

Meerjarendoelen

3.1.1 Toezicht houden op waterschappen veilige waterkeringen

Toelichting op meerjarendoel

Om onze provincie te beschermen tegen overstromingen hebben wij in de waterverordeningen regionale waterkeringen aangewezen en genormeerd. Daarbij hebben wij afspraken gemaakt wanneer deze keringen getoetst en op orde moeten zijn. Door regelmatig te overleggen met de waterschappen en voortgangsrapportages houden wij zicht op de voortgang. Om te kunnen blijven zorgen voor veilige regionale keringen werken we samen met andere provincies en waterschappen aan het ontwikkelingsprogramma regionale waterkeringen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er hebben 4 toezichthoudersoverleggen plaatsgevonden over veilige waterkeringen (toetsen afspraken, opstellen voortgangsrapportage water).

3.1.2 Meenemen kansrijke meekoppelkansen dijkversterking

Toelichting op meerjarendoel

Langs de Neder-Rijn en Lek zijn de komende jaren omvangrijke en urgente dijkverbeteringen van de primaire kering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gepland. De eerste trajecten zijn Grebbedijk, Amerongen - Wijk bij Duurstede en Salmsteke. De waterschappen voeren deze dijkversterkingen uit. Onze rol

daarbij is de ruimtelijke kwaliteit te behouden en waar mogelijk te versterken en andere opgaven, zoals natuur, cultuurhistorie, mobiliteit en regionale economische ontwikkelingen direct mee te nemen.
De Neder-Rijn- en Lekdijk is een belangrijk onderdeel van het 1000 jaar oude, dynamische rivierenlandschap en fungeert als drager in de ontmoetingszone tussen mens en het rivierwater. In het landelijk gebied vormt de dijk de grens tussen binnendijks cultuurlandschap en buitendijks natuurlandschap met prachtige, grote uiterwaarden. Vanuit onze rol dragen we bij aan dijktrajecten voor de ontwikkeling van de dijk en het rivierenlandschap als belangrijk icoon in de provincie.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn minimaal 3 gebiedstrajecten rond dijkversterking gestart, waaraan de provincie een procesmatige en/of inhoudelijke bijdrage levert

3.1.3 Voorbereiden op gevolgen overstromingen

Toelichting op meerjarendoel

Naast sterke dijken (laag 1) is het van groot belang dat we voorbereid zijn op de mogelijke gevolgen van overstromingen. Een overstroming is immers nooit helemaal uit te sluiten. Daarom werken wij samen met de veiligheidsregio, waterschappen en gemeenten aan het opzetten van een programma meerlaagse veiligheid. Dit programma richt zich op een robuuste ruimtelijke inrichting (laag 2), zodat de schade en ontwrichting van de maatschappij beperkt wordt bij overstromingen. Daarnaast zal het programma zich richten op adequate crisisbeheersing (laag 3).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een plan van aanpak voor de meerlaagse veiligheid opgesteld in samenwerking met veiligheidsregio, waterschappen en gemeenten.

3.1.4 Aanpakken fysieke leefomgeving voor klimaatadaptatie

Toelichting op meerjarendoel

Nederland werkt al enige tijd aan ruimtelijke aanpassingen voor klimaatverandering, ‘klimaatadaptatie’ of ook wel ‘ruimtelijke adaptatie’. De urgentie van adaptatie aan klimaatverandering is sterk toegenomen. Provincies, gemeenten en waterschappen krijgen vaker te maken met hoosbuien, wateroverlast, langere perioden van droogte en hitte. Het veranderende klimaat vraagt om maatregelen op alle schaalniveaus om de gevolgen voor gezondheid, veiligheid, productiviteit en natuur te beperken.
De provincie Utrecht werkt via verschillende samenwerkingsverbanden, programma’s en projecten aan een klimaatbestendige leefomgeving. Hierbij zetten we in op de realisatie van maatregelen om de gevolgen van wateroverlast, watertekort, droogte en hittestress tegen te gaan. Aanpassing aan de gevolgen voor klimaatverandering is voor de lange termijn nodig voor een krachtige en duurzame economie, een gezonde leefomgeving, vitale steden en een vitaal platteland, een robuuste natuur en een duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Klimaatadaptatie is bij minimaal 5 projecten van binnenstedelijke ontwikkeling, gezonde leefomgeving, natuur, landbouw, energie of mobiliteit meegenomen.
- Klimaatadaptatie is opgenomen in de beleidsontwikkeling voor de OmgevingsvIsie.

3.2 Zorgdragen goede zoetwatervoorziening en kwaliteit oppervlaktewater

Toelichting op beleidsdoel

Schoon en voldoende oppervlaktewater zijn essentiële factoren voor een economische en maatschappelijke ontwikkeling naar een gezonde en duurzame leefomgeving op de langere termijn. We werken aan een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening voor de verschillende functies in onze provincie, vooral drinkwater, landbouw en natuur. In 2019 blijven we werken aan de verbetering van de kwaliteit van het Utrechtse oppervlaktewater via verschillende sporen. Naast het inzetten op de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW) hebben we ook oog voor nieuwe uitdagingen als opkomende stoffen en medicijnresten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	3.915	4.517	1.136	2.244
Baten	1.213	1.160	1.160	1.160
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.702**	**3.357**	**-24**	**1.084**

Meerjarendoelen

3.2.1 Verbeteren kwaliteit oppervlaktewater

Toelichting op meerjarendoel

Kaderrichtlijn Water (KRW)

In 2019 werken we samen met de waterschappen aan het opstellen van de nieuwe set KRW-doelen voor het derde stroomgebiedbeheerplan, dat in 2021 zal worden vastgesteld. Ook zetten we in op het stimuleren van KRW-doelbereik. Dit doen we door het stimuleren van projecten die ook een waterkwaliteitsbelang dienen via agrarisch natuur-en waterbeheer, POP3-subsidies en verschaffen we minstens twee begrotingssubsidies aan de waterschappen voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (uitvoering van motie 27, 2017). Verder starten we samen met een waterschap ten minste een gebiedsproces op bij een landgoed voor waterkwaliteitsverbetering.

Medicijnresten

Naast KRW-doelen heeft de provincie Utrecht ook te maken met nieuwe uitdagingen als medicijnresten en nieuwe stoffen in ons oppervlaktewater. Om ook deze nieuwere problemen een hand te bieden werken wij samen met de vier Utrechtse waterschappen en Rijkswaterstaat, binnen de Samenwerkingsagenda Water aan de aanpak van nieuwe stoffen. Binnen de samenwerkingsagenda starten wij in 2019 ten minste een pilot op voor de vermindering van medicijnresten in ons oppervlakte- en grondwater (uitvoering van motie 56a, 2017).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is minstens 1 proces voor de verbetering van de waterkwaliteit bij een waterschap en 1 bij een landgoed opgestart.
- De KRW-doelen zijn vastgesteld.
- Er zijn minstens 2 begrotingssubsidies voor waterkwaliteit verstrekt.
- De concept doelen voor het derde stroomgebiedbeheerplan zijn opgesteld.
- Het plan van Aanpak samenwerkingsagenda is in uitvoering en ten minste 1 pilot is gestart.

3.2.2 Zoetwatervoorziening op orde krijgen en houden

Toelichting op meerjarendoel

Toekomstbestendig landelijk gebied

Zoetwatervoorziening heeft een sterk raakvlak met klimaatadaptatie. Het robuust maken van het watersysteem gaat om het minder afhankelijk zijn van onze omgeving maar ook om beter om te kunnen gaan met wisselende weersomstandigheden. De zoetwatervoorziening maakt onderdeel uit van de integrale opgave om onze provincie klimaatbestendig en daarmee toekomstbestendig te maken. De focus ligt vooral op het landelijk gebied. Te denken valt aan maatregelen zoals waterconservering, vermindering watergebruik, bodemverbetering, verbeterde gewaskeuzes en natuuromvorming. Door een groot raakvlak met het AVP (Agenda Vitaal Platteland) onderzoeken we hoe vanuit Deltaprogramma zoetwater en het AVP (of een opvolger daarvan) een integraal programma kan worden opgebouwd.

Bodemdaling

Bodemdaling benaderen we steeds meer als een integraal vraagstuk dat meespeelt in discussies rondom de verduurzaming van de landbouw, natuur en wateropgaven (incl. internationale verplichtingen Natura-2000 en KRW) en leefbare plattellandskernen. Bodemdaling kan niet los gezien worden van de klimaatopgave en van onze visie op landbouw. In het regeerakkoord, het klimaatakkoord en het Interbestuurlijk Programma (IBP) wordt ingezet op een reductie van CO2 uitstoot bij landbouwgronden, de veenweidegronden zullen daar hun bijdrage in gaan leveren. Dit wordt in interprovinciaal verband verder uitgewerkt. De visie op bodemdaling werken we uit in een uitvoeringsprogramma waarin de lopende projecten worden meegenomen.
Binnen het programma Agenda Vitaal Platteland pakken we bodemdaling op via het Programma Aanpak Veenweiden, vooral door het toepassen van innovaties. In het programma onderscheiden we verschillende thema's waarvoor innovatieve ideeën kunnen worden uitgewerkt in samenwerking met en cofinanciering van derden (particulieren, ondernemers, kennisinstituten, overheden). De thema's zijn 'het nieuwe melkveebedrijf', 'nieuwe verdienmodellen/teelten', 'het nieuwe watersysteem', 'infrastructuur en bebouwing' en 'proces'. Het huidige programma Aanpak Veenweiden ronden we in 2019 af. Ook dragen we via diverse programma's bij aan het project Veenweiden in Beweging. Rond de Van Teylingenweg ten Noorden van Kamerik wordt met cocreatie een gezamenlijk perspectief op bodemdaling en transport ontwikkeld. Dit perspectief is input voor de nieuwe beleidsontwikkeling.
De provincie Utrecht heeft gezamenlijk met diverse andere overheden de regiodeal Bodemdaling Groene Hart ingediend bij het Rijk. De inzet van deze Regio Deal is om in triple helix verband zowel voor de stedelijke als de landelijke problematiek rondom bodemdaling handelingsperspectief en innovatieve oplossingen te vinden en om te investeren in de kennisfunctie. Nadrukkelijk is de opbrengst niet alleen bedoeld voor het Groene Hart, maar voor alle gebieden in Nederland die te maken hebben met bodemdaling. De doelen zijn:

- Toekomstbestendig bouwen en wonen in veengebied
- Nationale kennisontwikkeling met testsites in het Groene Hart
- Vernieuwd ondernemerschap voor agrarische bedrijven
- Bijdrage aan klimaatmaatregelen en CO2-reductie.

In afwachting van de toekenning zal deze regiodeal in 2019 verder worden opgepakt.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De interprovinciale visie voor zoetwatervoorziening is vastgesteld en er is gestart met de uitvoering van de programmatische aanpak.
- Het Programma Aanpak Veenweiden is eind 2019 afgerond.
- Voor het thema bodemdaling zijn diverse innovaties geïnitieerd.

3.3 Zorgen voor een robuust bodem- en grondwatersysteem

Toelichting op beleidsdoel

PM

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.274	5.030	1.634	1.634
Baten	2.697	2.756	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.577**	**2.274**	**1.634**	**1.634**

Meerjarendoelen

3.3.1 Verbeteren en monitoren bodem- en grondwaterkwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Uitvoeringsprogramma drinkwater (2014-2021)

De gebiedsdossiers voor de drinkwaterwinningen en het Uitvoeringsprogramma Drinkwater provincie Utrecht (2014-2021) zijn instrumenten om, binnen het gebiedsproces, samen met de gebiedspartijen de drinkwaterwinningen duurzaam te beschermen en de drinkwatervoorziening duurzaam veilig te stellen. In 2018 is begonnen met de actualisatie van de gebiedsdossiers. In 2019 ronden we deze af en formuleren we, samen met de gebiedspartners, maatregelen om de restopgave voor het realiseren van de (KRW)doelen aan te pakken. De maatregelen leggen we in een gezamenlijk nieuw uitvoeringsprogramma vast.

Medicijnresten in (grond)water

De provincie Utrecht start, in samenwerking met de waterschappen, met een aanpak van nieuwe stoffen. Hierbij ligt een sterke focus op medicijnresten in (grond)water. Het budget dat beschikbaar is voor het grondwatermeetnet kan in 2019 aangewend worden voor meer onderzoek naar nieuwe stoffen (PFOS/PFOA, C8 enz.). Dit is afhankelijk van de uitkomsten van het plan van aanpak voor nieuwe stoffen dat in 2018 is opgesteld.

Provinciale Milieuverordening (PMV) omzetten naar Omgevingsverordening

We zetten bestaande regels PMV indien nodig om naar regels Omgevingsverordening. Voor de industriële winningen voor menselijke consumptie onderzoeken we of aanvullende bescherming wenselijk/noodzakelijk is, mede in het licht van de komst van de Omgevingswet. In 2019 geven we verder uitvoering aan de acties uit de Delta-aanpak Waterkwaliteit (2016), met als doel het geven van een impuls aan het bereiken van een goede waterkwaliteit om KRW-doelen te realiseren.

Programma Uitvoering Bodemconvenant (2016-2020)

De 41 spoedlocaties (peildatum juli 2018) ronden we af. Wij dragen onze taken op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) over aan gemeenten (Wbb komt te vervallen). Het gaat om overdracht van beleid, taken en (digitale) bodemdata. Samen met gemeenten voeren wij de transitieagenda uit. Deze is gericht op het gebiedsgericht beheer van bodem en grondwater: bodem en grondwater moeten geschikt zijn voor de beoogde functie. De afweging tussen beschermen en benutten van grond en grondwater is belangrijk.

Behoud en versterken van aardkundige waarde

Aardkundige waarden vertellen het verhaal over het ontstaan van de provincie en bieden unieke belevingswaarde voor het gebied. We behouden en beschermen aardkundige waarden en maken ze beleefbaar voor inwoners en bezoekers door aardkundige monumenten aan te wijzen en toegankelijk te maken. We streven er naar het aantal aardkundige monumenten uit te breiden. In overleg met grondeigenaren komen we de komende jaren tot uitbreiding. De “Stichting Geopark Heuvelrug in oprichting” verkent de mogelijkheden om van de Utrechtse Heuvelrug, inclusief natte randgebieden, een UNESCO Global Geopark te maken. Wij ondersteunen de Stichting hierbij.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Geplande maatregelen uit Uitvoeringsprogramma Drinkwater provincie Utrecht 2014-2021 zijn uitgevoerd.
- 12 gebiedsdossiers voor de niet kwetsbare winningen zijn geactualiseerd.
- Er is een Uitvoeringsprogramma opgesteld voor maatregelen bij alle 25 kwetsbare en niet kwetsbare winningen.
- Er is een plan van aanpak opgesteld voor medicijnresten.
- Er is een samenwerkingsagenda water met als onderdeel opkomende stoffen.
- De regels voor bescherming van bodem en grondwater in de Provinciale Milieuverordening zijn omgezet naar de regelgeving Omgevingswet.
- Het Programma Uitvoering Bodemconvenant 2016 t/m 2020 is in uitvoering met als belangrijkste doel het saneren van de 41 resterende spoedlocaties met risico's voor mens, milieu en verspreiding naar het grondwater.

3.3.2 Benutten energie uit ondergrond

Toelichting op meerjarendoel

We dragen bij aan het programma Energietransitie (zie programma 4) door vooral te zorgen voor kennisontwikkeling en -uitwisseling op het gebied van nieuwe kansen voor bodemenergie en aardwarmte. Hierbij zorgen we voor een goede afstemming met andere ondergrondthema’s (bijvoorbeeld grondwater voor drinkwater) en bovengrondthema’s. Omdat deze onderwerpen in meerdere provincies aan de orde zijn, delen we intensief kennis met andere provincies.

Warmte-/koudeopslag (WKO)

Voor warmte-/koudeopslag (WKO) blijven wij de toepassing van goed functionerende systemen stimuleren. Dit doen we via vergunningverlening en handhaving en door vroegtijdige inbreng bij gebiedsontwikkeling. Daarnaast leveren we een bijdrage aan twee masterplannen voor bodemenergie in gebieden met intensieve ruimtelijk ontwikkeling.

Nieuwe kansen bodemenergie en geothermie

Voor aardwarmte benutten we concrete onderzoeksprojecten die de mogelijkheden van aardwarmte in de provincie gaan verkennen. Wij richten ons op en leveren een bijdrage aan kennisontwikkeling en het identificeren van nieuwe kansen, verhoging veiligheid en verlaging risico’s bij aardwarmteprojecten in relatie tot andere boven- en ondergrondse belangen. We voeren beleid uit in het kader van de Mijnbouwwet en de andere beleidsvelden. Daarnaast heeft de provincie een wettelijke adviesrol bij vergunningaanvragen van mijnbouwactiviteiten. Bij ons advies betrekken wij gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Hiermee zorgen we er voor dat regionale en lokale belangen voldoende worden meegenomen in de vergunningverlening en in de uitvoering van aardwarmteprojecten.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn beleidsregels opgesteld over bodemenergie op basis van 2 masterplannen bodemenergie.

- Er is een bijdrage geleverd aan het stimuleren van verkenningen en kennisontwikkeling van nieuwe kansen bodemenergie en geothermie.

3.3.3 Zorgen voor voldoende grond- en drinkwater

Toelichting op meerjarendoel

De lange termijnstrategie voor de Vitens waterwinningen wordt in 2019 vastgesteld (of mogelijk al in 2018). De tijdshorizon is 2040. Hiermee geven we aan hoe de toenemende drinkwatervraag en toenemende druk op het grondwatersysteem als bron voor drinkwater wordt opgevangen. Daarnaast geven we in 2019 concreet uitvoering aan deze drinkwaterstrategie door bijvoorbeeld programma's te starten rondom waterbesparing en voeren we nader onderzoek voor vergunningaanvragen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De lange termijn strategie voor de drinkwatervoorziening is vastgesteld.
- De milieubeschermings-zone calamiteitenonttrekking Nieuwegein voor openbare drinkwatervoorziening is vastgesteld.

3.3.4 Vormgeven duurzame gebiedsgerichte aanpak bodem en ondergrond

Toelichting op meerjarendoel

Het bodem- en grondwatersysteem krijgt een steeds grotere rol in het realiseren van maatschappelijke opgaven. Ook naar de diepere ondergrond wordt steeds meer gekeken als het gaat om bodemenergie en aardwarmte. In 2019 gaan we samen met onze regiopartners aan de slag met 2 gebiedspilots gericht op duurzaam en gebiedsgericht gebruik van het systeem. Hiervoor gebruiken we 3-dimensionale visualisaties van de ondergrond.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn twee 3D-visualisaties van de ondergrond uitgevoerd.
- Er zijn, samen met partners, twee gebiedspilots over robuust bodem en grondwatersysteem uitgevoerd als basis voor het formuleren van ambities en opgaven.

3.4 Bijdragen aan gezonde en veilige leefomgeving

Toelichting op beleidsdoel

De regio Utrecht is aantrekkelijk en groeit! In plannen en beleidsnota's wordt uitgegaan van een forse groei van ruim 160.000 inwoners tot 2040 (Staat van Utrecht), met de daarbij benodigde behoefte aan woningen en toename van mobiliteit. Een belangrijke vraag bij deze grote groei is hoe we de omgeving gezond houden. De uitdaging waar we als provincie en regio voor staan is de leefomgeving zo in te richten dat inwoners deze als prettig ervaren, de veiligheid van onze inwoners gewaarborgd is, de omgeving ook daadwerkelijk uitnodigt tot gezond gedrag en de negatieve gezondheidseffecten van luchtvervuiling en geluidsoverlast verminderen. https://youtu.be/mCrtkhwVVK0

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	11.373	11.026	10.758	10.553
Baten	115	115	115	115
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**11.258**	**10.911**	**10.643**	**10.438**

Meerjarendoelen

3.4.1 Realiseren van impulsen gezonde leefomgeving

Toelichting op meerjarendoel

Aanjaagprogramma gezonde leefomgeving

Met het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving werken we aan een leefomgeving die nóg gezonder is. We geven impulsen aan het ontwikkelen van oplossingen voor een gezondere leefomgeving en het delen en implementeren van deze kennis. We doen dit op het terrein van binnenstedelijke ontwikkeling, mobiliteit, recreatie, landbouw en economie. Zo houden we samen onze regio gezond, aantrekkelijk en bereikbaar.
We werken vanuit het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving veel samen met gemeenten, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Samen werken we aan slimme en innovatieve oplossingen om de leefomgeving gezond in te richten, of om met de ruimtelijke inrichting gezond gedrag te stimuleren. Via scans en 3D-planningsmodellen brengen wij bijvoorbeeld de binnenstedelijke kwaliteit in beeld en zoeken we naar maatregelen voor een gezonde leefomgeving. In een aantal ‘living labs’ werken we aan (innovatieve) concepten op het gebied van gezonde leefomgeving. In de kennisalliantie gezond stedelijk leven met de gemeente Utrecht, Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht koppelen we aanwezige kennis aan beleidsvorming en uitvoering en verbinden we kennisvragen aan onderzoeksprogramma's.
Met het aanjaagprogramma delen we actief de goede voorbeelden van onszelf en van anderen in de regio en in Europa. Een mooi voorbeeld is de lezingenreeks waarin we gezonde leefomgeving koppelen aan andere maatschappelijke opgaven.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving is in uitvoering.

3.4.2 Verbeteren luchtkwaliteit naar WHO-advieswaarden

Toelichting op meerjarendoel

We geven samen met onze partners uitvoering aan de Uitvoeringsagenda gezonde lucht. Ons streven is om in 2030 overal in de provincie Utrecht te voldoen aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie voor gezonde lucht. We blijven aandacht vragen voor het verbeteren van luchtkwaliteit en investeren in het verbreden van het netwerk dat werkt aan luchtkwaliteit. We blijven lobbyen voor (inter)nationale bronmaatregelen voor verbetering van de luchtkwaliteit en werken actief mee aan het opstellen van het Nationaal Luchtplan en aan de totstandkoming van het nationale ontgassingsverbod.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het uitvoeringsprogramma gezonde lucht is, samen met partners, gestart.

3.4.3 Verminderen geluidsbelaste woningen en beschermen stiltegebieden

Toelichting op meerjarendoel

Ook geluidsoverlast heeft negatieve effecten op de gezondheid van mensen. Daarom werken we al jaren aan het terugdringen van de geluidsbelasting van woningen langs onze provinciale wegen.
We voeren de maatregelen uit zoals opgenomen in het in 2018 vastgestelde Actieplan Omgevingslawaai. Bij de trajectaanpak realiseren we maatregelen. De meest geëigende maatregel voor het aanpakken van geluidsoverlast op provinciale wegen is de aanleg van geluidsreducerend asfalt. Een enkele locatie kan in beeld komen voor geluidschermen. Als aanvulling op deze maatregelen bieden we ook in 2019 gevelmaatregelen aan voor bewoners van hoog belaste woningen. Dit zal plaatsvinden zo mogelijk in combinatie met

wegwerkzaamheden aan de desbetreffende trajecten (zie ook programma 5). Oude woningen die in 1986 al een heel hoge geluidsbelasting hadden, krijgen gevelmaatregelen aangeboden. Hiervoor maken we gebruik van een rijkssubsidieregeling. Naast de nu al gebruikte instrumenten zetten we in op innovatie.

Stiltegebieden
Ruimtelijke ontwikkelingen in en nabij stiltegebieden worden beoordeeld op de effecten op de kwaliteit van het stiltegebied. Bij ontheffingen voor evenementen in de bufferzone van een stiltegebied (via RUD) streven we naar het verkleinen van de impact.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De geluidbelasting van minimaal 50 woningen is afgenomen.

3.4.4 Beperken overlast vliegverkeer

Toelichting op meerjarendoel

De sterke groei in de luchtvaart door toerisme en transport geeft een intensivering van het luchtruimgebruik, ook boven de provincie Utrecht. Op landelijk niveau wordt gewerkt aan nieuw luchtvaartbeleid in de Luchtvaartnota 2020-2050 en de integrale herziening van het luchtruim. De minister wil deze lange termijn visie baseren op een brede maatschappelijke participatie van belanghebbenden en betrokkenen. Door dit participatieproces deels regionaal in te vullen met ondersteuning vanuit de provincies ontstaat ruimte om regio specifieke kansen en dilemma's in te brengen. In 2019 zullen wij vanuit de provincie Utrecht hierin participeren vanuit onze provinciale opgaven voor een goede woon- en leefkwaliteit en het versterken van de regionale bereikbaarheid en economie. Voor de kleine luchtvaart treden per 1 januari de aangepaste beleidsregels voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van niet aangewezen luchtvaartterreinen in werking. Met het verlenen van ontheffingen op basis van dit aangepaste beleid (via RUD) voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van niet aangewezen terreinen wordt de hinder van vliegverkeer, voor zover de provincie daar invloed op heeft, zoveel mogelijk teruggebracht.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een actieve lobby om voor overvliegend vliegverkeer zo hoog mogelijke aan- en uitvliegroutes te realiseren.
- Start en landingen: alleen op locaties, waar de hinder voor omwonenden en natuur zo min mogelijk is.

3.4.5 Waarborgen externe veiligheid

Toelichting op meerjarendoel

We voeren het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid uit dat er op gericht is om externe veiligheid goed te borgen in ruimtelijke plannen, vergunningen en gemeentelijk beleid. Het PUEV 2015-2018 wordt verlengd tot en met 2019 en eventueel 2020 in afwachting van onderzoek naar en regeling van de structurele financiering van de lokale EV-taken via het gemeentefonds en het provinciefonds. We zorgen ervoor dat het risicoregister actueel is en dat de provinciedekkende routering voor gevaarlijke stoffen wordt beheerd. Ons streven is dat externe veiligheid in tenminste 95% van de ontwerp ruimtelijke plannen, die aan de provincie worden voorgelegd, goed is verwerkt.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Externe veiligheid is bij minstens 95% van de ruimtelijke plannen goed verwerkt.

3.4.6 Bijdragen aan duurzame gebiedsontwikkeling

Toelichting op meerjarendoel

Bij keuzes op ruimtelijke ordeningsniveau (bijvoorbeeld locatiebepaling voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen) en op het niveau van ruimtelijke inrichting van gebieden, willen we omgevingskwaliteit en duurzaamheid integraal meewegen. Dit vraagt om een tijdige en volwaardige inzet van de provinciale leefbaarheids- en duurzaamheidsambities bij RO beleidskeuzes (Omgevingsvisie) en bij planontwikkeling op regionaal en lokaal niveau.
Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor de provincie Utrecht verantwoordelijk is en bij gemeentelijke ruimtelijke ontwikkelingen, bieden we een scala aan instrumenten aan die het maken van een integrale afweging ondersteunt. Daarbij valt te denken aan de inzet van de Tygron Engine (3D planningstool/Maptable) bij de totstandkoming van de Provinciale Omgevingsvisie en bij bijvoorbeeld provinciale wegreconstructies, de inzet van de Maptable om integrale afwegingen in interactieve planontwikkeling te stimuleren, de toepassing van de scan voor binnenstedelijke ontwikkeling om de mogelijkheden van verantwoord binnenstedelijk bouwen in beeld te brengen en de inzet van de Wasstraat duurzaamheid om bijvoorbeeld scenario's voor energieneutrale, gasloze en klimaatbestendige ontwikkelingen van woonwijken in beeld te brengen. Uitgangspunt bij deze afwegingen is de omgevingskwaliteit zoals die in de gebiedsprofielen (milieukwaliteitsprofielen) is vastgelegd. Vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet verbreden we de huidige milieukwaliteitsprofielen tot integrale gebiedsprofielen. Daarvoor vullen we de profielen aan met andere thema's (bijvoorbeeld landschap, levensloopbestendigheid van woningen). Het resultaat is een integraal instrument voor duurzame gebiedsontwikkeling. Voordeel hiervan is dat ook andere ruimtelijk relevante thema's zichtbaar worden in de gebiedsprofielen en daarmee ook "automatisch" mee zullen worden gewogen bij ruimtelijke planprocessen. Omdat wettelijke normen en -streefwaarden niet altijd garant staan voor een gezonde leefomgeving, gaan we in overleg met RIVM en GGD de gebiedsprofielen ook aanvullen met gezondheidsindicatoren. Daarmee wordt bij de toepassing van het instrument bij ruimtelijke planprocessen ook gezonde leefomgeving expliciet meegewogen en in een gezondheidsscore zichtbaar gemaakt. Dit maakt het mogelijk om in ruimtelijke planprocessen te sturen op het bereiken van ambities voor gezonde leefomgeving (statenmotie streven naar WHO advieswaarden in 2030).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Minimaal 5 gebiedsontwikkelingsprojecten zijn ondersteund waarbij duurzaamheid integraal is meegewogen.

3.4.7 Opdrachtgeven VTH aan uitvoeringsdiensten

Toelichting op meerjarendoel

De provincie heeft het gehele takenpakket op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving opgedragen aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht, met uitzondering van de groene vergunningverlening. Daarnaast heeft de provincie 14 zogenaamde BRZO-bedrijven (Besluit Risico Zware Ongevallen), waarvoor we de VTH-taken hebben opgedragen aan de gespecialiseerde Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG).

Uitvoeringsprogramma VTH
Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma VTH opgesteld op basis van provinciaal beleid (Beleidsplan VTH 2016-2019) en de prioriteiten vanuit dit beleid. Het jaarprogramma 2019 wordt gebaseerd op de product- en dienstencatalogus van de RUD en met de ODNZKG stellen we een uitvoeringsovereenkomst 2019 vast. De taakuitvoering van de RUD Utrecht en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied monitoren we via diverse kritische prestatie-indicatoren. Door periodieke voortgangsoverzichten kan de provincie als opdrachtgever en eigenaar (desgewenst) tussentijds bijsturen. Het in 2018 uitgevoerde onderzoek naar de organisatie en financiering van groen toezicht en handhaving in de provincie Utrecht leidt tot extra aandacht voor de organisatie en borging van de inzet van de groene boa's in de provincie.

De taken op het gebied van bodem gaan met de komst van de Omgevingswet deels over van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. De omvang van de provinciale (bodem)opdracht neemt daartoe in 2019 al gedeeltelijk af. In 2019 werken we aan een goede overgang van deze taak naar gemeenten en het anticiperen op de effecten van deze transitie op de RUD.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Van het VTH uitvoeringsprogramma is tussen 95% - 105% gerealiseerd.
- Van alle vergunningverleningen is 90% van de vergunningen binnen de geldende termijn verstrekt.
- Het naleefgedrag van vergunningen is 80%.
- Het toezichtseffect is 90%.
- De control intensiteit is 90%.
- 90% van de afhandeling van klachten valt binnen de gestelde termijn.

1.3.5 Verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen	
Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen.
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.
Risico's	Volgens de huidige regels neemt de provincie de nazorg van de stortplaats over in 2040. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt elke drie jaar onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kan de provincie een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt een eventueel financieel risico voor de provincie verkleind.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)	
Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan de Regionale Uitvoeringsdienst is gemandateerd.
Kerntaken	De RUD voert namens de provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichthoudende taken uit op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.
Risico's	Het risico zal op termijn afnemen door het aflopen van het bodemconvenant in 2020, hierdoor verschuift het bevoegd gezag van de provincie naar de gemeenten.

1.3.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Jaarplan handhaving	Aantal ontvangen milieuklachten	600	854	600	600	600	600	600
Beperking toezichtlast	Percentage binnen de wettelijke termijn afgegeven ontheffings-/ vergunnings- aanvragen	90%	85% 1) 100% 2) 100% 3) 90% 4) 89% 5) 66% 6)	90%	90%	90%	90%	90%
Veiligheid regionale waterkeringen	Percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoet.	100%	72%	80%	85%	90%	90%	90%
Waterkwantiteit	Aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost (cumulatief)	12 TOP 19 SUB TOP	10 TOP 14 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP
PUEV	Externe veiligheid is bij minstens 95% van de ruimtelijke plannen goed verwerkt	95%	97%	95%	95%	95%	95%	95%
Waterkwaliteit (oppervlaktewater) *Nr.1 Basisset BBV.* De streefwaarde van de indicator moet nog worden bepaald.	Percentage van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit 7).	100% in 2027						
Emissie broeikasgassen *Nr.2 Basisset BBV* De streefwaarde van de indicator moet nog worden bepaald	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2 equivalenten) per provincie in absolute aantallen (in tonnen)	49% in 2030	8)	8)	8)	8)	8)	8)

1) Wet milieubeheer; 2) Vuurwerkbesluit; 3) Wet luchtvaart; 4) Bodemdeelzaken; 5) Ontgrondingen; 6) Waterwet 7) Zie jaarlijkse "voortgangsrapportage water" voor detailinformatie. 8) Doorvertaling vanuit klimaatakkoord moet nog plaatsvinden.

4. Economie en energie

Programmadoel

Provincie Utrecht heeft een sterke economie, aantrekkelijke recreatieve voorzieningen en faciliteert een energietransitieprogramma.

1.4.2 Wat gaat dat kosten?

4. Economie en energie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	1.694	1.803	2.349	2.349	2.349	2.349
Materiële lasten	7.809	13.193	16.766	8.289	5.924	5.812
Lasten	**9.503**	**14.996**	**19.115**	**10.638**	**8.273**	**8.161**
Baten	1.216	484	63	50	40	36
Baten	**1.216**	**484**	**63**	**50**	**40**	**36**
Saldo van dit programma	**8.287**	**14.512**	**19.052**	**10.588**	**8.233**	**8.125**
Stortingen in reserves	577	372	622	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	406	1.672	488	64	-	-
Beslag op de algemene middelen	**8.458**	**13.212**	**19.186**	**10.524**	**8.233**	**8.125**

Reserves Economische ontwikkeling

Programma 4. Economie en energie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve Projecten	27	250	-	-	-	-
Reserve Cofinancieringsfonds	150	122	622	-	-	-
Res. Toeristische ontwikkeling	400	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**577**	**372**	**622**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	159	207	488	64	-	-
Res. Toeristische ontwikkeling	212	1.465	-	-	-	-
Reserve Fonds PU	35	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**406**	**1.672**	**488**	**64**	**0**	**0**

1.4.3Investeringen

Binnen dit programma vinden geen investeringen plaats.

1.4.4Beleidsdoelen

4.1	Verbeteren kwaliteit werklocaties
Toelichting op beleidsdoel	

Om een aantrekkelijke vestigingslocatie te blijven, willen we ervoor zorgen dat vraag en aanbod naar werklocaties in evenwicht zijn, zowel kwantitatief als kwalitatief. Het beleid voor werklocaties is vastgelegd in de Economische Visie 2020 (2010) en nader uitgewerkt in de Provinciale Aanpak Kantorenleegstand (2014), de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie en Verordening (Herijking 2016), het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling (2016), de Thematische Structuurvisie Kantoren (2016) en de Retailvisie (2018). De Ruimtelijk Economische Strategie (RES) die eind 2018 ter besluitvorming aan PS wordt aangeboden vormt het nieuwe beleidskader voor werklocaties.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.222	1.022	522	522
Baten	36	36	36	36
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.186**	**986**	**486**	**486**

Meerjarendoelen

4.1.1	Ontwikkelen en realiseren ruimtelijk economisch beleid
Toelichting op meerjarendoel	

Bedrijventerreinen

Door de sterke economische groei is er een grote vraag naar nieuwe terreinen. Het gaat zowel om lokale bedrijven die uitbreidingsruimte zoeken als om nationale ontwikkelaars die interesse hebben in de mogelijkheden voor grootschalige distributiecentra. Vooral in het westelijk deel van de provincie is de druk erg groot. Voor de toekomstige ontwikkeling van bedrijventerreinen maken we nieuwe prognoses. De provincie Utrecht ondersteunt gemeenten bij de ontwikkeling en uitvoering van herstructureringsplannen. De Ontwikkelings Maatschappij Utrecht (OMU) speelt hierin een belangrijke rol.

Kantoren

De kantorenmarkt in Nederland trekt sterk aan. Er is sprake van een groeiende polarisatie. De groei concentreert zich vooral in de grote steden (m.n. Amsterdam) en voor de provincie is dat vooral Utrecht. In de overige gemeenten is nog zeer beperkt sprake van enig herstel. De noodzaak van een actief provinciaal beleid blijft onverkort van kracht.

Positief is dat de transformatie van kantoren naar woningen sterk is toegenomen. Kanttekening is dat de meest voor de hand liggende locaties inmiddels zijn getransformeerd en dat nu vooral moeilijk, voor woningbouw slecht ontsloten kantoorlocaties resteren. In vervolg op het provinciaal inpassingsplan kantoren monitoren we de ontwikkelingen op de kantorenmarkt. Vanuit het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling (zie programma 1) en de OMU ondersteunen we gemeenten en marktpartijen bij de transformatie van kantoren.

Detailhandel

Ook voor de detailhandel geldt dat er sprake is van een licht herstel door de groeiende bestedingen. Toch blijft ook hier de onderstroom negatief, omdat de groei van de bestedingen in fysieke winkels achterblijft bij de uitgaven via internet. Positief is wel dat de leegstand in winkelpanden terugloopt door een groeiende vestiging van dienstverleners zoals kappers, horeca en paramedische instellingen. In 2019 zullen wij in samenwerking met gemeenten de Retailvisie actualiseren. Dit pakken we op in het kader van de Omgevingsvisie. Vanuit het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling (zie programma 1) en de OMU ondersteunen we gemeenten en marktpartijen bij gebiedsgerichte aanpakken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn nieuwe prognoses over de ontwikkeling van bedrijventerreinen voor de Omgevingsvisie.
- De OMU heeft ca. 5 ha bedrijventerrein herontwikkeld.
- De OMU heeft minimaal 10.000 m2 kantoren herontwikkeld.
- Er is een geactualiseerde Retailvisie.

4.2 Versterken aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Toelichting op beleidsdoel

De sterk aantrekkende economie zorgt voor een verdere toename van de krapte op de arbeidsmarkt. Zie bijvoorbeeld de oplopende tekorten in de technische branches, bouw- en installatiebranche, de zorg en het onderwijs. Daar komt bij dat de snelle ontwikkelingen van technologie en digitalisering zorgen voor meer dynamiek op de arbeidsmarkt, waardoor gevraagde competenties kunnen veranderen. Aanpassingsvermogen van mensen en organisaties wordt steeds belangrijker. Dit vraagt om meer aandacht voor leven lang ontwikkelen en een positieve leercultuur. Het vraagt ook om goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven om vraag en aanbod van arbeid op elkaar te laten aansluiten. Ook andere maatschappelijke opgaven, waar de provincie een rol heeft, hebben effect op de vraag naar goed gekwalificeerd personeel, zoals de energietransitie. De tekorten op de arbeidsmarkt in bepaalde sectoren kunnen hierdoor remmend gaan werken. Dit vraagt eens te meer om een integrale kijk op economie, onderwijs en arbeidsmarkt en maatschappelijke opgaven.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	471	147	83	83
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**471**	**147**	**83**	**83**

Meerjarendoelen

4.2.1 Ontwikkelen en realiseren beleid onderwijs-arbeidsmarkt

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 hebben PS de beleidsnotitie ‘Verbeteren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt’ vastgesteld. In 2019 geven we verder invulling aan de uitvoering van het beleid. Via het Arbeidsmarktdashboard voorzien we overheden en onderwijsinstellingen van actuele informatie over de arbeidsmarkt en opleidingsbehoeften. Via de uitvoeringsverordening onderwijs-arbeidsmarkt ondersteunen we initiatieven die de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven stimuleren en zo bijdragen aan een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. In samenwerking met gemeenten en EBU worden de mogelijkheden van onderwijsvouchers bij het bevorderen van een leven lang ontwikkelen onderzocht (motie 38A).

Technologieraad Regio Utrecht
De in 2018 opgerichte Technologieraad Regio Utrecht (TRU) draagt actief bij aan de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten op (middel)lange termijn. In 2019 besteedt de TRU naast het verbinden van partijen en aanjagen van initiatieven aandacht aan het versterken van het technisch onderwijs in het VMBO. De provincie blijft een actieve rol vervullen als ambassadeur in het landelijke Techniekpact voor de regio Noordwest Nederland en zorgt samen met de TRU voor invulling van de activiteiten in de provincie Utrecht.

Zorgpact Midden Nederland en Health Hub
Vanwege de grote arbeidsmarktvraagstukken in de zorg is de provincie actief betrokken bij het Zorgpact Midden Nederland en de Health Hub, gericht op kiezen, leren en werken in de zorg. Daarnaast ondersteunen we concrete projecten in de zorg via de uitvoeringsverordening onderwijs-arbeidsmarkt. De komst van steeds meer digitale toepassingen in de zorg, vraagt om extra vaardigheden en competenties van zorgprofessionals. Digitalisering is dan ook nadrukkelijk een thema dat door werkgevers en onderwijs wordt opgepakt.

Regionale Human Capital Agenda (HCA)
Met overheden, EBU en andere partners willen we komen tot betere afstemming in de regio en verkennen we de mogelijkheden voor een regionale agenda ter verbetering van de aansluiting tussen economie, onderwijs en arbeidsmarkt.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De afstemming in de regio voor onderwijs-arbeidsmarkt is verbeterd.
- Er is een verkenning uitgevoerd – in samenwerking met gemeenten en EBU – naar de mogelijkheden voor een regionale Human Capital Agenda (HCA).
- Concrete initiatieven die bijdragen aan een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt zijn via de uitvoeringsverordening gehonoreerd.

4.3 Vergroten innovatiekracht

Toelichting op beleidsdoel

Door innovatieve bedrijvigheid te stimuleren willen we bereiken dat onze economie concurrerend blijft. We richten ons daarbij op het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen (Groen, Gezond, Slim). Hierdoor snijdt het mes aan 2 kanten. Daarnaast richten we ons op het brede MKB, die voor de uitdaging staan hun bedrijf toekomstbestendig te maken.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	6.522	3.431	3.121	3.117
Baten	27	14	4	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**6.495**	**3.417**	**3.117**	**3.117**

Meerjarendoelen

4.3.1 Ondersteunen economisch ecosysteem

Toelichting op meerjarendoel

Doorontwikkeling economisch systeem

De regio Utrecht heeft een krachtige economie en is een van de meest competitieve regio's van Europa. Om deze sterke positie te behouden, is het noodzakelijk om het regionaal economisch ecosysteem te versterken. Onderzoek laat zien dat het systeem versnipperd is en dat er behoefte is aan extra business development capaciteit, een groter fondsvermogen en het versterken van strategische relaties met het Rijk en InvestNL (nieuwe nationale investeringsbank). Het is noodzakelijk om te beschikken over een krachtige uitvoeringsorganisatie. Vanuit dit perspectief zijn we in 2018 gestart, samen met de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Hilversum en de Universiteit Utrecht aan een verkenningstraject voor de oprichting van een regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM). We verwachten de resultaten van de verkenning ter besluitvorming voor te leggen in het begin van 2019 en streven ernaar dat de ROM op 1 januari 2020 operationeel is.

Herijking economisch beleid
Begin 2019 willen de herijking van het economisch beleid ter besluitvorming voorleggen (motie 33). Het oude beleid dateert uit 2011 en is daarna voor een deel overgegaan in de strategische agenda van de EBU (2013-2020). Het herijkte economische beleid zal een beknopt document zijn dat de hoofdpunten weergeeft uit de verschillende beleidsontwerpen zoals de MKB-visie, de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, de Ruimtelijke Economische Strategie (RES) en de regionale strategie over internationale acquisitie en handel. Het beleid zal (mede) dienen als inbreng vanuit de provincie voor een nieuwe regionale economische agenda, die samen met triple helix partners wordt opgesteld.

Economic Board Utrecht (EBU)
De middelen voor innovatiestimulering zijn rechtstreeks gekoppeld aan de Strategische Agenda van de EBU. De EBU stimuleert, initieert en beoordeelt vanuit een triple-helix benadering (Ondernemingen, Overheden en Onderzoek/Onderwijsinstellingen) innovatieve projecten binnen de thema's Groen, Gezond en Slim. Ook vanuit andere programma's (mobiliteit, binnenstedelijke ontwikkeling, gezonde leefomgeving) werken we met de EBU samen. Daarnaast werkt de provincie samen met de EBU aan versterking van het internationaal vestigingsklimaat (zie 4.4) en aan de ontwikkeling van een regionale Human Capital Agenda (zie 4.2). We ondersteunen de EBU support organisatie met een jaarlijkse bijdrage, nemen bestuurlijk deel aan het Kernteam en de clusters EBU-HCA en EBU-Internationaal. Via de uitvoeringsverordening EBU ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan een gezonde leefomgeving en tegelijkertijd zorgen voor extra banen en investeringen (Strategische Agenda EBU 2013-2020).

Regio FoodValley
In 2019 start Regio FoodValley samen met haar partners een nieuwe Strategische Agenda voor de periode 2019-2024. Met deze agenda wil de regio de samenwerking met haar partners verder versterken. PS hebben in een motie gevraagd om concrete bedragen te reserveren voor de programmatische ondersteuning van FoodValley en indien mogelijk de samenwerking tussen
EBU en FoodValley te versterken. In de kadernota 2018 is voor een periode van twee jaar (2018-2019) een budget vastgesteld van €150.000,= per jaar. Deze middelen worden ook in 2019 ingezet om projecten in Regio FoodValley concreet te ondersteunen.

Utrecht Science Park
Als een van de grootste scienceparken van Nederland is het Utrecht Science Park een belangrijke en innovatieve motor van onze regionale economie. Stichting USP draagt onder andere zorg voor communicatie, marketing, acquisitie en leefbaarheid op het sciencepark. De provincie is bereid ook in 2019 de stichting financieel te ondersteunen en mee te werken aan concrete initiatieven.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een nieuw economisch beleidsdocument.
- De verkenning naar de doorontwikkeling van het economisch ecosysteem is voorgelegd en er is gestart met het vervolg.

- Het proces is gestart om de resultaten van de verkenning van de doorontwikkeling in te voeren.
- De provincie heeft een aantal projecten in Regio FoodValley financieel ondersteund.

4.3.2 Ondersteunen Brede MKB

Toelichting op meerjarendoel

MKB-visie

Het MKB is divers. Naast de innovatieve koplopers zijn er starters (incl. startups), snelle groeiers (scaleups), zzp'ers en het brede MKB. Deze laatste groep vormt de meerderheid van de ondernemingen met personeel en is belangrijk voor de werkgelegenheid. Veel van deze bedrijven staan voor de uitdaging om hun bedrijf verder toekomstbestendig te maken, bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering en de toepassingen van data. Het is van belang om deze groep bedrijven te stimuleren om productiever en efficiënter te worden door versneld innovatieve (digitale) technologieën toe te passen en meer over de grens te kijken om hun afzetmarkt te vergroten. Eind 2018 willen we een MKB-visie ter besluitvorming voorleggen. In 2019 wordt verder invulling gegeven aan de uitvoering van een vastgestelde MKB-visie.

Opvolgingsproblematiek MKB

In de Statenvergadering van 5 februari 2018 is vastgesteld dat beleid moet worden ontwikkeld om de opvolgingsproblematiek bij MKB- familiebedrijven en andere MKB-bedrijven te verminderen en daarvoor voor een periode van 3 jaar € 35.000,= per jaar te reserveren. De aanpak die in 2018 met een aantal partners is ontwikkeld, voeren we in 2019 verder uit. Het beleid vormt een onderdeel van de MKB-visie.

Smart Industry Hub Noordvleugel

De industrie opereert op een mondiaal speelveld en verandert op dit moment snel als gevolg van moderne communicatie- en productietechnologieën. Het biedt kansen, maar ook bedreigingen. Het is noodzakelijk dat de Nederlandse industrie voorop loopt in deze ontwikkeling. Met de nieuwe agenda Smart Industry (SI) 2018-2021 zetten Rijk en provincies in op een aantal versnellingsprojecten (o.a. fieldlabs, onderzoek, skills en digitale omgeving). Doel van de agenda is om bij te dragen aan meer groei, meer werkgelegenheid en minder gebruik van grondstoffen en energie in de industrie.
De provincie Utrecht werkt samen met provincies Noord Holland en Flevoland (landsdeel Noordwest) aan een regionale Smart Industry Hub. Deze Hub heeft als doel het versterken van de samenwerking op regionaal niveau en door krachtenbundeling bij te dragen aan bewustwording van ondernemingen (in het MKB) van de kansen van digitalisering en deze te benutten. Dit gebeurt onder andere door het creëren van één loket voor ondernemers in de regio. Dit moet bijdragen aan de landelijke SI agenda. Het Rijk en EFRO dragen bij aan deze ontwikkeling.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een MKB-visie gericht op het ondersteunen van het brede MKB.
- Het beleid voor het opvolgingsvraagstuk MKB is operationeel.
- Projecten uit de regionale Smart Industry Hub zijn in uitvoering.

4.4 Stimuleren internationalisering

Toelichting op beleidsdoel

Investeringen van buitenlandse bedrijven dragen op meerdere manieren bij aan de welvaart in de regio. Wij willen daarom meer buitenlandse bedrijven aantrekken en deze, als ze er eenmaal gevestigd zijn, voor de regio behouden. Vanwege het internationale karakter van de activiteiten en voor een goede (internationale) zichtbaarheid voeren wij deze uit onder de naam Invest Utrecht.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.099	1.099	869	869
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.099**	**1.099**	**869**	**869**

Meerjarendoelen

4.4.1 Aantrekken buitenlandse investeringen en handelsbevordering

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 zijn de acquisitietaken van de provincie sterker verbonden met de acquisitie- en internationale handelstaken van de gemeenten Utrecht en Amersfoort. De samenwerking tussen de overheidspartners wordt in 2019 verder versterkt en waar mogelijk uitgebreid met andere partners. De gezamenlijke regionale acquisitie- en handelsstrategie continueren we in 2019.

Een belangrijk speerpunt is de komst van de European Medicines Agency (EMA) naar Amsterdam vanwege de aanstaande Brexit. Samen met Amsterdam in Business, Innovation Quarter (Zuid-Holland) en het Netherlands Foreign Investment Agency voeren we een proactieve strategie uit om bedrijven en hun medewerkers (+ familie) goed te ontvangen. De eerste Brexit gerelateerde bedrijven zijn inmiddels geland in Utrecht. In 2019 zetten we de samenwerking voort.

Voor het aantrekken en behouden van internationale bedrijven is het van groot belang dat er voldoende plaatsen zijn op internationale scholen, dat er vanuit Utrecht Region een goed lopend ‘welcome center’ is voor alle internationale medewerkers en dat we talent weten te interesseren en te behouden. Zonder extra maatregelen ontstaat vanaf zomer 2019 een gebrek aan plaatsen op de internationale school. Ook is er een tekort aan laboratoriumruimten in de regio. In 2019 ondersteunt de provincie Utrecht waar mogelijk initiatieven die deze vraagstukken kunnen aanpakken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het ‘Werkplan Trade en Invest 2019’ is in samenwerking met de Utrecht Region partners uitgevoerd inclusief de extra activiteiten in het kader van de Brexit en de komst van de EMA naar Nederland.
- Er zijn minimaal 15 investeringsprojecten van buitenlandse bedrijven gerealiseerd.
- Er is een aantoonbare en actieve bijdrage geleverd aan de (door)ontwikkeling van het regionaal expat center, de International Talent Community (ITCU) en de uitbreiding van het aantal plaatsen op internationale scholen.

4.5 Stimuleren recreatieve voorzieningen

Toelichting op beleidsdoel

De kwaliteit en hoogwaardigheid van het Utrechtse vestigingsklimaat wordt mede bepaald door de aanwezigheid van voldoende en kwalitatief hoogwaardige recreatievoorzieningen. De ambitie van de provincie is het aanbod van de recreatievoorzieningen en routes kwalitatief goed te laten aansluiten op de voorkeuren van inwoners en bezoekers. Ook willen we dat de voorzieningen vindbaar, bereikbaar (= binnen 15 minuten fietsafstand vanaf woon- en verblijfsplek) en toegankelijk zijn voor inwoners en bezoekers. Het beleid voor recreatie is vastgelegd in de Visie Recreatie en Toerisme en nader uitgewerkt in de Agenda Recreatie en Toerisme 2016 – 2019.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.380	2.921	2.860	2.752
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.380**	**2.921**	**2.860**	**2.752**

Meerjarendoelen

4.5.1 Versterken recreatief hoofdnetwerk

Toelichting op meerjarendoel

We geven sturing aan het Routebureau en zorgen voor inhoudelijke afstemming met andere partners zoals de gebiedspartners en de landelijke routestichtingen. De resultaten van het onderzoek van het Routebureau naar het gebruik van het fietsknooppuntennetwerk gebruiken we als input voor onze gesprekken met het Routebureau, de landelijke routestichtingen en voor nieuw beleid.
In 2019 besluiten we samen met de andere provincies over de nieuwe taakopdracht van de landelijke routestichtingen en de rol van de provincies daarbij. Vanuit een gemeenschappelijk veiligheidsbeeld onderzoeken we samen met Rijkswaterstaat, provincie Noord-Holland, Waterschap en betrokken gemeenten welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn voor een veiliger oversteek van het Amsterdam Rijnkanaal, waardoor het vaarroutenetwerk en de vaarverbinding tussen de plassengebieden wordt versterkt. Tenslotte sturen we op een spoedige, en ook kwalitatief hoogwaardige, uitbreiding van het wandelknooppuntennetwerk rondom Amersfoort/Eemland door O-gen in samenwerking met de gemeenten.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het netwerk van fiets-, wandel- en vaarroutes heeft een grotere bekendheid bij inwoners, toeristen en andere bezoekers, mede door de inzet van het Routebureau via promotie en marketing.
- Het wandelroutenetwerk in Oost-Utrecht (Eemland/Amersfoort) is (naar verwachting) gerealiseerd.

4.5.2 Verbeteren netwerk overstappunten

Toelichting op meerjarendoel

We willen het gebruik en de bekendheid van het netwerk van toeristische overstappunten verder verbeteren. Dat doen we in 2019 door de TOP's te integreren in de lopende en nieuwe campagnes rondom route-gebonden recreatie in samenwerking met het Routebureau Utrecht en de marketingorganisaties. Met het Routebureau kijken we hoe we de kwaliteit van de bestaande TOP's op peil houden. Daarnaast gaan we in 2019 met enkele TOP's aan de slag om te bekijken hoe we deze kunnen optimaliseren voor toeristen en recreanten.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Drie overstappunten zijn verbeterd en de TOP's zijn beter zichtbaar in lopende en nieuwe campagnes rondom routerecreatie.

4.5.3 Versterken kwaliteit en gebruik recreatievoorzieningen

Toelichting op meerjarendoel

Als deelnemer van de twee Utrechtse recreatieschappen sturen we direct op de ontwikkeling van nieuwe recreatievoorzieningen en het beheer en onderhoud van bestaande terreinen. Voor recreatieschap Stichtse Groenlanden wordt een nieuw ontwikkelplan 2019 – 2022 opgesteld. Daarvoor is vanuit de deelnemers structureel meer financiële ruimte beschikbaar gesteld. Voor de Vinkeveense Plassen (deel van het werkgebied

van Stichtse Groenlanden) wordt in 2019 gewerkt aan de uitvoering van het geactualiseerde programmaplan Toekomst Vinkeveense Plassen. Vanuit het Plassenschap Loosdrecht werken we samen met andere gebiedspartijen aan een omvangrijk en meerjaren ontwikkelprogramma voor de Oostelijke Vechtplassen. Voor beide recreatieschappen wordt in 2019 een meerjaren onderhouds- en beheerplan opgesteld.

Stimuleren duurzaamheid
Tot op heden hebben we als provincie geen specifieke ambities en doelen geformuleerd voor het stimuleren van duurzaamheid in de recreatiesector. Als opdrachtgever van de recreatieschappen wil de provincie Utrecht, samen met de andere opdrachtgevers, in 2019 onderzoeken welke duurzaamheidsambities voor de ontwikkeling van nieuwe en het beheer van bestaande recreatievoorzieningen wenselijk en uitvoerbaar zijn. Het onderzoek richt zich op de mogelijkheden voor energietransitie, klimaatadaptatie, stimuleren van circulair en ecologisch beheer en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Vanuit onze opdrachtgevende rol zetten we hierbij in op duurzaamheid als belangrijke randvoorwaarde.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het ontwikkelplan 2019-2023 voor Stichtse Groenlanden is vastgesteld.
- Het onderzoek naar duurzaamheid in de recreatiesector is uitgevoerd.

4.6 Accommoderen recreatie om de stad

Toelichting op beleidsdoel

Het programma Recreatie om de Stad Utrecht (RodS) draagt bij aan een samenhangende recreatieve groenstructuur op fietsafstand rond de stad Utrecht. Daarmee bieden we de inwoners en bezoekers aantrekkelijke, gevarieerde groene gebieden om te recreëren. We werken aan de afronding van het programma waaronder een oplossing voor het duurzaam (financieel) beheer van de gebieden. Met de uitgave Utrecht Buiten heeft de stuurgroep RodS de noodzaak geagendeerd om ook op middellange termijn de groeiende recreatiedruk te blijven accommoderen. Concreet betekent dit dat een vervolg op het RodS-programma nodig is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.930	535	535	535
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.930**	**535**	**535**	**535**

Meerjarendoelen

4.6.1 Uitvoeren programma RodS

Toelichting op meerjarendoel

Met onze partners werken we aan de afronding van het programma Recreatie om de stad Utrecht (RodS). In 2019 voeren we de aanleg van fiets- en wandelpaden in de buurt van de Hollandse IJssel en Haarzuilens verder uit. De start van de inrichting van deelgebieden Hollandse IJssel Noordwesthoek (circa 53 ha) en Heemstede Noord (circa 20 ha) is voorzien in 2019.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het programma RodS is afgerond.

- Er zijn verschillende fiets- en wandelpaden en verbeteringsmaatregelen op recreatieterreinen gerealiseerd.

4.6.2 Ontwikkelen visie Utrecht Buiten

Toelichting op meerjarendoel

De Stuurgroep RodS heeft met Utrecht Buiten in 2018 samen met de U10-gemeenten aangegeven dat een nieuwe ambitie- en investeringsprogramma wenselijk is om de recreatiedruk in de provincie voor de middellange termijn te accommoderen. Deze opgave is ook geagendeerd door de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit met zijn Advies over de Utrechtse Ringparken (juni 2018).
In 2019 bepalen we met de partners hoe de opgave van Utrecht Buiten uitgewerkt wordt. De insteek van een mogelijk nieuw ambitie- en investeringsprogramma zal breder zijn dan het huidige RodS-programma. Het gaat immers om het verbinden van beleidsdoelen als economische en sociale aantrekkelijkheid, gezonde leefomgeving, vitale natuur en milieu. Vertrekpunt is adequaat beheer van eerder gerealiseerde recreatievoorzieningen. Met de partners zoeken we een oplossing voor de dekking van de beheerlasten vanaf 2019.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een uitvoeringsstrategie voor Utrecht Buiten (als opvolger van RodS), die gezamenlijk met de partners is ontwikkeld.
- Er is een duurzame oplossing voor de dekking van de beheerlasten voor de nieuwe strategie (samen met partners).

4.7 Uitvoeren transitie recreatieschappen

Toelichting op beleidsdoel

De twee Utrechtse recreatieschappen en uitvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland werken in 2019 aan de uitvoering van een verbeterplan. Het verbeterplan is gericht op het professionaliseren van de opdrachtgever-opdrachtnemer relatie en het waarborgen van de continuïteit van de uitvoeringsorganisatie. De (beperkte) omvang, en de daaruit voortvloeiende kwetsbaarheid van de uitvoeringsorganisatie noodzaakt tot een strategie gericht op samenwerking met andere organisaties.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.7.1 Uitvoeren samenwerkingsagenda recreatievoorzieningen

Toelichting op meerjarendoel

Als provincie proberen we ook in 2019 de provinciebrede samenwerking op het gebied van (openlucht)recreatie verder uit te bouwen en te stimuleren. De halfjaarlijkse organisatie van de Utrechtse Recreatie Tafel draagt hieraan bij, evenals het ondersteunen van samenwerkingsprojecten. In 2019 willen we de visie op onze rol met betrekking tot beheer en onderhoud van recreatievoorzieningen en routes met een regionale functie nader

aanscherpen. Dit is noodzakelijk omdat naast onze bijdrage in de recreatieschappen nieuwe initiatieven ontstaan (bijvoorbeeld op de Heuvelrug en bij RodS-gebieden) voor het gezamenlijk beheren en financieren van recreatievoorzieningen en routes.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er hebben twee bijeenkomsten plaatsgevonden met alle betrokken partijen.

4.8 Stimuleren (internationaal) toerisme

Toelichting op beleidsdoel

Het internationaal toerisme groeit en de verwachting is dat die groei gaat doorzetten. We willen hiervan maximaal profiteren door de groei in goede banen te leiden.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.991	1.483	283	283
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.991**	**1.483**	**283**	**283**

Meerjarendoelen

4.8.1 Uitvoeren programma toerisme

Toelichting op meerjarendoel

We willen bijdragen aan een verantwoorde groei van het toerisme. Samen met de gemeenten richten we ons op het aantrekken van extra bezoekers uit Duitsland en België door de uitvoering van de regiomarketingstrategie. Daarnaast dragen we in 2019 bij aan minimaal 2 campagnes die de identiteit en het profiel van de provincie versterken. We verkennen met onder andere de universiteit, andere wetenschappelijke partners en instituten en marketingorganisaties de mogelijkheden om het zakelijk toerisme te stimuleren. Naar verwachting leidt dit in 2019 tot een concrete aanpak en een uitvoeringsstrategie.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een plan van aanpak voor het stimuleren van zakelijk toerisme, waaraan de provincie actief en zichtbaar een bijdrage heeft geleverd
- De provincie heeft actief bijgedragen (ook financieel) aan minimaal 2 campagnes die de identiteit en het profiel van de provincie versterken.

4.8.2 Stimuleren innovatief ondernemerschap

Toelichting op meerjarendoel

We richten ons op verantwoorde groei van het toerisme voor de hele provincie. Daarvoor is het noodzakelijk dat we het aanbod waar nodig versterken, verbeteren en toegankelijk maken. Concreet stimuleren we in 2019 bijvoorbeeld meertaligheid en het gebruik van de U-base als centrale database van waaruit informatie over het aanbod gedeeld kan worden via allerlei media. Zo kunnen we toeristen maximaal informeren over de mogelijkheden van stad én streek. We zorgen verder voor betere en zo mogelijk realtime informatie over vraag en aanbod om toeristen te kunnen bewegen meer van de provincie te verkennen en langer te blijven. In 2019 bepaalt de provincie voor verblijfsrecreatie hoe ze haar rol naar ondernemers en gemeenten het beste kan en

wil invullen. We maken hiervoor onder meer gebruik van de resultaten van lopend onderzoek op de Utrechtse Heuvelrug. Tenslotte jagen we productontwikkeling rondom fietsen in de provincie aan, o.a. in aanloop naar de Vuelta.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een aanpak ontwikkeld om meertaligheid te stimuleren.
- Het op orde brengen van onze kennisbasis, die voor ons en de sector meer (realtime) inzicht biedt in de huidige en potentiële toerist en recreant, is gestart.
- De ambities voor verblijfsrecreatie, inclusief de provinciale rol, zijn vastgesteld (onderdeel van nieuwe Visie Recreatie en toerisme 2019-2023).

4.9 Bevorderen energiebesparing gebouwde omgeving

Toelichting op beleidsdoel

Ons huidige energiesysteem veroorzaakt steeds meer maatschappelijke problemen: klimaatverandering, luchtverontreiniging, afhankelijkheid van instabiele regio's en uitputting van energievoorraden. We hebben ons in de Energieagenda ten doel gesteld een klimaat voor de energietransitie te creëren waarmee de provincie Utrecht in 2040 energieneutraal kan zijn. Daarom hebben we in ons coalitieakkoord de energietransitie tot prioriteit gemaakt en is in 2016 de Energieagenda vastgesteld. Wij willen de energietransitie versnellen door actief te zorgen voor toegang tot kennis, contacten en financiering.

Bij energiebesparing in de gebouwde omgeving maken we gebruik van het netwerk en de activiteiten van het programma Binnenstedelijke Ontwikkeling (zie programma 1 Ruimtelijke Ontwikkeling). We ondersteunen de transitie naar een aardgasloze gebouwde omgeving door kennis hierover toegankelijk te maken en partijen te verbinden. Naast de doorontwikkeling van de kansenkaart voor warmte, volgen en ondersteunen we de pilots voor aardgasvrije wijken en delen we kennis hierover met anderen gemeenten. In 2019 halen we bij gemeenten, woningcorporaties en netbeheerders op hoe wij als provincie deze transitie verder kunnen versnellen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	900	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**900**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.9.1 Transformeren bestaande gebouwen

Toelichting op meerjarendoel

Woningcorporaties, gemeenten, bouwers en installateurs sporen we aan en ondersteunen we om de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad te versnellen. Door proactief op te halen waar kansen of knelpunten zitten, voeren we interventies uit als daar aanleiding toe is. De aanpak is gericht op schaalbare aanpakken vanuit de gedachte dat door opschaling de prijs van oplossingen en producten voor duurzame (Nul op de meter - NOM) woningen daalt.

4.9.2 Stimuleren aardgasvrije wijken

Toelichting op meerjarendoel

De provincie verkent de verdere mogelijkheden voor intensivering van de provinciale inzet om (vooral kleinere en middelgrote) gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van een aanpak om de gebouwde omgeving wijk voor wijk van het gas te krijgen. Hierbij zullen we ons laten inspireren door andere provincies zoals Zuid Holland.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Drie wijken in de provincie Utrecht hebben subsidie aangevraagd bij het ministerie van BZK voor aardgasvrij.

4.10 Toepassen windenergie met draagvlak

Toelichting op beleidsdoel

Locaties voor windenergie dienen te worden opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. De provincie zal dit doen als over een dergelijke locatie overeenstemming is in de gemeenteraad. Draagvlak in gemeenteraden voor een duurzame ontwikkeling van windenergie is belangrijk. Er zijn inmiddels veel voorbeelden van geslaagde en minder geslaagde windprojecten. Samen met de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) wordt deze kennis gedeeld en benut om te bemiddelen tussen partijen met oog voor de verschillende belangen. We willen in 2020 of zo snel mogelijk daarna de doelstelling realiseren van 65,5 MWe (nu 34 MWe).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	100	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**100**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.10.1 Uitvoeren nationaal energieakkoord windenergie

Toelichting op meerjarendoel

Steeds meer gemeenten willen windmolens mogelijk maken op hun grondgebied. Wij ondersteunen deze gemeenten door te adviseren over de aanpak (op basis van lessen in andere gemeenten) en procesmanagement te financieren zodat er voldoende professionele aandacht is voor het creëren van draagvlak. Wij streven ernaar om in 2019 in twee tot vier gemeenten gezonde projectinitiatieven te ontwikkelen waarvoor in 2019 de besluitvormingsprocedure kan starten. Daar waar nodig voeren we een herziening van de PRS en de PRV door. Als deze procedures goed verlopen, dan kunnen we kort na 2020 de doelstelling van 65,5 MWe opgesteld vermogen realiseren.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een besluit genomen over een bestemmingsplan (door gemeente) of een inpassingsplan (door provincie) voor windmolens in Houten (locatie zoals aangeven in de PRS).
- De PRS en PRV zijn - indien nodig - herzien voor energielandschap Rijnenburg.
- Er is een besluit genomen over het bestemmingsplan energielandschap Rijnenburg.

4.11 Onderzoeken ontwikkelruimte geothermie en zonnevelden

Toelichting op beleidsdoel

We willen succesvolle ervaringen opdoen met zonnevelden met respect voor natuur, cultuur en landschap en als mogelijk op basis van dubbelgebruik. Gemeenten hebben zicht op de consequenties van hun energieambitie op vooral de ruimtelijke ordening.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	100	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**100**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.11.1 Creëren ruimte voor pilot projecten

Toelichting op meerjarendoel

Geothermie

In de energievisie Utrecht Oost speelt ultradiepe geothermie een belangrijke rol. We maken regieafspraken met de gemeente en USP over de verdere uitwerking. De (uitkomsten van de) regieafspraken worden meegenomen als ‘bouwsteen’ in de Omgevingsvlsie/-plan dat door de gemeente wordt opgesteld. Op nationaal niveau en ook binnen de Utrechtse geothermieprojecten is ruimschoots aandacht voor de belangrijkste maatschappelijke issues:

- Veiligheidsrisico’s die gepaard gaan met boren in de diepe ondergrond
- Relatie met andere belangen (vooral drinkwater)
- Publieke reactie op een nieuw fenomeen in onze provincie.

Antwoorden op vragen die rond deze issues bestaan, worden gevonden in de onderzoeken die nu plaats gaan vinden, maar deels ook pas tijdens de eerste projectrealisaties in onze provincie.

Twee Utrechtse consortia hebben inmiddels een geothermieproject ontwikkeld:

- LEAN (Low cost Exploration And deriskiNg of geothermal plays) voor conventionele geothermie
- GOUD (Geothermie Oost Utrecht Duurzaam) voor ultradiepe geothermie

Voor de projecten is er concreet zicht op financiering om de eerste onderzoeksstappen te kunnen zetten. Binnenkort wordt voor beide projecten één opsporingsvergunning aangevraagd bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Energielandschappen

In samenwerking met de ARK ontwikkelen we ontwerpkracht voor nieuwe energielandschappen. Er zullen kansen in beeld gebracht worden om vanuit de duurzame energiebehoefte een nieuw landschap vorm te geven met ecologische-, economische- en ervaringswaarde. De inpassing van de opwekking van duurzame energie vormt een nieuw perspectief voor toekomstbestendige landschappen en voor de mensen die er wonen en werken

Regionale Energie Strategieën(RES)

Regionale Energie Strategieën (RES) zijn van belang om de ambities uit het Klimaatakkoord te realiseren. In een RES wordt de regionale vertaling van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord vastgelegd. Het doel van een RES is een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energieopwekking met maatschappelijke acceptatie. Ook brengen we met een RES regionaal aanwezige warmte(rest)bronnen en behoefte aan infrastructuur in beeld en kunnen we vraag en aanbod op elkaar afstemmen. Een RES leidt tot besluitvorming in het omgevingsbeleid (Omgevingsvisie, omgevingsplannen, omgevingsprogramma's en omgevingsverordeningen).

Met een RES structureren we de samenwerking tussen overheden en hun maatschappelijke partners. We zetten in op een nieuwe vorm van samenwerken, zowel tussen overheden onderling als met maatschappelijke partners. Daarbij zijn de decentrale overheden verantwoordelijk voor de uiteindelijke verdeling van de klimaatopgave over de regio's.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn 3 pilots met energielandschappen in de provincie gestart, gebaseerd op dubbelgebruik met landbouw, natuur en/of erfgoed en met een goede landschappelijke inpassing.
- In juni 2019 is voor alle regio's een concept-RES gereed.

4.12 Versterken financiering energieprojecten

Toelichting op beleidsdoel

Voor energieprojecten met een rendabele business case mag de financiering (in de vorm van leningen) geen belemmering meer zijn. Hiervoor is het Energiefonds opgericht. VvE's hebben behoefte aan langlopende (gebouw gebonden) financiering, waarin de bovengenoemde instrumenten niet voorzien. Instrumentarium hiervoor is in ontwikkeling.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	400	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**400**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.12.1 Actief faciliteren innovatieve financiering

Toelichting op meerjarendoel

Het Energiefonds Utrecht beoogt initiatiefnemers die willen investeren in energiebesparing en duurzame opwek een extra duwtje in de rug te geven door het verstrekken van een lening of garantstelling of door het aangaan van een participatie. Het fonds heeft een aanjaagfunctie, zowel bedoeld voor de groene koplopers die bereid zijn risico's te nemen, als ook voor de volgers die, overtuigd door succesvolle voorbeelden elders, een gebaand pad kiezen. Het fonds wil verder gaan dan het leveren van geldelijk vermogen: het stelt zich tevens op als kennismakelaar voor ondernemers en aanbieders in de energiemarkt.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een substantiële start gemaakt met energie-investeringen met betrokkenheid van energiefonds en/of aanjaagfaciliteit.

4.13 Realiseren transitie circulaire economie

Toelichting op beleidsdoel

Het Rijk heeft de duurzame Investeringsagenda gepresenteerd onder de noemer ‘Naar een duurzaam Nederland, energieneutraal, klimaatbestendig en circulair’. De provincie wil dit voornemen volgen en zelf een provinciale duurzame investeringsagenda ontwikkelen. De actieagenda Circulaire Economie vormt een onderdeel van deze agenda.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.13.1 Beleid en uitvoering baseren op sluiten van kringlopen

Toelichting op meerjarendoel

Een circulaire economie is een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten, materialen, grondstoffen en behoud van natuurlijke grondstoffen als uitgangspunt neemt. Dit betekent dat kringlopen gesloten moeten worden en dat in alle fasen van de kringloop waarde wordt toegevoegd. De omvorming van een lineaire naar een circulaire economie vergt een systeemwijziging, een transitie, op verschillende besturingsniveaus. De provincie richt zich daarbij op het regionale niveau. Circulaire economie raakt de verschillende beleidsopgaven en is als zodanig geen eigenstandig beleidsdomein. Dit vergt wel een heldere visie, ambitie en transitie-agenda van de provincie op het gebied van circulaire economie, waarin medewerkers, management en bestuurders zich herkennen en dit door vertalen naar hun reguliere werkzaamheden. Om dit te ondersteunen worden in 2019 een aantal activiteiten opgepakt:

- Identificeren potentiele transitieopgaven CE
- Bevorderen van een andere mindset van beleidsmedewerkers gericht op transitie en circulariteit
- In beeld brengen van netwerken ten behoeve van alliantiemanagement
- Versterken circulair opdrachtgeverschap en vraagbundeling
- Verkennen toepassingsmogelijkheden van Utrechtse euro gericht op CE.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een actieprogramma circulaire economie voor de organisatie PU opgesteld, mede gebaseerd op de transitieagenda CE uit 2018.

1.4.5 Verbonden partijen

Recreatie Midden Nederland	
Doel	Zo goed mogelijk faciliteren van de deelnemende recreatieschappen op het gebied van beleid, onderhoud, financiën en personeelszaken.

Kerntaken	Recreatie Midden Nederland is een samenwerkingsverband van de deelnemende recreatieschappen. Recreatie Midden Nederland is het gemeenschappelijk facilitair bedrijf van de recreatieschappen en ondersteunt de deelnemende schappen.
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect, via de recreatieschap en het plassenschap, aanspreekbaar voor tekorten.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.
Risico's	Als deelnemer is de provincie medeverantwoordelijk voor een eventueel negatief exploitatieresultaat. Door toetreding van gemeente De Ronde Venen in 2018 neemt dit risico formeel toe. In een overeenkomst tussen De Ronde Venen en het recreatieschap Stichtse Groenlanden is echter vastgelegd dat de gemeente het schap vrijwaart van een eventueel negatief exploitatieresultaat op dit begrotingsonderdeel. Deze afspraak geldt in ieder geval tot 2023.

Plassenschap Loosdrecht e.o.

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.
Risico's	De provincie is als deelnemer aanspreekbaar voor eventuele financiële tekorten.

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)

Doel	Doel van de N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten.
Kerntaken	N.V. OMU is in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in de provincie Utrecht. In 2016 is de opdracht verbreed naar de transformatie van leegstaande kantoorpanden.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico’s ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat de provincie zich niet bezig houdt met het bestuur van de N.V. Een ander risico is dat de N.V. gebonden is aan de Europese regels voor staatssteun en dat de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd.

1.4.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Innovatie	Multiplier op innovatieprojecten (EBU)	3	4	3	3	3	3	3
Internationale acquisitie	Aantal gerealiseerde investeringsprojecten per jaar	10	16	10	15	10	10	10
Accommoderen en recreatiedruk om de stad	Aangelegd recreatieterrein rond Utrecht (RodS) in ha	170	106	106	170	170	170	170
Energieneutraliteit *Nr. 3 Basisset BBV*	Totale productie van hernieuwbare energie in PJ per provincie	4,4[1]	2,9	3,2	3,5	3,9	4,4	4,4
Bruto Regionaal Product *Nr. 7 Basisset BBV*	Percentage toename van het Bruto Regionaal Product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar	1,8%[2]	-	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Werkgelegenheid *Nr. 8 Basisset BBV*	Percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar.	73%[3]	-	73	73	73	73	73
Energiebesparing	Energiebesparing per jaar	5%		5%	5%	5%	5%	5%
Aandeel duurzame energie	Aandeel ten opzichte van energieverbruik	5% in 2020 100% in 2040	NB	3,9%	4,6%	5,3%	6,2%	6,9%
Opgestelde vermogen windmolens	Totaal vermogen op grondgebied provincie	65,5 MWe in 2020	31	34	34	34	65,5	65,5

Toelichting:
[1] De totale productie duurzame energie is een verplichte indicator en vervangt de indicator voor “toename productie voor duurzame energie”. De streefwaarde voor beide indicatoren is hetzelfde: toename van 11% per jaar.
[2] De streefwaarde van 1,8% is gebaseerd op de landelijke prognose van het Centraal Planbureau (bron: Actualisatie Middellangetermijnverkenningen 2018-2021, CPB 2017)
3 De streefwaarde van 73% is gebaseerd op het gemiddelde van de periode 2010-2016 (bron: CBS)

5a. Bereikbaarheid (excl. OV)

In het rapport van de Beleidsaudit Financiën Mobiliteitsprogramma zijn aanbevelingen gedaan die invloed hebben op de inrichting en inhoud van het programma bereikbaarheid. In de Kadernota hebben we aangegeven hoe we hiermee om willen gaan in de begroting 2019. In de begroting is dit als volgt verwerkt:

- De doelenboom is afgestemd op het op 12 juli door PS vastgestelde mobiliteitsprogramma.
- Bij het opstellen van de begroting 2019 is de inrichting van het mobiliteitsprogramma gehanteerd.
- De financiële administratie is zodanig ingericht dat de financiële informatie op het niveau van het nieuwe mobiliteitsprogramma kan worden ontsloten.
- De informatie op het niveau van reserves en voorzieningen zijn moeilijker uit te splitsen naar het programma en subprogramma.

Conform de financiële verordening wordt het Subprogramma op dezelfde manier gepresenteerd als een Programma, in deze begroting als 5b. Bereikbaarheid OV. Inhoudelijk vallen beide programma's onder het Mobiliteitsprogramma en dezelfde doelenboom. In deze begroting is dit nu gesplitst weergegeven.

Programmadoel

Een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving.

U Ned/Schaalsprong mobiliteit
Mobiliteit is een belangrijke achilleshiel voor onze regionale economie, maar zeker ook voor onze nationale economie (‘draaischijffunctie’). De discussie over de schaalsprong mobiliteit, die in de Utrechtse regio noodzakelijk is om te zorgen dat het verkeer in en rond de stad Utrecht ‘ontstopt’, is onlosmakelijk verbonden met de discussie over economie, woningbouw en groen. In het kader van het MIRT worden interbestuurlijk afspraken hierover gemaakt.

Wij hebben in juni 2018 als regio met het Rijk het Programmaplan U Ned vastgesteld en er komt een gezamenlijke rijk/regio programma-organisatie. Dit programma stelt de regio in staat een duurzame samenwerking met het Rijk aan te gaan. Een belangrijke programmalijn is het MIRT Onderzoek ‘Wonen, Werken, Bereikbaarheid en Leefbaarheid in de MRU’ (Metropoolregio Utrecht).

Twee andere essentiële onderdelen van het programmaplan zijn 1. de Korte Termijn Aanpak (KTA) en 2. de MIRT-verkenning bereikbaarheidsproblemen naar en van Utrecht Sciencepark (USP) en op de multimodale knoop Utrecht CS. Studies en maatregelen onder de vlag van U Ned krijgen een plek in één van de pijlers van het mobiliteitsplan.
Betreffende de KTA voeren we in 2019 een eerste tranche maatregelen uit die betrekking hebben op versterking van fietsnetwerken, OV knopen en doorstromingsmaatregelen openbaar vervoer, doelgroepenaanpak, de werkgeversaanpak, versterking logistiek en innovatie tot 2023.

Wat betreft de MIRT-verkenning “Multimodale knoop Utrecht CS en de verbinding met Utrecht Science Park (USP)” zal de uitkomst van het BO MIRT in najaar 2018 bepalend zijn. Op dit moment is het nog onduidelijk of een startbeslissing wordt genomen over de MIRT-verkenning.

1.5.2 Wat gaat dat kosten?

5. Bereikbaarheid (excl. OV)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	8.591	9.010	8.978	8.978	8.978	8.978
Materiële lasten	81.724	77.730	84.683	74.891	62.977	62.977
Lasten	**90.315**	**86.740**	**93.661**	**83.869**	**71.955**	**71.955**
Baten	29.332	7.817	4.664	1.358	1.358	1.358
Baten	**29.332**	**7.817**	**4.664**	**1.358**	**1.358**	**1.358**
Saldo van dit programma	**60.983**	**78.923**	**88.997**	**82.511**	**70.597**	**70.597**
Stortingen in reserves	81.607	43.906	2.315	8.602	8.500	8.500
Onttrekkingen aan reserves	2.060	54.969	34.874	36.300	29.891	29.063
Beslag op de algemene middelen	**140.530**	**67.860**	**56.438**	**54.813**	**49.206**	**50.034**

Reserves Bereikbaarheid (excl. OV)

Programma 5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve Projecten	-	9.000	-	-	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	19.533	12.842	721	8.102	-	-
Reserve VERDER	2.200	5.894	-	500	8.500	8.500
Reserve Gladheidsbestrijding	69	-	-	-	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	3.851	-4.875	1.594	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**25.654**	**22.861**	**2.315**	**8.602**	**8.500**	**8.500**
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	460	-	-	1.422	1.422	1.422
Reserve Mobiliteitsprogramma	-	3.000	8.974	13.964	19.969	19.141
Reserve Projecten	2.060	6.015	4.000	1.914	-	-
Reserve VERDER	-	-	21.900	19.000	8.500	8.500
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**2.520**	**9.015**	**34.874**	**36.300**	**29.891**	**29.063**

Vanaf 2019 wordt het onderdeel Bereikbaarheid Openbaar Vervoer apart zichtbaar gemaakt. Ook zijn de reserves verdeeld. Boeking in 2017 en 2018 zijn echter niet gesplitst. Bovenstaande tabel sluit daarom voor de jaren 2017 en 2018 niet aan met de tabel "Wat gaat het kosten?" Hiervoor moeten beide onderdelen van Bereikbaarheid worden samengevoegd. Later dit jaar volgt een voorstel om de reserves aan te passen aan de nieuwe werkwijzen en het nieuwe mobiliteitsprogramma.

1.5.3Investeringen

Investeringen	Categorie	Projectkrediet (bruto)	Bijdragederden	Realisatie tm 2017	Begrote uitgaven 2018	Begrote uitgaven 2019	Meerjarenraming
N198 BRAVO 3 A12 Aansluiting Woerden - Waarder	A	5.954	1 9.788	6.019	9.935		
N204 IJsselveld-aansluiting A12 (corridor incl. Van Rietlaan)	A	2.681	149	60	2.621		
N204 Rotonde Blokland	A	649	260	742	-93		
N210 Geluidsscherm N210	A	225		46	179		
N212 Trajectaanpak	A	3.419		231	778	2.410	
N225 Bypass rotonde N225-N226 De Donderberg	A	388		85	288	15	
N226 aansl. De Mof Leusbroekerweg	A	945		726	219		
N226 Aansluiting A28 (Hertekop) + fietstunnel	A	6.315	1.500	1.009	5.306		
N226 Traverse Leusden	A	1.875	190	1.840	34		
N226 Schutterhoeflaan	A	3.405	792	582	2.823		
N227 Faunapassage	A	4.102		1.964	2.138		
N228 Montfoort traject 58 Quickwins	A	258	74	258	0		
N233 Tidal flow Rijnbrug (on hold)	A	0.000	1	188	0		9.812
N237 Fietspad Mc Donalds Noord	A	133		63	70		
N237 N237 Fietspad Mc Donalds Zuid	A	170		0	170		
N237 Fietstunnel De Bilt	A	3.630		11	3.620		
N237 Vervanging geleiderail	A	101		101	0		
N411 Verkeersveiligheid Bunnik	A	5.199		223	1.389	3.587	
N401 Pilot Zonnepanelen wegdek	A	150		45	105		
N402 Rotonde Slootdijk	A	3.743		25			3.718
N409 Verkeersveiligheids- en fietsmaatregelen	A	177			177		
N413 - HM 3.5 Faunapassage	A	100			100		
N417 Trajectaanpak	A	1.060					1.060
Provinciaals verkeermodel	A	350		43	307		

Vaarweg Eem (vervanging)	A	524	171	0	524		
Totaal investeringen		**6 5.554**	**12.924**	**14.261**	**30.690**	**6.012**	**14.590**

Type categorie
A: Reeds goedgekeurde investeringen
B: Nieuwe investeringen vanuit laatste Kadernota, worden nu bij de begroting geaccordeerd door PS.
C: Complexe en grote investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

1.5.4Beleidsdoelen

5.2 Provinciale wegen

Toelichting op beleidsdoel

Mobiliteit is verweven met de beleidsterreinen milieu, ruimtelijke ordening, economie en welzijn. Dit vereist dat overheden beleid op regionale schaal afstemmen en zichtbaar laten doorwerken in regionale uitvoeringsprogramma's. Bij mobiliteitsvraagstukken wegen we alle pijlers van beleid integraal af. Voor de bereikbaarheid van de economische kerngebieden in de regio streven provincie, Rijk en gemeenten naar een gemiddelde reistijd in de spits die maximaal twee keer zo lang is als de reistijd buiten de spits (zoals bepaald door het Rijk in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, SVIR).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	47.992	44.592	34.592	34.592
Baten	1.358	1.358	1.358	1.358
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**46.634**	**43.234**	**33.234**	**33.234**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Kapitaallasten investeringen wegen en vaarwegen	1.388	1.699	1.711	1.723
Investeringsruimte wegen en vaarwegen	8.612	8.301	8.289	8.277
Beheer en Onderhouden Provinciale wegen en vaarwegen	18.400	18.400	18.400	18.400
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**28.400**	**28.400**	**28.400**	**28.400**
Overige lasten				
B&O huisvesting en vaarwegenbeheer	902	902	902	902
Subsidie Noordelijke Randweg Utrecht	13.400	10.000		
Aparaatskosten	5.290	5.290	5.290	5.290
Totaal overige lasten	19.592	16.192	6.192	6.192
Totaal lasten beleidsdoel	**47.992**	**44.592**	**34.592**	**34.592**
Baten beleidsdoel				
Bijdragen derden in beheer en onderhoud wegen/vaarwegen	1.358	1.358	1.358	1.358
Saldo beleidsdoel ex reserves	**46.634**	**43.234**	**33.234**	**33.234**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De Beheer en Onderhoudslasten huisvesting & vaarwegen betreffen kosten voor de locaties voor Wegenbeheer Huis ter Heide en De Meern en de vergoeding aan Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Utrecht voor onderhoud Kromme Mijdrecht.De kosten maken geen deel uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2019.
De subsidie Noordelijke Randweg Utrecht betreft de geraamde provinciale bijdrage volgens de gemaakte afspraken in 2010.
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.

Meerjarendoelen

5.2.1 Afname van voertuigverliesuren op provinciale wegen

Toelichting op meerjarendoel

We stellen een uitvoeringsprogramma voor het provinciaal wegennet vast. Hierin maken we een prioritering van aan te pakken knelpunten en stellen we (afwegings)kaders aan deze aanpak. Belangrijke leidraad daarin is een kosten-baten analyse op basis van onder andere voertuigverliesuren en verkeersveiligheid. Ook werken we uit hoe mobiliteitsopgaven als integrale opgave kunnen worden afgewogen. Tevens werken we in dit programma de inzet op beheer en onderhoud verder uit. De infrastructurele (wegen)projecten in de studiefase en de realisatiefase voor 2019 en komende jaren zijn beschreven in het Meerjareninvesteringsplan (MIP). De onderhoudsactiviteiten die zijn voorzien in 2019 zijn beschreven in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP). In het MOP is rekening gehouden met de trajectaanpak. De herindeling van de gemeente Vijfheerenlanden heeft consequenties voor het provinciale areaal aan (vaar)wegen. Dit betreft voornamelijk, maar niet uitsluitend, de N484 tussen Zijderveld en Leerdam en het Merwedekanaal.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Een uitvoeringsprogramma voor provinciale wegen is vastgesteld.
- De projecten die in de realisatiefase van het Meerjareninvesteringsplan(MIP) zijn voorzien voor 2019 zijn gerealiseerd, waaronder de trajectaanpak N212 Mijdrecht-Kamerik en de N411 tussen Utrecht en Bunnik.
- Er zijn richtinggevende besluiten genomen over de grootste knelpunten: N201, Rijnbrug, Rondweg Veenendaal en de NRU/N230.

5.3 Goederenvervoer

Toelichting op beleidsdoel

Provincie en gemeenten zorgen ervoor dat hun wegen die onderdeel uitmaken van het kwaliteitsnet goederenvervoer voldoen aan de eisen zoals beschreven in de rapportage Kwaliteitsnet Goederenvervoer Provincie Utrecht (KGPU). Ook ondersteunt de provincie initiatieven voor uitbreiding van de binnenhavencapaciteit op de zes aangewezen locaties in de nota Blue Ports.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	653	653	653	653
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**653**	**653**	**653**	**653**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Beleidsuitvoering Goederenvervoer	550	550	550	550
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**550**	**550**	**550**	**550**
Overige lasten				
Apparaatskosten	103	103	103	103
Totaal overige lasten	103	103	103	103
Totaal lasten beleidsdoel	**653**	**653**	**653**	**653**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**653**	**653**	**653**	**653**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.

Meerjarendoelen

5.3.1 Kwaliteitsnet goederenvervoer is in 2028 op orde

Toelichting op meerjarendoel

We stellen een uitvoeringsprogramma goederenvervoer op. Speerpunten hierin zijn het stimuleren van de realisatie van multimodale knooppunten (Blue Ports), stadsdistributie en externe veiligheid. Ook voeren we regie om het kwaliteitsnet goederenvervoer op orde te houden, we houden de netwerken voor binnenhavens en overslaglocaties op orde en bieden ruimte voor capaciteitsuitbreiding.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het uitvoeringsprogramma goederenvervoer is vastgesteld.

5.4 Verkeersveiligheid

Toelichting op beleidsdoel

Een substantiële verlaging van het aantal verkeersslachtoffers kan niet worden gerealiseerd met één maatregel of oplossing. Als provincie zetten we in op een combinatie van de 3 E's: Engineering (een duurzaam veilige weginrichting), Education (educatie en voorlichting) en Enforcement (handhaving). Hierbij richten we ons in het bijzonder op kwetsbare verkeersdeelnemers.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	3.854	3.854	3.854	3.854
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.854**	**3.854**	**3.854**	**3.854**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Bijdragen Verkeersveiligheid	2.000	2.000	2.000	2.000
Beleidsuitvoering Verkeersveiligheid	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**3.250**	**3.250**	**3.250**	**3.250**
Overige lasten				
Apparaatskosten	604	604	604	604
Totaal overige lasten	604	604	604	604
Totaal lasten beleidsdoel	**3.854**	**3.854**	**3.854**	**3.854**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**3.854**	**3.854**	**3.854**	**3.854**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.

Meerjarendoelen

5.4.1 Realiseren continu dalende trend aantal verkeersslachtoffers (doden en ernstig gewonden)

Toelichting op meerjarendoel

Uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid
We stellen een uitvoeringsprogramma voor verkeersveiligheid vast. Hierin komt een uitwerking van de actielijnen uit het mobiliteitsprogramma: inrichten duurzaam veilig provinciaal wegennet, stimuleringsbijdrage voor verkeersveiligheidsknelpunten op gemeentelijke wegen, verkeerseducatie en voorlichting en versterken verkeershandhaving en innovaties.

Voorkomen van ongevallen
Bij het oplossen van de verkeersveiligheidsknelpunten op provinciale wegen komt de nadruk meer te liggen op het voorkomen van ongevallen op plekken die een potentieel risico vormen, dan het achteraf aanpassen van gevaarlijke situaties (proactieve aanpak). We stellen hiervoor in 2019 een prioriteitenlijst vast. Voor het oplossen van veiligheidsknelpunten is in 2019 4,2 miljoen euro beschikbaar, die we grotendeels inzetten bij de trajectstudies. Daarnaast stellen we een uitvoeringverordening op voor een stimuleringsregeling voor een verkeersveiliger gemeentelijke infrastructuur. Dit is één van de maatregelen uit de versnellingsagenda verkeersveiligheid. Het Rijk heeft een financiële impuls aangekondigd om het aantal bermongevallen te verminderen. Wij werken uit hoe we hiervan gebruik kunnen maken op onze wegen en maatregelen kunnen realiseren.

Stimuleren verkeerseducatie
We blijven producten voor verkeerseducatie en voorlichting aanbieden. Het betreft lopende contracten en nieuwe aanbestedingen. Hierbij verschuiven we het accent naar afleiding in het verkeer en producten gericht op

zwakkere verkeersdeelnemers, zoals ouderen. In het uitvoeringprogramma benoemen we die producten. Onze inzet is om het huidig aantal flitspalen te handhaven, te zorgen voor uitbreiding van het aantal (alcohol)controles en het realiseren van twee trajectcontroles door het OM in 2019. Hierover voeren we overleg met het OM en politie.

Smart Mobility en verkeersveiligheid
We starten met een pilot Smart Mobility in relatie met verkeersveiligheid en projecten gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheidsdata. We geven ondersteuning aan gemeenten en faciliteren kennisuitwisseling tussen gemeenten (kennisuitwisselingsbijeenkomsten). Eind 2018 zal meer duidelijkheid komen over de consequenties van het strategisch plan verkeersveiligheid, dat het Rijk en IPO samen opstellen, op ons beleid.

Bewustwordingscampagne komst Uithoflijn/veiligheid
Het Uithoflijntracé gaat door (een gebied van) Utrecht waar men niet gewend is aan een tram en aan tramspecifieke risico's zoals dat een tram een voorrangsvoertuig is, niet kan uitwijken en een langere remweg heeft. Ook kunnen tramrails slipgevaar opleveren. Het tracé kent een aantal gelijkvloerse kruisingen en er zijn in het Stationsgebied en in Utrecht Science Park ook busbanen voor medegebruik. Daarom ontwikkelt de projectorganisatie Uithoflijn een bewustwordingscampagne om ruim op tijd aandacht te vragen voor de veiligheidsrisico's die kunnen ontstaan als de trams gaan rijden op de Uithoflijn.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid vastgesteld.
- Er is een uitvoeringsverordening voor stimuleren van een verkeersveilige infrastructuur in gemeenten.
- Er zijn twee trajectcontroles gerealiseerd voor snelheidsovertredingen.
- Er is een pilot Smart Mobility en verkeersveiligheid gestart.

5.5 Fiets

Toelichting op beleidsdoel

Bij een aantrekkelijke provincie hoort een goede bereikbaarheid per fiets. We realiseren ons dat de keuze voor een bepaalde modaliteit afhangt van factoren als reistijd, afstand, aantrekkelijkheid van de route en gewoontegedrag. Daarom werkt de provincie Utrecht samen met gemeenten aan een regionaal fietsnetwerk met snelle fietsverbindingen, slimme oplossingen om veiligheid en doorstroming te verbeteren en aan maatregelen om het fietsgebruik te stimuleren. Zo maken we alle belangrijke werklocaties, scholen en stations veilig, vlot en comfortabel bereikbaar met de fiets. De elektrische fiets maakt het mogelijk om langere afstanden te overbruggen, waardoor het een goed alternatief kan zijn voor auto en openbaar vervoer. Ook maken we het makkelijker om het reizen met fiets te combineren met openbaar vervoer of auto.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	10.967	10.967	10.967	10.967
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**10.967**	**10.967**	**10.967**	**10.967**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Bijdragen Fiets	8.000	8.000	8.000	8.000

Beleidsuitvoering Fiets	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**9.250**	**9.250**	**9.250**	**9.250**
Overige lasten				
Apparaatskosten	1.717	1.717	1.717	1.717
Totaal overige lasten	1.717	1.717	1.717	1.717
Totaal lasten beleidsdoel	**10.967**	**10.967**	**10.967**	**10.967**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**10.967**	**10.967**	**10.967**	**10.967**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.

Meerjarendoelen

5.5.1 In 2028 fiets bereikbaarheid op orde

Toelichting op meerjarendoel

Regionaal fietsnetwerk
In 2028 zijn alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets. We actualiseren het huidige Realisatieplan Fiets, met daarin opgenomen een kaart van het beoogde regionale fietsnetwerk. Ook werken we uit welke knelpunten onze hoogste prioriteit hebben. We zullen hierbij de regie nemen om deze knelpunten samen met gemeenten op te lossen.
In 2019 geven we concreet vervolg aan de subsidieregeling Fiets en Veiligheid gemeentelijke infrastructuur inclusief bijbehorende realisatieafspraken met gemeenten. Wat betreft snelfietsroutes gaan we verder met het realiseren van de routes Amersfoort-Utrecht, Veenendaal-Utrecht (Fietspad van de Toekomst) en Woerden-Utrecht. We sluiten een bestuurlijke overeenkomst met Rijkswaterstaat en gemeenten over de fietsbrug over de Lek langs de A27.

Stallingen
We realiseren stallingen op regiostations en op HOV-stations. Verder rollen we het project stimuleren fietsgebruik regiostations USP verder uit. We ontwikkelen een goed werkend monitoringssysteem en maken een update van het fietsverkeersmodel. We starten met het project fietsveiligheid en –detectie.

Fietspad van de toekomst
In samenwerking met kennisinstituten, marktpartijen en gemeenten gaan we in 2019 van start met de eerste experimenten om het fietspad langs de N225 tot ‘Fietspad van de Toekomst’ te maken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een update van het Realisatieplan Fiets (uitvoeringsprogramma Fiets) vastgesteld.
- Er is een nieuwe subsidieregeling Fiets en veiligheid.
- Het project fietsveiligheid en -detectie is gestart.
- Eerste experimenten met Fietspad van de Toekomst zijn gestart.
- We hebben 600 stallingplekken bij regiostations gerealiseerd.

5.6 Kwaliteit van de leefomgeving

Toelichting op beleidsdoel

Mobiliteit is verweven met de beleidsterreinen milieu, ruimtelijke ordening, natuur en landschap, economie en welzijn. Bij mobiliteitsvraagstukken vindt vanuit een brede context (mens, markt, milieu) een zorgvuldige afweging plaats, waarbij we ons handelen niet willen afwentelen in plaats en tijd.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	2.253	2.253	2.253	2.253
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.253**	**2.253**	**2.253**	**2.253**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Beleidsuitvoering Kwaliteit Leefomgeving	1.900	1.900	1.900	1.900
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**1.900**	**1.900**	**1.900**	**1.900**
Overige lasten				
Apparaatskosten	353	353	353	353
Totaal overige lasten	353	353	353	353
Totaal lasten beleidsdoel	**2.253**	**2.253**	**2.253**	**2.253**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**2.253**	**2.253**	**2.253**	**2.253**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.

Meerjarendoelen

5.6.1 Verminderen en voorkomen negatieve effecten van mobiliteit op kwaliteit leefomgeving

Toelichting op meerjarendoel

Lucht, geluid en inpassing
We voeren de maatregelen uit zoals opgenomen in het Actieplan Omgevingslawaai. Bij de trajectaanpak realiseren we maatregelen (geluidsreducerend asfalt, schermen, gevelmaatregelen en innovatie) om het aantal geluidsbelaste woningen te verminderen. We voeren de activiteiten uit die zijn vastgesteld in de Uitvoeringsagenda van de Samenwerkingsagenda luchtkwaliteit. Ook werken we in 2019 uit of er een inpassingsfonds nodig is en hoe wij hiermee om willen gaan.

Klimaat en verkeer
We stellen een samenwerkingsagenda op waarin we onze ambities en afspraken over het klimaatbeleid voor verkeer uitwerken, waaronder laadinfrastructuur voor elektrische auto's, het stimuleren/faciliteren van 'Smart Mobility' en energiezuinig en emissievrij vervoer. Voor openbaar vervoer gaan we in 2019 verder met de voorbereidingen voor het inzetten van zero emissie bussen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Bij 50 geluidsbelaste woningen zijn maatregelen genomen.
- Er is een samenwerkingsagenda opgesteld (met partners) over klimaatbeleid en verkeer.

5.7 Smart Mobility

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht wil vooroplopen met de toepassing van innovaties die bijdragen aan verbetering van de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid nu en in de toekomst en werkt hierbij samen met haar partners en marktpartijen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	6.674	2.368	2.368	2.368
Baten	3.306	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.368**	**2.368**	**2.368**	**2.368**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Beleidsuitvoering Smart Mobility	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**2.000**	**2.000**	**2.000**	**2.000**
Overige lasten				
Apparaatskosten	368	368	368	368
Mobiliteitsmanagement RVM	4.306			
Totaal overige lasten	**4.674**	**368**	**368**	**368**
Totaal lasten beleidsdoel	**6.674**	**2.368**	**2.368**	**2.368**
Baten beleidsdoel	3.306			
Saldo beleidsdoel ex reserves	**3.368**	**2.368**	**2.368**	**2.368**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.
Mobiliteitsmanagement RVM maakt deel uit van het VERDER-pakket en loopt tot met 2019.

Meerjarendoelen

5.7.1 Afstemmen vraag en aanbod mobiliteit

Toelichting op meerjarendoel

Door betere informatievoorziening en het realiseren van een volwassen markt van reizigers en aanbieders van mobiliteitsdiensten willen we vraag en aanbod beter afstemmen. We stellen een uitvoeringsprogramma Smart Mobility op. Pilots zoals Mobility as a Service (MaaS) en de realisatie van multimodaal verkeersmanagement, maar ook de bredere implementatie in het openbaar vervoer (mobiel betalen en spits/dal beprijzing) zijn onderdeel van dit programma. Vooruitlopend op het programma Smart Mobility onderzoeken we of we voor de N201 aan kunnen sluiten bij Smart Mobility pilots op de N201 rondom Schiphol. Ook komen we tot een visie over het doorzetten van Regionaal Verkeersmanagement (RVM) voor de periode na 2019.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een uitvoeringsprogramma Smart Mobility vastgesteld.
- Er zijn vier pilots uitgevoerd voor Smart Mobility.
- Er is een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van Smart Mobility voor de N201.

5.8 Knooppunten

Toelichting op beleidsdoel

Provincie en gemeenten spannen zich samen met andere betrokken partijen in om de kwaliteit van de knooppunten te verbeteren en daarmee de netwerken (auto, trein, tram, bus, fiets) te verbinden en het ruimtelijke en economische potentieel van die locaties optimaal te benutten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	7.468	5.382	3.468	3.468
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**7.468**	**5.382**	**3.468**	**3.468**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Bijdragen Knooppunten	2.500	2.500	2.500	2.500
Beleidsuitvoering Knooppunten	425	425	425	425
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**2.925**	**2.925**	**2.925**	**2.925**
Overige lasten				
Stationsgebied Driebergen-Zeist	4.000	1.914		
Apparaatskosten	543	543	543	543
Totaal overige lasten	**4.543**	**2.457**	**543**	**543**
Totaal lasten beleidsdoel	**7.468**	**5.382**	**3.468**	**3.468**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**7.468**	**5.382**	**3.468**	**3.468**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
Stationsgebied Driebergen-Zeist betreft de provinciale bijdrage aan het project.
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma voor apparaatskosten van € 15 mln.

Meerjarendoelen

5.8.1 Versterken van kwaliteit en diversiteit reisvoorzieningen knooppunten

Toelichting op meerjarendoel

We stellen een uitvoeringsprogramma vast. Hierin lichten we toe welke knooppunten met prioriteit worden aangepakt en wat voor verbeteringen we daar met onze partners willen realiseren.
We gebruiken de resultaten in de Korte Termijn Aanpak/GoedOpweg projecten (Wayfinding, fietsvoorzieningen, P+R verbetering). Ook via het aanjagen van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling (programma 1, Binnenstedelijke Ontwikkeling), het programma U Ned en de Provinciale Omgevingsvisie zetten we ons in op het stimuleren en ontwikkelen van knooppunten.
In 2019 werken we aan de voorbereiding van de verdere ontwikkeling van het knooppunt Nieuwegein Centrum. Daarnaast werken we in 2019 verder aan de realisatie van projecten als de vernieuwing van stationsgebied Driebergen-Zeist.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een uitvoeringsprogramma knooppunten vastgesteld.
- Er zijn afspraken gemaakt met gemeente Nieuwegein over de ontwikkeling van het knooppunt Nieuwegein Centrum.

5.9 Bereikbaarheid algemeen

Toelichting op beleidsdoel

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	13.800	13.800	13.800	13.800
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**13.800**	**13.800**	**13.800**	**13.800**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Verkenningen	3.000	3.000	3.000	3.000
Aandeel regionale programma's (VERDER en MIRT)	10.500	10.500	10.500	10.500
Monitoring en evaluatie	300	300	300	300
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**13.800**	**13.800**	**13.800**	**13.800**

Overige lasten

Totaal overige lasten

Totaal lasten beleidsdoel	**13.800**	**13.800**	**13.800**	**13.800**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**13.800**	**13.800**	**13.800**	**13.800**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Meerjarendoelen

5.9.1 Uitvoeren verkenningen, regionale programma's en monitoring/evaluatie

Toelichting op meerjarendoel

U Ned
Doel is om in 2019 overeenstemming met stad Utrecht en Rijk te bereiken over start en financiering van het programma. In U Ned werkt de provincie met partners samen om de groeiopgaven voor wonen, werken en mobiliteit in samenhang op te pakken. Het kader hiervoor (doelen & criteria) leggen we na de formele start van het programma ter besluitvorming voor aan Provinciale Staten.

Minder Hinder
Voor het beperken van de hinder bij aankomende grote infrastructurele projecten (Ring Utrecht, knooppunt Hoevelaken) werken we samen met regionale partners aan maatregelen. Planning is om in 2019 een maatregelenpakket vast te stellen.

VERDER
In het regionale VERDER programma komen volgens de planning in 2019 14 (deel)projecten gereed, waarvan 6 provinciale projecten. In 2019 willen we samen met onze partners komen tot bestuurlijke afspraken over afronding van het programma.

Regionale Ruimte en Mobiliteitsagenda
In de Regionale Ruimte en Mobiliteitsagenda brengen we, samen met gemeenten en andere partners, de bereikbaarheidsopgaven in Midden Nederland in beeld, in samenhang met de ontwikkeling van wonen en werken. De planhorizon is 2040. Het doel is uiteindelijk te komen tot een breed gedragen (investerings)agenda. In 2019 gaan we als eerste stap de opgaven en oplossingen in beeld brengen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is overeenstemming met gemeente Utrecht en Rijk over de schaalsprong mobiliteit, de start en de financiering van het benodigde programma.
- Er is samen met onze partners een Minder Hinder maatregelpakket vastgesteld.
- Er zijn 6 provinciale VERDER-projecten gerealiseerd.

1.5.5Verbonden partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

1.5.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Onderhoudstoestand van wegen (1)	Percentage wegen wat minimaal voldoet aan kwaliteitsniveau B	95%	93%	n.n.b.	95%	95%	95%	95%
Onderhoudstoestand van bruggen en viaducten (1)	Percentage kunstwerken wat voldoet aan minimaal conditieniveau 3	100%	100%***	100%	100%	100%	100%	100%
De tijdsduur dat wegen niet beschikbaar zijn door wegwerkzaamheden (2)	Percentage van de tijd en kilometers dat de wegen beschikbaar zijn voor verkeer	99%	99%	n.n.b.	99%	99%	99%	99%
Het oponthoud gedurende de dag (3)	De vertraging vermenigvuldigd met het aantal voertuigen	Dalende trend	1.085.250**	n.n.b.	afname	afname	afname	afname
Het oponthoud gedurende de spits (4)	De factor van de reistijd tijdens de spits in vergelijking met buiten de spits	≤ 2	n.n.b.	n.n.b.	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2
De voorspelbaarheid van reistijden (5)	De hoeveelheid ritten waarbij de maximale extra reistijd niet hoger is dan 20% van de normale reistijd	≥ 95%	-	29%	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties met de auto (6)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 50 km/u	-	49,8 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u
Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten (11)	Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Het gebruik van knooppunten (12)	De mate waarin vraag en aanbod van knooppuntvoorzieningen op elkaar aansluiten	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Fietsafstanden ten opzichte van de hemelsbrede afstand (13)	De reistijd tov de hemelsbrede afstand van en naar belangrijke school en werklocaties	≤ 1,20	-	1,26	≤ 1,20	≤ 1,20	≤ 1,20	≤ 1,20
De wachttijd bij verkeerslichten (14)	Op basis van de gemiddelde wachttijd	Snelfietsroutes: max. 30 sec. Hoofdfietsroutes: max. 60 sec. Overige fietsroutes: max. 120 sec.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

De kwaliteit van fietspaden (15)	Op basis van breedte, verharding en doorstroming	90% in 2028	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Het aandeel mensen dat op de fiets naar het werk gaat (16)	Aandeel woon-werkverplaatsingen dat met de fiets gemaakt wordt	53% in 2028	26%**	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties met de fiets (17)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 15 km/u	-	11,6 km/u	≥ 15 km/u	≥ 15 km/u	≥ 15 km/u	≥ 15 km/u
Het aantal verkeersdoden (18)	Aantal in de provincie Utrecht door verkeersongevallen	Dalende trend	37**	n.n.b.	afname	afname	afname	afname
Het aantal ernstig verkeersgewonden (19)	Aantal in de provincie Utrecht door verkeersongevallen	Dalende trend	1269**	n.n.b.	afname	afname	afname	afname
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties voor vrachtverkeer (20)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 50 km/u	-	50,1 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u
Het aantal hectare watergebonden overslaglocaties (21)	De beschikbare capaciteit	Een toename	745,1 ha	n.n.b	toename	toename	toename	toename
De geluidsbelasting van woningen langs provinciale wegen (22)	Op basis van modelmatige berekeningen in dB(A)	100% voldoen aan de norm	n.n.b.	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De luchtkwaliteit (23)	Uitstoot van stikstofdioxide door verkeer	100% voldoet aan de norm van 40 µg/m^3	100%**	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De luchtkwaliteit (23)	Uitstoot van fijnstof (PM_{10}) door verkeer	100% voldoet aan de norm van 16 µg/m^3	0%**	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De luchtkwaliteit (23)	Uitstoot van fijnstof ($PM_{2,5}$) door verkeer	100% voldoet aan de norm van 10 µg/m^3	0%**	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De CO_2-uitstoot van verkeer en vervoer (24)	Uitstoot van CO_2 in de provincie Utrecht	Dalende trend	3.166.183 ton**	n.n.b.	afname	afname	afname	afname
De benutting van verschillende modaliteiten per gebied (26)	De verhouding tussen de intensiteit en capaciteit van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden	De streefwaarden wordt bepaald op basis van de optimale intensiteit/capaciteit-	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

		verhouding per modaliteit						
De verhouding tussen het gebruik in de spits en daarbuiten (27)	De verhouding tussen het gebruik in dal- en spitsuren van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden	De streefwaarde wordt bepaald op basis van het aantal reizigers in de spits versus het aantal reizigers tijdens de dalperiode	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Het efficiënt gebruik van kruispunten (28)	Betere benutting kruispunten en aansluitingen	Het aantal verwerkte voertuigen op kruispunten en aansluitingen neemt toe bij een gelijkblijvende inrichting	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

* Omdat deze indicatoren in juli 2018 zijn vastgesteld door PS zijn er voor veel indicatoren nog geen waarden.
** Waarde is uit 2016
*** Waarde is uit 2015

5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer

In het rapport van de Beleidsaudit Financiën Mobiliteitsprogramma zijn aanbevelingen gedaan die invloed hebben op de inrichting en inhoud van het programma bereikbaarheid. In de Kadernota hebben we aangegeven hoe we hiermee om willen gaan in de begroting 2019. In de begroting is dit als volgt verwerkt:

- Binnen programma 5 Bereikbaarheid is een subprogramma Openbaar vervoer opgenomen.
- De informatie op het niveau van reserves en voorzieningen zijn moeilijker uit te splitsen naar het programma en subprogramma.

Conform de financiële verordening wordt het Subprogramma op dezelfde manier gepresenteerd als een Programma, in deze begroting als 5b. Bereikbaarheid OV. Inhoudelijk vallen beide programma's onder het Mobiliteitsprogramma (5a) en dezelfde doelenboom. In deze begroting is dit nu gesplitst weergegeven

Programmadoel

Een goede bereikbaarheid per openbaar vervoer in een gezonde en verkeersveilige omgeving

1.6.2 Wat gaat dat kosten?

5. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	4.555	6.834	7.182	7.182	7.182	6.167
Materiële lasten	114.666	168.030	163.838	150.410	147.571	146.031
Lasten	**119.221**	**174.864**	**171.020**	**157.592**	**154.753**	**152.198**
Baten	172.287	145.836	116.593	30.253	29.396	29.562
Baten	**172.287**	**145.836**	**116.593**	**30.253**	**29.396**	**29.562**
Saldo van dit programma	**-53.066**	**29.028**	**54.427**	**127.339**	**125.357**	**122.636**
Stortingen in reserves	-	-	18.750	13.270	11.406	11.385
Onttrekkingen aan reserves	-	-	31.624	11.389	1.936	1.936
Beslag op de algemene middelen	**-53.066**	**29.028**	**41.552**	**129.220**	**134.827**	**132.085**

Reserves Bereikbaarheid OV

Programma 5b. Bereikbaarheid OV	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	19.783	18.750	-	-	-
Reserve BDU inz. BRU	55.953	1.262	-	-	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	-	-	-	13.270	11.406	11.382
Totaal Stortingen in reserves	**55.953**	**21.045**	**18.750**	**13.270**	**11.406**	**11.382**

Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	-	-	1.936	1.936	1.936
Reserve BDU inz. BRU	-	41.783	13.331	9.453	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	-	-	18.293	-	-	-
Reserve Kosten voorfinanciering	-	4.171	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**45.954**	**31.624**	**11.389**	**1.936**	**1.936**

1.6.3Investeringen

Investeringen	Categorie	Projectkrediet (bruto)	Bijdrage derden	Realisatie tm 2017	Begrote uitgaven 2018	Begrote uitgaven 2019	Meerjaren raming
Uithoflijn Infra	A	321.300*	281.300*	272.300	49.000		
Uithoflijn materieel	A	74.800		42.900	31.900		
Nieuwe Tramremise	A	52.000	20.000	21.700	19.000	11.300	
Busremise	A	29.800		100	1.500	19.000	9.200
Uithoflijn-meerkosten	A	59.000	19.300		15.000	44.000	
Voorbereiding Beheer en Exploitatie Uithoflijn	A	20.000	4.800	4.300	5.400	5.500	
Nieuwe Tramremise extra krediet	A	10.000	1.200		5.000	5.000	
Risicoreservering extra krediet UHL	A	13.700				13.700	
Overwegbeveiliging	A	12.000		3.200	8.800		
Vernieuwde Regionale Tramlijn	A	141.200		18.300	18.000	21.000	83.900
Camera's/TFT schermen in Tram	B	1.220	320	300	920		
Distributiesysteem	B	6.300			6.300		
Verkoopapparatuur OV winkeliers	B	700			700		
DRIS haltes (Tram/Bus + centrale systeem)	B	5.400			40	5.360	
Totaal investeringen		**747.420**	**326.920**	**363.100**	**161.560**	**124.860**	**93.100**

* In het krediet van de Uithoflijn Infra is een bijdrage opgenomen van € 20,0 mln. voor de nieuwe Tramremise. Dit gedeelte is incl. de dekking bijdrage van derden overgeheveld naar het krediet van de Nieuwe Tramremise.

Type categorie

A: Reeds goedgekeurde investeringen

B: Nieuwe investeringen vanuit laatste Kadernota, worden nu bij de begroting geaccordeerd door PS.

C: Complexe en grote investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

1.6.4Beleidsdoelen

51.1 Openbaar vervoer

Toelichting op beleidsdoel

De dynamiek in en rond het OV is de komende jaren hoog, zowel regionaal als landelijk. In grote delen van de provincie, vooral in en rond de stad Utrecht, is sprake van diverse ontwikkelingen. Er worden veel huizen en

voorzieningen gebouwd, maar ook veel infrastructuur en openbare ruimte aangepast, zowel op kleine (in de wijken en kernen) als op grote schaal (verbouwing van de Ring en stationsgebied Utrecht). Al deze ontwikkelingen hebben grote invloed op het OV-product. We moeten continu het OV-netwerk en de dienstregeling aanpassen op tijdelijke en definitieve routewijzigingen, wijzigende vervoerstromen (veelal groei). Dit vraagt soms om investeringen in OV-infrastructuur die moeten worden ingepast binnen de bestaande budgetten. Hiermee varieert ook de kwaliteit van het OV-product. In de jaarlijkse vervoerplannen van beide OV-concessies spelen we hier zoveel mogelijk op in, maar ook gedurende het jaar is continu sprake van monitoring, analyse en aanpassingen, in overleg met wegbeheerders, gemeenten en vervoerders. Verder zijn er diverse externe ontwikkelingen die vraag, aanbod en omstandigheden beïnvloeden, zoals wijzigende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld hoger btw-tarief op vervoerbewijzen), groei en omvang van verkeer (regionaal en doorgaand), ontwikkeling van deelsystemen, fietsvoorzieningen, de landelijke dienstregeling van het spoor en het parkeerbeleid. Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen die komende jaren hun weerslag zullen krijgen in de concessies. Er worden nieuwe betaalwijzen geïntroduceerd naast de OV-chipkaart (mobiele telefoon en bankpas). Ook streven we naar meer open data in het OV, waardoor meer innovatie met meer partijen mogelijk wordt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	171.020	157.592	154.753	152.198
Baten	116.593	30.253	29.396	29.562
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**54.427**	**127.339**	**125.357**	**122.636**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Kapitaallasten investeringen Openbaar Vervoer	7.825	22.559	23.833	23.833
Investeringsruimte Openbaar Vervoer	17.175	2.441	1.167	1.167
Beheer en Onderhouden Openbaar Vervoer	17.300	17.300	17.300	17.300
Exploitatie Concessies	79.877	79.968	80.329	78.836
Exploitatie regiotaxi	17.330	17.263	17.158	17.111
Bijdragen Openbaar Vervoer	2.500	2.500	2.500	2.500
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**142.007**	**142.031**	**142.287**	**140.747**
Overige lasten				
Stelpost prijscompensatie	1.826	1.826	1.826	1.826
Subsidies RUVV	15.933	2.995		
Kosten beleids/taak uitvoering OV	2.315	1.801	1.701	1.701
Apparaatskosten	7.182	7.182	7.182	6.167
Overhead	1.757	1.757	1.757	1.757
Totaal overige lasten	**29.013**	**15.561**	**12.466**	**11.451**
Totaal lasten beleidsdoel	**171.020**	**157.592**	**154.753**	**152.198**
Baten beleidsdoel				
BDU (voormalig BRU)	98.608	6.399	4.950	4.950
Bijdrage kosten Regiotaxi gemeenten	12.228	12.545	12.573	12.739
Doorbelasting aparaatskosten	428	428	428	428

Huuropbrengsten tram	5.020	10.572	11.172	11.172
Overige baten	309	309	273	273
Totaal baten	**116.593**	**30.253**	**29.396**	**29.562**
Saldo beleidsdoel ex reserves	**54.427**	**127.339**	**125.357**	**122.636**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. De fluctuaties in de exploitaties van Concessies en Regiotaxi passen binnen de opgenomen gemiddelde bedragen. In de exploitatie Concessie 2019 is een bedrag van € 5 mln opgenomen voor zero-emissie OV, besloten in de Kadernota 2019.

Overige lasten

De stelpost Prijscompensatie is beschikbaar voor de dekking van de prijsstijging 2019 van de concessies. De concessies zijn in de begroting berekend op het prijspeil 2018. In het najaar 2018 vindt een prijsaanpassing plaats. De wijze van toepassing van de prijscompensatie is nader toegelicht in het hoofdstuk Financiën van de Kadernota 2019.
Subsidies Regionaal Verkeer en Vervoerplan (RUVV) zijn de geprogrammeerde subsidies van voormalig BRU, onderdeel van de transitieafspraken PU-BRU (BRU-hek).
Voor beleids/taak uitvoering OV zijn lasten geraamd, betreffende o.a. bijdragen voor dataverwerking reizigersinformatie, advieskosten OV en verwachte inhuurkosten binnen OV.
De apparaatskosten maken deel uit het geraamde bedrag voor apparaatskosten in het Mobiliteitsprogramma groot € 15 mln. In de raming 2019-2021 is ook opgenomen tijdelijke formatie voor OV opgenomen in de Kadernota 2019. Deze tijdelijke formatie maakt geen deel uit het Mobiliteitsprogramma.
De overhead betreft een toerekening aan OV vanuit de gemaakte afspraken rond voormalig BRU.

Baten beleidsdoel

Tot en met 2019 worden de BDU middelen van voormalig BRU als baten in het programma Bereikbaarheid opgenomen vanwege de transitieafspraken PU-BRU. Omdat BDU deel uit maken van het Provinciefonds zijn deze reguliere BDU middelen vanaf 2020 opgenomen in het programma Bestuur en Middelen. De specifieke BDU middelen voor de tram zijn wel als baten opgenomen.
De bijdrage van gemeenten in de kosten Regiotaxi en verhuur tram zijn verwerkt in het Mobiliteitsprogramma. De hogere baten hangt samen met de kostenontwikkeling.
De overige baten betreft de inzet vanuit de balans van PU voor verbetering luchtkwaliteit.

Meerjarendoelen

5A.1.1 Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers

Toelichting op meerjarendoel

OV-systeem tussen 2019-2023

Vanuit het Mobiliteitsplan stellen we een Uitvoeringsprogramma OV op. Hierin werken we uit hoe we het OV-systeem tussen nu en 2023 ontwikkelen, inclusief een doorkijk naar 2028/2030. Hierbij maken we gebruik van de lange termijn visie van het Toekomstbeeld OV en de inzichten uit U Ned. Het uitvoeringsprogramma geeft richting en inhoud aan welke investeringen en keuzen nodig zijn om het OV-netwerk binnen de huidige concessieperiode verder te ontwikkelen. Het geeft tevens een doorkijk aan de eerste inhoudelijke richting (op hoofdlijnen) als input voor de studie naar de opzet voor de nieuwe OV-concessie(s) van 2023. Door verkeersdruk zijn de rijtijden toegenomen. Om de kwaliteit voor de reizigers en de kosteneffectiviteit te verbeteren starten we samen met gemeenten met maatregelen om de reistijd op belangrijke OV-corridors te verlagen en de betrouwbaarheid te verbeteren. In 2019 nemen we in dat kader samen met de gemeente Utrecht maatregelen op de route van lijn 28. Maar daarnaast verbeteren we ook op andere (zware) OV-verbindingen de doorstroming. Samen met de vervoerbedrijven zorgen we er voor dat de punctualiteit verder verbetert. Met de gemeenten maken we nadere afspraken over de toekomst van de regiotaxi en de samenhang met aanvullend OV.

OV-concessies
In 2019 worden 142 bussen van de concessie U-OV vervangen. We streven er naar om een substantieel deel van deze vloot te vervangen door elektrische bussen. De concessie U-OV breiden we uit met de (nieuwe) gemeente Vijfheerenlanden, waarvan een deel nu nog op het grondgebied van de provincie Zuid-Holland is gelegen. Daarmee neemt de omvang (aantal dienstregelingsuren - dru's) van deze concessie met ongeveer 3% toe.

Toekomstbeeld OV
In 2019 werken we samen met het Rijk en andere regio's aan de volgende fase van het Toekomstbeeld OV. We brengen hier de opgedane kennis en inzichten uit U Ned in, maar ook andere regionale onderzoeken. Met onze regionale partners zijn we verantwoordelijk voor de uitwerking van het regionale OV-deel hierbij. Planning is dat we in 2019 komen tot een gezamenlijke visie van Rijk, regio's en vervoerders voor 2040 van het Toekomstbeeld OV. Daarnaast lopen er voor de middellange termijn diverse corridorstudies om samen met het Rijk, de spoorsector, gemeenten en andere regio's te onderzoeken hoe het OV zich (al of niet stapsgewijs) kan verbeteren.

Infrastructurele investeringen
De aanleg van de Uithoflijn wordt in 2019 voltooid en in de tweede helft van 2019 start de exploitatie. Ook wordt de nieuwe Tramremise in 2019 in gebruik genomen. De grootschalige vervanging van de infrastructuur fase 2 op de SUNIJ-lijn, de verlaging van de tramhaltes en de vervanging van de trams, gaan in 2019 over van de uitwerkingsfase naar de aanbestedingsfase. Ook met de nieuwe busstalling naast de P&R Westraven ronden we de uitwerkingsfase af en gaan we over naar de aanbestedingsfase. De onderhoudsactiviteiten die zijn voorzien in 2019 zijn beschreven in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn – samen met gemeente Utrecht -maatregelen genomen voor het beter functioneren van lijn 28.
- 142 De bussen van de concessie U-OV zijn vervangen, waarvan een deel door elektrische bussen.
- De concessie U-OV is uitgebreid met Vijfheerenlanden.
- Er is een gezamenlijke visie met andere partners over een toekomstbeeld OV.
- Er is een uitvoeringsprogramma OV vastgesteld.
- De aanleg van de Uithoflijn is voltooid.
- De nieuwe tramremise is in gebruik genomen.

1.6.5Verbonden partijen
Dit programma heeft geen verbonden partijen.

1.6.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
De reizigers-tevredenheid (7) *Nr. 6 Basisset BBV*	De gemiddelde reizigerswaardering voor de twee provinciale concessies	≥ 7,5	7,5	n.n.b.	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5
De kosten-dekkingsgraad (8)	De kostendekkingsgraad voor de streekconcessie	> 50%	47,4%	n.n.b.	> 50%	> 50%	> 50%	> 50%
De kosten-dekkingsgraad (8)	De kostendekkingsgraad voor de stadsconcessie	> 64%	68%	n.n.b.	> 64%	> 64%	> 64%	> 64%
De voorspelbaarheid van reistijden in het openbaar vervoer (9)	De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen	Bij tenminste 50% van de ritten is de rijtijd niet langer dan driekwart van de ongehinderde reistijd.	n.n.b.	n.n.b.	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%
De voorspelbaarheid van reistijden in het openbaar vervoer (9)	De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen	De langzaamste rijtijden wijken maximaal 60% af van de snelste rijtijden.	n.n.b.	n.n.b.	≤ 60%	≤ 60%	≤ 60%	≤ 60%
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties met het openbaar vervoer (10)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 30 km/u	-	26,5 km/u	≥ 30 km/u	≥ 30 km/u	≥ 30 km/u	≥ 30 km/u
De inzet van bussen en trams zonder uitstoot (25)	Aandeel emissieloze openbaarvervoer-km's	100% in 2028	?	10,3%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

6. Cultuur en erfgoed

Programmadoel

De provincie Utrecht heeft een aantrekkelijke culturele en historische infrastructuur.

Voor Cultuur en erfgoed is 2019 het laatste jaar van de Cultuur en Erfgoednota ‘Alles is nu’. Dat betekent dat we evalueren wat we beoogd hebben en wat er bereikt is. Met de uitkomsten voor verbetering maken we de eerste aanzet tot een nieuwe nota voor de periode 2020-2023. Die nota moet inspelen op lopende en nieuwe maatschappelijke opgaven. Een voorbeeld van een lopende maatschappelijke opgave is de bijdrage van cultuur aan gebiedsontwikkeling, denk daarbij aan Amelisweerd, Rhijnauwen, Vechten maar ook aan wegen zoals de Route Napoleon (Mobiliteit met Allure). Een nieuwe opgave gaat over cultuureducatie in het voortgezet onderwijs (specifiek voor het VMBO).

1.7.2 Wat gaat dat kosten?

6. Cultuur en erfgoed	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	2.199	2.314	2.548	2.548	2.548	2.548
Materiële lasten	12.505	20.339	18.517	14.683	11.349	11.349
Lasten	**14.704**	**22.653**	**21.065**	**17.231**	**13.897**	**13.897**
Baten	6.378	1.902	1.527	1.527	1.527	1.527
Baten	**6.378**	**1.902**	**1.527**	**1.527**	**1.527**	**1.527**
Saldo van dit programma	**8.326**	**20.751**	**19.538**	**15.704**	**12.370**	**12.370**
Stortingen in reserves	3.668	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	713	10.580	3.468	1.334	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.281**	**10.171**	**16.070**	**14.370**	**12.370**	**12.370**

Reserves Cultuur en erfgoed

Programma 6. Cultuur en erfgoed	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve CHS	8	-	-	-	-	-
Reserve Investeringsfonds Provinciaal Er	3.660	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**3.668**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Investeringsfonds Provinciaal Er	-	4.000	600	-	-	-
Reserve CHS	-	520	68	-	-	-
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	457	6.060	2.800	1.334	-	-

Reserve Projecten	256	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**713**	**10.580**	**3.468**	**1.334**	**0**	**0**

1.7.3Investeringen

Binnen dit programma vinden geen investeringen plaats.

1.7.4Beleidsdoelen

6.1 Versterken cultuur- en erfgoedsector (onderzoeken en ontwikkelen)

Toelichting op beleidsdoel

Voor de draagkracht en het draagvlak van cultuur- en erfgoedorganisaties is het van groot belang dat zij zich blijven ontwikkelen en middenin de samenleving staan. Wij stimuleren hen daartoe en werken ook aan vernieuwing van ons eigen beleidsinstrumentarium.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	465	315	315	315
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**465**	**315**	**315**	**315**

Meerjarendoelen

6.1.1 Stimuleren publieksonderzoek en beleidsmonitoring

Toelichting op meerjarendoel

Publieksonderzoek en monitoring

Het publieksonderzoek moet de instellingen, gemeenten en de provincie inzicht geven in het functioneren van de organisaties richting hun publiek. Wij hebben in 2018 een onderzoek afgerond naar de beste methodiek hiervoor. Op basis van dat advies voeren wij in 2019 pilots uit om organisaties bij dit traject intensief te monitoren.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er zijn pilots uitgevoerd waarin het functioneren van organisaties is gemonitord.
- 5 organisaties zijn door de provincie actief begeleid bij hun monitoring van hun publiek.

6.1.2 Zakelijk verstevigen cultuur- en erfgoedinstellingen

Toelichting op meerjarendoel

Programma's Advies op Maat en Business Model Canvas

We hebben voor de verzakelijking van organisaties twee programma's, namelijk Advies op Maat en het Business Model Canvas traject. Beide programma's hebben in 2019 hun laatste editie. Advies op Maat is een traject dat vrijwilligersorganisaties van advies voorziet op gebied van de governance, behoud van leden, maar ook andere verdienmodellen en doelgroepenbeleid. Business Model Canvas kort toelichten.

Partnerinstellingen

In 2019 gaat het laatste jaar van de cultuurnota in en evalueren de partnerinstellingen hun beleid. De partnerorganisaties zijn Landschap Erfgoed Utrecht, Monumentenwacht Utrecht, Bibliotheek Service Centrum, Kunst Centraal, Het Utrechts Landschap, Stichting De Utrechtse Molens, MooiSticht (Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht), Restauratie Opleidingsprojecten, Kasteel Amerongen en Slot Zuylen. De partnerorganisaties met ondersteunende taken voor de cultuur- en erfgoedsector krijgen er met ingang van 2019 taken bij in verband met de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- 10 culturele en/of erfgoed instellingen hebben de training 'Business Model Canvas' gevolgd.
- Er zijn 5 begeleidingstrajecten voor Vrijwilligersorganisaties gestart (Advies op maat).
- De partnerorganisaties scoren minstens een 7,5 voor klanttevredenheid.

6.1.3 Verstevigen samenwerking andere overheden

Toelichting op meerjarendoel

Cultuurpacten

Er zijn tot nu toe 15 cultuurpacten met gemeenten gesloten. Deze pacten gaan over de gemeentelijke en provinciale agenda op gebied van erfgoed en cultuur. Dat kan gaan over profilering van gemeenten, zoals bij De Stijl of zoals in Oudewater over Arminius, maar ook over beleid en ambities voor de lange termijn, zoals de profilering van de stedelijke culturele regio Utrecht. Ambitie is om in totaal 20 pacten te hebben, dat betekent dat we in 2019 streven naar 5 pacten.

Stedelijke culturele regio Utrecht

In 2018 hebben we door het bureau DSP een profiel laten ontwikkelen voor de stedelijke culturele regio Utrecht. Dit was een gezamenlijke opdracht van de gemeenten Utrecht en Amersfoort en de provincie Utrecht met als doel om bij het Rijk subsidie aan te vragen voor 2 pilots in 2019 en 2020. Vanaf 2020 moeten onze beleidskeuzes toegespitst zijn op de kracht en het profiel van de regio. Het Rijk wil vanaf 2021 ook bijdragen aan de regionale programma's op gebied van cultuur. De kracht van de culturele regio Utrecht zit in 5 onderscheidende elementen:

- Jong, creatief en ondernemend
- Hoogwaardig en divers cultureel aanbod
- Grootstedelijk gebied met veel erfgoed en cultuurlandschap
- Brede culturele belangstelling met ruimte voor niches
- Sterke samenwerking.

Op basis hiervan zijn vier kansrijke thema's benoemd, te weten een inclusieve cultuursector, cultuureducatie, verbinding tussen het grootstedelijk gebied en het cultuurlandschap en creativiteit als waarde voor de stad.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft vijf cultuurpacten met gemeenten gesloten.
- Gemeenten Utrecht en Amersfoort en de provincie hebben een voorstel opgesteld voor een Cultureel Profiel van de stedelijke regio Utrecht.

6.1.4 Inzet van kunst en vormgeving in gebiedsontwikkeling

Toelichting op meerjarendoel

We hebben in 2017 een start gemaakt met inzet van kunst en vormgeving in gebiedsontwikkeling en bij mobiliteitsopgaven met crossovers met andere beleidsterreinen. Bij gebiedsontwikkeling en mobiliteitsopgaven hebben we gekeken waar cultuur een toegevoegde waarde heeft in het versterken van de cultuurhistorische

identiteit en de ontwikkeling van een gebied. We blijven inzetten op de prioritaire gebieden Amelisweerd-Rhijnauwen-Vechten en Park Vliegbasis Soesterberg, om daar een bijdrage te leveren aan de integrale gebiedsontwikkeling. Ook haken we aan bij overige ontwikkelingen zoals Ringpark, Nationaal Park Heuvelrug en Eiland van Schalkwijk. Met Mobiliteit met Allure richten we ons op de drie iconische wegen in de provincie: de Route Napoleon (N402), de Wegh der Weegen (N237) en de Via Regia (N225).

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft de meerwaarde van kunst en vormgeving in integrale processen zichtbaar gemaakt.
- Er zijn (cumulatief vanaf 2016) vier gebiedsprojecten gestart, waarbij kunst en vormgeving zijn ingezet om het cultuurhistorische verhaal te vertellen.
- Cultureel plan Park Vliegbasis Soesterberg is gereed.

6.2 Zorgdragen voor erfgoed samen met partners (hebben en houden)

Toelichting op beleidsdoel

Samen met andere overheden en particuliere eigenaren staan wij voor de opgave het cultureel erfgoed in de provincie in stand te houden. Dat doen wij door het goed te verankeren in ruimtelijk beleid en door restauraties en professioneel beheer mede mogelijk te maken.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	9.800	7.735	5.735	5.735
Baten	1.527	1.527	1.527	1.527
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**8.273**	**6.208**	**4.208**	**4.208**

Meerjarendoelen

6.2.1 Verankeren cultuurhistorische waarden in ruimtelijk beleid

Toelichting op meerjarendoel

Ruimtelijk erfgoedbeleid

De cultuurhistorische kwaliteit van de omgeving draagt bij aan een aantrekkelijk vestigings- en verblijfsklimaat. Door de druk op de schaarse ruimte en de beperkte herkenbaarheid van cultuurhistorische structuren blijft dit kwetsbaar. De provincie speelt een belangrijke rol bij het beschermen.

In het kader van de Omgevingswet wordt erfgoed steeds meer geïntegreerd in de provinciale ruimtelijke taken. Bij de grote transitieopgaven speelt erfgoed een belangrijke rol als basiskwaliteit van de leefomgeving en als uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen. Dit geven we vorm in beleid en regelgeving (Omgevingsvisie en -verordening), in handreikingen, zoals de Cultuurhistorische Atlas (CHAT), en door het mogelijk maken van gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaarten. In 2019 zetten wij in op het verankeren van het vorig jaar met succes opgepakte thema ‘cultuurhistorische waarde van wegen’.

Gemeenten zijn belangrijke partners in de bescherming van het cultureel erfgoed. Hun cultuurhistorische waardenkaarten zijn instrumenten voor het verankeren van cultuurhistorische kennis over een gebied in ruimtelijk beleid. We blijven het opstellen daarvan dan ook stimuleren.

Voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam zetten we in 2019 samen met de partners in op de harmonisatie van de bescherming tussen de provincies onderling en de betrokken gemeenten.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De Cultuurhistorische Atlas is in 2019 aangevuld met thema historische infrastructuur.
- De Cultuurhistorische Atlas scoort minstens een 7,5 voor klanttevredenheid.
- 80% van de gemeenten heeft in 2019 een cultuurhistorische waardenkaart.

6.2.2 Stimuleren beheer en restauratie rijksmonumenten

Toelichting op meerjarendoel

Restauratie Rijksmonumenten

Provincies ontvangen jaarlijks € 20 miljoen van het Rijk voor de restauratie van rijksmonumenten. Dit bedrag wordt sinds 2012 via het Provinciefonds verdeeld op basis van het aantal rijksmonumenten. In de praktijk worden in alle provincies woonhuizen uitgesloten van subsidie. Daarom is in IPO-verband besloten om met ingang van 2019 de middelen te verdelen op basis van het aantal rijksmonumenten minus woonhuizen. De nieuwe verdeling sluit beter aan op de restauratie-opgave per provincie en pakt voor Utrecht gunstig uit.
De extra rijksbijdrage zal met de Kadernota 2019 worden verwerkt in de begroting. Daarbij zal conform de bestaande bestuurlijke afspraken ook een beroep worden gedaan op matching uit provinciale middelen.
Ondanks het feit dat de bouwsector overuren draait en ook restauratieprojecten daardoor vertraging oplopen, verwachten we gezien het aantal aanvragen voor het Fonds Erfgoedparels in 2018 ook voor 2019 een aanzienlijke overvraag. Een belangrijk groot project, de restauratie van huis en tuin van Paleis Soestdijk, start in 2019.

Pilot restauratie en duurzaamheid

Duurzaamheid in relatie tot monumentenzorg heeft de komende jaren onze aandacht. We vervullen een aanjaagrol bij de implementatie van duurzame ontwikkeling. We richten ons op energiebesparing, duurzame energieopwekking en kennisdeling. In de provinciale Cultuurnota 2016-2019 “Alles is Nu” is aangekondigd dat we een pilot ‘restauratie en duurzaamheid’ starten. In dat kader financieren we duurzaamheidsmaatregelen bij rijksmonumenten, gericht op het terugbrengen van het energieverbruik. Voor deze pilot hebben wij objecten uit de categorie religieus erfgoed geselecteerd, omdat de ervaring in andere provincies leert dat juist daar grote winst te behalen valt. De inzet is een verlaging van de beheerkosten van moeilijk rendabel te maken gebouwen. Het gaat om de volgende kerken: de HH Martha en Marioparochie in Soest, Parochie Licht van Christus te Vleuten, Protestantse gemeente Utrecht, Geloofsgemeenschap HH Cosmas en Damianus in Abcoude.

Restauratie Domtoren

De Domtoren in Utrecht moet dringend worden gerestaureerd. Het Ministerie van OCW heeft in 2017 € 4 miljoen vrijgemaakt voor deze restauratie, onder de voorwaarde van gelijke cofinanciering door de provincie. Dit bedrag is in het Provinciefonds gestort. In de provinciale Kadernota’s 2017 en 2018 is twee keer twee miljoen gereserveerd. De € 4 miljoen van OCW is in 2018 uitgekeerd aan de gemeente Utrecht (eigenaar van de Domtoren). De provinciale bijdrage keren we in 2019 en 2020 uit, in beide jaren € 2 miljoen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het aantal historische buitenplaatsen in matige tot slechte staat is in 2019 afgenomen met 25% t.o.v. 2014.
- Het aantal overige rijksmonumenten in matige tot slechte staat is afgenomen met 15%.
- De provincie Utrecht heeft een pilot ‘restauratie en duurzaamheid’ gestart.
- Er is geld beschikbaar voor de restauratie van de Domtoren (Kadernota 2018).

6.2.3 In stand houden cultuurlandschappen en archeologische zones

Toelichting op meerjarendoel

Voorbereiding Limes UNESCO Werelderfgoed

Sinds 2011 werken de provincies Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed samen aan de Romeinse Limes. De belangrijkste pijlers van deze samenwerking zijn: de voorbereiding van de UNESCO Werelderfgoednominatie, de verbetering van het publieksbereik en daarmee de bekendheid van de Limes en de bescherming van de kernwaarden. 2018 stond in het teken van de onderzoeken die nodig zijn om te komen tot selectie en begrenzing van de te nomineren terreinen. Tevens is in 2018 gestart met het opstellen van een concept nominatiedossier en managementplan. Beide processen ronden we in 2019 af, zodat eind 2019/begin 2020 het nominatiedossier kan worden aangeboden aan Parijs (World Heritage Centre UNESCO).

NHW zichtbaar als identiteitsdrager in gebiedsontwikkeling

Voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam blijft de focus ook in 2019 liggen op de ontwikkeling van de vijf aandachtsgebieden (Amelisweerd-Vechten-Rijnauwen, Noorderpark-Ruigenhoek, Eiland van Schalkwijk, Laagraven en Ronde Venen) uit het programma NHW/SvA. De werkwijze is gericht op het totale linie- en stellinglandschap in combinatie met de vele andere (provinciale) opgaven in die gebieden. Vooral de NHW-ontwikkeling op het Eiland van Schalkwijk in combinatie met het programma Sterke Lekdijk en de uitdagingen rondom de stad Utrecht (de Noordelijke Rondweg, de verbreding van de A27, de A12 zone en het USP) vragen om veel betrokkenheid van de provincie. We willen de waarden van de NHW in die gebieden behouden en versterken in de planologische uitwerkingen van de ontwikkelingen van woningbouw en mobiliteit. Om dit voor elkaar te krijgen werken we vanuit het programma samen in verschillende netwerken.

Ook de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzame energie, klimaatadaptatie en circulaire economie richten zich op het linielandschap. Met het thema ontwikkeling duurzaam gebruik zoeken we samen met de partners naar een passend samenspel. Verwachte investering in 2019 is € 1 miljoen ten laste van de procesmiddelen en € 1 miljoen ten laste van de NHW/SvA subsidieverordening.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het nominatiedossier UNESCO Werelderfgoed Limes is in 2019 gereed.
- Minimaal 80% van de forten NHW en SvA is in gebruik.

6.2.4 Professioneel beheren van archeologische vondsten

Toelichting op meerjarendoel

Provinciaal archeologisch depot

In 2018 is het nieuw ontwikkelde landelijke beheersysteem voor (provinciale) archeologische depots ondergebracht bij het GBO-provincies (IPO). Hiermee is een centrale voorziening gerealiseerd die voldoet aan de eisen voor duurzame opslag van digitale gegevens. De functionaliteit is vooral gericht op de aanlevering van vondsten en documentatie aan provincies en het bieden van beperkte zoekfuncties. Met een groeimodel breiden we dit verder worden uit naar een publieksfunctie. Tevens onderzoeken we de mogelijkheid om een koppeling te maken met het archeologisch informatiesysteem van het Rijk (Archis) ter bevordering van de centrale loketgedachte.

Daarnaast blijft de locatie van het provinciaal archeologisch depot onze aandacht houden: de grenzen van de opslagcapaciteit zijn inmiddels in zicht. De samenwerking van Utrechtse depots op initiatief van het Centraal Museum is hierbij van belang, maar zal niet op korte termijn tot resultaat leiden. Tot die tijd zal het aankomen op tussenoplossingen. Het collectieplan voor het provinciaal archeologisch depot, met daarin onder andere aandacht voor verzamel- en afstootbeleid, is in concept opgesteld en werken we verder uit.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie Utrecht heeft onderzoek gedaan naar de koppeling met het archeologisch informatiesysteem van het Rijk.

6.2.5 Stimuleren professioneel beheer erfgoediconen

Toelichting op meerjarendoel

Het Utrechts Landschap, De Utrechtse Molens, Slot Zuylen en Kasteel Amerongen ontvangen in het kader van de cultuur- en erfgoednota een meerjarige subsidie. Het Utrechts Landschap en De Utrechtse Molens onderhouden hun 'erfgoediconen' en zorgen voor bekendheid van de publiekstoegankelijkheid van molens en buitenplaatsen in hun bezit. Dat kan een concert betreffen in Kasteel Loenersloot, een wekelijkse openstelling van een molen waar mensen hun graan kunnen laten malen of een wandeling met rondleiding door een kasteeltuin. Slot Zuylen en Kasteel Amerongen versterken zich met meer activiteiten, de restauratie van hun collectie en een professionelere bedrijfsvoering.

Molens

Door de toevoeging van de gemeente Vijfheerenlanden aan de provincie Utrecht worden er per 1 januari 2019 vier rijksmonumentale molens toegevoegd aan het Utrechts grondgebied. De uitbreiding van de provincie met deze molenrijke gemeente zal aanleiding zijn het molenbeleid te herijken. Het geëigende moment daarvoor is de cultuur- en erfgoednota 2020-2023.

Samenwerkende kasteelmusea

De vijf Utrechtse kasteelmusea die samenwerken in de Stichting Samenwerkende kasteelmusea (SSK) zijn in 2018 een speler kwijtgeraakt, Museum Oud Amelisweerd. Voor uitbreiding van de samenwerking wordt nu gekoerst, naast marketing-inspanningen, op back office samenwerking, wellicht ook met shared services voor andere instellingen. Voor Oud Amelisweerd zoeken we samen met de gemeente Utrecht als eigenaar en andere partners een nieuwe openbare bestemming.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De samenwerkende kasteelmusea hebben een samenwerking op bedrijfsvoering en zorgen voor 15% meer inkomsten en kostenreductie.
- Bezoekers aan kasteelmusea waarderen hun bezoek met gemiddeld minstens een 7,5.

6.3 Beleefbaar maken van cultuur en erfgoed (promoten en profileren)

Toelichting op beleidsdoel

Zoveel mogelijk mensen willen we laten genieten van cultuur en erfgoed door het beter zichtbaar en beleefbaar te maken. Dat stimuleren we door het verhaal te vertellen en te verbeelden met kunst en vormgeving.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	6.620	5.029	3.695	3.695
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**6.620**	**5.029**	**3.695**	**3.695**

Meerjarendoelen

6.3.1 Exploiteren en etaleren cultuurlandschappen en archeologische zones

Toelichting op meerjarendoel

Om de herkenbaarheid en het begrip van de Romeinse Limes te verbeteren, voeren de partners aan een aantal projecten uit, voortkomend uit het advies van het College van Rijksadviseurs (maart 2015). In 2019 is aandacht voor het ontwikkelen van kleine informatiepunten (‘visitor hubs’) langs de Limes en markering van de Limes, inclusief communicatie en marketing.
Voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam zetten we in 2019 samen met de partners uit het Pact van Ruigenhoek stevig in op het vergroten van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van het samenhangende watermanagementsysteem, het vergroten van de beleefbaarheid door het creëren van thematische routes en arrangementen en de ontsluiting hiervan via Ubase en diverse landelijke websites van routeaanbieders. Samen met de partners in het zuidelijk deel van de NHW (Pact van Loevestein) wordt stevig ingezet op marketing en toerisme van de Linie. Dit doen we zowel regionaal, landelijk als internationaal, onder andere door de inzet van Utrecht Marketing en het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen die toegang hebben tot de belangrijke (nationale en internationale) netwerken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een aantal kleine informatiepunten opgericht langs de Limes.

6.3.2 Ontsluiten en vertellen erfgoedverhalen

Toelichting op meerjarendoel

We willen meer bekendheid en draagvlak voor erfgoed bij een breed publiek en zetten in op versterking van zichtbaarheid en beleefbaarheid van onder meer monumenten, museumcollecties en archeologische vindplaatsen. Wij stellen subsidies beschikbaar om erfgoedbeheerders en maatschappelijke organisaties in staat te stellen om initiatieven te ontwikkelen voor het bereiken van een breed publiek. Ook in 2019 willen we hen daarbij ondersteunen.
Met een subsidieregeling publieksbereik erfgoed ondersteunen we jaarlijks enkele tientallen projecten die zich verhouden tot de doelstellingen en thema’s in de cultuur- en erfgoednota – aanzienlijk meer dan we bij het opstellen van de cultuur- en erfgoednota voorzagen. In 2018 is extra geïnvesteerd in het beleefbaar maken van erfgoed in het kader van het Europees Erfgoedjaar. De ervaring leert dat het werken met thema’s extra aandacht genereert. We onderzoeken of we in 2019 een aantal projecten rond het thema ‘Koude Oorlog’ mogelijk kunnen maken.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Minstens 28 publieksprojecten zijn uitgevoerd (cumulatief vanaf 2016).

6.3.3 Versterken culturele infrastructuur met festivals

Toelichting op meerjarendoel

Met festivals wil de provincie de regio aantrekkelijker maken voor bewoners en bezoekers, ook internationaal. De 11 festivals die wij ondersteunen als provincie dragen bij aan een aantrekkelijke stad en regio, het trekt een groot en divers (internationaal) publiek. Daarnaast hebben zij de functie van podium voor talentontwikkeling in de steden en de regio. Het gaat om het Nederlands Filmfestival, Festival Oude Muziek, Tweetakt festival, Spring festival, Amersfoort Jazz Festival, Spoffin Festival, Le Guess who?, Café theater festival, Holland Animation Festival, Internationaal Literatuur festival en Gaudeamus.
De gezamenlijke festivals, georganiseerd in het Utrechts Festival Overleg, zullen ook in 2019 een collectief kwantitatief onderzoek uitvoeren. We verzamelen data over publieksaantallen, (inter)nationale samenwerking,

financieringsmix, personele inzet en communicatiekracht. Daarnaast vinden, op basis van de aanbevelingen van het in 2018 uitgevoerde publieksonderzoek, activiteiten plaats om het publieksbereik op zowel individueel als collectief niveau te vergroten.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het aandeel (inter) nationale bezoekers is met 7% gestegen. Het totaal aantal bezoekers blijft stabiel.
- De klanttevredenheid van de festivals is voldoende en toont een stijgende lijn.

6.4 Vergroten culturele basisvaardigheden (kennen en kunnen)

Toelichting op beleidsdoel

We willen investeren in de ontwikkeling van mensen, jong en oud, zodat iedereen mee kan doen met de maatschappij en hun eigen verantwoordelijkheden kunnen oppakken. Wij doen dat door kinderen via kunst, cultuur en historie te onderwijzen, zodat zij op andere manieren naar de wereld kijken, maar ook door het aanbieden van taal en digivaardigheidscursussen via de bibliotheek.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.180	4.152	4.152	4.152
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.180**	**4.152**	**4.152**	**4.152**

Meerjarendoelen

6.4.1 Aanreiken cultuur- en erfgoededucatie

Toelichting op meerjarendoel

Programma's Kunst Centraal

Kunst Centraal (KC) biedt programma's aan in het primair onderwijs die gericht zijn op de ontwikkeling van de creatieve en reflectieve vermogens van een kind. Deze programma's zijn het Cultuurprogramma, Kunstmenu en het verdiepingsprogramma Cultuur met kwaliteit in samenwerking met 9 gemeenten in de provincie Utrecht. In 2019 gaat Kunst Centraal aan de slag met het klanttevredenheidsonderzoek en scoren zij minstens een 7,5.

Motie Cultuureducatie en VMBO

Kunst Centraal krijgt voor de komende 3 jaren de rol van matchmaker voor de regeling Versterking cultuureducatie in het VMBO (motie Versterk Cultuureducatie in het VMBO, 5 juli 2018). Daarmee moeten zij VMBO scholen begeleiden bij de aanvraag van middelen voor cultuureducatie op school. Voor deze rol ontvangen zij vanaf 2018 een subsidie van de provincie.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Alle basisscholen hebben een cultuureducatieprogramma. 75% van de basisscholen neemt producten en diensten van KC af.
- 70% van de basisscholen neemt direct of via KC LEU producten en diensten af.

6.4.2 Bevorderen taal- en digitale vaardigheid

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 zijn twee pilotprojecten uitgevoerd met als doel het bevorderen van taal- en digitale vaardigheden. In 2019 is geen vervolg voorzien.

6.4.3 Versterken bibliotheeknetwerk

Toelichting op meerjarendoel

De Bisc zet verder in op de versterking van het bibliotheeknetwerk. Zij voeren hun wettelijke taken uit op het gebied van ICT, transport en innovatie van de bibliotheken. Daarnaast voeren zij net zoals alle partnerinstellingen een klanttevredenheidsonderzoek uit.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Elke lokale bibliotheek maakt gebruik van de diensten van de Bisc op gebied van ICT en transport.
- Er is een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd door de Bisc.

6.4.4 Heruitvinden en -positioneren bibliotheken

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 levert de Bisc met extra middelen voor innovatie een CRM systeem (klantmanagementsysteem) op voor alle bibliotheken in de provincie, zodat zij in staat zijn beter in te spelen op de vraag van klanten en leden.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een gezamenlijk CRM systeem opgezet waar alle bibliotheken in de provincie gebruik van maken.

1.7.5Verbonden partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

1.7.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Cultuur- en erfgoed-educatie	Percentage leerlingen primair onderwijs dat via programma's van KC en LEU in aanraking komt met cultuur en erfgoed	75%	75%	75%	75%	75%	75%	75%
Festivals	Aantal door de provincie ondersteunde festivals	11	11	11	11	11	11	11
Restauratie-volume *Nr. 9 Basisset BBV*	% Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis) weergegeven naar de staat van het casco, categorie "matig" en "slecht"	10%	**	21%	20%	19%	18%	17%
Behouden, zichtbaar en beleefbaar maken militair erfgoed	Aantal projecten behouden, zichtbaar en beleefbaar maken Nieuwe Hollandse Waterlinie (m.i.v. 2016 inclusief Stelling van Amsterdam)*	70	50	56	63	70	70	70
Publieksbereik erfgoed	Aantal projecten waarvoor subsidie wordt aangevraagd	7	20	7	7	7	7	7

* Cumulatief vanaf 2012.
** Deze indicator is in 2018 geïntroduceerd.

7. Bestuur en middelen

Programmadoel

De provincie is een betrouwbare verbindende en transparante partner voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en mede-overheden.

1.8.2 Wat gaat dat kosten?

7.Bestuur en middelen	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	3.873	4.836	5.149	5.149	5.149	5.149
Materiële lasten	6.468	8.612	6.974	6.586	6.586	6.586
Lasten	**10.341**	**13.448**	**12.123**	**11.735**	**11.735**	**11.735**
Baten	1.565	333	320	320	320	320
Baten	**1.565**	**333**	**320**	**320**	**320**	**320**
Saldo van dit programma	**8.776**	**13.115**	**11.803**	**11.415**	**11.415**	**11.415**
Stortingen in reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	659	-	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**8.117**	**13.115**	**11.803**	**11.415**	**11.415**	**11.415**

Reserves Bestuur en middelen

Programma 7. Bestuur en middelen	2017	2018	2019	2020	2021	2022
reserve projecten	659	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**659**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

1.8.3Investeringen

Binnen dit programma vinden geen investeringen plaats.

1.8.4Beleidsdoelen

7.1	Versterken positie Provinciale Staten in beleidsprocessen
Toelichting op beleidsdoel	

2019 is een bijzonder en belangrijk jaar, want op 20 maart worden de nieuwe Staten gekozen. Ter ondersteuning van de politieke partijen is een campagne vastgesteld door de Verkiezingscommissie uit

Provinciale Staten. Een breed scala aan digitale en conventionele middelen wordt ingezet om de provincie als bestuurslaag voor het voetlicht te brengen. Hierbij zal er speciale aandacht zijn voor jongeren die voor het eerst naar de stembus gaan. Ook betekent de verkiezingsuitslag de start van de coalitiebesprekingen, met als resultaat een nieuw coalitieakkoord voor de komende vier jaar en een nieuw samengesteld college van Gedeputeerde Staten. Op 27 mei 2019 vinden de verkiezingen van de Eerste Kamer plaats. Tot slot zal in 2019 ook een nieuwe commissaris van de Koning aantreden en zijn rol als voorzitter van de vergaderingen van Provinciale Staten oppakken.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	2.958	2.883	2.883	2.883
Baten	34	34	34	34
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.924**	**2.849**	**2.849**	**2.849**

Meerjarendoelen

7.1.1 Versterken positie Provinciale Staten

Toelichting op meerjarendoel

Na de verkiezingen wordt een nieuwe start gemaakt, met naar verwachting een groot aantal nieuwe statenleden. Allereerst wordt het accent gelegd op het inwerken van de statenleden in de procedures en de inhoud van de dossiers. Het belang van de rol van de Staten, als kaderstellend, controlerend en volksvertegenwoordigend orgaan, komt uitgebreid aan de orde, met het daarbij behorende instrumentarium dat de Staten daarvoor ten dienste staat. Ook worden de statenleden snel geïnformeerd over belangrijke actuele beleidstrajecten en lopende dossiers. De verbeterpunten die voortkomen uit de evaluatie van de voorgaande statenperiode worden ingevoerd. Ook wordt verbetering aangebracht in de digitalisering van het vergaderproces en de informatievoorziening naar de statenleden. De griffie ondersteunt het gehele proces.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De verkiezingen voor Provinciale Staten en Eerste Kamer zijn goed verlopen.
- Er is een hoogwaardig introductieprogramma voor nieuwe Statenleden.
- Het vergaderproces van commissies en Staten is efficiënt.
- De digitale mogelijkheden van de nieuwe Statenzaal en verdergaande digitalistering van vergaderproces en informatievoorziening zijn optimaal benut

7.2 Bevorderen goed openbaar bestuur (Commissaris van de Koning)

Toelichting op beleidsdoel

De commissaris van de Koning (cvdK) is belast met burgemeestersaangelegenheden, Openbare Orde en Veiligheid, boegbeeldfunctie, Koninklijke bezoeken en –onderscheidingen en houdt zich daarnaast bezig met de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit en de uitbouw van het Bibob-beleid.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.605	1.605	1.605	1.605
Baten	216	216	216	216

Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.389**	**1.389**	**1.389**	**1.389**

Meerjarendoelen

7.2.1 Uitvoeren van werkzaamheden (Commissaris van de Koning)

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 geeft een nieuwe commissaris van de Koning in de provincie Utrecht op eigen wijze invulling aan de rijkstaken: burgemeestersaangelegenheden, openbare orde en veiligheid, onderscheidingen en gemeentebezoeken. Het voorzitterschap van de provinciale afdeling van het Prins Bernhard Cultuurfonds evenals de werkzaamheden voortvloeiend uit de boegbeeldfunctie, zoals netwerkbijeenkomsten en werkbezoeken van bijvoorbeeld ambassadeurs en buitenlandse delegaties, worden opnieuw ingevuld.

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit en Wet Bibob

De aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit wordt verder vormgegeven. In 2019 wordt een regionaal ondermijningsbeeld opgesteld en, samen met het RIEC, gewerkt aan het weerbaar maken van de organisatie. Bewustwordingsbijeenkomsten met onder meer notarissen worden georganiseerd en ook het Bibob-beleid wordt verder uitgebouwd aan de hand van de inventarisatie die in het najaar van 2018 wordt uitgevoerd.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Voor de georganiseerde ondermijnende criminaliteit is een regionaal ondermijningsbeeld opgesteld.
- Er is een plan om de organisatie meer weerbaar te maken samen met het RIEC.
- Er zijn bewustwordingsbijeenkomsten georganiseerd voor ander andere notarissen.
- Het loopbaanbeleid van burgemeesters is verder ontwikkeld.
- Het kwaliteitsniveau van de advisering rond Koninklijke onderscheidingen is verbeterd.
- Het Bibob-beleid is verder vormgegeven.

7.3 Versterken participatie in verbinding met stakeholders en vergroten strategisch vermogen

Toelichting op beleidsdoel

De provincie zoekt verbinding met de samenleving, haalt input actief op en gebruikt daarvoor innovatieve middelen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	2.278	2.159	2.159	2.159
Baten	70	70	70	70
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.208**	**2.089**	**2.089**	**2.089**

Meerjarendoelen

7.3.1 Intensief betrekken van partners bij projecten

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 is onderzoek gedaan naar hoe wij op eenduidige wijze invulling kunnen geven aan toekomstige participatietrajecten enerzijds en (inwoners)initiatieven anderzijds zonder daarbij de mogelijkheid tot maatwerk

uit het oog te verliezen. Het onderzoek helpt ons op een eenduidige manier participatietrajecten te optimaliseren en optimaal gebruik te maken van inwonersinitiatieven. De planning is om eind 2018 richtlijnen en een algemeen kader voor zowel participatietrajecten als burgerinitiatieven vast te stellen. Een kader dat ook de inwoners zelf inzicht geeft in hoe hun inbreng tot resultaten leidt. In 2019 vindt de inbedding in de organisatie en implementatie plaats.

Samenwerking U10
De in 2018 ingezette lijn om op management- en directieniveau te investeren in de relatie met de U10 zet de provincie in 2019 voort. Wij participeren structureel in de bijeenkomsten van de netwerkdirectie U10 (kring van gemeentesecretarissen van de U10-gemeenten). Ook organiseren we samen 1 à 2 themabijeenkomsten op directieniveau tussen de U10 en provincie. Daarnaast verkent het nieuwe college van Gedeputeerde Staten hoe de samenwerking met de U10 bestuurlijk geïntensiveerd kan worden.

GS werkbezoeken aan partners en/of gebieden
Het is belangrijk dat de provincie Utrecht zich blijft profileren in de diverse netwerken. Wij bouwen onze netwerken verder uit met werkbezoeken en pakken de belangenbehartiging zoveel mogelijk samen met de regionale partners op. We organiseren 15 tot 20 werkbezoeken van GS aan partners en/of gebieden in 2019. Het nieuwe college van GS zal een kennismakingstoer langs gemeenten en andere partners maken.

Actieve deelname provincie in het Interprovinciaal Overleg (IPO)
De voorbereiding van de vergaderingen van het IPO Bestuur en de Kring van Provinciesecretarissen sluit aan op de doorontwikkeling van de IPO organisatie zoals in 2018 in gang gezet. Dat betekent dat de advisering meer integraal is en op de strategische IPO en Kring agenda is gericht.

UtrechtLab
In 2019 bouwen we verder aan het UtrechtLab, een leerplatform voor het bevorderen van beleidsinnovatie, organisatieleren binnen maatschappelijke opgaven en het verbinden met externe partners. Het UtrechtLab faciliteert transitieopgaven als de energietransitie, circulaire economie, transitie van de landbouw en de overheidstransitie naar het opgavegericht werken. Het UtrechtLab stimuleert dit door het faciliteren van groepsprocessen en het bieden van werkruimte en facilitators. In 2019 verbinden wij meer externe partijen aan het UtrechtLab, zodat een regionaal leerplatform (van, voor en door de regio) ontstaat.

Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)
De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) is de onafhankelijke adviescommissie die Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd adviseert over thema's die de kwaliteit van de leefomgeving raken, zoals ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit, milieu, stedelijke ontwikkeling en ontwikkeling van het landelijk gebied. De PCL adviseert op hoofdlijnen en richt zich op de samenhang tussen verschillende vraagstukken. Het doel van de PCL is om bij te dragen aan de kwaliteit van het provinciale beleid, de uitvoering en de samenwerking met andere partijen. De commissie heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening en de Wet milieubeheer. De PCL adviseert de provincie op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door gesprekken te voeren met Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, door debatten te organiseren, een film te maken, via schriftelijke adviezen of een combinatie van adviesvormen. De PCL besteedt in haar adviezen aandacht aan de volgende invalshoeken: de kwaliteit van de leefomgeving, een maatschappelijk vraagstuk centraal,, de koppeling tussen vraagstukken, de lange termijn en bredere context, de rol van provincie en partners en tot slot lastige punten en taboes. In 2019 richt de PCL zich in haar adviezen op de grote maatschappelijke opgaven, zoals de energieopgave, de woningbouwopgave en de ontwikkeling naar een meer duurzame landbouw.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het protocol burgerparticipatie en burgerinitiatieven (vaststelling 3e kwartaal 2018) wordt concreet toegepast.

- De samenwerking en de relatie met de U10 is geïntensiveerd.
- Er hebben 15 tot 20 GS werkbezoeken plaatsgevonden aan partners en/of gebieden.
- De provincie heeft actief deelgenomen aan het Interprovinciaal Overleg (IPO).
- Het UtrechtLab, het leerplatform voor beleidsinnovatie, is versterkt en verder ontwikkeld.
- De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) heeft een aantal adviezen uitgebracht over grote maatschappelijke opgaven.

7.4 Versterken regionale uitvoeringskracht

Toelichting op beleidsdoel

Voor de aanpak van de belangrijke maatschappelijke opgaven lijkt het regionale niveau het meest belangrijk. Maar wat is de meest effectieve regio (samenwerkings- en uitvoeringskracht) en hoe vormt die zich? En welke betrokkenheid heeft de provincie? Meerdere partijen - niet alleen overheden - zijn op verschillende schaalniveaus belangrijk bij de aanpak van de opgaven. Dit vraagt andere handelingsperspectieven en rollen van de provincie.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.461	1.267	1.267	1.267
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.461**	**1.267**	**1.267**	**1.267**

Meerjarendoelen

7.4.1 Opstellen visie regiovorming en uitvoeren

Toelichting op meerjarendoel

Regiovisie Lopikerwaardregio

In 2018 is een concept-ambitiedocument voorbereid samen met de gemeenten Oudewater, Lopik, Montfoort, IJsselstein en Woerden en Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) waarin de ambities voor de toekomst staan rondom een aantal opgaven in de Lopikerwaard:

- duurzame energie en energielandschappen
- klimaatbestendige en water robuuste regio en
- recreatie en cultuurlandschappen.

In januari 2019 leggen alle partners dit ambitiedocument voor aan de vijf gemeenteraden in een bijeenkomst ter beoordeling en besluitvorming. Met instemming van die raden werken we samen met onze partners in de volgende fase aan een regionale Omgevingsvlsie.

Ontvlechting UW Samenwerking

Per 1-1-2019 is het UW- samenwerkingsverband van Montfoort en IJsselstein (grotendeels) ontvlochten (met uitzondering van ICT, DIV en backoffice sociaal domein) en beschikken beide gemeenten weer over een eigen ambtelijke organisatie. In 2019 wordt verder gewerkt aan een volledige ontvlechting en werken wij samen met de gemeenten aan een toekomstgerichte ambtelijke en bestuurlijke organisatie in regionale context.

Overleg gemeenten Eemnes en Baarn

Eemnes heeft een grote voorkeur om de samenwerking in BEL-verband voort te zetten, maar als de herindeling van Huizen-Blaricum-Laren doorgaat ontstaat voor Eemnes een nieuwe situatie. Om zich op de mogelijk nieuwe situatie voor te bereiden, werkt Eemnes de samenwerking op andere beleidstaken in regionale context zoals met Baarn nader uit. Wij blijven actief in gesprek met de gemeenten Eemnes en Baarn mede in het perspectief van het besluit van GS van Noord-Holland over de herindeling.

Provinciale herindelingsprocedure Vijfheerenlanden

Op 1 januari 2019 is de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden (door samenvoeging van Leerdam-Vianen-Zederik) gevormd en ligt de gemeente door een provinciegrenswijziging in de provincie Utrecht. In verband daarmee gaan we actief verder met het ondersteunen van Vijfheerenlanden in hun (regionale) beleidsambities en het implementeren daarvan in onze strategische en beleidsdocumenten. Daarnaast ronden we op zorgvuldige wijze de overdracht van de rechten en verplichtingen tussen Zuid-Holland en Utrecht af zodat inwoners, maatschappelijke organisaties en andere partijen daar geen of nauwelijks hinder van ondervinden. Een en ander zal zijn doorwerking hebben op de provinciale begroting (financiële verplichtingen) en de organisatie. De hiervoor te verwachten kosten worden per beleidsonderdeel in kaart gebracht, onduidelijk is nog of de herverdeling van de Rijksmiddelen voldoende dekking voor deze kosten biedt. Een eventuele aanvraag voor aanvullende middelen zal ter formalisering meegenomen worden in de voorjaarnota/kadernota 2019.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De visie op regiovorming is opgesteld en afgerond.
- De provincie heeft regie gevoerd op de realisatie van een regiovisie in de Lopikerwaardregio.
- De provincie heeft regie gevoerd op het ontvlechtingsproces van UW Samenwerking (ontbinding ambtelijke fusie Montfoort en IJsselstein).
- De provincie heeft een actieve rol in de oriëntatie van Eemnes en de regio op de toekomstige ontwikkelingen rondom de herindeling Huizen, Blaricum en Laren en de consequenties daarvan.
- De provinciale herindelingsprocedure Vijfheerenlanden is afgerond.

7.4.2 Uitvoeren beleid verbonden partijen

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 werkt de provincie een voorstel uit over het toepassen van de eigenaarsrol, opdrachtgeversrol en toezichthoudersrol bij onze verbonden partijen. Deze uitwerking zal betrekking hebben op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. In 2019 voeren we tevens een evaluatie Verbonden Partijen uit.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De eigenaarsrol, opdrachtgeversrol en toezichthoudersrol op ambtelijk en bestuurlijk niveau is nader uitgewerkt en toegepast.
- De evaluatie verbonden partijen is uitgevoerd en er ligt een rapportage.

7.4.3 Stimuleren relatie Europese Unie

Toelichting op meerjarendoel

Financieringskansen Europese programma's

In 2019 benutten we de Europese financieringskansen voor onder andere:

- slimme mobiliteit binnen het project 'InterCor' onder het Europese programma Connecting Europe Facility (CEF)
- duurzame innovaties binnen het project 'SUPporting Eco-innovations towards inteRnational markets' (SUPER) onder het Europese programma Interreg Europe

- innovatie en koolstoofarme economie binnen het EFRO programma Kansen voor West II (zie Programma 4)
- natuur en water binnen het programma POP 3 (zie Programma 2).

Lobby, Kennisuitwisseling en Profilering

Via de volgende functies en netwerken dragen wij in 2019 bij aan betere Europese regelgeving, delen we kennis en profileren we de regio Utrecht als Europese living lab voor Healthy Urban Living:

- bestuurlijke deelname aan de commissie Milieu, klimaatverandering en energie (ENVE) van het Comité van de Regio's, een officieel adviesorgaan van de Europese Unie
- voorzitterschap van het Bestuurlijk Overleg Europa van de Regio Randstad, het samenwerkingsverband van de Randstadprovincies in Brussel
- vicevoorzitterschap van het Dagelijks Bestuur van het Huis Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel
- deelname aan POLIS, het Europese netwerk op het gebied van transport en mobiliteit;
- deelname aan ERRIN, het Europese netwerk op het gebied van onderzoek, innovatie en ontwikkeling
- deelname aan AIR, het Europese netwerk op het gebied van luchtkwaliteit
- deelname aan de Europese Innovation Deal 'From E-Mobility to Recycling: The virtuous loop of electric vehicle".

Verder leveren we in 2019 samen met onze regionale partners een bijdrage aan de voorbereiding van de nieuwe Europese programma's voor de periode 2020-2027. Dit doen we met name in IPO-verband en via de samenwerking in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel. Na de provinciale verkiezingen zullen we op basis van het nieuwe coalitieakkoord nieuwe prioriteiten stellen voor ons Europabeleid en nieuwe afspraken maken over de Randstad-samenwerking in Brussel.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Het profiel van regio Utrecht als Europese living lab voor Healthy Urban Living is zichtbaar versterkt.
- Er is een verkenning uitgevoerd naar de financieringskansen voor provinciale opgaven binnen Europese programma's.

7.4.4 Uitvoeren nauwere samenwerking RUD en ODRU

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 is onderzocht waar de mogelijkheden liggen om de samenwerking tussen de twee omgevingsdiensten verder te intensiveren. Dit onderzoek moet leiden tot concrete stappen vooruit in de samenwerking tussen de OdrU en RUD. De eerste concrete resultaten hiervan worden voorzien in 2019.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft actief en aantoonbaar de samenwerking met RUD en ODRU gefaciliteerd en ondersteund.

7.4.5 Realiseren Staat van Utrecht

Toelichting op meerjarendoel

De Staat van Utrecht is belangrijk als informatiebron, omdat het data bevat over vele thema's en indicatoren die samen een beeld geven van het woon-, werk- en leefklimaat in de 26 Utrechtse gemeenten. In maart 2017 is de Staat van Utrecht voor de vierde keer uitgebracht en zeer goed ontvangen bij veel partijen in de regio. Binnen de provincie en daarbuiten is draagvlak om door te blijven gaan met dit instrument. Uitgangspunt is een cyclus van twee jaar. Daarom wordt in 2019 de Staat van Utrecht vernieuwd. Dat betekent een update van de database en een nieuwe analyse voor de 26 gemeenten en de provincie. In 2018 verscheen de eerste special van de Staat

van Utrecht: Groen in en om de stad. Ook die is goed ontvangen. In 2019 wordt over een ander actueel onderwerp een nieuwe special van de Staat van Utrecht gemaakt.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- Er is een vernieuwde Staat van Utrecht gepubliceerd met actuele data over maatschappelijke opgaven.
- Een nieuwe special is voorbereid en gepubliceerd.

7.5 Toezicht houden op partners en gemeenschappelijke regelingen

Toelichting op beleidsdoel

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen we bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in de provincie Utrecht.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	925	925	925	925
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**925**	**925**	**925**	**925**

Meerjarendoelen

7.5.1 Uitvoeren wettelijke toezichtstaak

Toelichting op meerjarendoel

Via ons interbestuurlijk toezicht houden we zicht op de kwaliteit van de naleving van wettelijke medebewindstaken door gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Dit doen we op de domeinen financiën, informatiebeheer, omgevingsrecht (Wabo, erfgoed, monumenten, ruimtelijke ordening) en huisvesting vergunninghouders. Deze wettelijke taak voeren we uit volgens de principes die we hebben vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma IBT 2016-2019: risicogericht, proportioneel, op afstand waar het kan, interveniëren waar het moet. Daarbij is ons streven om dit met zo min mogelijk toezichtlasten voor onze collega-overheden te doen en daarbij zo transparant mogelijk te zijn.
In 2019 breiden we onze IBT-kaart verder uit, waarmee we niet alleen de toezichtresultaten per gemeente maar ook die van de waterschappen publiceren op de provinciale website. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om dit ook te doen voor de gemeenschappelijke regelingen.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft toezichtsbeslissingen op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen voorbereid en opgesteld.

7.5.2 Inspelen op ontwikkelingen van verticaal toezicht en horizontale controle

Toelichting op meerjarendoel

Thema-onderzoeken en reality checks
Naast de reguliere beoordelingen en de interventies voor het onderdeel IBT omgevingsrecht ronden we een thema-onderzoek en reality checks af naar de brandveiligheid in zorginstellingen. Dit onderdeel voeren we zoveel mogelijk uit samen met andere provincies. Vanuit financieel toezicht besteden we extra aandacht aan de nieuwe Utrechtse gemeente Vijfheerenlanden. Bij de start van deze gemeente, verwacht op 1 januari 2019, zal

Vijfheerenlanden vanwege de herindeling (Arhi) en de daarmee samenhangende termijnoverschrijding indiening begroting nog het gehele jaar onder preventief toezicht blijven.

Ontwikkelagenda 'Toezicht van de Toekomst'
Met andere provincies en IPO gaan we verder met het doorontwikkelen van het IBT aan de hand van de Ontwikkelagenda 'toezicht van de toekomst'. De minister van BZK biedt deze agenda in de tweede helft van 2018 aan de Tweede Kamer aan. Met onze plannen voor meer transparantie van onze toezichtresultaten, de thema-onderzoeken en reality checks, intensivering van de samenwerking met andere provincies sluiten we goed aan bij deze ontwikkelagenda.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De provincie heeft het thema-onderzoek en de reality check naar brandveiligheid in zorginstellingen uitgevoerd, zo mogelijk met andere provincies/overheden.
- Op basis van de ontwikkelagenda 'Toezicht van de Toekomst' van BZK, IPO en VNG heeft de provincie de toezichttaak verder doorontwikkeld.

7.6 Voeren van dagelijks bestuur (Gedeputeerde Staten)

Toelichting op beleidsdoel

Het college van Gedeputeerde Staten (GS) vormt het dagelijks bestuur van de Provincie Utrecht en voert het beleid uit op basis het coalitieakkoord waarin de politieke uitgangspunten zijn geformuleerd.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	2.182	2.182	2.182	2.182
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.182**	**2.182**	**2.182**	**2.182**

Meerjarendoelen

7.6.1 Uitvoeren van dagelijks bestuur (Gedeputeerde Staten)

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 blijven we de regionale belangen behartigen richting Rijk, kabinet en politiek. Vanuit de provincie wordt, samen met lokale overheden en maatschappelijke partners, de jaarlijkse Utrechtborrel in Den Haag georganiseerd. Dit evenement draagt bij aan de belangrijkste public affairs doelen; de profilering van de regio, het uitbreiden van het netwerk in Den Haag en het geeft ruimte voor het agenderen van de inhoudelijke lobby doelstellingen van de provincie. Diverse (kennis)instellingen en gemeenten in de regio worden steeds vocaler over hun belangen en leveren een substantiële bijdrage aan de positionering en belangenbehartiging van de regio. Het afstemmen en oplijnen van al deze zaken wordt steeds belangrijker, daarom wordt in 2019 verder ingezet op het in verbinding brengen van de public affairs.

7.7 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer

Toelichting op beleidsdoel

De provinciearchivaris heeft op basis van de Archiefwet 1995 twee wettelijke taken: het beheren van historische archieven die bewaard worden in de provinciale openbare archiefbewaarplaats en het toezicht houden op het informatiebeheer binnen de provinciale organisatie en haar samenwerkingsverbanden. Sinds april 2018 is de

provinciearchivaris gepositioneerd bij Het Utrechts Archief. De provinciale archiefbewaarplaats is daar sinds 2013 in beheer, inclusief de dienstverlening voor historisch en wetenschappelijk onderzoekers en het brede publiek.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2019	2020	2021	2022
Lasten	714	714	714	714
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**714**	**714**	**714**	**714**

Meerjarendoelen

7.7.1 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer

Toelichting op meerjarendoel

Verbeteren (provinciale) archieven

In de archiefbewaarplaats worden onder verantwoordelijkheid van de provinciearchivaris de archieven beheerd van de provinciale organen vanaf de vroege negentiende eeuw. Daarnaast bevat de openbare bewaarplaats de archieven van een aantal particuliere organisaties met provinciaal werkgebied. Voor de komende jaren staat een fors aantal acties gepland, waaronder overbrenging van ca. 700 meter jongere provinciale archieven, verfijning van de archieftoegangen, een actueel acquisitieprofiel voor particuliere archieven en aansluiting van de provincie op het e-Depot voor langdurig te bewaren digitale informatie.

Toezicht op het (digitaal) informatiebeheer

De komende periode voert de provinciearchivaris als toezichthouder een aantal nulmetingen (inspecties) in de provinciale organisatie uit. Deze hangen nauw samen met de I-Opgave van de provincie. Parallel daaraan werkt de provinciearchivaris samen met specialisten binnen de provincie aan onder andere het opzetten van het wettelijk ‘strategisch informatieoverleg’ (SIO), het actualiseren van de provinciale regelgeving voor informatiebeheer, rechtmatige vernietiging van dossiers (papier en digitaal) en interne voorlichting over digitaal informatiebeheer. De toezichtrol van de provinciearchivaris vergt vergelijkbare werkzaamheden bij de samenwerkingsverbanden van de provincie, waaronder RUD Utrecht, Recreatie Midden-Nederland, Regio Randstad (Huis van de Nederlandse Provincies) en Bij12.

Toetreding tot de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief

Per 31 december 2018 loopt de dienstverleningsovereenkomst af die de provincie met Het Utrechts Archief heeft afgesloten voor het beheer van de historische provinciale archieven en de uitvoering van het interne toezicht op het beheer van de archieven die de provincie zelf in huis heeft. In GS van 27 maart 2018 is besloten om de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling HUA voor te bereiden. Aanbestedingsrechtelijk zijn er geen andere mogelijkheden om zeker te stellen dat de samenwerking met HUA voortgezet kan worden, terwijl daartoe wel de noodzaak en de wens bestaat. De bijdrage die de provincie na toetreding aan HUA zal betalen, blijft gelijk ten opzichte van de afgelopen jaren en bedraagt € 661.692 per jaar.

BEOOGD RESULTAAT 2019

- De overbrenging en toegankelijkheid van de (historische) provinciale archieven voldoet aan de wettelijke vereisten en de aansluiting op het e-depot voor het langdurig bewaren van digitale informatie is verder voorbereid.
- De kwaliteit van het (digitale) informatiebeheer binnen de provinciale organisatie en die van enkele samenwerkingsverbanden is verbeterd door het uitvoeren van archiefinspecties en nulmetingen.

- De provincie is toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief.

1.8.5 Verbonden Partijen

Randstedelijke Rekenkamer	
Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Risico's	Indien de RR onvoldoende middelen heeft om aan haar taakstellingen en verplichtingen te kunnen voldoen, zullen de deelnemende provincies de middelen van de RR aanvullen. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: • voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij; • voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds. In verband met de specifieke onderzoeken voor de provincie Utrecht naar de Dolderseweg en Uithoflijn is de verwachting dat om een aanvullende bijdrage zal worden verzocht.

Vitens NV	
Doel	Het publiek op een duurzame wijze voorzien van schoon drinkwater.
Kerntaken	Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich in voor de bescherming van de kostbare drinkwaterbronnen.
Risico's	

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.

Risico's	n.v.t.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.
Risico's	n.v.t.

NV REMU Houdstermaatschappij

Doel	De activiteiten van N.V. REMU Houdstermaatschappij beperken zich thans tot die van belangenbehartiger in het kader van een eventueel nog van ENECO te ontvangen vergoeding indien dat bedrijf zelf zou worden verkocht.
Kerntaken	zie Doel
Risico's	

Inter Provinciaal Overleg (IPO)

Doel	Het IPO behartigt de belangen van de provincies en biedt een platform voor o.a. het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en provinciale vernieuwingsprocessen stimuleren.
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).
Risico's	

Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Doel	De algemene doelstelling van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is het verkrijgen van een effectieve positionering en vertegenwoordiging van de provincies in Brussel.

Kerntaken	Het HNP behartigt de provinciale belangen op het Brusselse speelveld en is daarmee de lobbyorganisatie van de provincies. Het HNP richt zich op de kennis- en netwerkanalyse van een beperkt aantal dossiers. Het HNP treedt proactief op als verbindende schakel tussen Brussel en de achterban (provincies en IPO) en coördineert de strategie en het netwerk voor de Europese lobbydossiers. Het HNP draagt bij aan de gehele Europese beleidscyclus door vanuit de provinciale belangenbehartiging te ‘brengen’ en te ‘halen’. ‘Brengen’ door het delen van kennis, bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van Europees beleid dat de provincies raakt en aangaat, en het tonen van goede provinciale voorbeelden die passen binnen de Europese doelstellingen. ‘Halen” is het gebruiken van Europese programma’s en structuurfondsen en het samenwerken in Europese netwerken.
Risico's	Financiële risico is gezien de goede financiële situatie minimaal.

1.8.6Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Overzicht kwaliteit naleving mede-bewindstaken	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en water-schappen dat onder IBT valt en toezichtinformatie verstrekt	100%	95%	100%	100%	100%	100%	100%
Beoordelen en interveniëren	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke waterschappen waarbij, indien nodig, de passende toezicht instrumenten worden ingezet	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Verbetering kwaliteit naleving mede-bewindstaken	Percentage gemeenten gemeenschappelijke regelingen en water-schappen dat opvolging geeft aan vereiste verbeteringen mede-bewindstaken	70%	55%	60%	65%	70%	70%	70%
Gemeenten onder preventief financieel toezicht *Nr. 10 Basisset BBV*	Aantallen gemeenten onder preventief toezicht	0	1 (Arhi ivm. herindeling)	1 Arhi ivm. herind(eling)	1 (Arhi ivm. herindeling)	0	0	0
Opkomst bij verkiezingen *Nr. 11 Basisset BBV*	De opkomstcijfers van verkiezingen: weergeven in percentage kiezers / stemgerechtigden:							
	Tweede kamer	85%	84%				85%	
	Provinciale Staten	55%			55%			
	Gemeenteraden	60%		60%				60%

Overhead

Overhead

Voor de opzet van de overhead baseren wij ons op de definities van het BBV die op onderdelen kunnen afwijken. De overhead bestaat onder andere uit: ·Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch). Projectleiding (incl. BRU) valt hier buiten;·Financiën, Toezicht en Controle gericht op de eigen organisatie; ·P&O/HRM; ·Inkoop (incl. aanbestedingen en contractmanagement); ·Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie; ·Juridische zaken; ·Bestuurszaken en bestuursondersteuningen; ·Informatievoorziening en automatisering (ICT); ·Facilitaire zaken en Huisvesting (incl. beveiliging); ·DIV; ·Managementondersteuning primair proces.

1.9.2 Wat gaat dat kosten?

Overhead	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	18.675	19.244	20.376	20.376	20.376	20.376
Materiële lasten	20.916	29.616	25.716	25.770	24.690	26.017
Lasten	**39.591**	**48.860**	**46.092**	**46.146**	**45.066**	**46.393**
Baten	7.260	7.801	7.144	4.036	5.710	5.710
Baten	**7.260**	**7.801**	**7.144**	**4.036**	**5.710**	**5.710**
Saldo van dit programma	**32.331**	**41.059**	**38.948**	**42.110**	**39.356**	**40.683**
Stortingen in reserves	519	412	-	-	241	-
Onttrekkingen aan reserves	836	4.076	411	3.734	1.616	1.782
Beslag op de algemene middelen	**32.014**	**37.395**	**38.537**	**38.376**	**37.981**	**38.901**

Reserves 90 Overhead

90 Overhead	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve ICT	2	412	-	-	241	-
Reserve Huisvesting	62	-	-	-	-	-
Reserve Frictiekosten Veranderopgave	455	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**519**	**412**	**0**	**0**	**241**	**0**
Reserve ICT	113	-	218	475	-	176
Reserve Huisvesting	378	4.076	193	3.259	1.616	1.606

Reserve Projecten	345	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**836**	**4.076**	**411**	**3.734**	**1.616**	**1.782**

1.9.3Investeringen

Investeringen	Categorie	Projectkrediet (bruto)	Bijdrage derden	Realisatie 2017	Begrote uitgaven 2018	Begrote uitgaven 2019	Meerjaren raming
Software	B	*	nvt	0	1.488	4.081	*
ICT	B	*	nvt	1.612	26	0	*
Archimedeslaan	B	*	nvt	143	2.072	175	*
Totaal investeringen				**1.755**	**3.586**	**4.256**	**-**

* ivm vervangingsinvesteringen is niet van toepassing.

Type categorie

A: Reeds goedgekeurde investeringen

B: Nieuwe investeringen vanuit laatste Kadernota, worden nu bij de begroting geaccordeerd door PS.

C: Complexe en grote investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

1.9.4Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

1.9.5Indicatoren

2. Paragrafen

2.1. Paragraaf Projecten

Hart van de Heuvelrug

Wat willen we bereiken?
Het programma Hart van de Heuvelrug (HvdH) is een grootschalig gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort. Op 5 juni 2015 hebben de gemeenten Soest en Zeist en de provincie ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg (apart project, geen onderdeel van programma). Deze overeenkomsten bevatten eenduidige afspraken over de wijze van samenwerking, gericht op succesvolle uitvoering van de resterende projecten in de komende jaren. Doel van het programma is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, waarbij het realiseren van twee ecologische corridors voorop staat. Daarnaast richt het programma zich op ruimtelijke kwaliteitswinst voor wonen, werken, zorg en recreatie. Een belangrijk uitgangspunt voor de uitvoering van het programma is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (ontwikkelen woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling natuur en recreatie).

Wat gaan we daarvoor doen?
De provincie Utrecht is binnen HvdH verantwoordelijk voor de volgende projecten:

- Harlanterrein
- Oostelijke Corridor
- Westelijke Corridor (afgerond in 2018)
- Kamp van Zeist
- Richelleweg
- Dorrestein
- Vliegbasis Soesterberg (apart traject)

Harlanterrein
Verkoop van de gronden is in uitvoering. Verwachting is dat de gronden nog in 2018 verkocht worden aan een natuur beherende organisatie.

Oostelijke Corridor
De Oostelijke Corridor is een heidecorridor die over de Vliegbasis Soesterberg loopt naar het westen en die o.a. bestaat uit drie ecoducten: Ecoduct Op Hees, Ecoduct Boele Staal en Ecoduct Leusderheide. Momenteel worden gesprekken gevoerd over toekomstig eigendom en beheer van het Ecoduct Boele Staal en aangrenzende gronden. Verwachting is dat afspraken hierover in 2019 zijn vastgelegd.

Kamp van Zeist
Het te vergroenen deel van Kamp van Zeist is tot medio 2019 in gebruik en in eigendom van Defensie. Dit groene deel zal daarna - met tussenkomst van de provincie - aan Het Utrechts Landschap worden verkocht. Momenteel loopt in verband met deze koop en doorverkoop een Due Diligence-onderzoek naar de staat van het terrein en worden er door defensie nog aanvullende onderzoeken gedaan. In 2019 zijn tussen provincie, ministerie van Defensie en het Utrechts Landschap de afspraken vastgelegd over de grondoverdracht en over de toekomstige inrichting van het terrein.

Richelleweg
Alle kavels staan in de verkoop. Uitgifte is voorzien tot en met 2021. De markt bepaald het tempo van de verkoop. Halverwege 2017 is 3,7 ha van de in totaal 9,94 ha aan kavels verkocht aan bedrijven. De verwachting is eind 2019 circa 80% is verkocht.

Dorrestein
De Westelijke Ontsluitingsweg tot aan de nieuwe woonwijk is opgeleverd. Planvorming voor de rest van het gebied is sterk gekoppeld aan de ontwikkeling van de woonwijk op de vliegbasis. Nu het stedenbouwkundig plan voor de nieuwe woonwijk op de vliegbasis is vastgesteld, wordt gestart met de planontwikkeling op Dorrestein. In 2019 wordt opgesteld:

- een gebiedsvisie met een voorkeursvariant als basis voor een stedenbouwkundig plan en een nieuw bestemmingsplan;
- planning van de voorgenomen gronduitgifte is tussen 2021 en 2025.

Wat gaat dat kosten?

Lasten	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Kamp van Zeist	1.762						1.002	2.764
Richelleweg	113	38	6.066					6.217
Dorrestein	5.530	335	1.662	1.662	1.476			10.665
Vliegbasis Soesterberg	4.607	3.103	2.505	2.454	1.434			14.103
Totaal lasten	**12.012**	**3.476**	**10.233**	**4.116**	**2.910**	**-**	**1.002**	**33.659**

Baten	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Kamp van Zeist								-
Richelleweg	2.780	2.780	2.780	2.780				11.120
Dorrestein			4.359	4.359	4.359	4.359		17.436
Vliegbasis Soesterberg		10.387	10.387	10.387	10.387	10.387		51.935
Totaal baten	**2.780**	**13.167**	**17.526**	**17.526**	**14.746**	**14.746**	**-**	**80.571**

De in exploitatie genomen gronden waarderen we tegen (historische) verkrijgingsprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten en worden geboekt op de bijbehorende rekeningen op de balans. Afgesloten projecten van alle partners worden verrekend met het beheerfonds ter nivellering van de “plussen met minnen”. Dit is tevens onderdeel is van de boekwaarde Hart van de Heuvelrug. In bovenstaand overzicht staan de waardevermeerderingen (lasten) en waardeverminderingen (baten) van 2019-2025 op de projecten. Hierbij is uitgegaan van de vastgestelde grondexploitaties d.d. 1-1-2018 met uitzondering van Dorrestein en Vliegbasis Soesterberg. Beiden kennen een kasritmewijziging, bij Dorrestein schuiven de meeste lasten een jaar op en bij Vliegbasis Soesterberg de baten.

<u>Exploitatieresultaten</u>
De uitkomst van de begrotingen kan als volgt worden weergegeven (in mln.):

Boekwaarde 1-1-2018 Hart van de Heuvelrug	€	-/- 56,4
Verwachte lasten 2018	€	-/- 21,5
Verwachte baten 2018	€	5,3
Verwachte lasten 2019-2025	€	-/- 33,7
Verwachte baten 2019-2025	€	80,6
Verwachte storting VBS in beheerfonds	€	13,4
Verwacht resultaat partnerprojecten	€	14,5
Exploitatieresultaat nominaal	€	2,2

Exploitatieresultaat op nominale waarde houdt in dat geen rekening is gehouden met toekomstige kosten- en opbrengstenfluctuaties. Indien wel rekening wordt gehouden met deze fluctuaties, welke berekend zijn op € 5,1 mln., dan is het exploitatieresultaat € 7,3 mln. positief (resultaat op eindwaarde).

Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Het saldo van de projectresultaten van HvdH komt uiteindelijk voor rekening en risico van de provincie; voor VBS zijn apart afspraken gemaakt voor de verdeling van het risico.

Met het uitvoeren van de grondexploitatie lopen wij, ook na het nemen van beheersmaatregelen, risico's. Deze risico's, voor zover de kans op optreden kleiner is dan 50%, worden gedekt uit de weerstandsvermogen (zie de betreffende paragraaf).

Voor de risico's met een kans op voorkomen van groter of gelijk aan 50% en het negatieve nominale exploitatieresultaat is een voorziening gevormd ter hoogte van € 7,9 miljoen. De voorziening is als volgt opgebouwd (in mln.):

Verwacht negatief exploitatieresultaat op eindwaarde	n.v.t.
Risico's > 50%	€ -/- 3,3
Risico Vennootschapsbelasting	€ -/- 4,6
Benodigde voorziening	€ -/- 7,9

Het risico op het moeten betalen van vennootschapsbelasting blijft actueel. We zijn nog in afwachting van een officiële reactie van de belastingdienst over het standpunt dat geen vennootschapsbelasting hoeft te worden afgedragen. De mutatie van de voorziening zal ten gunste of ten laste van de algemene middelen worden gebracht op het moment dat die zich voordoet. Deze actie vindt jaarlijks aan het eind van het jaar plaats en is gebaseerd op de halfjaarrapportages en de risico-identificatie.

Uithoflijn

Wat willen we bereiken?
De nieuwe tramverbinding Uithoflijn loopt van Utrecht Centraal naar het Utrecht Science Park en vervangt daarmee buslijn 12 die dagelijks de grote stroom reizigers vervoert. Het project wordt aangestuurd door de Stuurgroep Uithoflijn waarin de gedeputeerde van de provincie Utrecht en de wethouder van gemeente Utrecht zitting hebben. Gezamenlijk zijn zij verantwoordelijk voor de realisatie van de infrastructuur, het materieel, het zorgdragen voor een zorgvuldige test- en proefbedrijf. Dit alles moet leiden tot een succesvolle exploitatie van de Uithoflijn in de tweede helft van 2019. De exploitatie van de Uithoflijn is onderdeel van de U-OV concessie en behoort daarmee tot de taak van de provincie.

De Uithoflijn is om meerdere redenen een project, dat rekening moet houden met complexe factoren. Om te beginnen werken drie partners in het project samen. Dat zijn de gemeente Utrecht, de provincie Utrecht en de (gezamenlijke) projectorganisatie Uithoflijn.
In het project moeten verschillende deelprojecten, onder aansturing van één van de opdrachtgevers, uitgevoerd en geïntegreerd worden om gezamenlijk één werkend tramvervoersysteem te vormen. Een deel van het project wordt uitgevoerd in het dynamische gebied rond Utrecht Centraal Station, waar naast de Uithoflijn meerdere bouwprojecten tegelijkertijd worden uitgevoerd.
Door al deze (en andere) factoren vraagt de realisatie van de Uithoflijn en de voorbereiding van de exploitatie van de Uithoflijn adequate sturing, maximale samenwerking en bestuurlijke aandacht van de opdrachtgevers. Daarom zijn duidelijke afspraken gemaakt over sturing en rollen en wordt met integrale planningen gewerkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Begin 2019 vindt de afbouw van de laatste stukken in het stationsgebied Utrecht plaats. Ook is dan gestart met het proefbedrijf op het overige tracé tussen de P+R Uithof en station Vaartsche Rijn. Bij afronding van het tracé in het stationsgebied kan ook op dit laatste deel het test- en proefbedrijf afgerond worden zodat de volledige exploitatie van start kan gaan in de tweede helft van 2019.
De eerste trams zijn in 2017 geleverd. De leverancier zal tot medio 2019 de resterende voertuigen leveren.

Wat gaat dat kosten?

Lasten	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Traminfra	58.665	82.232	60.713	9.139				
Materieel	9.187	14.678	18.678					
Totaal lasten	**67.853**	**96.910**	**79.390**	**9.139**				

Baten	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Traminfra	40.818	20.432	37.570	19.906				
Totaal baten	**40.818**	**20.432**	**37.570**	**19.906**				

bedragen x € 1.000
* Het budget t.b.v. de realisatie van de traminfrastructuur is samengesteld uit dekking van zowel het Rijk, de provincie als de gemeente Utrecht. Indien aanvullende dekking benodigd is dan gebeurt dat conform de Bestuursovereenkomst UHL in de verhouding van resp. 76% Provincie Utrecht en 24% gemeente Utrecht. De in voorjaar 2018 ter beschikking gestelde aanvullende financiering van 84 mln is opgenomen in deze cijfers.
** Het materieel wordt gefinancierd uit toekomstige reizigersinkomsten (na start exploitatie 2e helft 2019).

Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Grote projecten in een stedelijke omgeving kennen onvoorziene zaken en risico's. Hiervoor zijn reserveringen binnen het projectbudget opgenomen. Om hier op te sturen wordt er een actief risicomanagement beleid gevoerd. Periodiek wordt voor zowel Traminfrastructuur als Materieel het risicoprofiel geëvalueerd. Dan wordt de kans op het optreden van een risico beoordeeld, worden beheersmaatregelen in kaart gebracht, waar nodig toegepast en per kwartaal financieel vertaald en afgezet tegen de beschikbare reserveringen. Majeure wijzigingen, nieuwe of vervallen risico's worden tussentijds besproken en besloten in de Stuurgroep UHL.

Provincie en de gemeente Utrecht maakten in 2018 bekend dat de Uithoflijn ruim een jaar later gereed zou zijn. De bestuurlijke planning die er van uit gaat dat de Uithoflijn in december 2019 volledig in exploitatie gaat, kent een waarschijnlijkheid van 85% (P85) dat deze gehaald gaat worden. Daarbij is er blijvend aandacht voor de risico's die samenhangen met dit complexe project. Dit zijn onder meer de tijdige levering en in bedrijfstelling van de trambeveiligingssystemen. Daarnaast technische tekortkomingen die de aannemer moet oplossen en opleverdossiers van de aannemer die afgerond moeten worden. Verder richt de opgave zich op de integratie van alle systemen en het aantoonbaar maken van een veilige werking en vastlegging daarvan in de integrale Safetycase. Omdat dit zorgvuldig en compleet moet gebeuren zijn dit tijdrovende processen, waarover veelvuldig wordt afgestemd met de bevoegde instanties om in het kader van de Wet lokaal spoor een tijdige veiligheidsbewijsvoering en bijhorende vergunningen te verkrijgen om de exploitatie te mogen starten.

In het Utrecht Science Park wordt nauw samengewerkt met o.a. Universiteit van Utrecht, Hogeschool Utrecht, Universitair Medisch centrum, om de overlast tijdens de realisatie te minimaliseren. Om het risico van de mogelijke elektromagnetische interferentie (EMI) en de verstoring hierdoor van de (zeer) gevoelige meet- en behandelapparatuur in de Uithof te mitigeren, zijn er in de bovenbouw van de railinfra maatregelen getroffen (sectionering). De EMI testen lopen door tot in 2019. Mochten de genomen maatregelen tijdens de testfase niet afdoende blijken dan is een aantal beheersmaatregelen voorzien.

Aan provinciale zijde wordt een aantal randvoorwaardelijke projecten gerealiseerd die essentieel zijn voor het tijdig in exploitatie kunnen nemen van de Uithoflijn. Denk hierbij aan o.a. het gereed hebben van faciliteiten om het materieel te kunnen stallen, onderhouden en testen (de nieuwe tramremise). Deze wordt naar verwachting medio 2019 opgeleverd en ook hier zijn beheersmaatregelen voorzien om de exploitatie van de UHL te borgen mochten risico's optreden.

Verbeterplan organisatiegereedheid
In maart 2018 is het verbeterplan naar aanleiding van de audit "Systeemintegratie en organisatiegereedheid Uithoflijn van Horvat & Partners en Deloitte" verschenen en toegezonden aan Raad en Staten. Het verbeterplan geeft richting om die verbeterpunten door te voeren die in samenhang meer zekerheid bieden voor het realiseren van een Werkend Tramvervoersysteem Uithoflijn én een succesvolle start van de exploitatie en het beheer. De focus ligt op zes verbeterthema's, te weten: borging opvolging audit, governance en organisatie (samen sturen, beheersen en verantwoorden), eisenbeheer (systeemintegratie), voorbereiding exploitatie en beheer, integrale sturing en planning (inclusief de raakvlakprojecten) en cultuur (professioneel samenwerken). De onderliggende acties zijn uitgewerkt specifieke plannen van aanpak en worden geborgd door een Regiegroep waarin vertegenwoordigers van opdrachtgevers en projectorganisatie deelnemen.

Bewustwordingscampagne komst Uithoflijn/veiligheid
Het Uithoflijntracé gaat door (een gebied van) Utrecht dat niet gewend is aan een tram en aan tramspecifieke risico's zoals het feit dat een tram een voorrangsvoertuig is, niet kan uitwijken en een langere remweg heeft, en het feit dat tramrails slipgevaar kunnen opleveren. Het tracé kent een aantal gelijkvloerse kruisingen en er zijn in het Stationsgebied en in Utrecht Science Park De Uithof ook busbanen voor medegebruik. Daarom ontwikkelt de projectorganisatie Uithoflijn een bewustwordingscampagne om ruim op tijd aandacht te vragen voor de veiligheidsrisico's die kunnen ontstaan als de trams gaan rijden op de Uithoflijn. Het belang van zo'n campagne is ook nadrukkelijk benoemd door de beide opdrachtgevers (gemeente en provincie) en door de samenwerkingspartners in zowel Stationsgebied als Utrecht Science Park De Uithof. Daarbij is ook aangetekend dat het zich houden aan de verkeersregels een individuele verantwoordelijkheid is. Het negeren van waarschuwingslichten en het onder de slagboom door duiken zijn de belangrijkste risico's. De campagne richt zich op verkeersdeelnemers en passagiers en zal bijzondere aandacht geven aan scholen en sportverenigingen. De campagne heeft een bredere boodschap dan alleen over de Uithoflijn, ook voor de bussen in het stationsgebied en in USP De Uithof. Deze behoefte komt tegemoet aan de wensen van de Uithofpartners en wordt gedeeld door vervoerder U-OV

Omgevingswet

Wat willen we bereiken?
Om de provincie omgevingswetproof te krijgen werken we intensief en nauw samen met (regionale) partners in het fysieke domein.

Wat gaan we daarvoor doen?
Opstellen OmgevingsvIsie en -verordening
In 2019 ligt de focus op het opstellen van de eerste OmgevingsvIsie en –verordening voor de hele fysieke leefomgeving, die begin 2020 in concept gereed zijn voor besluitvorming. Daarbij werken we het Koersdocument uit die PS eind 2018 hebben vastgesteld.

Beoogd resultaat 2019
- Het opstellen van een concept OmgevingsvIsie en –verordening.
- Er zijn minimaal 3 participatiebijeenkomsten, waarbij we de Utrechtse samenleving nauw bij betrekken.
- Het opstellen van een interactief digitaal milieueffectrapport (planMER) dat bijdraagt aan de besluitvorming over de OmgevingsvIsie en –verordening.

Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH
In 2018 is een groot deel van de wet- en regelgeving gepubliceerd, dat een concreet beeld biedt over veranderingen rondom de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) onder de Omgevingswet. De veranderopgave in de VTH-keten is helder en in 2019 implementeren we de veranderopgave samen met alle betrokken regionale ketenpartners met een VTH-taak.

Beoogd resultaat 2019
- De implementatie van de veranderopgave VHT is in uitvoering.

Aansluiten op Digitaal Stelsel omgevingswet (landelijk)
In het project Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dragen we bij aan de digitalisering en aanpassing van de informatievoorziening van de andere projecten van het programma Invoering Omgevingswet. Daarnaast heeft het DSO eigen activiteiten om aan te sluiten op het landelijke stelsel.

Beoogd resultaat 2019
- Er is software beschikbaar en toepasbaar voor het opstellen en publiceren van de digitale OmgevingsvIsie en –verordening.
- Er is een structuur opgezet met definities die in de omgevingsverordening worden gebruikt
- De implementatie van de (op dat moment bekende) veranderopgave voor de digitale aspecten van VTH is in uitvoering.
- Het verzenden van de OmgevingsvIsie en –verordening voor publicatie in de landelijke voorziening is voorbereid.

Aanpassen werkwijze voor omgevingswet
Om de werkwijze van de medewerkers en het bestuur aan te passen aan de wet, wordt de focus verlegd van verkennen naar experimenteren en concretiseren in 2019.

Beoogd resultaat 2019
- Er hebben ongeveer 8 workshops plaatsgevonden over het in beeld brengen van de werkprocessen.
- Ongeveer 5 te veranderen werkprocessen zijn beschreven (incl. procesverantwoordelijkheid).
- Er zijn minimaal 4 trainingen/games georganiseerd voor kennisoverdracht en het ervarend leren gericht op het aanpassen van werkprocessen en/of houding en gedrag.

Verbeteren samenwerking met het Rijk

Over 2 jaar zal de Omgevingswet waarschijnlijk in werking treden. Daarom is de tijd rijp om met samenwerkingspartners concrete afspraken te maken waar dat mogelijk en nodig is.

Beoogd resultaat 2019

- In de Utrechtse regio zijn minimaal 3 bijeenkomsten gehouden over de Omgevingswet voor ambtenaren, bestuurders en/of volksvertegenwoordigers van Utrechtse ketenpartners en samenwerkingsafspraken maken ten behoeve van de invoering van de wet.
- Er is een reactie op de ontwerpvisie Nationale Omgevingsvisie (NOVI), er is een omgevingsagenda Utrecht en er is (via het IPO) een bestuursakkoord met koepels en het Rijk over de NOVI (zie ook paragraaf 1.1.3).
- Er zijn alerte reacties (samen met de IPO-partners) op voorstellen voor (aanpassing van) wetgeving, zoals de Omgevingsregeling en het Invoeringsbesluit waarvoor consultatie is voorzien in 2019.
- Er is deelgenomen aan 2 á 3 experimenten voor het testen van de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving, o.a. gericht op de toepassing van voorbeschermingsregels (=bescherming provinciale belangen in situaties dat de omgevingsverordening nog niet is geïmplementeerd in gemeentelijk omgevingsplan).

Wat gaat dat kosten?

Lasten	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Lasten	1.649	1.492	505	455	460	495	5.056
Totaal lasten	**1.649**	**1.492**	**505**	**455**	**460**	**495**	**5.056**

Baten	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
PM							
Totaal baten							

Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Risico	Beheersmaatregelen
Onvoldoende beschikbaarheid van de juiste mensen voor uitvoering van projecten	▪ Externe inhuur voor zover begroot ▪ Escalatie naar ambtelijk opdrachtgever ▪ Kortcyclisch bijsturen; activiteiten in lijn brengen met beschikbaarheid mensen
Voortgang en kwaliteit andere provincies en regiopartners en die van provincie zijn ongelijk en ketensamenwerking loopt niet soepel	▪ Intensieve samenwerking met regiopartners, waaronder Omgevingswetdag. Ook na invoering wet ▪ Kwalitatief goede programmaorganisatie ▪ Experimenten uitvoeren met ketenpartners

Risico	Beheersmaatregelen
Informatie-infrastructuur, digitale standaarden stagneert of kwaliteit is onvoldoende	▪ Actief input leveren voor nationale wet- en regelgeving en programma DSO ▪ Kortcyclische aanpak
Softwareleveranciers leveren niet tijdig of op juiste kwaliteit of het inkooptraject levert vertraging op.	▪ Tijdig starten met bepalen programma van eisen ▪ Vroegtijdig afstemmen met huidige leveranciers ▪ Samenwerking in regio of interprovinciaal
Vertraging landelijke wet- en regelgeving, of kwaliteit is onvoldoende	▪ Input leveren aan wetgever via spoor nationale wetgeving ▪ Kortcyclische aanpak
Programma is te complex en omvangrijk	▪ Intensief samenwerken met andere provincies en in regio om samen te leren, delen en realiseren ▪ Kortcyclische aanpak ▪ Experimenten uitvoeren ▪ Focus op wettelijke basis ▪ Kwalitatief goede programmaorganisatie
Budget is niet toereikend	▪ Extra budget aanvragen ▪ Werkzaamheden schrappen of vertragen of kwaliteit producten verlagen
PS-verkiezingen zorgen voor vertraging of niet nakomen van afspraken met partners	▪ PS commissie Omgevingswet intensief betrekken bij omgevingsvisie ▪ Provinciebelang van project bij bestuur en directie benoemen met extra aandacht rondom verkiezingen en coalitievorming

2.2Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.2.1Wat willen we bereiken?

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de Provincie Utrecht in staat is om op langere termijn aan haar verplichtingen te voldoen en financiële risico's - oftewel tegenvallers - op te vangen. Van belang is de hoeveelheid risico's die de provincie wil nemen en de hoogte van de reserve weerstandsvermogen.
Als provincie gaan wij risico's niet uit de weg. Het openbaar bestuur speelt zich meer en meer af in een open markt, waarin het aankomt op interactief besturen en actieve participatie. Voorbeelden hiervan zijn garantstellingen, voorfinancieringen en grondaankopen. Hierdoor kunnen grote projecten van maatschappelijk belang worden uitgevoerd of versneld. Het tijdig signaleren en beheersen van risico's is hierbij essentieel, waardoor risicomanagement een steeds belangrijker plaats inneemt binnen onze beleidsuitvoering.

Actualiteiten Risicomanagement

a. Egalisatiereserve algemene uitkering provinciefonds en opbrengst opcenten MRB

Bij de vaststelling van de Kadernota 2016 hebben PS ingestemd met het voorstel tot het instellen van een egalisatiereserve algemene uitkering provinciefonds en opbrengst opcenten MRB. De totale omvang van deze reserve mag niet meer bedragen dan € 5,0 mln. Mutaties in deze reserve worden aan PS gemeld. In onderstaand overzicht zijn de mutaties weergegeven tussen de stand in de Kadernota 2018 en de Begroting 2019.

Egalisatiereserve	**x € 1.000**
1. Stand Kadernota 2018 (maartcirculaire 2018) (pag. 30)	**4.668**
Meicirculaire 2018	
Mutaties betreffen jaarschijf 2018; egalisatiereserve heeft geen meerjarige werking	
a. Onttrekking netto bijstelling raming AU-provinciefonds 2018	-/- 275
b. Onttrekking bijstelling raming opcenten MRB 2018	-/- 323
c. Storting AU-provinciefonds 2017 te ontvangen in 2018 (def. accres)	234
2. Stand Egalisatiereserve begroting 2019 (01-01-2019)	**4.303**

b. Claims ten laste van het weerstandsvermogen

In 2018 zijn er (ten tijde van het samenstellen van de begroting 2019 nog) geen claims ingediend ten laste van de reserve weerstandsvermogen.

2.2.2Wat gaan we daarvoor doen?

Risicoanalyse

De onderstaande tabel bevat de tien belangrijkste risico's van de provincie Utrecht. Samen zijn deze risico's goed voor bijna 50 % van de berekende omvang van het vereiste weerstandsvermogen, voor geïdentificeerde risico's binnen het risicoprofiel. De getoonde risico's zijn aflopend gesorteerd op hun 'invloed' op de omvang van het vereiste weerstandsvermogen.

No.	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1. *R270*	(Vliegbasis) Minder programma- en grondopbrengsten door milieuzones	Financieel	25%	max.€ 5.000.000	7.72%
2. *R175*	De concessiehouders Openbaar Vervoer en Regio taxi gaan failliet	Financieel - Er moet een andere vervoerder worden ingehuurd	30%	max.€ 5.000.000	6.87%
3. *R208*	Claim aannemer	Financieel	40%	max.€ 3.000.000	6.87%
4. R254	(HvH) Dorrestein: Reeds aangekochte grond moet worden afgewaardeerd	Financieel	10%	max.€ 10.000.000	4.94%
5. *R71*	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	Financieel - Claims in geval van misbruik gegevens en identiteitsfraude Imago - Imagoschade	10%	max.€ 10.000.000	4.74%
6. *R268*	(Vliegbasis) Sociale woningbouw: 16 woningen	Financieel	25%	max.€ 2.500.000	3.84%
7. *R206*	Onvoorzien nader bodemonderzoek en -sanering (onbekende locaties)	Financieel	25%	max.€ 3.000.000	3.44%

8. *R196*	Onvoorziene sanering buiten Wet bodembescherming.	Financieel	25%	max.€ 2.500.000	3.44%
9. *R20*	Aanspraak op de borgstelling voor de convenantsleningen van het Nationaal Groenfonds	Financieel - Kosten (a.g.v. de aanspraak op de borgstelling)	10%	max.€ 5.750.000	2.69%
10. *R198*	Hoger uitvallende kosten voor bodemsanering dan o.b.v. onderzoeken is vastgesteld bij bekende locaties	Financieel	30%	max.€ 1.790.000	2.46%

Totaal geïdentificeerde risico's binnen het risicoprofiel : € 137,7 mln.

Buiten het risicoprofiel aangehouden reserveringen : € 13,0 mln.

Al geruime tijd reserveren wij middelen voor risico's buiten het risicoprofiel. In deze begroting € 13 mln. Deze reserveringen worden niet meegenomen in de NARIS-berekening voor de omvang van het vereiste weerstandsvermogen, maar tellen hiervoor voor de volle 100% mee. Doelstelling is deze risico's op termijn volledig op te nemen in het (concern)risicoprofiel, waardoor deze reserveringen uiteindelijk geheel kunnen vervallen. Zo ver zijn we op dit moment nog niet.

1. Bedrijfsvoeringsrisico's (€ 10 mln.)
   Gedoeld wordt op onvoorziene risico's waarop geen invloed kan worden uitgeoefend.
   We onderscheiden twee typen risico's:
   - risico's zoals calamiteiten, aansprakelijkheidsclaims etc., waarvoor geen verzekering bestaat of de verzekeringsdekking ontoereikend blijkt en
   - risico's zoals een verlaging van de uitkeringen uit het provinciefonds, gevolgen van loon- en prijsstijging, renteontwikkelingen en lagere opbrengst uit deelnemingen.

2. Energiefonds Provincie Utrecht (€ 2 mln.)
   In 2019 wordt de laatste € 1 mln. gestort.

3. Risico's bij projecten met (voor)financiering uit het eigen vermogen (€ 1 mln.)
   Er lopen meerdere grote projecten die worden (voor)gefinancierd uit het eigen vermogen. Voor alle projecten geldt dat ze duurder of goedkoper kunnen uitvallen, door hogere/lagere grondprijzen, wel/niet meebetalen door derden, hogere/lagere projectkosten en meer/minder vervuiling van water of bodem. Voor deze projecten geldt dat er naar maatregelen wordt gezocht om de risico's te verkleinen.

2.2.3Wat gaat dat kosten

Risicoprofiel

De onderstaande grafiek geeft de spreiding weer van de geïdentificeerde risico's. De grafiek leest als volgt: de '4' in de cel linksboven geeft aan dat er 4 risico's zijn geïdentificeerd met een kans van voorkomen tot en met 10%, met een maximaal schadebedrag van meer dan € 5 mln. Idealiter bevinden risico's zich zoveel mogelijk linksonder in de tabel (lage kans van voorkomen, laag maximaal schadebedrag).

Financieel	**Netto**				
x > € 5.000.000	**4**				
€ 2.500.000 < x < € 5.000.000	**4**	**3**	**1**		
€ 1.000.000 < x < € 2.500.000	**4**	**5**			
€ 250.000 < x < € 1.000.000	**14**	**12**	**7**		
x < € 250.000	**10**	**16**	**5**		
Geen financiële gevolgen	**18**	**5**	**4**		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Weerstandsvermogen

Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname), bedraagt € 137,7 mln., exclusief de buiten het risicoprofiel aangehouden reserveringen. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich (tegelijkertijd) voordoen. Met behulp van het statistische systeem NARIS (Monte Carlo-analyse) is berekend dat met een zekerheid van 90 procent (landelijke norm) een weerstandsvermogen van € 16,8 mln[1]. voldoende is om alle risico's op te vangen. Inclusief de buiten het risicoprofiel aangehouden risico's bedraagt het vereiste weerstandsvermogen derhalve € 29,8 mln. (€ 16,8 + € 13,0).

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het vermogen van de provincie om de risico's die zich voordoen op te vangen. Wij maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit, maar dat is meestal alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging.
In de onderstaande tabel zijn de (geprognosticeerde) bedragen weergegeven per ultimo 2018 (x € 1 miljoen).

Categorie	**Incidentele weerstandscapaciteit**	**Structurele weerstandscapaciteit**
Saldireserve[2]	€ 12,373 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 29,816 mln.	
Egalisatiereserve	€ 4,303 mln.	
Verhogen opcenten MRB*		€ 58,950 mln.
Totaal incidenteel	**€ 46,492 mln.**	
** Jaarlijks kunnen wij de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt ten hoogste 111,9 opcenten. De provincie heft met ingang van 1 april 2008 72,6 opcenten. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt dus 39,3 opcenten. Eén opcent correspondeert met een jaarlijkse opbrengst van ongeveer € 1,5 miljoen. Op dit moment bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit dus net geen € 59 miljoen structureel.*		

Bij een zekerheid van 95% bedraagt het vereiste weerstandsvermogen € 19,1 mln. Bij een zekerheid van 85% bedraagt het vereiste weerstandsvermogen € 15,3 mln. en bij een zekerheid van 80% bedraagt het vereiste weerstandsvermogen € 14,2 mln.

2 Exclusief rekeningresultaat 2017 (+ € 2,859 mln.) en bestemmingsvoorstellen (+ 0,395 mln.). Zie pag. 29 Kadernota 2018.

Stille reserves

Stille reserves betreffen de meerwaarde van activa die (te) laag of tegen nul zijn gewaardeerd, maar verkoopbaar zijn indien men dat zou willen. Gedacht kan worden aan kapitaalgoederen die op de balans staan, maar die in het economisch verkeer een hogere waarde vertegenwoordigen dan de balanswaarde. Hiertoe behoren ook aandelen die een lagere verkrijgingsprijs hebben dan de marktwaarde. Omdat het aanhouden van stille reserves gelieerd is aan een maatschappelijke doel of omdat voor deze goederen moeilijk een private partij kan worden gevonden, worden deze zaken niet tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's geëffectueerd worden voor rekening van de provincie dan heeft dit gevolgen voor de financiële positie en moeten er maatregelen worden getroffen om het gewenste weerstandsvermogen weer te bereiken. Het volgende is van toepassing met betrekking tot risicobeheer:

1. Allereerst worden tijdig beheersingsmaatregelen genomen, zoals het op orde krijgen van processen, de inzet van gekwalificeerd personeel en het verzekeren tegen bepaalde risico's;
2. Indien (genomen) beheersmaatregelen niet werken, dan wordt gekeken of de schade uit de daarvoor bedoelde programmabudgetten kan worden betaald;
3. Als dat niet mogelijk of bestuurlijk ongewenst is, dan zal de reserve weerstandsvermogen worden aangesproken.
4. Indien de reserve weerstandsvermogen niet toereikend is, zal een beroep worden gedaan op de saldi reserve en daarna de bestemmingsreserves;
5. In het geval de saldireserve en de bestemmingsreserves tekort schieten, zullen wij een voorstel uitwerken om te bezuinigen.

Conclusie: incidentele weerstandscapaciteit is ruim voldoende

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de omvang van de risico's kan worden uitgedrukt via de 'ratio weerstandsvermogen'. Hiertoe wordt de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door het vereiste weerstandsvermogen, volgend uit het risicoprofiel. Als deze ratio (tenminste) 1 bedraagt, dan kunnen wij er vanuit gaan dat wij onze risico's voldoende hebben afgedekt.

1. Reserve weerstandsvermogen in relatie tot vereist weerstandsvermogen:
€ 29,816 mln. / € 29,8 mln. = 1,00
Conclusie de omvang van de reserve weerstandsvermogen is ''voldoende'' (ratio 1,0 < x < 1,4).

2. Incidentele weerstandscapaciteit in relatie tot vereist weerstandsvermogen:
€ 46,492 mln. / € 29,8 mln. = **1,56** = **ratio weerstandsvermogen**
Conclusie: de incidentele weerstandscapaciteit is ''ruim voldoende'' (ratio 1,4 < x < 2,0).

Verloop van de ratio weerstandsvermogen (Begroting) in de afgelopen 5 jaar:

Jaar	2019	2018	2017	2016	2015
Ratio	**1,56**	**1,82**	**2,34**	**1,84**	**1,52**

2.3Onderhoud kapitaalgoederen

2.3.1Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen in eigendom van de provincie die een bijdrage leveren aan de provinciale doelstellingen en daarom meerjarig ten dienste staan. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. De kapitaalgoederen van de provincie Utrecht zijn:

- Provinciale wegen, kunstwerken en groen;
- Provinciale vaarwegen;
- Traminfrastructuur en voertuigen (trams)
- Provinciale gebouwen;
- Grond

De kapitaalgoederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) substantiële investeringen en worden onderhouden zodat de bijdrage aan de provinciale doelstellingen wordt geborgd. Als de kapitaalgoederen niet meer bijdragen aan de doelstellingen dan is overdracht of sloop aan de orde.

De systematische en gestandaardiseerde aanpak van het beheer wordt assetmanagement genoemd. Kenmerk van assetmanagement is de voortdurende afweging van de bijdrage die de kapitaalgoederen leveren aan de doelstellingen van Provincie Utrecht, de risico's van falen en de kosten bij alle beslissingen die worden genomen. De functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen worden sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden waarbij ze veilig en betrouwbaar hun functie vervullen tegen acceptabele kosten Het beheer wordt uitgevoerd aan de hand van Nederlandse normen (NEN) en landelijke richtlijnen, zoals van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond-, Water- en wegenbouw (CROW).

2.3.2Provinciale wegen

Wat willen we bereiken?

Het onderhoud van provinciale wegen bevat het onderhoud aan verharding, kunstwerken, wegmeubilair, verkeersregelinstallaties en verkeersmanagement, wegmeubilair, wegverlichting en groenbeheer. De kaders hiervoor (areaal, doelstellingen, gemiddelde kosten) zijn vastgelegd in de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018, die in mei 2018 door PS is vastgesteld. Het streven is erop gericht dat de wegen duurzaam veilig zijn en dat de doorstroming wordt bevorderd. Naast bereikbaarheid draagt de provincie bij het beheer en onderhoud ook zorg voor een leefbare omgeving met aspecten als milieu en duurzaamheid. Gemiddeld over alle wegen gerelateerde kapitaalgoederen tezamen is vastgesteld dat het beheer in onze plaatsvindt op kwaliteitsniveau B uit de CROW systematiek, zijnde sober, duurzaam en doelmatig. Bij zowel realisatie als beheer wordt ook zo veel mogelijk volgens de Aanpak uit de Green Deal Duurzaam GWW 2.0 gewerkt.
Ieder jaar wordt een MeerjarenOnderhoudsplan (MOP) opgesteld waarin de onderhoudsactiviteiten worden geprogrammeerd voor het eerstvolgende jaar met een doorkijk voor de jaren erna.

Op 1 januari 2019 is de gemeentelijke herindeling Vijfheerenlanden een feit. Dit betekent dat het te beheren areaal aan kapitaalgoederen wordt uitgebreid. Met Provincie Zuid-Holland is overleg over overdracht en beheer van de wegen. De gevolgen voor de beheerkosten en –baten zijn nog niet duidelijk en derhalve niet meegenomen in de begroting 2019.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verharding

De verharding van de circa 300 km hoofdwegen en ruim 300 km aan parallelwegen en fietspaden dient de kwaliteit te hebben om veilig gebruik van de weg mogelijk te maken, de doorstroming te bevorderen en te voldoen aan doelstellingen met betrekking tot leefbaarheid, milieu en duurzaamheid. Voor een objectieve vaststelling van de noodzaak van onderhoud aan verhardingen wordt de landelijke CROW-methode
van rationeel wegbeheer toegepast. Het ambitieniveau voor verhardingen is vastgesteld op een kwaliteitsniveau waarbij hoogstens 5% van het wegennet onvoldoende scoort, dat wil zeggen een kwaliteitsniveau C of D volgens de CROW-methodiek.
De te verwachten beheerkosten voor verharding zijn gebaseerd op inspecties en onderzoek en geven een beeld van de werkelijke urgente onderhoudsbehoefte. Het onderhoud aan de verharding wordt uitgevoerd door marktpartijen. Op basis van schademetingen en inspecties worden kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Dit kunnen ook onvoorziene reparaties betreffen. Het groot onderhoud dat voortkomt uit de schademetingen en inspecties wordt uitgevoerd in een groot onderhoudsbestek of zelfs voor een heel traject in één keer. In het laatste geval wordt het zo veel mogelijk gecombineerd met verbeteringsmaatregelen in de trajectaanpak. Tot slot zijn onderhoudswerkzaamheden voorzien aan de riolering en hemelwaterafvoer onder de provinciale wegen en onderhoudswerkzaamheden aan de wegmarkering.

Kunstwerken
De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van circa 217 civiele kunstwerken en 45 km aan rail en schermen. Specifiek gaat het over bruggen, viaducten, tunnels, damwanden, geleiderail, geluidsschermen, faunapassages en duikers. De kunstwerken worden in goede staat gehouden, dat wil zeggen functioneel, veilig (betrouwbaar) en schoon.
Voor het bepalen van de technische kwaliteitsniveaus van de kunstwerken wordt de landelijke norm NEN 2767-4 toegepast waarbij de conditie van een kunstwerk objectief wordt vastgesteld. Het onderhoud is op de inspecties gebaseerd. Zodra de verwachte (theoretische) restlevensduur van een kunstwerk de grens van 5 jaar of minder bereikt, wordt vervanging van het kunstwerk voorbereid.

Wegmeubilair
Het areaal van het wegmeubilair kent een zeer grote verscheidenheid. Het betreft onder andere ruim 3.600 hectometerborden, 17.000 verkeersborden, ruim 200 ABRI's en meer dan 1.200 bebakeningszuilen. Voor de diverse onderdelen gelden evenzovele normen waaraan het beheer dient te voldoen, zoals de RVV 1990, de BABW, CROW 323 en de NEN 2767. Door regelmatige inspectie (zelfs wekelijks) wordt het meubilair gecheckt op de onderhoudsstaat. Indien nodig wordt direct actie ondernomen als met name de veiligheid en functionaliteit in het geding komt.

Verkeersregelsinstallaties en verkeersmanagement
De ruim 120 verkeersregelinstallaties (VRI's en RDI's) spelen een belangrijke rol bij de veiligheid van de verkeersafwikkeling en bij het bevorderen van doorstroming van het verkeer door regionaal verkeersmanagement. De VRI's van gemeenten en provincie zijn met elkaar gekoppeld aan het en door de regio partners aangeschafte Verkeersregelinstallatie-Beheer-Centrale (VRI-BC). Het Netwerk Management Systeem (NMS) wordt gebruikt voor het uitvoeren van doorstromingsscenario's in het regionale netwerk. Deze scenario's zijn vastgelegd door de regiopartners. Het onderhoud en contractmanagement van deze systemen ligt bij de provincie Utrecht.
Het beheer van de systemen, regulier onderhoud en vervanging van onderdelen, leent zich uitstekend om in 2019 over te gaan op een integraal prestatie contract (IPC). In de loop van 2018 vindt hiervoor aanbesteding plaats.

Wegverlichting
Leidend principe voor het beheer van wegverlichting is: donker waar het kan, licht waar nodig. Dit sluit aan op actuele inzichten, richtlijnen en technische ontwikkelingen (waaronder ledverlichting). Hiermee wordt aangesloten op doelen m.b.t. de energietransitie en duurzaamheid binnen de randvoorwaarden voor veiligheid van de verkeersafwikkeling, sociale veiligheid op wegen en fietspaden en de doorstroming van het verkeer. Momenteel beheren we onder andere ruim 10.000 armaturen, zo'n 1.400 verlichte bewegwijzeringsvlaggen en meer dan 130 (schakel)verdeelkasten. Speciale aandacht in 2019 is er voor de van diverse gemeenten overgenomen lichtmasten. Deze zijn verouderd en worden de komende jaren vervangen.

Groen
Het groenbeheer langs de provinciale wegen kent omvangrijke onderdelen. Zo beheren we ca. 500 ha gras, 250 km sloten, 25 km hagen en circa 40.000 bomen. De provincie Utrecht past zoveel mogelijk ecologisch wegbermbeheer toe langs haar wegen. De wegbermen bestaan Het hanteren van de gedragscode infrastructuur resulteert in het tijdig rekening houden met de aanwezige flora en fauna. Bij het groenonderhoud mag de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer niet in het geding komen.
De provincie streeft tevens naar een duurzaam bomenbestand en beplantingsbestand langs de provinciale wegen. Dit beheer is een koppeling van de verkeersveiligheid, ecologie en het landschap.
Het vast onderhoud aan het groen, zoals het maaien van bermen, het uitmaaien van sloten en het knippen van hagen wordt door een marktpartij uitgevoerd. Jaarlijks wordt voor 1/3 deel van het bomenbestand een veiligheidscontrole uitgevoerd en onderhouden (snoei/vervanging). Daarnaast wordt aan plaagbestrijding gedaan en worden bermsloten gebaggerd. Extra aandacht in 2019 gaat hierbij uit naar de gevolgen van de essentaksterfte. Bij het groenonderhoud komt gemiddeld ruim 7.000 ton maaisel vrij, wat duurzaam wordt verwerkt. En de verwachting is dat in het najaar ca. 800 ton aan blad zal worden afgevoerd.

Wat gaat dat kosten?

In de vastgestelde Nota kapitaalgoederen 2018 is het langjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. Deze bedragen zijn opgenomen in de onderliggende begroting 2019.

Kosten periode 2019-2022 in K€	Vast / jaar	Variabel / jaar
Kapitaalgoederen wegen totaal	€ 4.520	€ 11.650

De werkelijke budgetbehoefte fluctueert per jaar en worden in de loop van 2018 opgenomen in het MOP. Correcties worden opgenomen in de voorjaarsnota 2019. Verrekening vindt plaats met de betreffende bestemmingsreserve.

2.3.3Assets Openbaar Vervoer

2.3.3.1Wat willen we bereiken?

De assets van Openbaar Vervoer worden risico gestuurd onderhouden. Met een op risico gestuurd onderhoudsmodel wordt bedoeld dat risico's, prestaties en kosten worden geoptimaliseerd.
Door het toepassen van Assetmanagement is het mogelijk om de risico's, prestaties en financiële aspecten van haar bedrijfsmiddelen gedurende de gehele levensduur te beheersen en waarde te laten generen, zodanig dat het optimaal bijdraagt aan het realiseren van de organisatiedoelstellingen.

2.3.3.2Wat gaan we daarvoor doen?

Assetgroep Infrastructuur

- In stand houden huidige SUNIJ lijn
- In beheer nemen Uithoflijn
- In beheer nemen infrastructuur NTR
- Uitbreiden en vernieuwen GIS model

Assets SUNIJ Lijn	
Specificatie	**Volume**
Kunstwerken	1 Brug en 1 tunnel in eigendom en 12 Kunstwerken in B&O.
Spoor, wissels en overwegen	23 km spoor , 31 wissels, 77 overwegen en overpaden
Bovenleiding	700 masten en 46 km rijdraad
Energievoorziening onderstations	8
Beveiliging (incl. AHOB)	18 overwegen, 61 wissel beveiliging
Remise	2,5 km spoor en 30 wissels

Assets Uithoflijn	
Specificatie	**Volume**
Kunstwerken	5
Spoor, wissels en overwegen)	18Km spoor ,12 wissels, 33 overwegen en overpaden
Bovenleiding	250 masten en 18 km rijdraad
Energievoorziening onderstations	4
Beveiliging (incl AHOB)	1 AHOB, 12 wissels in de beveiliging

Assets Remise	
Specificatie	**Volume**

Spoor	2,5 km
Wissels	30
Bovenleiding	80 masten en 2,5 km rijdraad
Energievoorziening onderstations	1
Beveiliging	30 wissels
Beveiliging centrale	1

Assetgroep Materieel

- In stand houden huidige SIG voertuigen
- In beheer nemen 27 CAF voertuigen 33 meter
- Aansturen overgang naar nieuwe werkplaats
- Aanbesteden nieuw contract voor onderhoudspartij en schoonmaakpartij

Assets Materieel	
Specificatie	**Volume**
SIG trams	24
CAF trams 33 meter	27
DAF trams 41 meter	22
Noodploeg auto	1
Inspectie auto	1
Personen auto	1

Assetgroep Gebouwen

- In stand houden huidige remise, alle haltes van de SUNIJ lijn en de P+R Breukelen
- In beheer nemen alle haltes voor trams en bussen in de Uithoflijn, de stallingslocatie en de chauffeursverblijven
- In beheer nemen NTR
- Aanbesteden nieuw contract voor schoonmaakpartij

Assets Gebouwen	
Specificatie	**Volume**
Haltes SUNIJ lijn	23
Haltes Uithof lijn	9
Bushaltes	5
Chauffeursverblijven	2
P+R Breukelen	1
Remise incl. machines	1

Assetgroep Telematica

- In stand houden huidige glasvezelnetwerk en beveiligingsnetwerk
- In stand houden huidige DRIS systeem en camerasysteem
- In stand houden huidige OCC
- Verhuizen OCC
- In beheer nemen nieuwe OCC
- In beheer nemen glasvezelnetwerk, beveiligingsnetwerk, DRIS systeem en camerasysteem van de Uithoflijn

Assets Telematica	
Specificatie	**Volume**
Glasvezelnetwerk	70km
DRIS borden voor SUNIJ lijn, Uithoflijn en bussen	560

Beveiligingscamera's voor SUNIJ lijn, Uithoflijn en bussen	170
Operationeel Controle Centrum	1

Wat gaat dat kosten?

Categorie	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Tramsysteem	17.300	17.300	17.300	17.300
Totaal lasten	**17.300**	**17.300**	**17.300**	**17.300**

2.3.4Provinciale vaarwegen

Wat willen we bereiken?
De provinciale vaarwegen, 18 km Eem, 6 km Merwedekanaal en 2,5 km Oude Rijn, voldoen aan de normen voor vaardiepten, mede gebaseerd op de klassenindeling van de Conferentie van Europese Ministers van Transport (CEMT), de richtlijnen van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN) en de Commissie Vaarwegbeheerders (CVB) Richtlijnen Vaarwegen 2005. Het kwaliteitsniveau voor de Eem is uitgewerkt in de Eemvisie. Het voorziet in recreatief vaarweggebruik en de mogelijkheid om beroepsvaart tot 1.000 ton (CEMT-klasse III) naar Amersfoort mogelijk te maken en te houden. Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Merwedekanaal is integraal overgedragen aan de provincie Zuid-Holland.

Wat gaan we daarvoor doen?
Het beheerplan van de Eem is samen met het Waterschap en de gemeente Amersfoort vastgesteld. In dit plan is het periodiek onderhoud, baggeren en vervanging van beschoeiingen vastgelegd. Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Merwedekanaal is overgedragen aan de provincie Zuid-Holland. Provincie Utrecht betaalt provincie Zuid-Holland jaarlijks de overeengekomen kosten. De Oude Rijn beheert de provincie Utrecht zelf.

Op 1 januari 2019 is de gemeentelijke herindeling Vijfheerenlanden een feit. Voor vaarwegen betekent dit dat een aanzienlijk groter deel van het Merwedekanaal op het grondgebied van Provincie Utrecht komt te liggen. Momenteel vindt overleg plaats tussen provincie Zuid-Holland en provincie Utrecht over de overdracht en het beheer van het Merwedekanaal. De gevolgen voor de beheerkosten zijn nog niet duidelijk en derhalve niet meegenomen in de begroting 2019.

Wat gaat dat kosten?
In de vastgestelde Nota kapitaalgoederen 2018 is het langjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. Deze bedragen zijn opgenomen in de onderliggende begroting 2019.

Kosten periode 2019-2022 in K€	Vast / jaar	Variabel / jaar
Kapitaalgoederen vaarwegen totaal	€ 150	€ 2.100

De werkelijke budgetbehoefte fluctueert per jaar en worden in de loop van 2018 opgenomen in het MOP. Correcties worden opgenomen in de voorjaarsnota 2019. Verrekening vindt plaats met de betreffende bestemmingsreserve.

2.3.5Provinciale gebouwen
Wat willen we bereiken?

Provinciale gebouwen Specificatie	Aantal
Huis voor de provincie, Archimedeslaan 6	1
Monumentaal pand Paushuize	1
Dienstwoningen (verpacht voor 30 jaar)	2
Steunpunten in De Meern en in Huis ter Heide	2

Huis voor de provincie

Wat willen we bereiken?

Het Huis voor de provincie bestaat uit 18 verdiepingen en een entreepartij met receptie, koffiecorner, diverse zithoeken en een restaurant. In het gebouw is ook een ondergrondse parkeergarage aanwezig en een centraal vergadercentrum. Het gebouw is gerealiseerd in 1993 en is sinds 2012 in eigendom van Provincie Utrecht. Van de 18 verdiepingen worden er 10 verdiepingen verhuurd aan profit en non-profit organisaties.

De actuele staat van installaties en gebouwdelen is conform de gestandaardiseerde en gangbare NEN 2767 normering uitgedrukt in een zespuntsschaal. Het doel is om de staat van het gebouw en haar installaties op conditie 3 tot 4 te behouden. Conditiestaat 3 wordt gedefinieerd als redelijke conditie met plaatselijk zichtbare veroudering. Conditie 4 impliceert de maximale levensduurveroudering, zonder functionele uitval, maar waarbij het raadzaam is het betreffende element te vervangen.

In het verleden werd de vervanging en het groot onderhoud van installaties en bouwdelen op basis van regie, inspectie en prognoses uitgevoerd. Conditie gestuurd onderhoud vergt een andere wijze van prognosticeren van de planning en de kosten. Hiervoor is het Meerjaren Onderhoudsplan (MOP) geactualiseerd en gedetailleerd en een Meerjaren Investeringsplan (MIP) opgesteld. Bij investeringen wordt rekening gehouden met het provinciale beleid, met als inzet van de provincie, dat in de periode tot en met 2020 maatregelen getroffen worden, die leiden tot een energielabel B en een CO2-reductie van minimaal 30%.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen de Provincie Utrecht is de ambitie gesteld om het gebouwlabel van het Huis voor de provincie te verbeteren naar minimaal een B-label met de ambitie om toe te werken naar een A-label. Binnen het kader van duurzaamheid worden al de benodigde maatregelen genomen voor het behalen van de afspraken die tussen Stichting Kantorenpark Rijnsweerd (SKR) en gemeente gemaakt zijn. Daarnaast wordt stevig ingezet om het energieverbruik te reduceren. Een onderdeel hiervan is om op basis van de uitgevoerde haalbaarheidsonderzoeken raamfolie en led verlichting toe te passen en de no-break verder te optimaliseren.

Voor 2019 staat onder andere het groot onderhoud van de sprinklerinstallatie inclusief de opvoerpompen, onderhoud aan diverse toegangsdeuren, onderhoud aan de zonwering, deelvervanging van de dakbedekking, groot onderhoud aan de luchtbehandelingssystemen gepland.

Daarnaast worden in 2019 de liftbesturing aangepast, alle AV middelen in de vergaderruimtes vervangen en de toegankelijkheid van het Huis voor de provincie verbeterd.

Paushuize incl. dienstwoningen

Wat willen we bereiken?

Provinciale gebouwen Specificatie	Aantal
Monumentaal pand Paushuize	1
Dienstwoningen	2

In 2014 heeft Paushuize het predicaat meest duurzame monumentale gebouw van Nederland verkregen, is als cultureel erfgoed door renovatie behouden en wordt voor het publiek in beperkte mate opengesteld. Het gebouw heeft voor de provincie een representatieve functie en vormt de ceremoniële werkruimte van de Commissaris van de Koning. Paushuize wordt geëxploiteerd door een externe cateraar ten behoeve van vergaderingen en andere bijeenkomsten.

Het ambitieniveau voor het onderhoud van het monumentale pand ligt op conditieniveau 3 en 4 volgens de NEN 2767. De functievervulling van bouw- en installatiedelen voldoet aan de gestelde verwachtingen omtrent sober en

doelmatig onderhoud. De bijbehorende dienstwoningen zijn tot 2046 verpacht aan Stichting Stadsherstel. Alle financiële aspecten, gedurende deze periode, omtrent beheer en onderhoud, de uitvoering ervan en de kostendekking vanuit commerciële verhuur vallen onder de verantwoordelijkheid van Stichting Stadsherstel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het beheer en onderhoud van Paushuize is ook opgenomen in het vernieuwde MOP.

Voor het externe onderhoud is een subsidie voor het behoud van Rijksmonumenten aangevraagd en gehonoreerd. Voor 2019 staat de vervanging van de noodverlichting, onderhoud van de klimaatinstallatie, groot onderhoud van het dak en onderhoud van het beveiligingssysteem op het programma.

Steunpunten De Meern en Huis ter Heide

Wat willen we bereiken?

Vanuit het steunpunt Veenweide in De Meern beheert de provincie haar wegen in het westelijk deel van de provincie Utrecht. Op de locatie Huis ter Heide is de Regionale Verkeersmanagement Centrale van de provincie gehuisvest. De Verkeersmanagement Centrale bundelt alle kennis en informatie over verkeer in de provincie Utrecht. Vanuit Huis ter Heide onderhoudt de provincie ook haar wegen in het oostelijk deel van de provincie.
Ook voor de steunpunten geldt een conditieniveau 3 en 4 conform de NEN 2767.

Ook voor het gebouwbeheer van de steunpunten is de MOP vernieuwd. Aan de hand hiervan vindt correctief en preventief onderhoud plaats. Alle bestaande installaties en bouwdelen zullen zonder functieverlies in stand worden gehouden. Het onderhoud is wordt uitgevoerd onder regie van de PU.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2019 worden onder andere de overheaddeuren en de dakventilatoren onderhouden van zowel Huis ter Heide als steunpunt De Meern.

Wat gaat dat kosten?

Meerjarenbegroting Beheer en onderhoud

Categorie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Huis voor de provincie	119	863	3.312	295	381	71
Paushuize incl. dienstwoningen	4	31	53	42	27	42
Steunpunten De Meern en Huis ter Heide	84	62	31	43	78	39
Totaal lasten	**207**	**956**	**3.396**	**380**	**486**	**132**

Voorzieningen Groot onderhoud Huis voor de provincie

Voorziening groot onderhoud Provinciehuis	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Beginsaldo	287	341	3.978	1.166	1.371	1.490
Storting in reserves	173	4.500	500	500	500	500
Onttrekking aan reserves	119	863	3.312	295	381	71
Totaal lasten	**341**	**3.978**	**1.166**	**1.371**	**1.490**	**1.920**

Voorzieningen Groot onderhoud Paushuize

Voorziening groot onderhoud Paushuize	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Beginsaldo	39	45	58	49	51	68
Storting in reserves	10	44	44	44	44	44
Onttrekking aan reserves	4	31	53	42	27	42
Totaal lasten	**45**	**58**	**49**	**51**	**68**	**70**

Voorziening groot onderhoud Steunpunten De Meern en Huis ter Heide	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Beginsaldo	168	144	145	177	197	181
Storting in reserves	60	63	63	63	63	63
Onttrekking aan reserves	84	62	31	43	78	39
Totaal lasten	**144**	**145**	**177**	**197**	**181**	**206**

2.3.6Grond

Wat willen we bereiken?

Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.

2.4Financiering/ Treasury

2.4.1Wat willen we bereiken?

Wat willen we bereiken?

Doel van de treasury functie.

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's. De doelstellingen van treasury richten zich op:

- toegang tot vermogensmarkten;
- beheersing van risico's;
- minimaliseren van kosten;
- optimaliseren van rendementen
- zorg dragen voor voldoende liquide middelen

De uitvoering van het treasurybeleid wordt bepaald door de Financiële beleids- en beheersverordening, beleggingsmandaat en het treasurystatuut 2017- 2021 van de Provincie Utrecht.

Het treasurystatuut is gebaseerd op door de rijksoverheid vastgestelde wet– en regelgeving. Deze betreffen de Provinciewet, Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), ministeriële regelingen, zoals Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), Regeling Schatkistbankieren en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

De financiële resultaten van treasury komen in de begroting tot uitdrukking bij het algemeen financieel beleid in het onderdeel algemene dekkingsmiddelen.

2.4.2Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Treasurybeleid

-Opstellen treasuryparagrafen m.b.t. het voorgenomen beleid en de jaarlijkse verantwoording over gevoerd beleid
-Bewaken wettelijke kaders en op basis daarvan ontwikkelen en actualiseren van de provincie kaders
-Advisering en analyses m.b.t. beleggingsstrategie, financiering, geld- en kapitaalmarkt, schatkistbankieren en organisatorische aspecten
-Cashmanagement (front-office)
-Per kwartaal (mede o.b.v. planning en controlcyclus) opstellen van treasury rapportages
-Beheer relatie netwerk extern (banken, geldmakelaars, treasury vakberaad en P4 treasury expertgroep)
-Uitvoering kas en middelenbeheer, risico's en limieten (back-office)

Vermogensmarkt

Verwachting

De ECB zal naar verwachting het opkoopprogramma eind 2018 stopzetten, waarbij Draghi tevens heeft aangegeven dat de rente tot medio 2019 zeker laag blijft. Dit zien we terug in de verwachtingen van de bank ten aanzien van de 3-maands Euribor. Inmiddels is ook de groeiverwachting van de Nederlandse economie voor 2018 naar beneden bijgesteld. De Europese inflatie komt nog steeds niet in de buurt van het streefniveau van de ECB van 2%. Dit zou tot een vertragend effect kunnen leiden in het oplopen van de lange rente.

Met schatkistbankieren wordt pas vanaf een deposito van 7 jaar rente vergoed . Het tarief daarbij is 0,10% (bron: MinFin 12-7-18). Rentes kasgeld bij decentrale overheden zijn negatief. Na deze verkenning geeft bovenstaand beeld nog geen aanleiding tot actie omtrent een heroriëntatie in de beleidskeuze over het uitzetten van liquide middelen.

2.5Bedrijfsvoering

2.5.1Wat willen we bereiken?

We werken aan een compacte, efficiënte en dienstverlenende organisatie waarin het realiseren van onze inhoudelijke doelen centraal staat. Het primaire proces heeft een kwalitatief goede ondersteuning die de uitvoering versterkt. Onze toegevoegde waarde is nog niet optimaal, daar werken wij gezamenlijk naar toe.

2.5.2Wat gaan we daarvoor doen?

Informatievoorziening

Provincies maken deel uit van een sterk veranderende samenleving, waarin de steeds verdere digitalisering van de informatievoorziening een van de belangrijkste ontwikkelingen is. In 2019 wordt de visie op digitalisering van de provincie uitgewerkt in een stappenplan. Thema's als *agile* ontwikkeling, opgavengerichtheid en digitale dienstverlening worden daar van handen en voeten voorzien. In 2019 wordt daarnaast verder gewerkt aan de opslag van digitale dossiers op een manier die ook in de toekomst het raadplegen van de bij een besluit behorende overwegingen van een dossier mogelijk wordt gemaakt. De digitale integratie met een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en een e-Depot wordt verder vormgegeven in standaarden en juridische consistentie in de (toekomstige) tijd.

Invulling aan digitale vernieuwing

In 2019 organiseert de Provincie een reeks symposia over digitale vernieuwing van het middenbestuur. De Provincie voert zelf een vijftal experimenten uit (bijvoorbeeld: de *smart building challenge*, sensoren op de fiets, kansenkaart zonneweiden) maar zal ook samen met veiligheidsregio's en omgevingsdiensten kennis delen en in elkaars keuken kijken. De digitale ontwikkeling en de mogelijkheden voor verbeterde sturing op Provinciale beleidsdoelen op basis van steeds meer data vergt ook een versnelde kennisontwikkeling, daar gaan wij dit jaar op inzetten met als thema's: functiemetamorfose, agile werkwijze, business intelligence en verkenning lectoraat digitaal midden bestuur.

Duurzaam toegankelijke Informatie

In het coalitieakkoord is aangegeven dat wij aandacht willen voor open data en toegankelijkheid. Er is een convenant voor het aanjaagteam open data met meerdere gemeenten uit de regio Utrecht onder leiding van de Economic Board Utrecht. In 2019 stellen wij meerdere websites met toepassingen van open data, zoals bijvoorbeeld de Utrechtse cultuur-historische objecten voor het publiek open. De provincie blijft zich inzetten om overheidsdata actief beschikbaar te maken en vooral om de publieke data , zoals bijvoorbeeld vervoersgegevens, niet in handen te laten vallen van private en gesloten platforms

Verder wordt er toegewerkt naar een beschikbaarheid in het stelsel van *linked* open data, zodat de informatie gemakkelijker vindbaar wordt in de wereld van het *semantic* web, waar je bronnen kunt vinden zonder dat je zelf van het bestaan afwist.

Informatieveiligheid en privacy

De provincie Utrecht verwerkt persoonsgegevens op basis van de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG). De functionaris voor gegevensbescherming van de provincie Utrecht rapporteert 2 keer per jaar over de naleving van de AVG.

De provincie Utrecht geeft uitvoering aan het masterplan informatiebeveiliging en privacy gericht op verbetering van informatieveiligheid , toewerkend naar een ISO27001 certificering. Onderdelen van dit masterplan zijn technische aanpassingen (deels bij de vervanging hard- en software), processen rondom risicomanagement en eigenaaarschap en bewustwording voor de medewerkers. Hierover wordt eveneens 2 keer per jaar gerapporteerd.

Organisatieontwikkeling

Onze omgeving vraagt een organisatie die snel en flexibel inspeelt op bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en opgaven. Onze organisatieontwikkeling leidt er toe dat de organisatie in 2019 qua structuur en werkwijzen daarop nog beter is ingericht. De organisatie werkt opgavengericht, mede daarvoor zijn opgavenmanagers aangesteld.

Bij het realiseren van onze opgaven zijn de talenten van onze medewerkers cruciaal; deze worden doorlopend ontwikkeld en versterkt. De provinciale organisatie wil een afspiegeling zijn van de samenleving, daarom gaan we door met het werven van trainees en stagiaires. Dat geldt ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, voor hen bieden we participatiebanen aan.

Versterken van de financiële functie

In de beleidsaudit Financiën Mobiliteitsprogramma hebben PS een aantal aanbevelingen gedaan over Bedrijfsvoering. De aanbevelingen richten zich voornamelijk op de leesbaarheid en het verstrekken van inzicht in de documenten van de P&C cyclus. Daarnaast zal de aanbeveling om de financiële functie te versterken worden opgepakt. In 2019 zal middels een programmaplan hieraan invulling worden gegeven.
In 2019 ontplooien wij hiervoor o.a. de volgende activiteiten:

1. Wij zorgen voor tijdige, volledige, leesbare en inzichtelijke sturings- en verantwoordingsinformatie;
2. Wij zorgen voor een modern en zoveel mogelijk (digitaal) sturingsinstrumentarium;
3. wij zorgen voor de uitvoering van de aanbevelingen van de beleidsaudit financiën mobiliteitsprogramma.

Huisvesting

In 2019 zal de provincie haar huisvestingsplan effectueren. Onderdelen van dit plan op het doelmatige gebruik van het provinciale vastgoed zijn onder andere de rol van de provincie als verhuurder van ruimten in het Huis voor de provincie, een verdere verduurzaming van de kantoorlocaties en de rol van de provincie in de gebiedsontwikkeling van Rijnsweerd.

Het Huis voor de provincie krijgt een opener en publieksgerichter karakter. De centrale hal op de begane grond en het vergadercentrum worden voor iedereen vrij toegankelijk gemaakt door de toegangscontrole te verplaatsen naar de werkverdiepingen. Deze duidelijkere scheiding tussen publieksruimten en werkvertrekken verbetert de (informatie)veiligheid en geeft ruimte voor een gastvrijere ontvangst van bezoekers.

Halverwege het jaar neemt provincie Utrecht de in aanbouw zijnde nieuwe Tramremise in Nieuwegein in gebruik, en daarmee ook het beheer en onderhoud van dit pand en het terrein.

Duurzaamheid

De in 2018 uitgesproken politieke ambitie om te streven naar een energielabel A voor het Huis voor de provincie en de nevenlocaties blijft een belangrijke drijfveer om te blijven zoeken naar een verdere terugdringing van de energiebehoeften en -lasten. Daarvoor zijn vorig jaar een aantal pilots opgestart die zeer effectief bleken. Het vervangen van de noodstroomvoorziening, dimbare energiezuinige verlichting, het aanbrengen van warmtewerend folie op de ramen en het plaatsen van zonnepanelen moeten leiden tot een geraamde reductie van de energielasten met 40% tegen het einde van 2019.

Uiterlijk in 2020 moet 10% van het publieke inkoopbudget circulair aanbesteed worden. Wij dragen daaraan bij door de aanbesteding voor het onderhoud en de aanvulling van het kantoormeubilair op alle kantoorlocaties volledig circulair en maatschappelijk verantwoord uit te voeren, en waar mogelijk daarbij een rol toe te kennen aan het midden- en kleinbedrijf. Het doel is vóór de zomer van 2019 een langlopend contract aan te gaan met één of meer leveranciers en/of onderhoudspartijen.

2.6Verbonden partijen

2.6.1Wat willen we bereiken?

Wat willen we bereiken?

De provincie Utrecht heeft bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. Daarnaast wordt deelgenomen in diverse vennootschappen. Deze worden in deze paragraaf toegelicht.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden van de provincie Utrecht en externe partijen waarin de provincie Utrecht zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft en die de status van publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon hebben. Er is sprake van een bestuurlijk belang indien namens de provincie Utrecht iemand zitting heeft in het bestuur, dan wel de provincie Utrecht stemrecht heeft. Van een financieel belang is sprake zodra de provincie Utrecht middelen ter beschikking stelt, waarover risico wordt gelopen in geval van financiële problemen bij de verbonden partij. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang.

Uit intern onderzoek is gebleken dat de financiële risico's in veel gevallen gelijk zijn aan de omvang van het directe financiële belang. In bepaalde gevallen is er sprake van een potentieel financieel risico dat die omvang aanzienlijk kan overstijgen. In dat verband is met name te noemen het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Utrecht. Hoewel technische maatregelen zijn genomen om die risico's zoveel mogelijk te beperken, kunnen calamiteiten niet volledig worden uitgesloten.

Verbonden partijen voeren beleid dat de provincie Utrecht (gedeeltelijk) ook zelf had kunnen uitvoeren. De provincie Utrecht draagt de verantwoordelijkheid voor het bereiken van de doelstellingen die worden beoogd door het aangaan van de samenwerking met de verbonden partijen.

2.6.2Overzicht Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling
Randstedelijke Rekenkamer
Recreatie Midden Nederland
Recreatieschap Stichtse Groenlanden
Plassenschap Loosdrecht e.o.
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Stichtingen en verenigingen
Inter Provinciaal Overleg (IPO)
Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Coöperaties en vennootschappen
Vitens NV
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)
NV REMU Houdstermaatschappij
Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)

Overige verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen

Randstedelijke Rekenkamer

Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amsterdam
Webadres	Randstedelijke Rekenkamer
Bestuursdeelname	PS in Algemeen Bestuur, GS in Dagelijks Bestuur.
Overige deelnemers	Provincies Noord en Zuid Holland en Flevoland
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.
Wijziging belang	

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	347.654	347.654
Vreemd vermogen	688.214	688.214
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Recreatie Midden Nederland

Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RMN
Bestuursdeelname	GS in Bestuur
Overige deelnemers	Plassenschap Loosdrecht en omstreken en Recreatieschap Stichtse Groenlanden.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het bestuur en draagt financieel indirect bij via de bijdragen aan de deelnemende recreatieschappen.
Wijziging belang	Geen

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	600.000	300.000
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat	0	€ 0

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Recreatieschap Stichtse Groenlanden

Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Stichtse Groenlanden
Bestuursdeelname	PS in Algemeen Bestuur, GS in Algemeen en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, De Ronde Venen, De Bilt en Stichtse Vecht
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt bij voor 30,9%
Wijziging belang	In 2019 is geen wijziging van het belang.

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	10,546 mln.	9,842 mln.
Vreemd vermogen	4,856 mln.	5,112 mln.
Resultaat	0,064 mln.	- € 0,26 mln.

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Plassenschap Loosdrecht e.o.

Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Plassenschap Loosdrecht
Bestuursdeelname	PS in Algemeen bestuur. GS in Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur.
Overige deelnemers	Provincie Noord Holland en de gemeenten Stichtse Vecht, Wijdemeren en Utrecht.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en draagt bij voor 15% van de deelnemersbijdragen.
Wijziging belang	In 2019 is geen wijziging van het belang.

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	1,214 mln.	1,027 mln.
Vreemd vermogen	6,441 mln.	6,533 mln.
Resultaat	0	- € 0,02 mln.

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RUD
Bestuursdeelname	GS in Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De provincie is de grootste opdrachtgever, voor ca 58%.
Wijziging belang	Met ingang van 2019 wordt de provinciale opdracht aan de RUD uitgebreid met de provinciale VTH taken in de gemeente Vijfheerenlanden. Vanaf 2019 zal de opdracht t.a.v. bodemtaken geleidelijk krimpen. Dit met het oog op het aflopen van het Bodemconvenant in 2020 en de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. Ook andere opdrachtgevers zijn in beweging en zullen naar alle waarschijnlijkheid hun opdrachtverlening aan de RUD uitbreiden, wat effect zal hebben op het procentuele belang van de provincie Utrecht in de RUD. De verwachting is dat per saldo het belang van de provincie Utrecht de komende jaren zal dalen.

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	570.500	529.000
Vreemd vermogen	1.495.500	1.181.000
Resultaat	48.000 na onttrekking 39.000 uit reserves	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Inter Provinciaal Overleg (IPO)

Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	IPO
Bestuursdeelname	PS in Algemene ledenvergadering GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies
Openbaar belang	Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee. Daarnaast heeft het bestuur vier adviseurs: drie Commissarissen van de Koning en één provinciesecretaris respectievelijk voorgedragen door de Kring van Commissarissen en de Kring van Provinciesecretarissen. De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.
Wijziging belang	

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	3.723.393	3.723.393
Vreemd vermogen	19.039.563	19.039.563
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Brussel
Webadres	HNP
Bestuursdeelname	GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies en het IPO

Openbaar belang	Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP-bestuur vanuit het Huis als liaison tussen de provincies en Europese instellingen en netwerken. De EU-lobbyprioriteiten van het IPO gelden hierbij als basis, naast landsdelige en provinciale agenda's. Namens de provincie Utrecht is gedeputeerde Pennarts-Pouw lid van het Bestuur van het HNP. De provincie Utrecht is lid van het HNP en betaalt daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Het HNP is een vereniging volgens Belgisch recht (Internationale non-profit organisatie).
Wijziging belang	

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	245.931	245.931
Vreemd vermogen	82.098	82.098
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

Vitens NV

Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Vitens
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	Provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Vitens
Openbaar belang	Het belang van de provincie Utrecht bedraagt 5,692%. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd. In 2016 is het dividend over 2015 vastgesteld en uitgekeerd. Het verwachte dividend over 2018 bedraagt € 5,2 mln. Voor de provincie betekent dit circa € 296.000 en wordt uitbetaald in 2019.
Wijziging belang	De provincie heeft een vast aandelenpakket. Het belang is niet gewijzigd.

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	537.100.000	552.900.000
Vreemd vermogen	1.240.000.000	1.294.000.000
Resultaat	14.000.000	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	285.869 a € 1,00	286	286	4,95%

Overig	cijfers obv aanlevering Vitens

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	BNG
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	De overige aandeelhouders zijn het Rijk, provincies en gemeenten en een hoogheemraadschap
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn. (Bron BNG jaarrekening 2015)
Wijziging belang	n.v.t.

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	€ 4.486 mln.	€ 4.953 mln.
Vreemd vermogen	€ 149.514 mln.	€ 135.072 mln.
Resultaat	€ 393 mln.	€ 369 mln.

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	87.750	€ 222.000	€ 222.000	0,16%

Overig	Bron cijfers: BNG jaarrekening 2017. BNG halfjaarcijfers 2018 zijn nog niet bekend.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	NWB
Bestuursdeelname	Algemene vergadering van aandeelhouders
Overige deelnemers	De aandelen zijn in handen van waterschappen, het Rijk en provincies.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,17% in de NWB. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde. (Bron NWB jaarrekening 2015)
Wijziging belang	n.v.t.

	1 januari 2019	31 december 2019

Eigen vermogen	€ 1507 mln.	€ 1.628 mln.
Vreemd vermogen	€ 92.907 mln.	€ 85.495 mln.
Resultaat	€ 123 mln.	€ 107 mln.

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	A:43 á € 115,- en B: 60 á € 460,-	A: € 4.945,- en B: € 27.600,-	A: 100% en B: 25%	0,17%

Overig

Bron cijfers: NWB jaarrekening 2017. NWB halfjaarcijfers 2018 zijn nog niet bekend.

NV REMU Houdstermaatschappij

Type Verbonden Partij: Coöperaties en vennootschappen

Vestigingsplaats: Utrecht

Webadres

Bestuursdeelname

Overige deelnemers: Gemeenten Utrecht en Amersfoort

Openbaar belang: De provincie is voor 47,5% aandeelhouder in de houdstermaatschappij. De vennootschap heeft een eigen vermogen van € 1,5 mln. en wordt in stand gehouden in verband met een eventueel nog te ontvangen vergoeding van ENECO. Deze vergoeding bedraagt 4,66% van de totale waarde bij verkoop voor 31 december 2010 van meer dan 50% van ENECO (privatiseringsvergoeding). Zoals oorspronkelijk overeengekomen, vervalt het recht op deze vergoeding na 31 december 2010, echter vanwege het verzet dat ENECO heeft gepleegd tegen de Wet Onafhankelijk Netbeheerder (zgn. splitsingswetgeving), komt ENECO, naar het standpunt van de voormalige aandeelhouders, geen beroep meer toe op de vervaldatum van de privatiseringsvergoeding.

Wijziging belang: geen wijzigingen

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	1.347.547	1.347.547
Vreemd vermogen	7.164	7.164
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	95 à € 500	€ 47,50	€ 47,50	47,5 %

Overig

Bedragen betreffen ramingen omdat begrotingen niet gemaakt worden. Alleen jaarrekeningen

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)

Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	OMU
Bestuursdeelname	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Overige deelnemers	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Openbaar belang	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan verbetering van het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en de leefbaarheid in de binnensteden.
Wijziging belang	

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	13.030.000	12.790.000
Vreemd vermogen	100.000	100.000
Resultaat	-240.000	-240.000,00

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	150.000 van nominaal € 100,00	15.000.000	15.000.000	100

Overig	Betreft ramingen, want begroting is nog niet aangeboden over 2019

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen

Type Verbonden Partij	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.provincie-utrecht.nl
Bestuursdeelname	GS is bestuur
Overige deelnemers	geen
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen.
Wijziging belang	Het belang is gedurende 2019 niet veranderd.

	1 januari 2019	31 december 2019
Eigen vermogen	887.613	887.613
Vreemd vermogen	3.228.708	3.392.081

Resultaat	0,00	0,00

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming				

Overig

2.7Grondbeleid

2.7.1Wat willen we bereiken?

Wat willen we bereiken?

De realisatie van maatschappelijke opgaven is leidend voor het provinciale grondbeleid omdat grondbezit voor de provincie geen doel op zich is, maar a een middel tot doelrealisatie. Het Grondbeleid geeft de kaders aan voor toepassing van de grondbeleidsinstrumenten. Het aankopen van grond is één van de instrumenten waarmee grond beschikbaar komt voor het realiseren van de provinciale doelen. Waar mogelijk worden provinciale doelen gerealiseerd op gronden van anderen. Binnen de provincie ligt de focus op taakgebonden grondaankopen (grond direct benodigd voor het realiseren van een provinciaal doel), strategische grondaankopen (aankoop van nabijgelegen ruilgrond) vinden beperkt plaats. Grondexploitatie (begroting die wordt opgesteld om grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelplan in beeld te brengen) vindt plaats binnen het project Hart van de Heuvelrug. Een uitgebreide toelichting op deze gebiedsontwikkeling en de risico's van dit project treft u aan in het speciaal hiervoor opgestelde projectparagraaf.
Marktconformiteit en het voorkomen van ongeoorloofde staatssteun zijn bij aan- en verkopen belangrijke uitgangspunten. De nota grondbeleid Provincie Utrecht zal worden geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.

Het overgrote deel van de grondaankopen vindt plaats in het kader van de volgende programma's:

- Het Mobiliteitsprogramma Provincie Utrecht 2019-2023
- Het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland 2016-2019

2.7.2Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Mobiliteitsprogramma Provincie Utrecht 2019-2023

De aankopen binnen het mobiliteitsprogramma zijn functioneel voor de aanleg en reconstructie van de provinciale wegen, met bijkomende werken. Eventuele restpercelen worden weer verkocht. De projectgebonden grondaankopen vinden plaats op basis van volledige schadeloosstelling. In die gevallen waar het niet lukt om met de grondeigenaren overeenstemming te krijgen in het minnelijke traject, gebruiken we de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten.

Een nadere toelichting en de actuele aankopen staan in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023. Deze staat op de provinciale website.

Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland 2016-2019

De belangrijkste opgave binnen het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland (AVP) is de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Conform het Akkoord van Utrecht moeten we om dit te realiseren 1.506 ha nieuwe natuur realiseren en nog 2.700 ha inrichten.
De 1.506 ha nog te ontwikkelen natuur wordt gerealiseerd door verwerving van gronden gevolgd door inrichting van deze gronden en de verkoop aan de eindbeheerder, of door functieverandering via particulier natuurbeheer. In dit laatste geval realiseren particulieren provinciale doelen op eigen gronden. De provincie hoeft deze gronden niet te verwerven, maar ze vergoedt wel de waardedaling van de gronden bij functieverandering naar natuur en 95% van de kosten voor inrichting van deze gronden.

Voor verwerving en functieverandering wordt een lineair stijgende begroting aangehouden van gemiddeld 125 ha per jaar. Verwerving en functieverandering vindt momenteel plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten sterk fluctueren over de jaren. Uitgaande van de stand van eind 2017 ad. 718 ha gerealiseerd, zou de 1.506 ha verwerving en functieverandering in 2024 bereikt kunnen worden. Uitgaande van deze planning is er vervolgens nog voldoende tijd om uiterlijk in 2027 de gronden ingericht en verkocht te hebben aan een eindbeheerder.

Voor de gebieden met een internationale opgave (N2000, PAS, KRW) moet de verwerving / functieverandering en inrichting in 2021 gereed zijn. In 2017 is per deelgebied met een internationale natuuropgave gekeken welke percelen nog gerealiseerd moeten worden en of dat met inzet van het huidige instrumentarium tijdig haalbaar is. Vooralsnog is de inschatting dat de internationale natuuropgave zonder de inzet van zwaarder instrumentarium gerealiseerd kan worden.

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Verwerving/functie-verandering nieuwe natuur	Verwerving/ functieverandering nieuwe natuur *[cumulatief, realisatie 2027]*	1.506	718	855	980	1.105	1.230	1.355

Tabel 1 Opgave functieverandering NNN in hectare

2.7.3Financiën

Wat willen we bereiken?

Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023

De programmering van de aankopen verloop via de Reserve Mobiliteitsprogramma, bestemd voor de uitvoering van de Mobiliteitsvisie 2014-2028.

Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland 2016-2019

Voor de financiering van de provinciale natuurdoelen staat jaarlijks een bedrag van € 2,5 mln. op de begroting. Deze middelen worden gebruikt voor de realisatie van het zogenaamde provinciale NNN. Daarnaast stelt het rijk jaarlijks € 4,55 mln. beschikbaar voor verwerving, functieverandering en inrichting van het NNN binnen de internationale opgave (naast middelen voor het Programma Aanpak Stikstof). De internationale doelen worden aanvullend gefinancierd via het zogenaamde grond-voor-grond-principe. Bij de decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar de provincies hebben de provincies BBL-gronden van het Rijk overgedragen gekregen. De door het Rijk overgedragen gronden die niet in het NNN liggen (ruilgronden) worden verkocht en daarmee wordt budget vrijgemaakt voor het realiseren van internationale natuurdoelen.

Er wordt naar gestreefd om binnen het programma AVP uiteindelijk geen gronden meer in bezit te hebben, omdat de provincie voor het programma AVP uiteindelijk geen grondeigenaar/eindbeheerder wil zijn. Het areaal dat de provincie in bezit heeft stijgt jaarlijks met het aantal hectares dat in het betreffende jaar is bijgekocht (voornamelijk binnen begrenzing van het NNN), maar nog niet in hetzelfde jaar is doorverkocht en het daalt jaarlijks door verkoop van gronden (waaronder de ruilgronden). Van het bezit per 1 januari 2018 van 1.375 ha. ligt 583 ha. binnen de natuurbegrenzing, 176 ha. binnen de begrenzing van Recreatie om de Stad (kortweg RodS) en is 616 ha. ruilgrond. De grond binnen de NNN en RodS verkopen we aan een eindbeheerder.

In het verleden is een Revolverend Fonds (RF) ingezet als instrument om natuurdoelen te realiseren. Het RF was bedoeld om de aan- en verkoop of ruiling van gronden op gang te brengen om zodoende onze provinciale en internationale doelen te realiseren. Het fonds werd tot 2017 niet meer actief gebruikt. Afgesproken is het RF af te bouwen met 5 miljoen euro per twee jaar tot 0 in 2027. Het RF mag eind 2019 nog maximaal € 35 mln. bedragen. Met de stand van het RF eind 2017 van € 20,8 mln. is deze doelstelling ruimschoots gehaald. Sinds 2017 worden nieuw aangekochte ruilgronden voorgefinancierd met middelen uit het Revolverend Fonds. En in 2018 is besloten om voor de Natuurcompensatiebank maximaal € 6 mln. uit het RF te besteden om nieuwe gronden aan te kunnen kopen. In de natuurcompensatiebank worden gronden op ‘voorraad’ gehouden voor de realisatie van natuur- en boscompensatieverplichtingen. Met deze nieuwe ontwikkelingen komt de afbouw van het RF niet in gevaar. Dit zal jaarlijks bij de jaarrekening gemonitord worden.

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	Stand 2017	Begroot 31-12-2018	Begroot 31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Verkopen RF	Gepland afname Revolverend Fonds *[realisatie 2027]*	€0	€21	€40	€35	€35	€30	€30

Tabel 2 Verloop Revolverend Fonds. Bedragen x € 1.000.000

Voor de periode 2018-2021 is met de gebiedscommissies een verkooptaakstelling van gronden afgesproken van in totaal € 14 mln. (een halvering t.o.v. de periode 2014 t/m 2017), waarvan naar verwachting ongeveer de helft in RF zal terugvloeien. Het RF wordt hiermee conform gemaakte afspraken afgebouwd. De andere helft van de middelen die beschikbaar komen bij verkoop is nodig voor financiering van realisatie van nieuwe natuur.

Financiële risico's Mobiliteitsprogramma
Risico's hierbij zijn beperkt omdat het taakgebonden grondaankopen zijn. De beheersing daarvan is onderdeel van de normale bedrijfsvoering, waaronder planschade en nadeelcompensatie verkeer en vervoervoorzieningen. Beheer en onderhoud langs provinciale wegen (bomen, beplantingen, bermen en bermsloten) maakt integraal onderdeel uit van het onderhoud wegen.

Financiële risico's Agenda Vitaal Platteland
Het risico bij grondverwerving voor de inrichting van natuur in het landelijk gebied is over het algemeen beperkt, omdat grond relatief waardevast is. Voor de realisatie van NNN wordt grond gekocht tegen de agrarische waarde. Deze wordt vervolgens omgezet naar natuur, waarna de waarde nog ca. 15% van de agrarische waarde is. Hier is sprake van kosten, niet van risico.

De middelen uit de verkoop van de ruilgronden (de met de decentralisatie van het natuurbeleid vanuit het Rijk overgedragen BBL gronden die niet binnen het NNN liggen) zetten we in om natuurdoelen te realiseren. Voor de vanuit BBL overgedragen gebouwen is het de opgave deze zo snel mogelijk te verkopen. Per locatie wordt beoordeelt of sloop van overtollige gebouwen en eventuele sanering van de bouwlocatie de verkoopsnelheid kan bevorderen. Uitgangspunten voor de verkoop zijn marktconform, openbaar en transparant.
Het beheer van de nog niet ingerichte provinciale gronden binnen het NNN is uitgegeven middels een éénjarig pachtcontract met beperkingen gericht op de bevordering van natuurwaarden (zoals niet bemesten en uitgestelde maaidatum). Dit in afwachting van de start van de uitvoering van de natuurinrichting op deze gronden. Gronden buiten het NNN worden uitgeven aan agrariërs via eenjarige pachtovereenkomsten. Daar waar wenselijk worden ook beperkingen ten behoeve van natuurdoelen opgelegd (bijv. weidevogelbeheer). Grond en gebouwen leveren een beheeropbrengst op als gevolg van verpachting, maar kennen ook een beheerlast. Opbrengsten en lasten worden met elkaar verrekend en een eventueel positief saldo komt ten gunste van de ontwikkeling van het NNN.

Uit de Evaluatie Grondstrategie Akkoord van Utrecht (2016) is gebleken dat met de structureel beschikbaar gestelde middelen en de verkoop van de ruilgronden naar verwachting voldoende middelen gegenereerd kunnen worden om de natuurdoelen te realiseren.
In 2018 vindt een nieuwe evaluatie van de Grondstrategie Akkoord van Utrecht plaats om de stand van zaken van dat moment te bekijken.

Met het RF zijn in het verleden ook strategische aankopen gedaan met potentiële ontwikkelmogelijkheden. In principe wordt hiermee meer risico gelopen dan bij taakgebonden aankopen ten behoeve van het NNN. Voor de strategische gronden (het RF) wordt jaarlijks een voorziening gevormd conform het beleid voor risicomanagement (de verwachte kans dat verliezen zich voordoen bij verkoop is groter dan 50%). Ieder jaar wordt bij de jaarrekening een nieuwe risico-inschatting gemaakt, berekend aan de hand van het maximaal te leiden verlies (in euro's) vermenigvuldigd met de kans op dit verlies. Op basis hiervan wordt de hoogte van de risicovoorziening vastgesteld (zie: "Voorziening Dekking Financiële Risico Grondbedrijf").
De risicovoorziening per 1 januari 2018 bedraagt € 2,262 mln.

2.8Provinciale belastingen en heffingen

2.8.1Inleiding

Een deel van onze inkomsten bestaat uit provinciale belastingen en lokale heffingen. Daarvan is de belangrijkste inkomstenbron de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting: in 2019 is deze geraamd op € 122 mln.

Wij kennen daarnaast de volgende heffingen:

- leges
- ontgrondingenheffing
- grondwaterheffing

Belastingen en heffingen	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Motorrijtuigenbelastingen	119.420	120.800	122.088	123.228	124.460	125.705
Leges	402	400	474	474	474	474
Ontgrondingenheffing	2	36	10	10	10	10
Grondwaterheffing	1.154	1.160	1.160	1.160	1.160	1.160
Totaal	**120.978**	**122.396**	**123.732**	**124.872**	**126.104**	**127.349**

2.8.2Opcenten motorrijtuigenbelasting

Wat willen we bereiken?

De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht, zoals door uw Staten vastgesteld op 27 juni 2011, vormt de grondslag voor het heffen van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Deze verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Hierna volgt een vergelijking van de oude en nieuwe begrotingsstand en wat dat betekent voor de provincie Utrecht.

Opbrengst Motorrijtuigenbelasting	2018	2019	2020	2021	2022
Stand (primitieve) Begroting 2018	121.123	123.909	126.759	129.674	132.657
Stand Kadernota 2018	121.123	123.909	126.759	129.674	132.657
Stand Najaarsrapportage 2018	120.800	122.008	123.228	124.460	125.705
Verschil	**-323**	**-1.901**	**-3.531**	**-5.214**	**-6.952**

Het tarief voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting 2019 bedraagt net als voorgaande jaren 72,6. De provincie Utrecht heft vergeleken met de andere provincies lagere opcenten waardoor de absolute lasten van de Utrechtse autobezitter ook lager uitkomen.

Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten in de begroting wordt sinds 2016 uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering.
Voor het jaar 2019 en navolgende jaren wordt de opbrengst uit de opcenten daarom als volgt geraamd:

	2018	2019	2020	2021	2022
Motorrijtuigenbelasting	120.800	122.088	123.228	124.460	125.705

Bij de jaren volgend op 2018 is een jaarlijkse groei in de opbrengst voorzien van 1%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2018 ten opzichte van 2017.

2.8.3Provinciale heffingen

Wat willen we bereiken?

Leges

De leges vinden hun grondslag in de Legesverordening provincie Utrecht 2018.

Zoals verwoord in de verordening worden onder de naam 'leges' rechten geheven voor het genot van door of vanwege het provinciebestuur verstrekte diensten zoals omschreven in de verordening en de bijbehorende tarieventabel. Deze leges worden geheven van de aanvrager van de dienst of van degene voor wie de dienst wordt verstrekt.

De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Deze tarieven worden doorgaans jaarlijks conform de loon- en prijsstijgingen aangepast aan de actualiteit. Echter, voor het jaar 2019 zullen wij wederom aan uw Staten voorstellen om de tarieven niet te verhogen.

Uitgangspunt bij de vaststelling van de tarieven is dat deze ten hoogste kostendekkend mogen zijn. Dit wordt bij de vaststelling van de tarieventabel jaarlijks gecontroleerd aan de hand van een hiertoe ontwikkeld rekenmodel. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van de legestarieven nog nader toegelicht.

Berekening van kostendekkendheid van de leges	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	450.297
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**450.297**
Overhead incl. (omslag)rente	78.098
BTW	0
Totale kosten	**528.395**
Geraamde opbrengst leges	**474.436**
Dekkingspercentage	**90%**

Bovenstaand overzicht is gebaseerd op de gemiddelde aantallen opgelegde leges over de jaren 2015 tot en met 2017 naar de kostprijs en de tarieven zoals deze zullen gelden voor het jaar 2019.

De opbrengst van de leges is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van het aantal aanvragen dat in een jaar wordt ontvangen. In de begroting en bovenstaand overzicht voor het jaar 2019 wordt daarom de gemiddelde opbrengst in de laatste 3 afgesloten kalenderjaren voorafgaand aan deze begroting aangehouden. Deze gemiddelde opbrengst bedraagt € 474.436.

Ontgrondingenheffingen

Onder de naam ontgrondingenheffing is een heffing voor het ontgronden ingesteld als bedoeld in artikel 21f van de Ontgrondingenwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten voor schadevergoedingen en onderzoek bij het ontstaan van onverwachte schade bij ontgrondingen. De heffing wordt enkel geheven voor de grote ontgrondingen met een daadwerkelijke kans op schade.
De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2002. De ontgrondingenheffing bedraagt € 0,04 per kubieke meter stoffen waarvoor vergunning of machtiging, dan wel een wijziging van een vergunning of machtiging is verleend. De heffing wordt alleen geheven voor ontgrondingen met hoeveelheden boven de 10.000 kubieke meter.
De verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Voor de ontgrondingenheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. Het is echter niet te voorspellen welke schades zullen optreden bij de grote ontgrondingen in 2019 en daarom is niet aan te geven welke kosten gemaakt zullen moeten worden voor schadevergoedingen en onderzoek. De kosten van het taakveld zijn derhalve in onderstaande berekening als PM vermeld.

Berekening van kostendekkendheid van de ontgrondingheffing	
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	PM
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	**0**
Netto kosten taakveld	**PM**
Overhead incl. (omslag)rente	*
BTW	0
Totale kosten	**0**
Geraamde opbrengst ontgrondingenheffing	**10.000**
Dekkingspercentage	**PM**

** De kosten voor de uitvoering van vergunningverlening en toezicht en handhaving worden gedekt door de begroting van de Opdrachtgeversunit RUD en zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de RUD Utrecht. Van kosten voor overhead bij de provincie Utrecht is derhalve geen sprake.*

Indien de kosten van het taakveld in 2019 lager uitvallen dan de opbrengst van de ontgrondingenheffing voor dat jaar, dan zal de (resterende) opbrengst worden ondergebracht in de voorziening Ontgrondingenheffing. Met deze voorziening kunnen we toekomstige kosten voor onderzoek of te nemen maatregelen bij schade dekken

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in het betreffende jaar. De opbrengst van de ontgrondingenheffing is in 2019 geraamd op € 0,010 mln.

Grondwaterheffing

Onder de naam grondwaterheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater ingesteld als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten van maatregelen en kosten die verband houden met grondwateronttrekking en het infiltreren van water, het bijhouden van register, schadevergoeding en onderzoek. De heffing vindt haar grondslag in de Grondwaterheffingsverordening provincie Utrecht 2012. Deze verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.
Het tarief voor de grondwaterheffing bedraagt € 0,0153 per kubieke meter onttrokken grondwater.

Ook voor de grondwaterheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van het tarief nader toegelicht. Hierbij is voor de kosten uitgegaan van de cijfers van de meerjarenraming Grondwaterheffing 2018-2020.

Berekening van kostendekkendheid van de grondwaterheffing	
Kosten taakveld(en) – kosten maatregelen en onderzoeken	969.000
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	0
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**969.900**
Overhead incl. (omslag)rente	251.000
BTW	0
Totale kosten	**1.220.900**
Geraamde opbrengst grondwaterheffing	**1.160.000**
Dekkingspercentage	**95%**

Indien de kosten van het taakveld in het boekjaar lager uitvallen dan geraamd, wordt de opbrengst van de grondwaterheffing ondergebracht in de reserve Grondwaterheffing. Met deze reserve kunnen we voorkomen dat de hoogte van de grondwaterheffing jaarlijks fluctueert. Bovendien kunnen in de toekomst hoger uitvallende kosten worden opgevangen.
De opbrengst van de grondwaterheffing is in 2019 geraamd op € 1,160 mln.

Kwijtscheldingsbeleid
Ten aanzien van de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld.

3. Financiële begroting

3.1Uiteenzetting financiële positie

Financieel meerjarenperspectief 2017 - 2022

Financieel Meerjarenperspectief	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo Programma's	105.990	233.184	274.298	323.017	300.423	297.603
Overhead	32.331	41.059	38.948	42.110	39.356	40.683
Algemene dekkingsmiddelen	-221.547	-232.646	-248.688	-345.972	-355.670	-365.715
Stelposten	0	530	2.855	7.030	11.205	15.380
Saldo begroting bruto	**-83.227**	**42.127**	**67.413**	**26.185**	**-4.686**	**-12.049**
Mutaties in de reserves	74.107	-42.347	-67.413	-41.114	-21.212	-21.997
Saldo begroting netto	**9.120**	**220**	**0**	**14.929**	**25.898**	**34.046**

Tabel 6.1, Financieel meerjarenperspectief 2017 - 2022

Uitgangspunten voor de Begroting 2019 zijn de oorspronkelijke meerjarenraming uit de Begroting 2018, waarin Statenbesluiten, inclusief de Kadernota 2019-2022 en de meerjarige effecten uit de Najaarsrapportage 2018 zijn geëffectueerd.

3.1.2Saldi van de programma's inclusief reserves

Saldo van de programma's	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1. Ruimtelijke ontwikkeling	8.807	12.392	13.616	12.997	8.553	7.623
2. Landelijk gebied	50.884	47.792	50.694	45.287	51.012	51.047
3. Boden, water en milieu	12.992	16.671	16.171	17.176	12.887	13.790
4. Economie en energie	8.287	14.512	19.052	10.588	8.233	8.125
5. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	-53.066	29.028	54.427	127.339	125.357	122.636
5. Bereikbaarheid (excl. OV)	60.983	78.923	88.997	82.511	70.597	70.597
6. Cultuur en erfgoed	8.326	20.751	19.538	15.704	12.370	12.370
7.Bestuur en middelen	8.776	13.115	11.803	11.415	11.415	11.415
Overhead	32.331	41.059	38.948	42.110	39.356	40.683
Saldo van de programma's	**138.321**	**274.243**	**313.246**	**365.127**	**339.779**	**338.286**
Mutaties reserves	74.051	-36.541	-66.123	-40.914	-21.212	-21.997
Beslag op de algemene middelen	**212.372**	**237.702**	**247.123**	**324.213**	**318.568**	**316.289**

Tabel 6.2, Saldo van de programma's inclusief reserves

Het saldo van de programma's is het verschil tussen de baten en de lasten. Als voorbeeld programma Cultuur en Erfgoed: de lasten van het programma zijn € 21,065 mln. terwijl de baten € 1,527 mln. zijn. Dit resulteert in een saldo van € 19,538 mln. welke is terug te zijn in bovenstaande tabel 6.2.

Het totale saldo van de programma's neemt in 2019 toe met 14 % ten opzichte van het jaar 2018. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door het programma 5 Bereikbaarheid Openbaar Vervoer. In 2019 vervallen de baten van de nog niet ingezette BDU middelen vanuit de balans. De stijging vanaf 2020 heeft te maken met het wegvallen van het hekwerk BRU en de opname van de decentralisatie uitkering in de Algemene uitkering provinciefonds.

Stelposten en Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting Stelposten

Stelposten	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Onvoorzien	0	530	800	800	800	800
Loon- en prijsontwikkeling	0	0	2.055	6.230	10.405	14.580
Beslag op de algemene middelen	**0**	**530**	**2.855**	**7.030**	**11.205**	**15.380**

Tabel 6.4, Stelposten

Onvoorzien

De stelpost onvoorzien bedraagt conform de kadernota 2019-2022 € 0,8 mln. per jaar.

Loon- en prijsontwikkeling

De stelpost loon- en prijsontwikkeling bedraagt in de kadernota 2019-2022 € 4,175 mln. in 2019. Zoals aangegeven in de Kadernota 2019-2022 is in deze begroting prijscompensatie toegekend indien er sprake is van contracten/afspraken waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen die nagekomen moeten worden. Indien hierin geen indexeringspercentage wordt vermeld, wordt het percentage voor overheidsconsumptie uit de prognose CPB CEP 2018 gehanteerd. Voor de begroting 2019 is dat percentage 1,4%. Dit is ook het percentage wat is gebruikt voor het toekennen van de loon- en prijscompensatie over de vastgeklikte voormalige decentralisatie uitkering verkeer en vervoer.

Stelpost loon- en prijscompensatie	2019	2020	2021	2022
Kadernota 2019-2022	4.175	8.350	12.525	16.700
Mutaties:				
Inzet prijscompensatie	-294	-294	-294	-294
Inzet compensatie voormalige V&V uitkering	-1.826	-1.826	-1.826	-1.826
Stand Begroting 2019	**2.055**	**6.230**	**10.405**	**14.580**
Bijstelling in Begroting 2019	**-2.120**	**-2.120**	**-2.120**	**-2.120**

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo treasury	-2.915	-2.288	-2.689	-59	-57	-57
Dividend	-144	-600	-1.200	-400	-400	-600
Uitkering provinciefonds	-98.734	-109.158	-122.991	-222.485	-230.753	-239.353
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-119.420	-120.800	-122.008	-123.228	-124.460	-125.705
Overigen	-200	200	200	200	0	0
Saldo kostenplaatsen	-134	0	0	0	0	0

Algemene dekkingsmiddelen	**-221.547**	**-232.646**	**-248.688**	**-345.972**	**-355.670**	**-365.715**
Mutaties reserves algemene middelen	56	-5.806	-1.290	-200	0	0
Algemene middelen	**56**	**-5.806**	**-1.290**	**-200**	**0**	**0**
Totaal	**-221.492**	**-238.452**	**-249.978**	**-346.172**	**-355.670**	**-365.715**

Tabel 6.5, Algemene dekkingsmiddelen

Saldo treasury

Het Saldo treasury is niet gewijzigd ten opzichte van de Kadernota 2019-2022 en bedraagt € 2,689 mln. in 2019.

Dividend

Conform de Kadernota 2019-2022 bedraagt het dividend € 1,200 mln. in 2019.

Uitkering provinciefonds

De Begroting 2019 wordt gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2018. In de meicirculaire provinciefonds 2018 zijn aanpassingen doorgevoerd in de werkwijze ten aanzien van de ruimte onder het plafond BCF. Deze ruimte wordt toegevoegd aan het provinciefonds. In de meerjarenraming van de algemene uitkering provinciefonds wordt de ruimte onder het plafond BCF niet langer meerjarig mee geraamd (zoals eerder gebruikelijk was), waardoor deze bedragen (nog) niet meelopen in de uitkeringsfactoren. Hierdoor zijn de uitkeringsfactoren in de meicirculaire (meerjarig) substantieel neerwaarts bijgesteld, ten opzichte van de eerder verschenen (tussentijdse) maartcirculaire. Aangezien alleen het moment van verwerking van de ruimte onder het plafond BCF in de algemene uitkering wijzigt, heeft de nieuwe werkwijze geen gevolgen voor de uiteindelijke omvang van het provinciefonds. Om dit effect op te vangen wordt er gewerkt met een Raming i.v.m. ruimte plafond BCF. Dit is mogelijk omdat BZK ons wel informeert over de (geraamde ruimte onder het plafond BCF en de) uitkeringsfactoren inclusief plafond BCF. De ruimte onder het plafond BCF is voor begrotingsjaar 2019 volledig geraamd. Aanvullend hierop wordt ook in het meerjarenperspectief de onbenutte ruimte plafond BCF voor een deel geraamd. In de financiële uitwerking is in het meerjarenperspectief uitgegaan van 80% van de ruimte onder het plafond BCF. Voor dit percentage is gekozen omdat dit goed lijkt te passen binnen de door ons zelf meegegeven richtlijnen aan onze gemeenten: reëel en voorzichtig.

Vijfheerenlanden

Bij het opstellen van de meicirculaire 2018 was er nog geen overeenstemming over de aanvullende middelen die de provincie Utrecht ontvangt uit de Algemene Uitkering provinciefonds door de herindeling Vijfheerenlanden. De range ligt tussen de € 4 en € 6 mln. Zodra hierover meer duidelijkheid wordt verkregen, wordt dit (financieel) verwerkt in de december- of meicirculaire provinciefonds. Uitgaven die we vanaf 1 januari 2019 als gevolg van uitbreiding van onze provinciale taken moeten doen worden vooralsnog gedekt door de reguliere begrotingsposten. In de eerste begrotingswijziging van de Begroting 2019 (in de Voorjaarsnota 2019) kunnen deze middelen dan worden opgenomen.

Uitkering Provinciefonds	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Kadernota 2019-2022	121.620	224.014	232.384	242.524
Mutaties:				
Effecten meicirculaire 2018	-5.346	-7.966	-9.517	-12.512
Raming i.v.m. ruimte plafond BCF (80% v.a. 2020)	6.717	6.437	7.886	9.341
Stand Begroting 2019	**122.991**	**222.485**	**230.753**	**239.353**
Bijstelling in Begroting 2019	**1.371**	**-1.529**	**-1.631**	**-3.171**
Niet geraamde ruimte plafond BCF (20% v.a. 2020)	0	1.609	1.972	2.335

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Ook de opgave motorrijtuigenbelasting is gebaseerd op de meicirculiare 2018 en bedraagt in 2019 € 122,008 mln. Dit is een daling van € 1,901 mln. ten opzichte van de kadernota 2019-22. Daarnaast wordt er rekening gehouden met een groeipercentage van 1% per jaar (dit was 2,3%).

Bedragen x € 1.000

Opcenten MRB	2019	2020	2021	2022
Kadernota 2019-2022	123.909	126.759	129.674	129.674
Mutaties:				
Effecten meicirculaire 2018	-1.901	-3.531	-5.214	-3.969
Stand Begroting 2019	**122.008**	**123.228**	**124.460**	**125.705**

Overigen
De post overigen bedraagt conform de kadernota 2019-2022 € 0,2 mln. in 2019.

Mutaties reserve Algemene middelen

91 Algemene middelen	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldireserve	133	-	215	-	-	-
Reserve Kosten voorfinanciering	1.174	1.658	2.620	-	-	-
Egalisatiereserve provinciefonds en MRB	1.886	677	-	-	-	-
Reserve Weerstandsvermogen	2.200	1.000	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**5.393**	**3.335**	**2.835**	**0**	**0**	**0**
Saldireserve	5.204	8.577	3.925	-	-	-
Egalisatiereserve provinciefonds en MRB	-	564	200	200	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**5.204**	**9.141**	**4.125**	**200**	**0**	**0**

Reserve Rentekosten
Vanuit treasury wordt een deel van de vergoeding OV gestort in deze reserve. Deze storting vindt plaats vanuit de algemene middelen, maar de reserve Rentekosten zelf valt niet onder de Algemene reserve maar is een bestemmingsreserve.

Saldireserve
De Saldireserve wordt in 2019 gebruikt om de effecten van de Kadernota 2016 (storting € 0,215 mln.) en het Coalitieakkoord (onttrekking € 3,4 mln.) te egaliseren. Daarnaast is in deze begroting een onttrekking opgenomen van € 494.000 zodat het begrotingssaldo 2019 op nul sluit.

Egalisatiereserve provinciefonds en MRB
Uit deze egalisatiereserve wordt € 200.000 onttrokken n.a.v. het advies van de tijdelijke Commissie Jansen (zie ook Kadernota 2019-2022).

3.2Overzicht van lasten en baten

Totaal overzicht Begroting 2019							
				Reserves			
Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	Totaal
1. Ruimtelijke ontwikkeling	13.616	0	-13.616	2.579	3.727	1.148	-12.468
2. Landelijk gebied	54.325	3.631	-50.694	0	15.433	15.433	-35.261
3. Boden, water en milieu	20.196	4.025	-16.171	0	363	363	-15.808
4. Economie en energie	19.115	63	-19.052	622	488	-134	-19.186
5. Bereikbaarheid (excl. OV)	93.661	4.664	-88.997	2.315	34.874	32.559	-56.438
5. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	171.020	116.593	-54.427	18.750	31.624	12.875	-41.552
6. Cultuur en erfgoed	21.065	1.527	-19.538	0	3.468	3.468	-16.070
7.Bestuur en middelen	12.123	320	-11.803	0	0	0	-11.803
Programma's	**405.121**	**130.823**	**-274.298**	**24.266**	**89.977**	**65.712**	**-208.586**
Overhead	46.092	7.144	-38.948	0	411	411	-38.537
Subtotaal	**451.213**	**137.967**	**-313.246**	**24.266**	**90.388**	**66.123**	**-247.123**
Stelposten	2.855	0	-2.855	0	0	0	-2.855
Algemene middelen	200	248.888	248.688	2.835	4.125	1.290	249.978
Totaal begroting	**454.268**	**386.855**	**-67.413**	**27.101**	**94.513**	**67.413**	**0**
Mutatie reserves	27.101	94.513	67.413				
Begroting incl. reserves	**481.368**	**481.368**	**0**				

3.3Verschillenanalyse programma's

Verschillenanalyse Begroting 2019 ten opzichte van Rekening 2017 en Begroting 2018					
	2017	2018	2019	Verschil 2017	Verschil 2018
1. Ruimtelijke ontwikkeling	8.841	12.392	13.616	4.775	1.224

2. Landelijk gebied	58.348	55.035	54.325	-4.023	-710
3. Bodem, water en milieu	18.206	24.276	20.196	1.990	-4.080
4. Economie en energie	9.503	14.996	19.115	9.612	4.119
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	90.315	86.740	93.661	3.346	6.921
5b. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	119.221	174.864	171.020	51.799	-3.845
6. Cultuur en erfgoed	14.704	22.653	21.065	6.361	-1.588
7. Bestuur en middelen	10.341	13.448	12.123	1.782	-1.325
Overhead	39.591	48.860	46.092	6.501	-2.768
Totaal Lasten	**369.068**	**453.264**	**451.213**	**82.144**	**-2.052**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	33	0	0	-33	0
2. Landelijk gebied	7.463	7.243	3.631	-3.832	-3.612
3. Bodem, water en milieu	5.214	7.605	4.025	-1.189	-3.580
4. Economie en energie	1.216	484	63	-1.153	-421
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	29.332	7.817	4.664	-24.668	-3.153
5b. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	172.287	145.836	116.593	-55.694	-29.243
6. Cultuur en erfgoed	6.378	1.902	1.527	-4.851	-375
7. Bestuur en middelen	1.565	333	320	-1.245	-13
Overhead	7.260	7.801	7.144	-116	-657
Totaal Baten	**230.748**	**179.021**	**137.967**	**-92.781**	**-41.054**
Saldo van de programma's	**138.321**	**274.243**	**313.246**	**174.925**	**39.002**

Tabel 6.7, Verschillenanalyse Begroting 2019

Toelichting verschillen t.o.v. Begroting 2018

Programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling:

Lasten (+ € 1.224.000):

Hogere lasten ad € 1.731.000 bij het programma Binnenstedelijke ontwikkeling: Het programma betreftbijdragen aan integrale gebiedsontwikkelingsprojecten die een langere aanlooptijd hebben waardoor de uitgaven vooral in de laatste twee jaar van de vier jaar looptijd van het programma worden verwacht.

Lagere lasten ad € 500.000 doordat in 2018 een incidentele last is geweest door betaling van een stimuleringsbijdrage van het project Levenslustig Ondiep.

Programma 2 Landelijk gebied:

Lasten (€ -/- 710.000):

Het kasritme van het programma AVP is door de projectmatige aanpak jaarlijks wisselend , in 2019 is een toename op de begrote lasten van AVP t.o.v. 2018 van € 6.684.000. Belangrijke verschillen t.o.v. 2018 zijn; aanleg van de faunapassage onder de N237 bij Griftenstein. Daarnaast is de kavelruil bij Binnenveld afgerond in 2018, waardoor in 2019 gestart kan worden met PAS-maatregelen. Met ingang van de begroting van 2019 zijn de budgetten van AVP gekoppeld aan programma's waar ze aan het bereiken van de doelen bijdragen. Dit zorgt voor een verschuiving van middelen naar de programma's 3, 4 en 6 (€ 6.366.000). De toename van lasten van AVP op programma 2 is daardoor effectief € 318.000.

Natuurbeheer heeft in 2019 minder incidentele uitgaven begroot dan in 2019 (€ 534.000). Een groot deel van deze incidentele lasten in 2018 betrof de cofinanciering van de waterschappen voor POP-subsidies die de provincie voor hen aan RVO betaald.

Baten (-/- € 3.612.000):
Jaarlijks wordt voor baten uit verkoop van gronden €3,5 miljoen geraamd (verkooptaakstelling, zie paragraaf grondbeleid). Idem in 2019. In 2018 wordt verwacht dat er meer gronden verkocht zullen worden dan deze verkooptaakstelling van gemiddeld €3,5 miljoen per jaar. Vandaar het verschil met 2019.

Programma 3 Bodem, water en milieu:
Lasten (-/- € 4.088.000):
In 2018 staan incidentele bijdragen aan twee omvangrijke bodemsaneringen begroot, de sanering van de nedereindseplas € 1.567.000 en het vervolg van de sanering zijwateren vecht € 800.000.
Zowel voor het Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid (PUEV) (434.000) als het Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht (NSL) (€ 2.705.000) staan in 2019 geen lasten begroot. Voor beiden zou 2018 het laatste jaar zijn. Echter de PUEV kent een doorloop naar 2019/2020 met bijdrage van het Rijk. Zodra dit in de circulaire is opgenomen, worden de lasten in 2019 alsnog begroot met de kadernota.
In 2019 zijn extra middelen beschikbaar (kadernota 2018) voor stimuleringsmaatregelen rondom asbestdaken (€ 345.000). De water- en bodemdalings-projecten van het uitvoeringsprogramma Agenda Vitaal Platteland zijn vanaf 2019 financieel ondergebracht onder programma 3 (€ 990.000 + € 611.000). De middelen gerelateerd aan Vaarwegenbeheer (€ 457.000) zijn vanaf 2019 in programma 5 ondergebracht omdat het beter past bij de doelen van Bereikbaarheid.

Baten (-/- €3.580.000):
Het programma Bodemsanering heeft in 2018 incidenteel een hogere bijdrage van het rijk voor sanering van waterbodems (€ 544.000). Zie lasten, voor NSL en PUEV ontvingen wij in 2018 rijksbijdragen (€ 2.705.000 en € 300.000).

Programma 4 Economie en energie:
Lasten (+ € 4.119.000):
Lagere lasten bij:
- incidentele lasten voor recreatiedoelen dan in 2018, zoals de bijdrage á € 2.375.000 aan de Provincie Noord - Holland voor het gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen en € 1.300.000 voor de 1e tranche Toekomstplan Vinkeveense Plassen.
- lagere uitgaven cofinancieringsfonds ad € 660.000 doordat EBU meer stuurt op private financiering en inzet EFRO middelen.
- Energietransitie: lagere uitgaven ad € 1.000.000, met name bij het transformeren bij bestaande gebouwen van het extra budget uit het collegeprogrammaproject investeringsimpuls (energietransitie).

Hogere lasten bij:
- het programma Recreatie om de Stad en overige AVP recreatieprojecten zijn vanaf 2019 financieel ondergebracht onder programma 6 (€ 3.600.000).
- In de kadernota is € 2.100.000 aangevraagd voor cofinanciering van de Vuelta, hiervan staat 900.000 in 2019 begroot.
- door toekenning extra budget ad € 500.000 voor vergroten investeringsvermogen in retail door OMU bij de kadernota 2019.
- door toekenning extra budget van € 2.900.000 bij de kadernota 2019 voor de doorontwikkeling economisch ecosysteem naar een regionale ontwikkelingsmaatschappij.

Baten (-/- € 421.000):
lager baten bij:
- in 2018 staat een incidentele baat van € 150.000 begroot voor de verkoop van de Middelwaardse Plas.
- in 2019 wordt bij het cofinancieringsfonds een Rijk in het kader van de MIT regeling (MKB innovatie topsectoren een lager uitkaering van € 211.000 verwacht.

Programma 5 Bereikbaarheid (excl. OV):
Lasten (+/+ € 7.000.000):
Per 1 januari 2019 is het nieuwe door PS vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 leidend voor de begroting 2019 van programma 5.

Ten opzichte van de begroting 2018 heeft dit diverse wijzigingen als gevolg.
Voor onderhouden en versterken wegen is de begroting als gevolg van het kapitaliseren van de investeringen (afschrijvingen) de begroting bijgesteld met -/- €25.000.000.
Voor het project Noordelijke Randweg Utrecht is +/+ € 13.000.000 opgenomen a.g.v. het doorschuiven van niet ingezette budgetten
Daarnaast zijn voor de nieuwe doelen nieuwe begrotingen geraamd die in 2018 niet waren begroot wat leidt tot een wijziging van +/+ € 11.000.000.
Voor het programma VERDER is de begroting in het nieuwe mobiliteitsplan verhoogd met +/+ € 8.000.000.

Baten (-/- € 3.000.000):
In de begroting van 2018 is een incidentele baten van project BRAVO begroot -/- € 5.000.000.
Voor het programma RVM zijn baten doorgeschoven van 2018 naar 2019 +/+ € 2.000.000

Programma 5 Bereikbaarheid Openbaar Vervoer:
Lasten (-/- € 3.845.000):
Per 1 januari 2019 is het nieuwe door PS vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 leidend voor de begroting 2019 van programma 5.
Ten opzichte van de begroting 2018 heeft dit diverse wijzigingen als gevolg.
Lagere lasten (€ 41,6 mln.) voor de uitvoering van het Regionale Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer (RUVV).
Raming van de investeringsruimte kapitaallasten OV in 2019 groot € 18,6 mln. De investeringsruimte is het verschil tussen het investeringsplafond groot € 25 mln. bepaald in het Mobiliteitsprogramma en de geraamde kapitaallasten in 2019 van € 7,8 mln.
Hogere concessiekosten van € 10,7 mln. door lagere verwachte concessiekosten in 2018, indexering en het beschikbaar stellen van € 5 mln. voor zero emissie bussen opgenomen in de Kadernota 2018.
Hogere apparaatskosten van € 2,2 mln. van OV voornamelijk door het opnemen van tijdelijke formatie zoals ook besloten in de Kadernota 2018.
In het door PS vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018 is het (gemiddelde) budget per jaar voor Beheer en Onderhoud voor het tramsysteem vastgesteld op € 17,3 mln. Dit bedrag in de begroting 2019 verwerkt. Ten opzicht van 2018 is dat een verhoging van € 3,8 mln.
Conform het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 is voor bijdragen OV een budget van € 2,5 mln opgenomen in 2019.

Baten (-/- € 29.243.000):
De lagere baten in 2019 wordt voornamelijk veroorzaakt door de inzet in 2018 van de nog niet ingezette BDU middelen opgenomen op de balans.

Programma 6 Cultuur en erfgoed:
Lasten (-/- € 1.588.000):
In 2018 waren een aantal incidentele hogere lasten. De bijdragen aan erfgoedparels zoals de domtoren en kerken kennen een onregelmatig kasritme, in 2018 is deze bijdrage € 1.400.000 hoger dan in 2019. Deze onregelmatigheden worden opgevangen via de reserve investeringsfonds provinciaal erfgoed.
Voor het nominatiedossier Romeinse Limes als Unesco zijn € 375.000 extra lasten in 2018 voor. Dit wordt gefinancierd door andere partijen. Een extra impuls op het ruimtelijk erfgoedbeleid bedroeg € 150.000 voor het stimuleren van cultuurhistorische en archeologische waardekaarten ontwikkelen. Tevens was 2018 het erfgoedjaar, wat extra activiteiten en kosten met zich meebracht (€ 329.000). Deze uitgaven zijn gedekt uit de reserve CHS. Ten slotte is in 2018 een incidentele bijdrage gegeven voor de vernieuwing van Kamp Amersfoort (€ 500.000).
Tegenover bovengenoemde incidentele extra lasten in 2018 zijn de projecten binnen het programma AVP die bijdragen aan de doelstellingen van programma 6 zijn vanaf 2019 financieel ondergebracht onder programma 6 (€ 1.165.000).

Baten (-/- 375.000):
Zie lasten (Limes).

Programma 7 Bestuur en middelen:
Lasten(+ € -/- 1.325.000):

In 2019 is een stelpost opgevoerd voor het inverdieneffect bij de inhuur van € 1 mln. Deze stelpost is bij de kadernota 2019 opgevoerd als onderdeel van de financiering van de kosten van de Kwaliteitsimpuls in publieke ondernemers en bedrijfsvoering.
Ook lagere lasten ad € 150.000 bij de accountantskosten door de incidentele last in 2018 voor het onderzoek Dolderseweg.

Overhead:
Lasten (-/- 2.768.000):
In 2018 zijn er incidenteel extra lasten begroot van € 1.036.000 voor het programma informatieveiligheid. Daarnaast is er in 2018 een extra dotatie ten behoeve van de voorziening groot onderhoud van € 4.000.000 opgenomen. In 2019 is er ten behoeve van de loonkosten incl. overhead € 1.600.000 extra begroot en voor de verdere ontwikkeling van ICT wordt er € 660.000 extra begroot.

Baten (-/- 657.000):
De opbrengst van servicekosten van de huurders is incidenteel verhoogd in 2018 (€ 650.000).

Toelichting verschillen t.o.v. Rekening 2017

Programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling:
Lasten(+ € 4.775.000):
In de kadernota 2019 is er een extra budget toegekend van € 0,7 mln. voor uitbreiding van de formatie(tijdelijk voor 4 jaar).
Hogere uitgaven ad € 3,5 mln. omdat de bijdragen aan integrale gebiedsontwikkelingsprojecten een langere aanlooptijd hebben, waardoor de uitgaven vooral in het laatste jaar van de vier jaar worden verwacht.
Hogere uitgaven ad € 0,9 mln. bij de invoering van de nieuwe omgevingswet. 2017 was een opstartjaar.

Programma 2 Landelijk gebied:
Lasten (-/- € 4.023.000):
Voor het programma AVP zijn minder lasten begroot (€ 3.191.000) Zie toelichting AVP verschil t.o.v. begroting 2018. Daarnaast was in 2017 was een piek door de afronding van diverse projecten zoals fort aan de buurtsteeg. Natuurbeheer had in 2017 per saldo een hogere besteding dan gemiddeld (€985.000) door een dubbele lastneming van subsidies van kasstelsel naar lasten/baten stelsel (3.100.000). Daar tegenover stond een onderbesteding op de meerjarige projecten agrarisch natuurbeheer (2.115.000). De saldering loopt via de reserve landelijk gebied. 2017 was het laatste jaar voor de greendeal zonnepanelen op asbestdaken (€ 154.000)

Baten (-/- € 3.612.000):
Het programma AVP verwacht in 2019 minder baten t.o.v. 2017 vanwege minder grondverkopen. In 2017 was hierin een piek. Daarnaast zijn in 2017 diverse incidentele baten, zoals ontvangen co-financiering, terugontvangen subsidies en vrijval van de risicobuffer bij verkoop van gronden, die in 2019 niet verwacht worden.
Natuurbeheer had eenmalig extra inkomsten (€ 800.000) vanwege een extra uitkering van het rijk en een bijdrage voor monitoring Subsidie Natuur en Landschap.

Programma 3 Bodem, water en milieu:
Lasten (€ 1.990.000 hoger):
Met de kadernota zijn extra middelen toegekend voor asbest daken (€ 345.000), waterkwaliteit (€ 1.125.000) en samenwerkingsagenda gezonde lucht (€ 250.000). De water- en bodemdalings-projecten van het uitvoeringsprogramma Agenda Vitaal Platteland zijn vanaf 2019 financieel ondergebracht onder programma 3 (€ 990.000 + € 611.000). De middelen gerelateerd aan Vaarwegenbeheer (€ 457.000) zijn vanaf 2019 in programma 5 ondergebracht omdat het beter past bij de doelen van Bereikbaarheid.
Het programma bodemsanering heeft een wisselend kasritme, in 2017 (en 2018) kende aan piek in saneringen ten opzichte van 2019, het einde van het programma is in zicht waardoor het aantal benodigde saneringen afneemt (-€ 620.000). Zie PUEV toelichting t.o.v. begroting 2018 (-€ 460.000)

Baten (-/- € 1.189.000):

Zie PUEV toelichting t.o.v. begroting 2018. Daarnaast was in 2017 een piek de ontvangen leges.

Programma 4 Economie en energie:
Lasten (€ 9.612.000 hoger):
Vergroten investeringsvermogen in retail door OMU: hogere uitgaven ad € 0,5 mln. door toekenning extra budget bij de kadernota 2019.
Het programma Recreatie om de Stad en overige AVP recreatieprojecten zijn vanaf 2019 financieel ondergebracht onder programma 6 (€ 3,6 mln.).
Cofinancieringsfonds: lagere uitgaven cofinancieringsfonds ad € 1,2 mln. doordat EBU meer stuurt op private financiering en inzet EFRO middelen.
Economic Board Utrecht: hogere uitgaven ad € 2,9 mln. door toekenning extra budget bij de kadernota 2019 voor de doorontwikkeling economisch ecosysteem naar een regionale ontwikkelingsmaatschappij.
Merkversterking toerisme: hogere uitgaven ad € 0,9 mln. door toekenning extra budget voor cofinanciering Vuelta.
Hogere lasten door toekenning extra budget ad € 0,5 mln. voor vergroten investeringsvermogen in retail door OMU bij de kadernota 2019.
Hogere lasten ad € 0,9 mln.bij het coalitieprogrammaproject investeringimpulsenergietransitie. 2017 was nog gedeeltelijk een opstart jaar.

Baten(-/- € 1.153.000):
In 2017 is incidenteel een bijdrage van AVP voor de Vinkeveense plassen als baat geboekt (€ 400.000).
n 2019 wordt bij het cofinancieringsfonds een Rijk in het kader van de MIT regeling (MKB innovatie topsectoren een lagere uitkering van € 0,7 mln. verwacht.

Programma 5 Bereikbaarheid (excl. OV):
Lasten:
Per 1 januari 2019 is het nieuwe door PS vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 leidend voor de begroting 2019 van programma 5.
Ten opzichte van de jaarrekening 2017 heeft dit diverse wijzigingen als gevolg tussen de diverse beleidsterreinen opgenomen in het Mobiliteitsprogramma. Ook de incidentele financiele effecten werken hierin door, zoals de projecten VERDER en de uitgaven voor stationsgebied Driebergen-Zeist en Noordelijke Randweg Utrecht.

Baten:
De lagere baten in 2019 wordt voornamelijk veroorzaakt door ontvangen BDU baten in 2017 voor het Station Driebergen-Zeist en een afrekening in 2017 voor Randstadspoor.

Programma 5 Bereikbaarheid Openbaar vervoer:

Lasten:
Per 1 januari 2019 is het nieuwe door PS vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 leidend voor de begroting 2019 van programma 5.
Ten opzichte van de jaarrekening 2017 heeft dit diverse wijzigingen als gevolg.
De belangrijkste verschillen zijn:
Hogere lasten in 2019 (€ 6,2 mln.) voor de uitvoering van het Regionale Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer (RUVV).
Hogere lasten voor de tram van € 24,9 mln. Belangrijkste ontwikkeling is de raming van het plafond van kapitaallasten voor investeringen OV van € 25 mln bestaande uit de werkelijke kapitaallasten en de investeringsruimte. Ten opzichte van 2017 geeft dat een verschil van € 19,2 mln. Tevens is in 2019 het gemiddeld budget groot € 17,3 mln. voor Beheer en Onderhoud van het tramsysteem opgenomen. Ten opzichte van de werkelijke lasten in 2017 is dat een verschil van € 4,4 mln.
Hogere concessiekosten van € 17 mln. door lagere verwachte concessiekosten in 2017 als gevolg van afrekeningen over 2016, indexering en het beschikbaar stellen van € 5 mln. In 2019 voor zero emissie bussen opgenomen in de Kadernota 2018.

Baten:
De lagere baten in 2019 wordt voornamelijk veroorzaakt door de inzet in 2017 van de nog niet ingezette BDU middelen opgenomen op de balans.

Programma 6 Cultuur en erfgoed:

Lasten (€ 6.361.000 hoger):
In 2019 zijn incidenteel extra uitgaven aan erfgoedparels, zoals een bijdrage voor de restauratie van de domtoren en duurzame kerken (€ 2.600.000).
Vanaf 2019 zijn de AVP projecten die bijdragen aan de erfgoeddoelen ondergebracht onder programma 6 (€ 1.165.000).
Het programma NHW kent een wisselend uitgavenpatroon met name door de afhankelijkheid van de intitatieven van de gebiedspartners. In 2019 worden meer aanvragen verwacht van de partners die in 2017 nog achter bleven (€ 2.200.000).
In 2017 was een grote meevaller op het programma door het vervallen van oude subsidieverplichtingen op het gebied van cultuur, zorg en sport (€ 1.100.000).
In 2019 zijn minder uitgaven voor de Limes begroot door het (nog) niet opnemen van de bijdragen van de deelnemende partners (€ 355.000)

Baten (-/- € 4.851.000):
In 2019 zijn, in tegenstelling tot 2017, geen incidentele baten begroot. In 2017 is onder andere € 4.000.000 van het Rijk ontvangen voor de restauratie van de domtoren en partnerbijdragen voor de Limessamenwerking.

Programma 7 Bestuur en middelen:

Lasten(+ € 1.782.000)**:**
Hogere uitgaven van per saldo € 1,9 mln. In de kadernota 2019 is er extra budget toegekend voor uitbreiding van de formatie(kwaliteitsimpuls).

Baten(-/- € 1.245.000):
De dividendvergoeding van Vitens ad € 0,9 mln. wordt met ingang van 2018 niet meer op deze beleidstaak verantwoord.
In 2017 was er een incidentele bate ad € 0,5 mln. door vrijval van de pensioenvoorziening van GS.

Overhead:

Lasten (+ € 6.501.000):
Personeel en organisatie: Met de kadernota zijn extra middelen toegekend voor het traineeprogramma (€ 1.089.000). Met ingang van 2018 is het POB-budget (€ 658.000) van de medewerkers toegevoegd. Daarnaast was er in 2017 sprake van lagere WW-kosten (€ 455.000) en van extra lasten (€ 825.000) n.a.v. de CAO. Verder is er in 2019 sprake van hogere loonkosten overhead (€ 2,2 mln.), met name door toekenning extra middelen voor uitbreiding van de formatie.

Voor de doorontwikkeling van ICT is er extra budget (€ 660.000) toegevoegd aan de begroting van ICT. Verder was er in 2017 sprake van lagere ICT lasten (€ 2.697.000) dan begroot o.a. door uitstel van enkele aanbestedingen.

In 2019 zijn lagere lasten voor facilitair begroot (€ 527.000) met name doordat de lasten voor de steunpunten Huis ter Heide en De Meern overgeheveld zijn naar programma Bereikbaarheid en Paushuize op programma Bestuur en Middelen.

Overige verklaring van verschillen zijn de herverdeling van budgetten binnen bedrijfsvoering.

Baten (-/- 116.000):
Enkele incidentele interne opbrengsten worden niet begroot.

Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Structurele baten en lasten worden in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening opgenomen. Onder incidenteel verstaan men baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen. De incidentele lasten komen meestal via de besluitvorming over nieuw beleid tot stand, vaak via de Kadernota. Incidentele baten zijn de onttrekkingen uit reserves, niet-structurele specifieke uitkeringen en bijdrage van derden. Er zijn twee uitzonderingen:

1. Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt met een staten- en/of toekenningsbesluit zijn incidenteel.
2. Regulier onttrekkingen uit dekkingsreserves zijn structureel

Om de baten en lasten van de begroting goed te kunnen beoordelen is inzicht in het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de incidentele baten en lasten nodig. Indien de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten is er spraken van 'materieel' begrotingsevenwicht.

Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten				
	2019	2020	2021	2022
Structurele lasten	250.186	355.919	356.016	346.486
Stortingen in reserves	2.579	2.779	2.779	2.779
Totaal lasten	252.765	358.698	358.795	349.265
Structurele baten	-19.755	-37.687	-39.716	-42.255
Algemene dekkingsmiddelen	-248.288	-346.172	-355.670	-365.715
Onttrekkingen aan reserves		-1.936	-1.936	-1.936
Totaal baten	-268.043	-385.795	-397.322	-409.906
Saldo structurele lasten en baten	**-15.278**	**-27.097**	**-38.527**	**-60.641**
Incidentele lasten	204.082	61.808	36.065	47.987
Stortingen in reserves	24.522	21.872	20.147	19.885
Totaal lasten	228.603	83.680	56.212	67.872
Incidentele baten	-118.812	-7.683	-1.381	1.448
Onttrekkingen aan reserves	-94.513	-63.829	-42.202	-42.725
Totaal baten	-213.325	-71.512	-43.583	-41.277
Saldo incidentele lasten en baten	**15.278**	**12.168**	**12.629**	**26.595**
Netto begrotingssaldo		**-14.929**	**-25.898**	**-34.046**

Tabel 6.6, Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Leeswijzer tabel

Ondanks dat de baten negatief worden gepresenteerd zijn dit wel positieve getallen:

- Saldo structurele lasten en baten is een positief getal (VB: 358.698 - 385.795 = -27.097);
- Saldo incidentele lasten en baten is een negatief getal (VB: 83.680 - 71.512 = 12.168);
- Netto begrotingssaldo is een positief getal (-27.097 - 12.168 = -14.929).

Structureel
Uit bovenstaande tabel blijkt in alle jaren een 'materieel' begrotingsevenwicht, omdat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten.

Een verklaring voor de forse stijging in het structurele lasten en baten in 2019 naar 2020, is te verklaren door het wegvallen van het hekwerk BRU. Hierdoor wordt de voormalige decentralisatie uitkering voor BRU onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen van de provincie. De bijbehorende lasten worden daardoor ook als structureel beschouwd.

Incidenteel
Door het wegvallen van het hekwerk BRU dalen de incidentele lasten en baten vanaf 2020. Daarnaast vinden uitgaven plaats die gedekt worden uit reserves, vooral binnen programma's Landelijk gebied en Bereikbaarheid.

4. Bijlagen

Doelenboom

Overzicht programma's

AMBITIE	HOOFDDOELSTELLINGEN
1. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING De kwaliteit van stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef en vestigingsklimaat sterk	1.1 Integraal ontwikkelen ruimtelijk beleid
	1.2 Zorgdragen aantrekkelijke steden en dorpen
	1.3 Stimuleren integrale (gebieds)ontwikkeling Versterken ruimtelijke kwaliteit
	1.4 De provincie is omgevingswetproof
2. LANDELIJK GEBIED Er is een robuuste natuur en de steden en het landelijk gebied zijn vitaal	2.1 Ontwikkelen robuust natuurnetwerk
	2.2 Verbeteren kwaliteit natuur en landschap
	2.3 Versterken verbinding natuur, maatschappij en economie
	2.4 Bevorderen duurzame landbouw
	2.5 Versterken leefbaarheid landelijk gebied
3. BODEM, WATER EN MILIEU Provincie Utrecht heeft een gezonde en veilige leefomgeving	3.1 Waarborgen waterveiligheid en klimaatadaptatie
	3.2 Zorgdragen goede zoetwatervoorziening en kwaliteit
	3.3 Zorgen voor robuust bodem- en grondwater-systeem
	3.4 Bijdragen aan gezonde en veilige leefomgeving
4. ECONOMIE EN ENERGIE	4.1 Verbeteren kwaliteit werklocaties
	4.2 Versterken aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
	4.3 Vergroten innovatiekracht
	4.4 Stimuleren internationalisering
	4.5 Stimuleren recreatieve voorzieningen
	4.6 Accommoderen recreatie om de stad
	4.7 Uitvoeren transitie recreatieschappen
	4.8 Stimuleren (internationaal) toerisme
	4.9 Bevorderen energiebesparing gebouwde omgeving
	4.10 Toepassen windenergie met draagvlak
	4.11 Onderzoeken ontwikkelruimte geothermie en zonnevelden
	4.12 Versterken financiering energieprojecten
	4.13 Realiseren transitie circulaire economie
5. BEREIKBAARHEID	5.1 Openbaar vervoer
	5.2 Provinciale wegen
	5.3 Goederenvervoer
	5.4 Verkeersveiligheid
	5.5 Fiets
	5.6 Kwaliteit van de leefomgeving
	5.7 Smart Mobility
	5.8 Knooppunten
	5.9 Bereikbaarheid algemeen
6. CULTUUR EN ERFGOED De provincie Utrecht heeft een aantrekkelijke culturele en historische infrastructuur	6.1 Versterken cultuur- en erfgoedsector (onderzoeken en ontwikkelen)
	6.2 Zorg dragen voor erfgoed samen met partners (hebben en houden)
	6.3 Beleefbaar maken van cultuur en erfgoed (promoten en profileren)
	6.4 Vergroten culturele basisvaardigheden (kennen en kunnen)
7. BESTUUR EN MIDDELEN De provincie is een betrouwbare verbindende en transparante partner voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en mede-overheden	7.1 Verbeteren Provinciale Staten
	7.2 Bevorderen goed openbaar bestuur (CdK)
	7.3 Versterken participatie in verbinding, vergroten strategisch vermogen
	7.4 Versterken regionale uitvoeringskracht
	7.5 Toezicht houden op partners en gemeenschappelijke regelingen
	7.6 Voeren van dagelijks bestuur (GS)

Programma 1

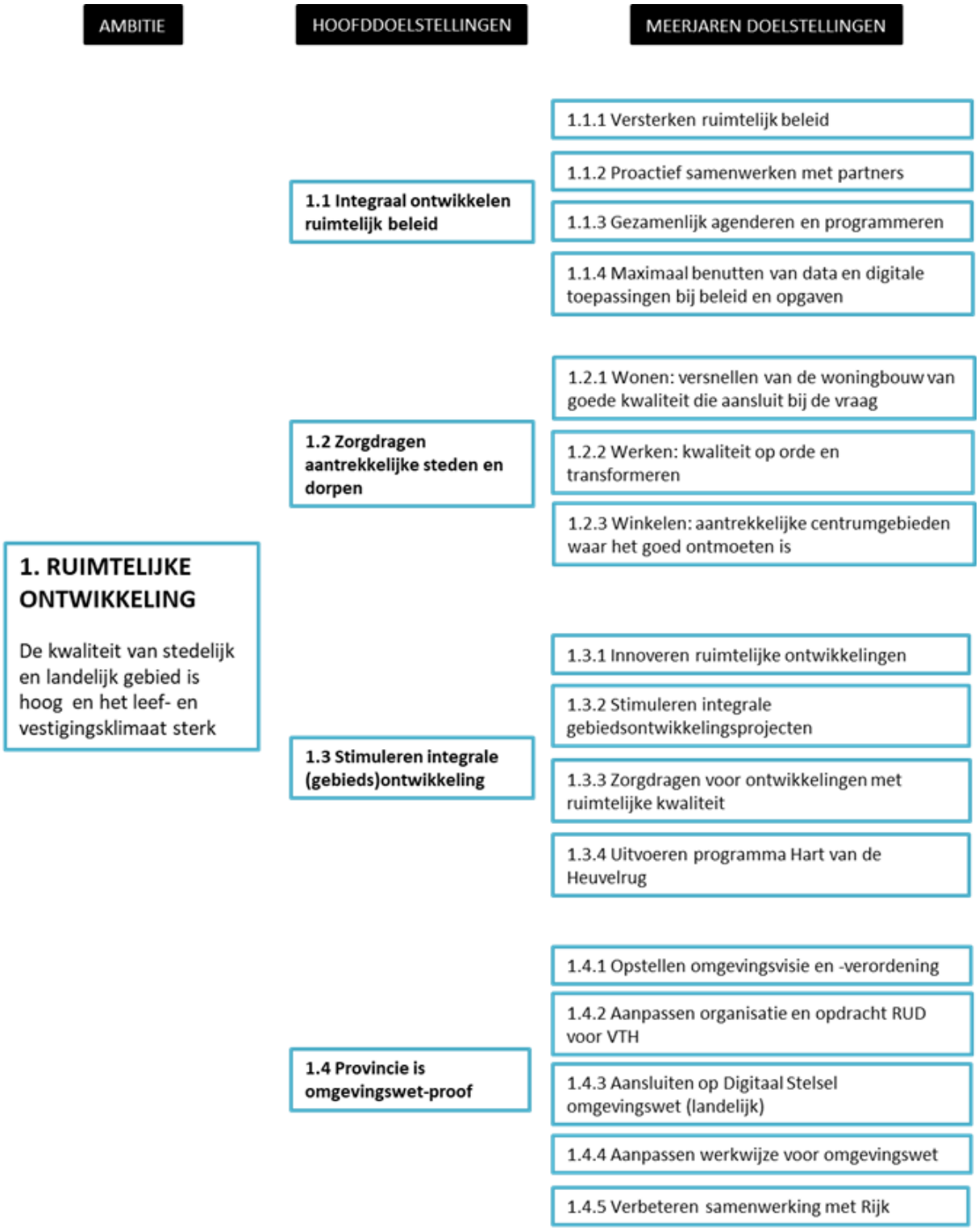
AMBITIE
HOOFDDOELSTELLINGEN
MEERJAREN DOELSTELLINGEN
1. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING
De kwaliteit van stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat sterk
1.1 Integraal ontwikkelen ruimtelijk beleid
1.1.1 Versterken ruimtelijk beleid
1.1.2 Proactief samenwerken met partners
1.1.3 Gezamenlijk agenderen en programmeren
1.1.4 Maximaal benutten van data en digitale toepassingen bij beleid en opgaven
1.2 Zorgdragen aantrekkelijke steden en dorpen
1.2.1 Wonen: versnellen van de woningbouw van goede kwaliteit die aansluit bij de vraag
1.2.2 Werken: kwaliteit op orde en transformeren
1.2.3 Winkelen: aantrekkelijke centrumgebieden waar het goed ontmoeten is
1.3 Stimuleren integrale (gebieds)ontwikkeling
1.3.1 Innoveren ruimtelijke ontwikkelingen
1.3.2 Stimuleren integrale gebiedsontwikkelingsprojecten
1.3.3 Zorgdragen voor ontwikkelingen met ruimtelijke kwaliteit
1.3.4 Uitvoeren programma Hart van de Heuvelrug
1.4 Provincie is omgevingswet-proof
1.4.1 Opstellen omgevingsvisie en -verordening
1.4.2 Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH
1.4.3 Aansluiten op Digitaal Stelsel omgevingswet (landelijk)
1.4.4 Aanpassen werkwijze voor omgevingswet
1.4.5 Verbeteren samenwerking met Rijk

Programma 2

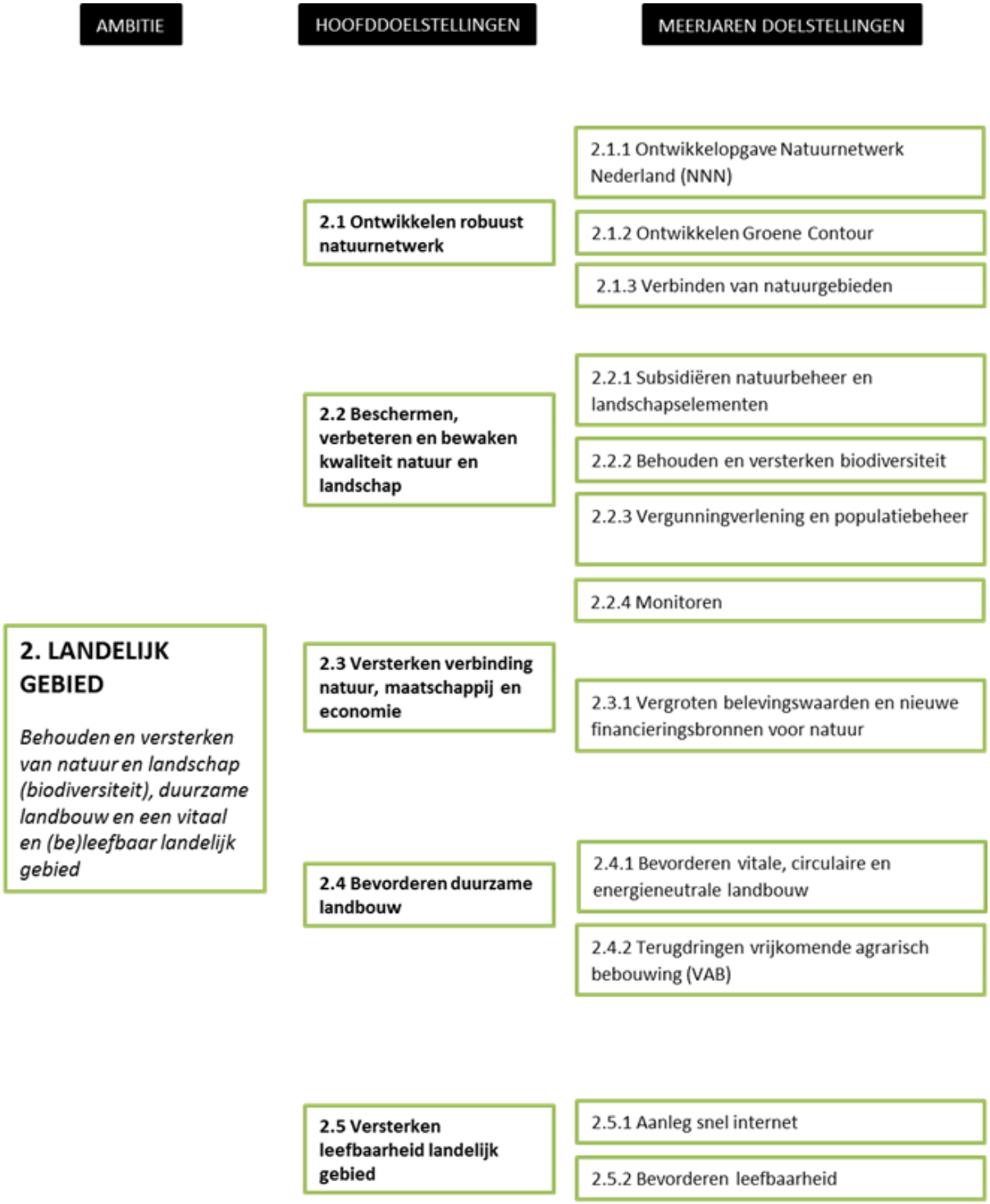
AMBITIE
HOOFDDOELSTELLINGEN
MEERJAREN DOELSTELLINGEN
2. LANDELIJK GEBIED
Behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), duurzame landbouw en een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied
2.1 Ontwikkelen robuust natuurnetwerk
2.1.1 Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland (NNN)
2.1.2 Ontwikkelen Groene Contour
2.1.3 Verbinden van natuurgebieden
2.2 Beschermen, verbeteren en bewaken kwaliteit natuur en landschap
2.2.1 Subsidiëren natuurbeheer en landschapselementen
2.2.2 Behouden en versterken biodiversiteit
2.2.3 Vergunningverlening en populatiebeheer
2.2.4 Monitoren
2.3 Versterken verbinding natuur, maatschappij en economie
2.3.1 Vergroten belevingswaarden en nieuwe financieringsbronnen voor natuur
2.4 Bevorderen duurzame landbouw
2.4.1 Bevorderen vitale, circulaire en energieneutrale landbouw
2.4.2 Terugdringen vrijkomende agrarisch bebouwing (VAB)
2.5 Versterken leefbaarheid landelijk gebied
2.5.1 Aanleg snel internet
2.5.2 Bevorderen leefbaarheid

Programma 3

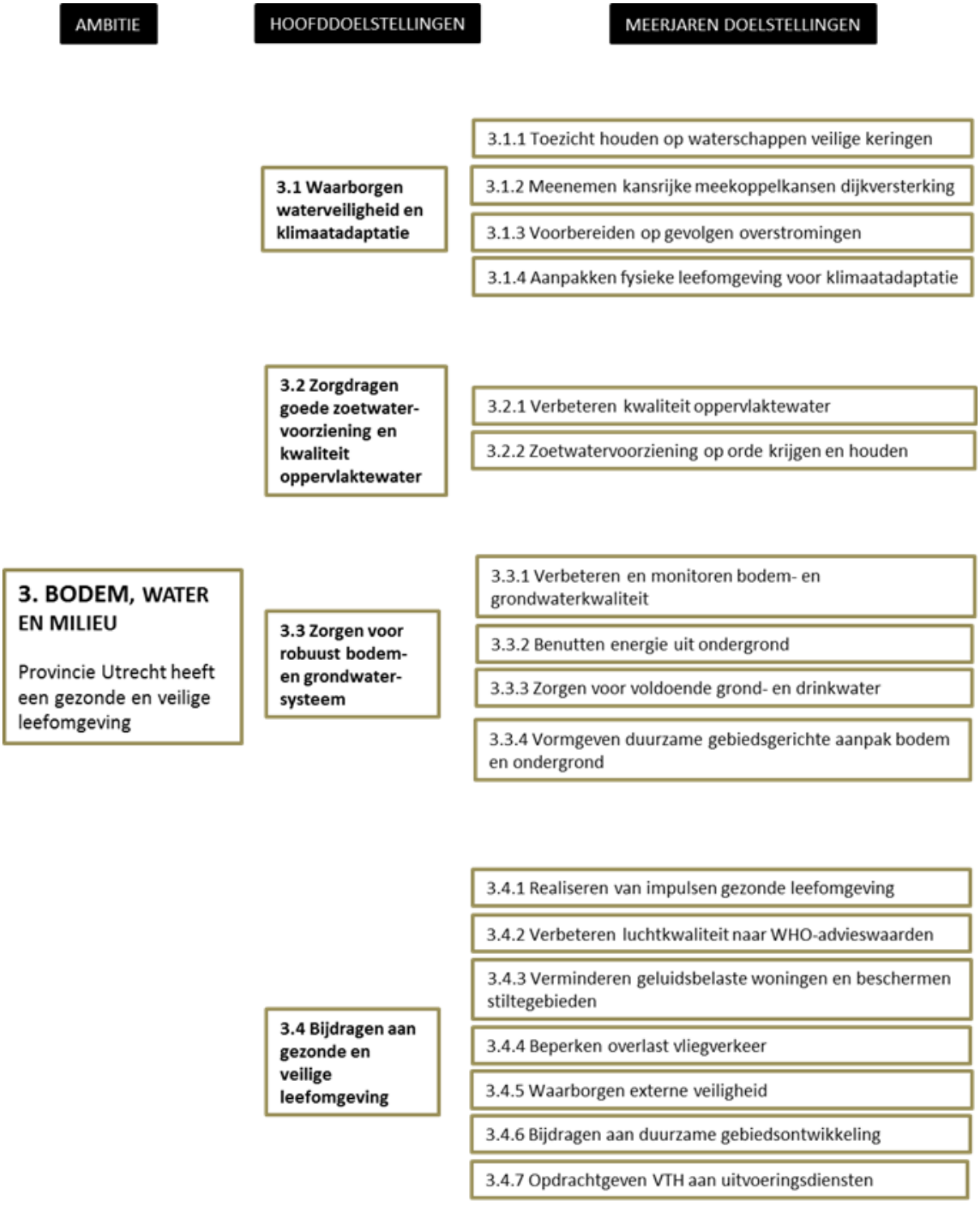
AMBITIE
HOOFDDOELSTELLINGEN
MEERJAREN DOELSTELLINGEN
3. BODEM, WATER EN MILIEU
Provincie Utrecht heeft een gezonde en veilige leefomgeving
3.1 Waarborgen waterveiligheid en klimaatadaptatie
3.1.1 Toezicht houden op waterschappen veilige keringen
3.1.2 Meenemen kansrijke meekoppelkansen dijkversterking
3.1.3 Voorbereiden op gevolgen overstromingen
3.1.4 Aanpakken fysieke leefomgeving voor klimaatadaptatie
3.2 Zorgdragen goede zoetwater-voorziening en kwaliteit oppervlaktewater
3.2.1 Verbeteren kwaliteit oppervlaktewater
3.2.2 Zoetwatervoorziening op orde krijgen en houden
3.3 Zorgen voor robuust bodem- en grondwater-systeem
3.3.1 Verbeteren en monitoren bodem- en grondwaterkwaliteit
3.3.2 Benutten energie uit ondergrond
3.3.3 Zorgen voor voldoende grond- en drinkwater
3.3.4 Vormgeven duurzame gebiedsgerichte aanpak bodem en ondergrond
3.4 Bijdragen aan gezonde en veilige leefomgeving
3.4.1 Realiseren van impulsen gezonde leefomgeving
3.4.2 Verbeteren luchtkwaliteit naar WHO-advieswaarden
3.4.3 Verminderen geluidsbelaste woningen en beschermen stiltegebieden
3.4.4 Beperken overlast vliegverkeer
3.4.5 Waarborgen externe veiligheid
3.4.6 Bijdragen aan duurzame gebiedsontwikkeling
3.4.7 Opdrachtgeven VTH aan uitvoeringsdiensten

Programma 4

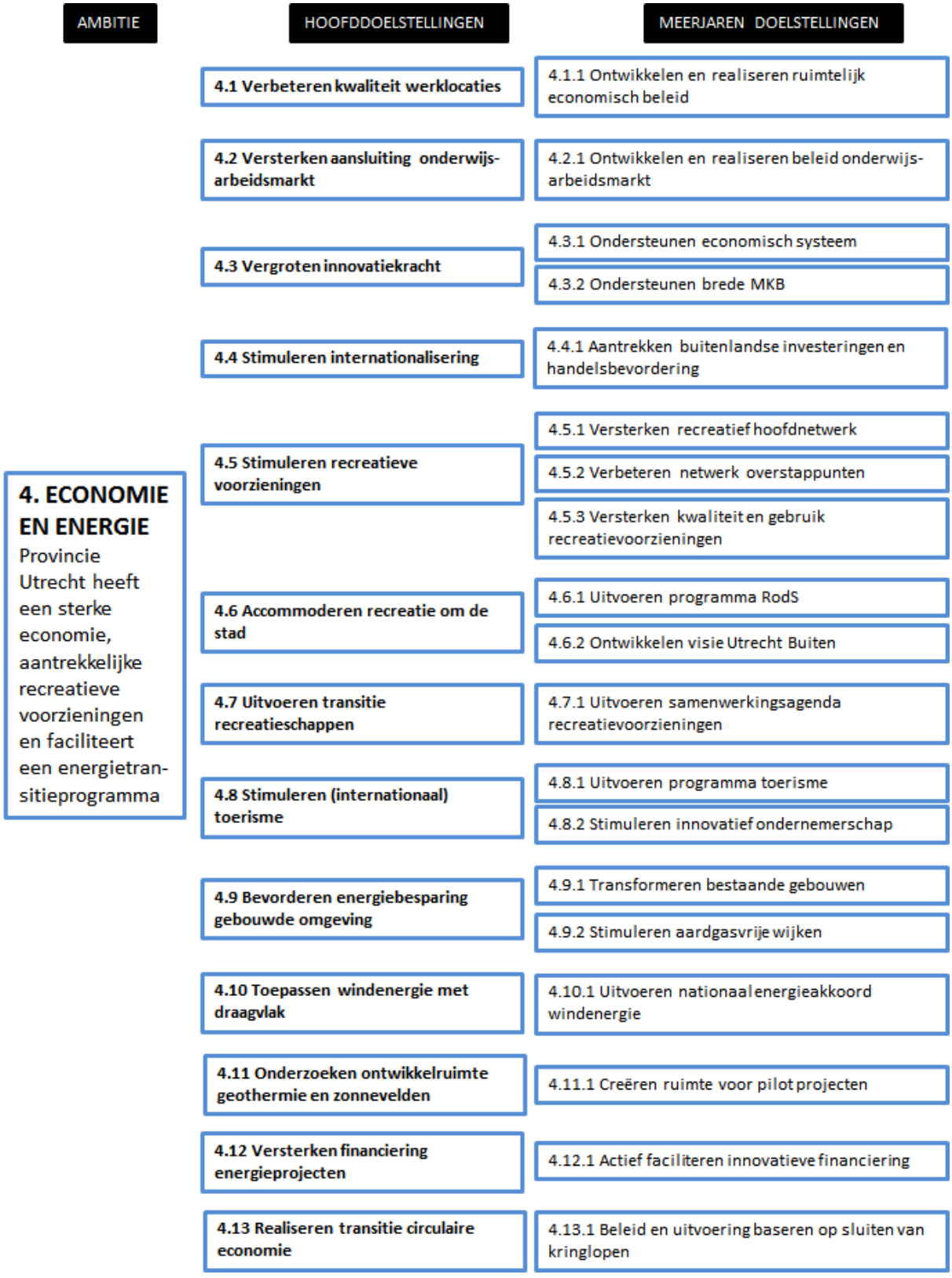
AMBITIE
HOOFDDOELSTELLINGEN
MEERJAREN DOELSTELLINGEN
4. ECONOMIE EN ENERGIE
Provincie Utrecht heeft een sterke economie, aantrekkelijke recreatieve voorzieningen en faciliteert een energietran-sitieprogramma
4.1 Verbeteren kwaliteit werklocaties
4.1.1 Ontwikkelen en realiseren ruimtelijk economisch beleid
4.2 Versterken aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
4.2.1 Ontwikkelen en realiseren beleid onderwijs-arbeidsmarkt
4.3 Vergroten innovatiekracht
4.3.1 Ondersteunen economisch systeem
4.3.2 Ondersteunen brede MKB
4.4 Stimuleren internationalisering
4.4.1 Aantrekken buitenlandse investeringen en handelsbevordering
4.5 Stimuleren recreatieve voorzieningen
4.5.1 Versterken recreatief hoofdnetwerk
4.5.2 Verbeteren netwerk overstappunten
4.5.3 Versterken kwaliteit en gebruik recreatievoorzieningen
4.6 Accommoderen recreatie om de stad
4.6.1 Uitvoeren programma RodS
4.6.2 Ontwikkelen visie Utrecht Buiten
4.7 Uitvoeren transitie recreatieschappen
4.7.1 Uitvoeren samenwerkingsagenda recreatievoorzieningen
4.8 Stimuleren (internationaal) toerisme
4.8.1 Uitvoeren programma toerisme
4.8.2 Stimuleren innovatief ondernemerschap
4.9 Bevorderen energiebesparing gebouwde omgeving
4.9.1 Transformeren bestaande gebouwen
4.9.2 Stimuleren aardgasvrije wijken
4.10 Toepassen windenergie met draagvlak
4.10.1 Uitvoeren nationaal energieakkoord windenergie
4.11 Onderzoeken ontwikkelruimte geothermie en zonnevelden
4.11.1 Creëren ruimte voor pilot projecten
4.12 Versterken financiering energieprojecten
4.12.1 Actief faciliteren innovatieve financiering
4.13 Realiseren transitie circulaire economie
4.13.1 Beleid en uitvoering baseren op sluiten van kringlopen

Programma 5

AMBITIE	HOOFDDOELSTELLINGEN	MEERJAREN DOELSTELLINGEN
5. BEREIKBAAR-HEID	**5.1 Provinciale wegen**	5.1.1 Afname van voertuigverliesuren op provinciale wegen
	5.2 Goederenvervoer	5.2.1 Kwaliteitsnet goederenvervoer is in 2028 op orde
	5.3 Verkeersveiligheid	5.3.1 Realiseren continu dalende trend aantal verkeersslachtoffers (doden en ernstig gewonden)
	5.4 Fiets	5.4.1 In 2028 fiets bereikbaarheid op orde
	5.5 Kwaliteit van de leefomgeving	5.5.1 Verminderen en voorkomen negatieve effecten van mobiliteit op kwaliteit leefomgeving
	5.6 Smart Mobility	5.6.1 Afstemmen vraag en aanbod mobiliteit
	5.7 Knooppunten	5.7.1 Versterken van kwaliteit en diversiteit reisvoorzieningen knooppunten
	5.8 Openbaar vervoer	5.8.1 Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers
	5.9 Bereikbaarheid algemeen	5.9.1 Uitvoeren verkenningen, regionale programma's en monitoring/evaluatie

Programma 6

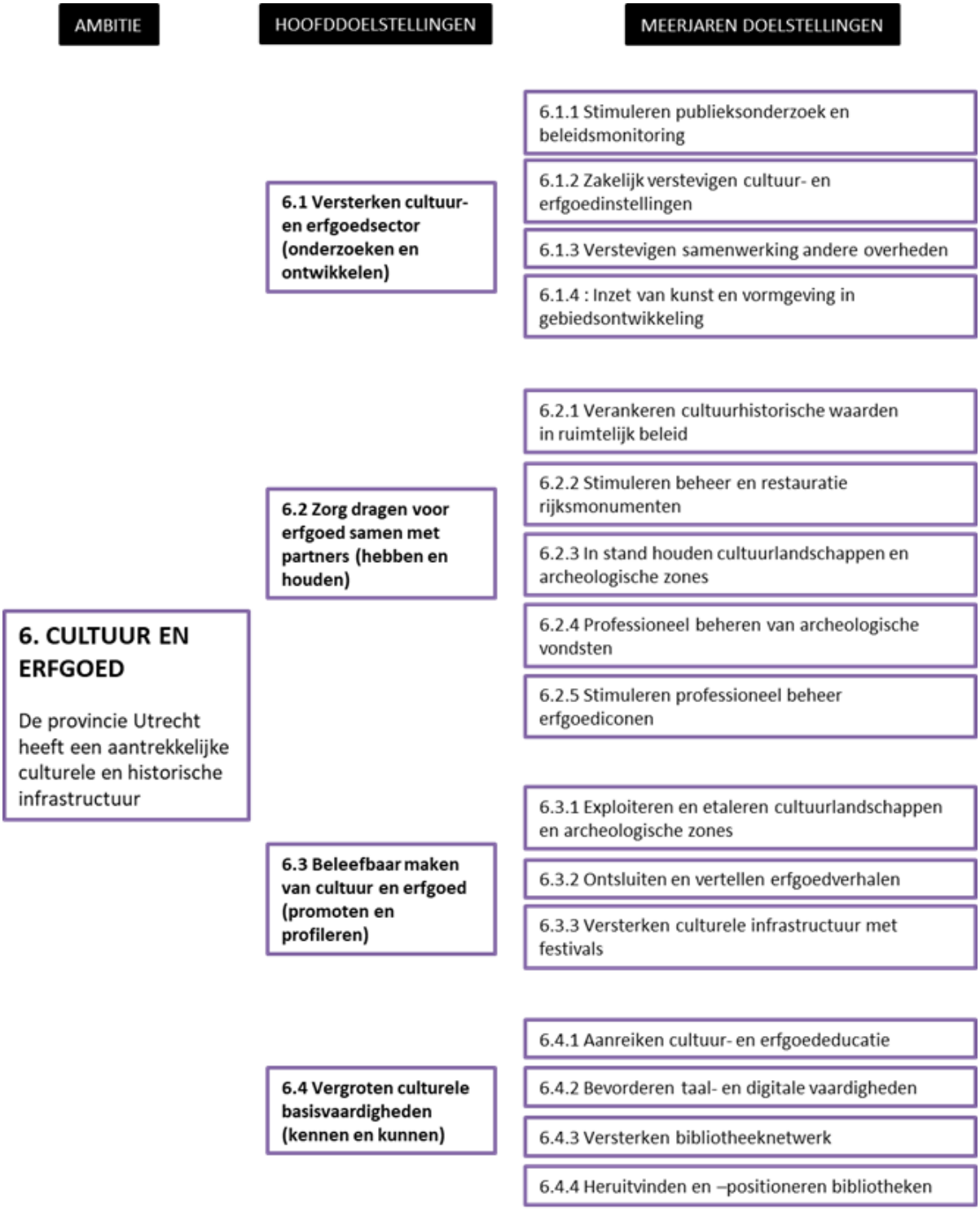
AMBITIE
HOOFDDOELSTELLINGEN
MEERJAREN DOELSTELLINGEN
6. CULTUUR EN ERFGOED
De provincie Utrecht heeft een aantrekkelijke culturele en historische infrastructuur
6.1 Versterken cultuur- en erfgoedsector (onderzoeken en ontwikkelen)
6.1.1 Stimuleren publieksonderzoek en beleidsmonitoring
6.1.2 Zakelijk verstevigen cultuur- en erfgoedinstellingen
6.1.3 Verstevigen samenwerking andere overheden
6.1.4 : Inzet van kunst en vormgeving in gebiedsontwikkeling
6.2 Zorg dragen voor erfgoed samen met partners (hebben en houden)
6.2.1 Verankeren cultuurhistorische waarden in ruimtelijk beleid
6.2.2 Stimuleren beheer en restauratie rijksmonumenten
6.2.3 In stand houden cultuurlandschappen en archeologische zones
6.2.4 Professioneel beheren van archeologische vondsten
6.2.5 Stimuleren professioneel beheer erfgoediconen
6.3 Beleefbaar maken van cultuur en erfgoed (promoten en profileren)
6.3.1 Exploiteren en etaleren cultuurlandschappen en archeologische zones
6.3.2 Ontsluiten en vertellen erfgoedverhalen
6.3.3 Versterken culturele infrastructuur met festivals
6.4 Vergroten culturele basisvaardigheden (kennen en kunnen)
6.4.1 Aanreiken cultuur- en erfgoededucatie
6.4.2 Bevorderen taal- en digitale vaardigheden
6.4.3 Versterken bibliotheeknetwerk
6.4.4 Heruitvinden en –positioneren bibliotheken

Programma 7

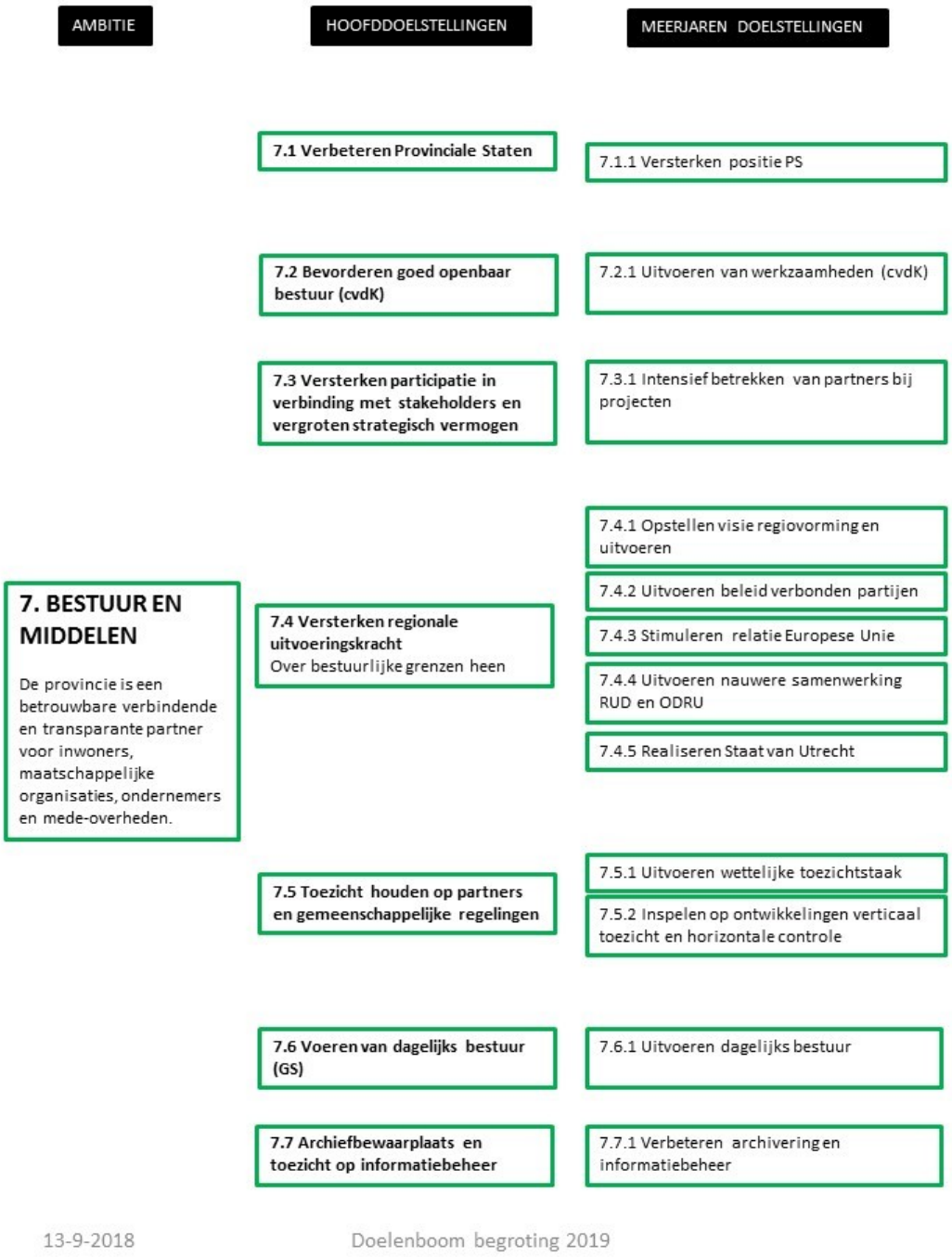
AMBITIE
HOOFDDOELSTELLINGEN
MEERJAREN DOELSTELLINGEN
7. BESTUUR EN MIDDELEN
De provincie is een betrouwbare verbindende en transparante partner voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en mede-overheden.
7.1 Verbeteren Provinciale Staten
7.1.1 Versterken positie PS
7.2 Bevorderen goed openbaar bestuur (cvdK)
7.2.1 Uitvoeren van werkzaamheden (cvdK)
7.3 Versterken participatie in verbinding met stakeholders en vergroten strategisch vermogen
7.3.1 Intensief betrekken van partners bij projecten
7.4 Versterken regionale uitvoeringskracht
Over bestuurlijke grenzen heen
7.4.1 Opstellen visie regiovorming en uitvoeren
7.4.2 Uitvoeren beleid verbonden partijen
7.4.3 Stimuleren relatie Europese Unie
7.4.4 Uitvoeren nauwere samenwerking RUD en ODRU
7.4.5 Realiseren Staat van Utrecht
7.5 Toezicht houden op partners en gemeenschappelijke regelingen
7.5.1 Uitvoeren wettelijke toezichtstaak
7.5.2 Inspelen op ontwikkelingen verticaal toezicht en horizontale controle
7.6 Voeren van dagelijks bestuur (GS)
7.6.1 Uitvoeren dagelijks bestuur
7.7 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer
7.7.1 Verbeteren archivering en informatiebeheer
13-9-2018
Doelenboom begroting 2019

Geprognosticeerde balans

ACTIVA	Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	260.484	405.147	500.523	571.084	550.152	529.447
Financiële vaste activa	31.666	31.246	30.773	30.300	29.667	4.495
Totaal vaste activa	**292.150**	**436.393**	**531.296**	**601.384**	**579.819**	**533.942**
Vlottende activa						
Voorraden	38.614	34.981	43.846	24.923	27.321	21.204
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	471.807	178.354	68.652	67.824	67.202	67.893
Overlopende activa	26.473	45.309	38.266	36.683	40.086	38.345
Liquide middelen	1.489	1.675	1.103	1.422	1.400	1.308
Totaal vlottende activa	**538.383**	**260.319**	**151.866**	**130.852**	**136.009**	**128.750**
Totaal activa	**830.533**	**696.712**	**683.162**	**732.236**	**715.828**	**662.692**

PASSIVA	Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen						
Algemene reserve	54.634	47.170	43.260	43.060	43.060	43.060
Bestemmingsreserves	492.172	457.288	393.785	352.872	331.660	309.660
Saldo programmarekening	9.120	220	-	14.929	25.898	34.046
Totaal eigen vermogen	**555.926**	**504.678**	**437.045**	**410.861**	**400.617**	**386.766**
Voorzieningen						
Totaal voorzieningen	**21.127**	**22.763**	**18.250**	**16.893**	**15.605**	**14.956**
Langlopende schulden						
Totaal langlopende schulden	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Kortlopende schulden						
Kortlopende schulden	16.758	12.163	58.162	141.247	136.802	96.267
Overlopende passiva	161.464	154.664	167.276	161.135	161.025	163.145
Vooruitontvangen specifieke uitkeringen	74.134	1.668	1.395	1.122	849	576
Rekening courant met niet-financiële instellingen	1.124	776	1.035	978	930	981
Totaal kortlopende schulden	**253.480**	**169.270**	**227.867**	**304.482**	**299.606**	**260.969**
Totaal passiva	**830.533**	**696.712**	**683.162**	**732.236**	**715.828**	**662.692**

Financiële kengetallen

In deze bijlage zijn vijf financiële kengetallen opgenomen.
Het betreft de volgende onderwerpen: netto schuldquote, solvabiliteit, grondexploitatie, exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Deze kengetallen beogen statenleden op eenvoudige wijze inzicht te verschaffen over de financiële positie van hun provincie. Ook kunnen provincies ten aanzien van deze onderwerpen onderling op uniforme wijze worden vergeleken (benchmark).

6.2.1. De netto schuldquote

De netto-schuldquote bevindt zich normaal gesproken tussen 0 en 100%. Een negatieve uitkomst betekent dat er geen netto-schuld is.

1A Netto schuldquote		Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	Vaste schulden	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schulden	16.758	12.163	58.162	141.247	136.802	96.267
C	Overlopende passiva	236.722	157.108	169.705	163.235	162.803	164.702
D	Financiele activa art 36d,e,f	31.586	31.166	30.693	30.220	29.587	4.415
E	Uitzettingen < 1jaar	471.807	178.354	68.652	67.824	67.202	67.893
F	Liquide middelen	1.489	1.675	1.103	1.422	1.400	1.308
G	Overlopende activa	26.473	45.309	38.266	36.683	40.086	38.345
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	452.172	411.867	386.855	391.542	396.767	406.522
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-61,45%	-21,18%	23,05%	42,99%	40,66%	36,65%

1B. Netto schuldquota gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen		Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	Vaste schulden	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld	16.758	12.163	58.162	141.247	136.802	96.267
C	Overlopende passiva	236.722	157.108	169.705	163.235	162.803	164.702
D	Financiele activa art 36b,c,d,e,f	31.586	31.246	30.773	30.300	29.667	4.495
E	Uitzettingen < 1jaar	471.807	178.354	68.652	67.824	67.202	67.893
F	Liquide middelen	1.489	1.675	1.103	1.422	1.400	1.308
G	Overlopende activa	26.473	45.309	38.266	36.683	40.086	38.345
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	452.172	411.867	386.855	391.542	396.767	406.522
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-61,45%	-21,20%	23,03%	42,97%	40,64%	36,63%

6.2.2. Solvabiliteitsratio

Een organisatie is solvabel als zij in staat is om al haar schulden of betalingsverplichtingen te voldoen. Feitelijk is dat zo als het eigen vermogen minimaal gelijk is aan het vreemd vermogen, dan komt de ratio op 50%.

2. Solvabiliteitsratio		Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	Eigen vermogen	555.926	504.678	437.045	410.861	400.617	386.766
B	Balanstotaal	830.533	696.712	683.162	732.236	715.828	662.692
	Solvabiliteit	**66,94%**	**72,44%**	**63,97%**	**56,11%**	**55,97%**	**58,36%**

6.2.3. Kengetal grondexploitatie

Omdat de provincie Utrecht, behoudens Hart van de Heuvelrug, in beperkte mate actief grondbeleid voert, is een normering van dit kengetal, op dit moment, niet aan de orde.

	3. Kengetal grondexploitatie	Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	Niet in exploitatie opgenomen bouwgronden	-	-	-	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie	38.614	34.981	43.846	24.923	27.321	21.204
C	Totale baten	452.172	411.867	386.855	391.542	396.767	406.522
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**8,54%**	**8,49%**	**11,33%**	**6,37%**	**6,89%**	**5,22%**

6.2.4. Structurele exploitatieruimte

De ratio structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte de provincie heeft om de eigen lasten te dragen. Structurele baten en lasten zijn de baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Indien de structurele lasten worden gedekt door structurele baten is er sprake van materieel begrotingsevenwicht. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten biedt uiteraard meer flexibiliteit dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De provincie Utrecht streeft voor dit kengetal veiligheidshalve een ratio na van ten minste 5%.

	4. Structurele exploitatieruimte	Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	Totaal structurele lasten	369.068	221.556	250.186	355.919	356.016	346.486
B	Totaal structurele baten	452.172	245.345	268.043	383.859	395.386	407.970
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	98.070	2.579	2.579	2.779	2.779	2.779
D	Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	23.963	-	-	1.936	1.936	1.936
E	Totale baten	514.441	411.867	386.855	391.542	396.767	406.522
	Ratio ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%	**1,75%**	**5,15%**	**3,95%**	**6,92%**	**9,71%**	**14,92%**

6.2.5. Belastingcapaciteit opcenten MRB

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Een provincie heeft de mogelijkheid de opcenten te verhogen tot het maximum zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Dit kengetal zegt niets over de beschikbaarheid van de structurele weerstandscapaciteit. De provincie Utrecht wil zich met het opcententarief positief onderscheiden ten opzichte van andere provincies. Voor de ratio belastingcapaciteit streven we 90% na, zodat de lasten van de Utrechtse autobezitter lager uitkomen dan gemiddeld in Nederland

	5. Belastingcapaciteit: opcenten MRB	Rekening 2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	Aantal opcenten MRB	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6
B	Landelijk gemiddelde aantal opcenten in jaar er voor	80,5	80,6	80,6	80,6	80,6	80,6
	Ratio (A/B) x 100%	**90,19%**	**90,07%**	**90,07%**	**90,07%**	**90,07%**	**90,07%**

Berekening EMU-Saldo

BEREKENING EMU-SALDO		2019	2020	2021	2022
	Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	67.413	26.185	-4.686	-12.049
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	11.544	30.225	29.854	29.183
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	864	864	864	864
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	131.730	101.394	9.838	9.015
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	24.810	608	916	537

7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	12.012	3.476	10.233	4.116
8	Baten bouwgrondexploitatie : Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	2.780	13.167	17.526	17.526
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	5.377	2.221	2.152	1.513
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0
11	Verkoop van effecten:				
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)				
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		**-41.708**	**-36.042**	**22.251**	**21.417**

Overzicht reserves

Staat van Reserves								
Omschrijving	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2018	2019 Bij	2019 Af	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
Egalisatiereserve Prov.fonds en MRB	4.868	4.981	-	200	4.781	4.581	4.581	4.581
Saldireserve	20.950	12.373	215	3.925	8.663	8.663	8.663	8.663
Reserve Weerstandsvermogen	28.816	29.816	-	-	29.816	29.816	29.816	29.816
Algemene reserves	54.634	47.170	215	4.125	43.260	43.060	43.060	43.060
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	19.783	18.750	-	38.532	36.596	34.660	32.724
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	31.930	27.055	1.594	-	28.649	27.227	25.805	24.383
Reserve Frictiekosten Veranderopgave	455	455	-	-	455	455	455	455
Reserve Fonds ontwikkeling Prov. Utrecht	315	315	-	-	315	315	315	315
Reserve Ecoducten	11.108	11.108	-	-	11.108	11.108	11.108	11.108
Reserve Programma Landelijk gebied	80.608	74.917	-	15.433	59.484	51.247	40.552	28.672
Reserve Egalisatie Bodemsanering	8.654	5.075	-	363	4.712	3.652	3.652	3.652
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	10.235	8.075	-	3.427	4.648	1.201	1.201	1.201
Reserve Nog te verrichten activiteiten	210	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Huisvesting	25.634	21.558	-	193	21.365	18.106	16.490	14.884
Reserve PUEV	311	177	-	-	177	177	177	177
Reserve IGP - RAP	8.380	10.959	2.579	-	13.538	16.317	19.096	21.875
Reserve Cofinancieringsfonds	16.020	16.142	622	-	16.764	16.764	16.764	16.764
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	7.706	3.706	-	600	3.106	3.106	3.106	3.106
Reserve Mobiliteitsprogramma	110.286	120.128	721	27.267	93.581	100.990	92.427	84.668
Reserve Masterplan Soesterberg	2.511	2.511	-	-	2.511	2.511	2.511	2.511
Reserve VERDER	75.994	81.888	-	21.900	59.988	41.488	41.488	41.488
Reserve Toeristische ontwikkeling	1.465	0	-	-	0	0	0	0
Reserve CHS	727	207	-	68	139	139	139	139
Reserve ICT	4.891	5.303	-	218	5.085	4.610	4.851	4.675
Reserve BDU inz. BRU	65.281	24.760	-	13.331	11.429	1.976	1.976	1.976
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	7.194	1.134	-	2.800	-1.666	-3.000	-3.000	-3.000

Reserve Expl.verschillen grondwaterbeh.	973	873	-	-	873	873	873	873
Reserve Gladheidsbestrijding	693	693	-	-	693	693	693	693
Reserve Projecten	16.731	19.020	-	4.926	14.094	10.114	8.176	6.238
Reserve Kosten Voorfinanciering	3.860	1.347	2.620	-	3.967	3.967	3.967	3.967
Bestemmingsreserves	492.172	457.188	26.886	90.526	393.547	350.632	327.482	303.544
Totaal Reserves	**546.805**	**504.358**	**27.101**	**94.651**	**436.807**	**393.692**	**370.542**	**346.604**

Egalisatiereserve Provinciefonds en MRB

Doel reserve	Vergroten financiële stabiliteit en soliditeit in het lopende begrotingsjaar
Instellingsbesluit	PS2016PS12 kadernota 2016 4-07-2016

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Algemene reserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	1.) Eénmalige initiële voeding ad € 3,0 mln. t.l.v. de reserve weerstandsvermogen2.) Positieve bijstellingen van de ramingen van de algemene uitkering provinciefonds over het lopende begrotingsjaar (volgend uit de september- en decembercirculaire) t.o.v. de vastgestelde primitieve begroting (meicirculaire) worden gestort in de egalisatiereserve3.) Positieve bijstellingen van de ramingen van de opbrengst uit opcenten MRB over het lopende begrotingsjaar t.o.v. de vastgestelde primitieve begroting worden gestort in de egalisatiereserve		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	5000000
Eindjaar			
Toereikendheid	n.v.t.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Slecht voorspelbare fluctuaties in de ramingen van de algemene uitkering provinciefonds (a.g.v. de samen-trap-op-trap-af-systematiek met het Rijk) en de opbrengst uit opcenten MRB leiden tot ad hoc sturing op het gewijzigd financieel perspectief in het lopende begrotingsjaar		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	Voor onttrekking aan de reserve komen uitsluitend in aanmerking: 1.) de neerwaartse bijstellingen (in de september- en decembercirculaire) over het lopende begrotingsjaar van de ramingen van de algemene uitkering provinciefonds, tot een cumulatief maximum van 5% van de oorspronkelijke raming in de vastgestelde primitieve begroting (o.b.v. de meicirculaire) 2.) de neerwaartse bijstellingen over het lopende begrotingsjaar van de ramingen van de opbrengst uit opcenten MRB, tot een cumulatief maximum van 5% van de oorspronkelijke raming in de vastgestelde primitieve begroting		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Vergroten financiële stabiliteit en soliditeit in het lopende begrotingsjaar.		
Risico's	Een meerjarig neerwaartse trend in de (geraamde) opbrengsten uit de algemene uitkering provinciefonds en opcenten MRB wordt niet ondervangen met het instellen van deze reserve. Indien een dergelijke situatie zich voordoet kan het dus (ondanks het instellen van deze reserve) nodig zijn om ambities te herprioriteren, afhankelijk van de financiële situatie op dat moment		
Bijzonderheden	De egalisatiereserve maakt onderdeel uit van de incidentele weerstandscapaciteit van de provincie Utrecht (naast de saldireserve en de reserve weerstandsvermogen).		

Reserve Weerstandsvermogen

Doel reserve	Het aanhouden van een bedrag aan weerstandsvermogen dat als financiële buffer dient voor het opvangen van risico's. Niet alle risico's zullen zich (gelijktijdig) voordoen. De hoogte van het weerstandsvermogen wordt bepaald a.d.h.v. een inventarisatie van alle risico's met een inschatting van de kans van voorkomen. Alle risico's groter dan € 250.000 worden opgenomen in het risicoprofiel. Met behulp van een statistische analyse (Monte Carlo) wordt een berekening gemaakt met een zekerheid van 90% (landelijke norm) welk bedrag aan weerstandsvermogen voldoende wordt geacht om de zich voordoende risico's op te vangen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 8 juni 2009 (PS2009BEM56)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Algemene reserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Vanuit de saldireserve.In de nota beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement is de benodigde weerstandscapaciteit begrenst op maximaal 15% van het lastensaldo, excl. mutaties in de reserves. Het streefbedrag, zijnde het vereiste weerstandsvermogen is in de Begroting 2014 berekend op € 34,2 mln.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	34200000
Eindjaar			
Toereikendheid	De toereikendheid wordt ieder jaar bij de jaarrekening opnieuw berekend via het systeem NARIS berekend.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Door de instelling van een aparte reserve weerstandsvermogen is zowel de vrije ruimte in de algemene reserve als de beklemming beter inzichtelijk.		
Bestedingsplan	N.v.t.., zie ook voorwaarden besteding.		
Voorwaarde besteding	Als risico’s zich voordoen die zijn opgenomen in het weerstandsrisicoprofiel, dan wordt de reserve weerstandsvermogen aangewend ter dekking van die financiële gevolgen, mits alle mogelijke beheersmaatregelen zijn genomen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat niet alle bestaande risico's zijn onderkend waardoor de berekende reserve onvoldoende is. Daarnaast zou een samenloop van omstandigheden zich kunnen voordoen waarbij zich meer risico's zich voordoen dan o.b.v. kansberekening "normaal" zou zijn. In beide gevallen zal de vrije ruimte in de saldireserves moeten worden aangesproken.		
Bijzonderheden	Al geruime tijd reserveren wij middelen voor risico’s buiten het risicoprofiel. In deze begroting € 13 mln. Deze reserveringen worden niet meegenomen in de NARIS-berekening voor de omvang van het vereiste weerstandsvermogen, maar tellen hiervoor voor de volle 100% mee. Doelstelling is deze risico’s op termijn volledig op te nemen in het (concern)risicoprofiel, waardoor deze reserveringen uiteindelijk geheel kunnen vervallen. Zo ver zijn we op dit moment nog niet.		

Saldireserve

Doel reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee-/tegenvallers
Instellingsbesluit	PS stelt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening het bedrag vast dat wordt toegevoegd aan de algemene (lees: saldi-) reserve.

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Algemene reserve
Functie	
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers
Minimum bedrag	Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Wettelijk verplichte reserve.
Vrije ruimte	Op dit moment is de vrije ruimte ongeveer € 1,9 mln. Dit is ondervoorbehoud van vaststelling Jaarrekening 2017 en rekening houdend met de buffer van € 10 mln. uit het coaltitieakkoord.
Nut en noodzaak	Deze reserve is wettelijk verplicht om aan te houden.
Bestedingsplan	n.v.t.
Voorwaarde besteding	PS besluit over aanwending.
Concrete verplichting	n.v.t.
Relevante ontwikkelingen	In het coalitieakkoord 2015-2019 is afgesproken om minimaal €10 mln. aan te houden in deze reserve.
Mate van doelrealisatie	n.v.t.
Risico's	n.v.t.
Bijzonderheden	n.v.t.

Reserve Kosten voorfinanciering

Doel reserve	Opvangen van de extra financieringskosten (rente) als de provincie moet gaan lenen op de kapitaalmarkt.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2015, PS2016PS08; d.d. 06-06-2016; 817C8DAD;

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De voeding wordt berekend conform de bestuurlijke afspraken die er in het kader van de transitie zijn gemaakt. Waarbij de systematiek van interne vergoeding is meegenomen in de meerjarige programmering en investeringen. De daadwerkelijke voeding is afhankelijk van de kaspositie van de provincie in combinatie met de liquiditeiten prognose voor de toekomstige jaren.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2019		

Toereikendheid	Naar verwachting is op basis van de huidige inzichten niet nodig dat er externe gelden worden aangetrokken om de financiering te regelen. Daarom is het mogelijk om het doel van de bestemmingsreserve te verbreden. Zo is bij de kadernota 2019-2022 besloten om voor knelpunten bij de U-10 gemeenten € 4,2 mln. te onttrekken. Deze reserve kan gebruikt worden om risico's binnen het hekwerk BRU op te vangen.
Vrije ruimte	n.v.t. ivm met risico reservering hekwerk BRU
Nut en noodzaak	Conform de bestuurlijke afspraken wordt over de OV investeringsprojecten een rekenrente gehanteerd. Deze investeringsprojecten worden door de provincie voorgefinancierd. Op dit moment beschikt de provincie nog over voldoende liquide middelen om aan de voorfinanciering te voldoen, maar het is onzeker of dit in de toekomstige jaren ook mogelijk is. Indien de provincie moet gaan lenen op de kapitaalmarkt zijn hiervoor geen extra middelen beschikbaar en gaat dit ten laste van het begrotingssaldo. Door het instellen van deze reserve kunnen de extra rentelasten uit deze reserve worden onttrokken.
Bestedingsplan	De extra financieringskosten (rente) die de provincie moet betalen als zij gaat lenen op de kapitaalmarkt.
Voorwaarde besteding	Zodra er rente betaald moet worden voor het aantrekken van gelden, kunnen deze rentekosten ten laste van deze reserve worden gebracht.
Concrete verplichting	Op dit moment nog geen concrete verplichtingen.
Relevante ontwikkelingen	Op dit moment is er nog sprake van het aantrekken van financiering. Er zijn dus nog geen rente kosten. De reserve wordt in stand gehouden tot de afloop van het hekwerk.
Mate van doelrealisatie	n.v.t.
Risico's	Het is nog onduidelijk of de gespaarde bedragen voldoende zijn om de kosten op te vangen.
Bijzonderheden	De reserve wordt tot dat het hekwerk vervalt in stand gehouden om eventule (financierings)risico's op te vangen.

Reserve Kapitaalllasten Uithoflijn

Doel reserve	Dekking kapitaallasten extra krediet voor Uithoflijn, Ontvangstorganisatie en Proefbedrijf en Nieuwe Tramremise
Instellingsbesluit	PS 12-02-2018 PS2018MME06 en PS 09-07-2018 Kadernota 2019-2022

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Mobiliteit, conform statenvoorstel 12-02-2018		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Op dit moment is de reserve toereikend		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Nodig voor dekking voor de kapitaallasten extra krediet Uithoflijn		

Bestedingsplan	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018
Voorwaarde besteding	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018
Concrete verplichting	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	n.v.t.
Risico's	n.v.t. .
Bijzonderheden	Betreft een dekkingsreserve, onttrekkingen worden als structureel gezien

Reserve Projecten

Doel reserve	Zekerheid creëeren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectkredieten.
Instellingsbesluit	PS d.d. 10 april 2006 (PS2006BEM06)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Door storting van nog niet uitgegeven projectbudgetten. Voorstellen hiertoe kunnen jaarlijks worden ingediend bij de Najaarsrapportage of bij de Rekening. De voorwaarden voor overboeking zijn (cumulatief): a) projecten konden nog niet worden afgerond. Hierbij dient een korte toelichting gegeven te worden over de voortgang en de globale redenen waarom de beschikbare budgetten nog niet zijn besteed;b) overboeking van een restant krediet is alleen mogelijk, indien het project is gestart;c) alleen verwachte kosten overboeken;d) alleen die projecten die zijn opgenomen in de projectenlijst van de reserve Projecten.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Budget is voldoende, alleen benodigd budget mag worden overgeboekt.
Vrije ruimte	Op dit moment is er geen vrije ruimte bekend.
Nut en noodzaak	Het in enig jaar niet bestede deel van de structurele budgetten vloeit terug naar de algemene middelen. Bij incidentele budgetten, waaronder projectbudgetten, kan dit bezwaarlijk zijn, aangezien het beoogde product, de beoogde prestatie of het project daardoor niet zou kunnen worden afgerond. Projecten hebben immers een andere cyclus dan regulier beleid. Ze zijn in principe begrensd, met een cyclus die over de jaargrenzen heengaat. Door jaarlijks van specifiek benoemde projecten de begrote maar nog niet bestede middelen in een reserve te storten, blijven deze middelen beschikbaar om de projecten af te ronden. Het onderscheid tussen projecten en overige incidentele budgetten is gelegen in de initiële termijn van toekenning van middelen. Budgetten voor maximaal 2 jaar dienen via de reserve NTVA te worden overgeboekt. Voor budgetten die voor meer dan 2 jaar worden toegekend dient de reserve projecten te worden gebruikt. Indien de resterende uitvoeringstermijn korter/langer wordt dan de twee jaar worden de middelen niet overgeboekt van de ene reserve naar de andere.

Bestedingsplan	Alleen specifiek door PS benoemde projecten mogen via deze reserve lopen op dit moment zijn dat: - Duurzaam Door - Op de Fiets - Stationsgebied Driebergen Zeist - Frictiekosten Intensivering cultuur - Presto II en Verbeteren informatievoorziening - Ganzenakkoord - Kantooraanpak inpassingsplannen - IFL Inovatie fysieke leefomgeving - Energie agenda - MBO onderwijs/arbeidsmarkt - Elvhis - Reservering NRU - Businessdevelopment - Opzetten regionale ontwikkelmaatschappij
Voorwaarde besteding	Middelen mogen slechts worden uitgegeven aan specifiek door PS benoemde projecten. Indien uitgaven in een jaar hoger zijn dan geraamd, mogen de middelen uit de projectreserve onttrokken worden en lagere uitgaven dan geraamd mogen gestort worden mits het binnen het totale projectbudget valt.
Concrete verplichting	De middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de projecten.
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	Voldoende om de doelen te bereiken.
Risico's	Afbakening projecten in reserve/overschrijding specifieke projectmiddelen. Dit risico wordt gedeeltelijk gemitigeerd door deze stand nauwgezet te bewaken en hierover te rapporteren in/bij de jaarrekening.
Bijzonderheden	n.v.t.

Reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen

Doel reserve	Het doel van de reserve is tweeledig. Enerzijds het egaliseren van exploitatiekosten van het vaste volume variabel onderhoud, inclusief bijbehorende plussen en minnen. Anderzijds ter financiering van de kapitaallasten die gekoppeld zijn aan de vervangingsinvesteringen. Gezien de groei in de kapitaallasten is sparen binnen deze reserve in het begin noodzakelijk gezien de gerichte bestemming.
Instellingsbesluit	15-12-2016, PS2016MME12

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie			
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de algemene middelen.		
Minimum bedrag	10000000	Maximum bedrag	25000000
Eindjaar	2055		

Toereikendheid	Op basis van een opgesteld meerjarenplan tot en met 2021 is gebleken dat het reserve-saldo structureel afneemt tot 0,152 miljoen. Na 2021 neemt de kans op stapeling van kapitaallasten toe en dienen mogelijk extra middelen te worden gealloceerd om de reserve toereikend te laten zijn.
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte
Nut en noodzaak	Op advies van de accountant zijn de huidige voorzieningen beheer en onderhoud wegen en vaarwegen opgeheven. Dit gelet op het feit dat de voorzieningen strikt genomen zijn bedoeld om slechts de pieken in verplichte beheer en onderhoudslasten op te vangen. In de plaats van de voorzieningen is een bestemmingsreserve ingericht. De wijze van financiering volgt daarmee het Besluit Begroting Verantwoording Provincies en Gemeenten, en de verordening interne zaken van de provincie.
Bestedingsplan	De middelen worden jaarlijks uitgegeven aan beheer en onderhoud van infrastructurele kapitaalgoederen. Het betreft hier het variabel onderhoud en de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen.
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen worden uitgewerkt in het vierjaarlijkse meerjarenplan beheer en onderhoud dat wordt vastgesteld door Provinciale Staten.
Concrete verplichting	De opgestelde beheerplannen van assetmanagement.
Relevante ontwikkelingen	Op advies van de accountant zijn de huidige voorzieningen beheer en onderhoud wegen en vaarwegen opgeheven. Dit gelet op het feit dat de voorzieningen strikt genomen zijn bedoeld om slechts de pieken in verplichte beheer en onderhoudslasten op te vangen. In de plaats van de voorzieningen is een bestemmingsreserve ingericht. De wijze van financiering volgt daarmee het Besluit Begroting Verantwoording Provincies en Gemeenten, en de verordening interne zaken van de provincie.
Mate van doelrealisatie	In stand houden van onderhoud vaarwegen en nautisch beheer.
Risico's	De kans dat er meer middelen voor variabel onderhoud en kapitaallasten voor vervangingen in een jaar nodig zijn dan in de bestemmingsreserve beschikbaar is, is tot 2020 niet te verwachten. Voorwaarde is wel dat (een deel van) de huidige positieve saldi uit de voorzieningen beheer en onderhoud wegen en vaarwegen overgeheveld worden naar de bestemmingsreserve. Vanaf 2020 neemt de kans op stapeling van kapitaallasten toe en dienen mogelijk extra middelen te worden gealloceerd.
Bijzonderheden	geen

Reserve Fonds ontwikkeling provincie Utrecht

Doel reserve	Profilering van de provincie Utrecht.Met dit fonds kunnen bijdragen aan bijzondere gebeurtenissen met een speciaal karakter binnen de Provincie Utrecht worden gedekt.De gebeurtenissen zijn incidenteel van aard, hebben een grote impact en hebben een (inter)nationale uitstraling. De gebeurtenis draagt bij aan topregio Utrecht en sorteert langdurig effect. Verder moeten de uitgaven passen binnen de kerntaken van de provincie Utrecht en mogen tekorten op bestaande budgetten niet ten laste van de reserve worden gebracht.
Instellingsbesluit	Kadernota 2016 PS2016PS12 Behandeling in PS 4 juli 2016

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	In eerste instantie is er in 2016 € 350.000 gestort in deze reserve. Indien blijkt dat het fonds voldoet aan de verwachtingen en er veel gebruik van gemaakt wordt, kan een voorstel volgen voor continuering.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	350000
Eindjaar	2019		
Toereikendheid	Nog voldoende		
Vrije ruimte	Momenteel is er € 315.000 vrij beschikbaar		
Nut en noodzaak	Met dit fonds kunnen bijdragen aan bijzondere gebeurtenissen met een speciaal karakter binnen de Provincie Utrecht worden gedekt.De gebeurtenissen zijn incidenteel van aard, hebben een grote impact en hebben een (inter)nationale uitstraling. De gebeurtenis draagt bij aan topregio Utrecht en sorteert langdurig effect. Verder moeten de uitgaven passen binnen de kerntaken van de provincie Utrecht en mogen tekorten op bestaande budgetten niet ten laste van de reserve worden gebracht.		
Bestedingsplan	Er is geen bestedingsplan.Er is geen uitwerking gegeven aan het indienen van een aanvrage voor een bijdrage. Uit de motie komt naar voren dat gedacht wordt aan ideeen vanuit GS of de Staten voor besteding van de middelen. Maar als er een derde is die een aansprekend evenement of project heeft dat aan de criteria voldoet dan kan door PS de bijdrage ook aan die derde worden verstrekt.		
Voorwaarde besteding	Als een idee voor aanwending binnenkomt dan zullen GS aan PS een voorstel moeten doen tot aanwending van middelen uit het fonds (statenvoorstel)		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	Aanvragen worden getoetst aan de criteria van het doel van de reserve.		
Risico's	Risico dat er meer wordt gevraagd aan subsidie dan er beschikbaar is.		
Bijzonderheden	Niet van toepassing.		

Reserve Gladheidsbestrijding

Doel reserve	
Instellingsbesluit	PS2014PS04 Jaarrekening 2013

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	
Functie	
Voeding	Bij instelling van deze reserve wordt éénmalig het restant van de voorziening gladheidsbestrijding (stand 31 december 2013) in de reserve gestort. Daarnaast wordt er jaarlijks € 800.000 in de reserve gestort. Periodiek zal bekeken worden of de voeding aanpassing behoeft (i.v.m. weers- en prijsontwikkelingen en n.a.v. de toe- of afname van het provinciaal wegenbestand).
Minimum bedrag	Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Voor gladheidsbestrijding wordt jaarlijks € 800.000 gestort in de reserve. In 2017 is aan gladheidsbestrijding € 896.000 besteed, inkomsten uit bijdragen derden € 165.000.
Vrije ruimte	N.v.t.
Nut en noodzaak	Het betreft een wettelijke taak van de provincie. Zodra de weersomstandigheden dit noodzakelijk maken zet de provincie de gladheidsbestrijding in. De frequentie en intensiteit is niet voorspelbaar.
Bestedingsplan	Uit deze reserve worden alle kosten voor de gladheidsbestrijding gedekt. Dit betreft zowel de jaarlijkse kosten voor uitvoering van gladheidsbestrijding als aankoop zout, kosten expediteurs, maar ook het onderhoud en de aankoop van het materieel. De hoogte van deze kosten is afhankelijk van de weersomstandigheden, methode en intensiteit.
Voorwaarde besteding	Alleen besteden aan kosten betreffende gladheidsbestrijding. De provincie bestrijdt de gladheid alleen op die wegen die zij in beheer heeft. Wegen door de bebouwde kom wordt soms door gemeenten uitgevoerd. De verdeling van deze taken is in overeenkomsten vastgelegd.
Concrete verplichting	Voor de gladheidsbestrijding zijn diverse verplichtingen aangegaan. Dit betreft uitvoeringsbestekken met aannemers, RWS en gemeenten en onderhoudscontracten voor het materieel. Overige verplichtingen zijn aangegaan met weerbureau Meteoconsult, het RWS gladheidsmeldsysteem en strooimanagementsysteem.
Relevante ontwikkelingen	In 2018 is vervanging van verouderd materieel noodzakelijk. Tevens gaat een nieuw bestek voor gladheidsbestrijding in de loop van 2018 de markt op.
Mate van doelrealisatie	In 2017 heeft de provincie haar gladheidsbestrijdingsdoelen behaald.
Risico's	Bij extreme omstandigheden zou de reserve onvoldoende kunnen zijn om de kosten voor de gladheidsbestrijding uit te dekken. Als dit het geval is, dan zal extra dekking gevonden moeten worden. In eerste instantie binnen bestaande budgetten en als dat niet mogelijk is ten laste van de algemene middelen.
Bijzonderheden	Geen

Reserve exploitatieverschillen grondwaterheffing

Doel reserve	Egalisatie van kosten van het kwantitatieve waterbeheer

Instellingsbesluit	Bij V en W-6/1987 werd besloten een grondwaterheffing in te voeren

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Positieve exploitatiesaldi
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Het huidige saldo is voldoende om de reguliere exploitatieverschillen op te vangen.
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte in de reserve. In de waterwet (artikel 7.7) is vastgelegd dat er alleen middelen aan deze reserve onttrokken mogen worden die aan bepaalde voorwaarden voldoen.
Nut en noodzaak	De reserve dient voor de opvang van de jaarlijkse exploitatieverschillen van het grondwaterbeheer. Omdat de kosten van dit beheer worden gedekt uit een heffing is er sprake van een gesloten circuit.
Bestedingsplan	Negatieve exploitatiesaldi.
Voorwaarde besteding	Besteding is gebonden o.g.v. art. 7.7 van de Waterwet.
Concrete verplichting	N.v.t.
Relevante ontwikkelingen	Per saldo is er in de afgelopen jaren meer in de reserve gestort dan begroot. Deze middelen zullen worden ingezet voor extra werkzaamheden conform bestedingsvoorwaarden van de waterwet
Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	Geen tijdige aanpassing structurele inkomsten leges grondwaterheffing wegens nalaten aanvragen tariefsaanpassing grondwaterheffing. Beheersmaatregel is dat jaarlijks wordt beoordeeld of het tarief toereikend is.
Bijzonderheden	Geen

Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie

Doel reserve	Ontwikkelbudget voor Nieuwe Hollandse Waterlinie. Met de nog op te stellen kadernota NHW zal richting worden gegeven aan de bestedingen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2015 (PS2015PS03) coalitieakkoord.

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Sparen
Voeding	Afhankelijk van het positief resultaat in de jaren 2015-2019, wordt 1/3e hiervan in deze reserve gestort. Dit in navolging van het coalitieakkoord 2015.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag 13500000
Eindjaar	2019
Toereikendheid	Dit is afhankelijk in hoeverre het volledig benodigde budget gespaard kan worden. Jaarlijks wordt 1/3e van het jaarrekeningresultaat aan de reserve toegevoegd in de jaren 2015-2019 tot in totaal maximaal 13,5 miljoen is gestort in de reserve.

Vrije ruimte	Geen, er is nog minder gespaard dan het benodigde totale budget.
Nut en noodzaak	De reserve is nodig om het ontwikkelbudget NHW te sparen. In de begroting is geen structureel geld opgenomen voor het programma NHW, via deze reserve wordt het geld beschikbaar gehouden en de realisatie onttrokken per jaar.
Bestedingsplan	Conform programmaplan NHW-SVA 2016-2020.
Voorwaarde besteding	Conform programmaplan NHW-SVA 2016-2020.
Concrete verplichting	Uitvoering van het Pact van Ruigenhoek en Loevestein namens de partners (provincie Gelderland, Noord-Brabant en Zuid-Holland).
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	Zie programma 6.
Risico's	Als het sparen van 1/3e van het jaarlijkse resulaat tegenvalt kunnen we niet het hele programma uitvoeren. In de beginjaren is er echter al een aanzienlijk bedrag gespaard.
Bijzonderheden	Geen

Reserve BDU inz BRU

Doel reserve	Het inzichtelijk maken en beschikbaar houden van de voormalige BDU inkomsten ten behoeve van de gemaakte afspraken tussen de provincie en voormalig BRU.
Instellingsbesluit	PS 2016PS17

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Niet bestede BDU middelen uit Provinciefonds.Omdat de hekken nog aanwezig zijn tussen de provinciale gelden en de middelen van voormalig BRU zijn er twee delen. Het aandeel BDU van het voormalig BRU wordt in deze reserve gestort, en de van het oude BRU overgekomen bestemmingsreserve BDU (rente).
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2019
Toereikendheid	
Vrije ruimte	Het saldo dient om financiele effecten (mee- tegenvallers) te egaliseren
Nut en noodzaak	Bij het opheffen van de BRU pr 1 januari 2015, is afgesproken dat de PU de uitvoering op zich neemt van het RUVV, UHL en concessies beheerder OV en regiotaxi wordt. De uitvoering vndt plaats binnen de meerjarenbegroting van voormalig BRU, het zogenaamde BRU-hek.
Bestedingsplan	Uitvoering RUVV en concessie U-OV
Voorwaarde besteding	Besteding aan Verkeers- vervoerstaken voormalig BRU
Concrete verplichting	Bestaande Verkeers- en vervoerstaken voormalig BRU
Relevante ontwikkelingen	De Verkeers- en vervoerstaken zijn vanaf 2019 opgenomen in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023, vastgesteld door PS op 12 juli 2018.
Mate van doelrealisatie	De reserve wordt ingezet binnen de doelstellingen van de Verkeers-en vervoeringen voormalig BRU
Risico's	Risico dienen tot 2020 binnen BRU-hek opgevangen te worden.

Bijzonderheden	Geen bijzonderheden

Reserve ICT

Doel reserve	De ICT-reserve is bedoeld als hulpmiddel voor de egalisatie van sterk ongelijkmatig verlopende ICT-uitgaven.
Instellingsbesluit	PS d.d. 25 mei 2004 (PS2004BEM19), PS d.d. 30 mei 2010 (PS2010PS03), Verbreding nut en noodzaak bij de vaststelling van de jaarrekening 2010, dd. 23 mei 2010 (PS2011PS07)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd, gebaseerd op het daartoe periodiek op te stellen investeringsplan.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	De reserve is op dit moment toereikend.
Vrije ruimte	Geen.
Nut en noodzaak	De reserve is nodig voor de instandhouding van het standaardniveau van ICT-voorzieningen en voor de aanschaf en de implementatie van nieuwe en uitbreidingen op of ontwikkelingen van de bestaande ICT-faciliteiten. Vanwege de samenhang tussen de verschillende onderdelen is het ook noodzakelijk om de kosten van de aanschaf en de implementatie van hardware van werkpleksystemen, telefonie en datacommunicatie via deze reserve te laten verlopen.
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden uit de reserve wordt periodiek een investerings- en onderhoudsplan opgesteld.
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen worden gebaseerd op een meerjaren investerings- en onderhoudsplan ICT.
Concrete verplichting	De vervangingsinvesteringen met betrekking tot de ICT, de daaruit voortvloeiende afschrijvingslasten en eventueel met de daarbij behorende begeleidingskosten.
Relevante ontwikkelingen	In 2012 is besloten voortaan geen omslagrente meer toe te rekenen aan de investeringen. Daarom worden alleen nog de afschrijvingen onttrokken aan de reserve.
Mate van doelrealisatie	Door het instandhouden van deze reserve wordt aan het doel voldaan.
Risico's	Implementatie van nieuwe ICT-voorzieningen kan mogelijk duurder uitvallen waardoor de reserve ontoereikend kan blijken te zijn, c.q. een extra inzet van middelen noodzakelijk kan blijken.
Bijzonderheden	Momenteel wordt het meerjaren investeringsplan ICT geactualiseerd. Eventuele effecten hiervan op de meerjaren begroting worden in de Kadernota 2018 opgenomen.

Reserve CHS

Doel reserve	T.b.v. het gericht investeren in projecten en verkenningen in het kader van de uitvoering van het cultuur- en erfgoedbeleid, zoals vastgelegd in de cultuur- en erfgoednota (excl. Fonds Erfgoedparels).

Instellingsbesluit	Ingesteld bij besluit van 15 mei 2006, nr. PS2006ZCW. Kenmerken ge-update bij de nieuwe Cultuur- en erfgoednota (PS2016BEM06).

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Afhankelijk van de besteding van de jaarlijkse beschikbare budgetten voor het uitvoeringsprogramma CHS worden de niet bestede middelen in het begrotingsjaar toegevoegd aan deze reserve. Bij overbesteding wordt het bedrag onttrokken aan de reserve.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Ruim voldoende voor het doel waarvoor ze bestemd is.
Vrije ruimte	Geen, het restant in de reserve is voor organisatie en ontwikkeling gereserveerd.
Nut en noodzaak	De doorlooptijd van projecten is mede afhankelijk van externe factoren. We hebben het derhalve niet (altijd) in eigen hand of een gewenste investering ook werkelijk in een gepland jaar wordt gerealiseerd. Daartoe is een flexibele inzet van middelen gewenst.
Bestedingsplan	Projecten uit Cultuurnota op gebied van erfgoed.
Voorwaarde besteding	De op basis van aangegane verplichtingen uitgekeerde bedragen in het kader van de Cultuurnota op het gebied van cultureel erfgoed.
Concrete verplichting	Geen
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	Reserve is gekoppeld aan de doelen van de Cultuurnota 2016-2019, zie programma 6.
Risico's	Geen
Bijzonderheden	Geen

Reserve Toeristische ontwikkeling

Doel reserve	Het administratief verwerken van verplichtingen ten aanzien van subsidies voor projecten ter stimulering van toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de provincie.
Instellingsbesluit	In zijn oorspronkelijke vorm ingesteld bij FIN-1/1983. Daarna bij CEMENT-2/1998 aangepast. Wederom aangepast PS 12-11-2001; B&M-17/2001. Bij vaststelling van de jaarrekening 2005 is de voorziening omgezet in een bestemmingsreserve

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	De budgetten in het kader van toerisme/toeristische ontwikkeling waarvoor wel verplichtingen zijn aangegaan maar die nog niet zijn uitgekeerd. De bedragen die vrijvallen bij afrekening van subsidies.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	

Toereikendheid	N.v.t.
Vrije ruimte	N.v.t.
Nut en noodzaak	Het laatste restant van de reserve is in 2018 onttrokken voor het de projecten Toekomstvisie recreatieschappen en Groot onderhoud legakkers en zandeilanden Vinkeveense Plassen. Verwachting is dat deze projecten in 2018 zijn afgerond, waarmee de reserve kan worden opgeheven.
Bestedingsplan	N.v.t.
Voorwaarde besteding	N.v.t.
Concrete verplichting	N.v.t.
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.
Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	N.v.t.
Bijzonderheden	Geen

Reserve VERDER

Doel reserve	Ter uitvoering van de afspraken gemaakt met het Rijk over de medefinanciering in de opwaardering van de NRU en het VERDERpakket.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Voeding geschiedt vanuit meerdere bronnen:- € 16,7 miljoen(rentedragend) uit de algemene reserve per 1-1-2011 ten behoeve van de Noordelijke Randweg Utrecht- restant van de reserve Pakketstudies(onderdeel van de reserve coalitieakkoord) per 31-12-2011, circa € 18,2 miljoen ten behoeve van maatregelen VERDER- jaarlijkse storting van € 8,5 miljoen van 2012 tot en met 2021 opgenomen in de reguliere begroting ten behoeve van maatregelen VERDER
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2022
Toereikendheid	Bedragen zijn nodig om de bestuurlijke toezeggingen te kunnen betalen.
Vrije ruimte	n.v.t.
Nut en noodzaak	Vanuit 3 verschillende (provinciale) budgetten worden middelen ter beschikking gesteld om de financiering van de opwaardering van de Noordelijke Randweg Utrecht en de maatregelen in het VERDERpakket mogelijk te maken. Met deze reserve is het mogelijk om de financiering gedurende een langere periode te waarborgen. De planning is dat de projecten t/m 2022 uitgevoerd worden.
Bestedingsplan	Hangt ten nauwste samen met het jaarlijks vast te stellen uitvoeringsprogramma VERDER en uitvoering van de waardering NRU.
Voorwaarde besteding	Jaarlijks wordt (per saldo) een bedrag onttrokken dat gelijk is aan de investeringen in het betreffende jaar.

Concrete verplichting	- Noordelijke Randweg Utrecht € 16.935.470 - VERDER € 26.740.933
Relevante ontwikkelingen	In de herijking in december 2014 is besloten af te zien van de realisatie van 13 maatregelen en is op budgetten van maatregelen waarover nog geen besluit tot uitvoering was genomen zodanig gekort, dat een pakket resteerde van bijna € 499 mln. De wens om het programma terug te brengen tot een gedekt pakket is daarmee niet helemaal gehaald. Afgesproken is hoe de resterende overprogrammering van € 7,9 mln. (voor alle partijen totaal) uiterlijk in 2018 zal zijn opgelost. Met de herijking zijn ook de spelregels voor uitvoering van het regionale maatregelenpakket VERDER door het UVVB bijgesteld. Uit de voortgangsrapportage 1 jan 2017 blijkt dat de overprogrammering wordt weggewerkt.
Mate van doelrealisatie	Nog niet gerealiseerd omdat de NRU en de andere maatregelen die uit deze reserve zijn verplicht grootschalige infrastructurele maatregelen zijn met een lange doorlooptijd.
Risico's	Momenteel is er nog een overprogrammering bij het VERDER pakket. Er is een kans dat de uiteindelijke bijdrage van de provincie meer zal bedragen, maar de verwachting is dat na de bijstelling dit risico te verwaarlozen is.
Bijzonderheden	Voordat men tot uitvoering van voorgestelde maatregelen in het kader van VERDER-projecten overgaat, dient eerst een plan van aanpak cq.uitvoeringsvoorstel goedgekeurd te worden door het MOVV respectievelijk het UVVB.

Reserve Masterplan Soesterberg

Doel reserve	Ter uitvoering van de verdiepte ligging van de provinciale weg N237 (inclusief 3 overkluizingen) zoals opgenomen in het Masterplan Soesterberg en als verantwoordelijkheid van de provincie vastgelegd in het met de gemeente Soest afgesloten Bestuurlijke overeenkomst Masterplan Soesterberg van 8 juni 2009.
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2010 (PS2010WMC08)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voeding geschiedt vanuit meerdere bronnen:- € 3,3 miljoen uit het Fonds stedelijk Bouwen en Wonen (FSBW);- € 2,1 miljoen uit het Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijvigheid (FUHB);- € 3 miljoen uit het project fietsverbinding Soest-Soesterberg (pakketstudies);- € 5 miljoen uit het Strategisch Mobiliteitsfonds Provincie Utrecht (SMPU, uit reserve GWW: grote wegenwerken).		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	14000000
Eindjaar	2016		
Toereikendheid	N.v.t.		
Vrije ruimte	N.v.t.		
Nut en noodzaak	Vanuit 4 verschillende (provinciale) budgetten zijn middelen ter beschikking gesteld om de financiering van de verdiepte ligging van de N237 ter hoogte van Soesterberg mogelijk te maken. Met deze reserve is het mogelijk om tot voorbereiding, aanbesteding en uitvoering van het project te komen.		
Bestedingsplan	N.v.t. Project is afgerond.		

Voorwaarde besteding	De bewaking van de voortgang en verantwoording vindt plaats in het kader van de stuurgroep Masterplan Soesterberg (van gemeente en provincie).
Concrete verplichting	Er zijn geen concrete verplichtingen. In verband met het beroep op de Nadeelcompensatie door Stedin wordt het saldo van de reserve € 2.5 mln. aangehouden.
Relevante ontwikkelingen	Op 11 juli 2016 is de Verdiepte ligging van de N237 te Soesterberg opgengesteld voor alle verkeer.
Mate van doelrealisatie	De aanleg is gerealiseerd.
Risico's	Er zijn risico's te onderkennen: Stedin heeft een beroep gedaan op Nadeelcompensatie vanwege de vele verlegde kabels en leidingen, als gevolg van dit project. Deze claim ter grootte van ca. 2,5 ton wordt nog beoordeeld.
Bijzonderheden	Geen

Reserve Mobiliteitsprogramma

Doel reserve	Het beschikbaar houden van gelden die bestemd zijn voor wegeninvesteringen. Daarnaast is de reserve bestemd voor egalisatie van kosten wegenwerken die niet binnen het jaarbudget kunnen worden gerealiseerd.
Instellingsbesluit	Bij X-14/1988 is de voorziening ingesteld teneinde voor investeringen beschikbare gelden (kredieten) voor de toekomst beschikbaar te houden. Bij besluit PS2005BEM20 d.d. 27 juni 2005 is de voorziening herzien en omgezet in een reserve.

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Basis was het vastgestelde SMPU t/m 2020. Op basis hiervan is storting voor materiële en apparaatskosten begroot. In 2014 is het mobiliteitsplan opgeleverd. Dit mobiliteitsplan loopt tot en met 2028.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Er vind momenteel een (na)calculatie plaats over de toereikendheid van de Mobiliteitsbegroting 2015-2018.
Vrije ruimte	Is nog niet bekend in verband met de (na)calculatie die momenteel plaatsvind.
Nut en noodzaak	Om de fluctuaties in het mobiliteitsprogramma, onder andere vanwege de wegeninvesteringen, concessies OV en samenwerkingsprojecten met het rijk en regio, op te kunnen vangen in het mobiliteitsprogramma, is het enerzijds noodzakelijk om een egalisatiereserve te vormen en anderzijds te kunnen sparen voor toekomstige grote investeringen
Bestedingsplan	Bestedingen volgens het uitvoerings(Mobiliteits)programma dat tot en met 2018 vastgesteld is. Investeringen worden via aparte GS besluiten aan PS voorgelegd.
Voorwaarde besteding	Uitgaven die in het uitvoerings(mobiliteits)programma voorzien zijn.

Concrete verplichting	Het totale uitvoeringsprogramma
Relevante ontwikkelingen	Het Mobiliteitsprogramma loopt t/m 2018. Dit jaar zal een afrekening plaatsvinden over de beschikbaar gestelde gelden. Voor 2019 - 2024 wordt een nieuw Mobiliteitsprogramma opgesteld.
Mate van doelrealisatie	Doel is geld voor het mobiliteitsprogramma beschikbaar te houden en zodoende financiële stabiliteit en soliditeit te bewerkstelligen in de komende begrotingsjaren.
Risico's	Reserve kan negatief komen indien uitgaven sneller gaan dan gepland en mogelijk niet doorgaan van geplande projecten
Bijzonderheden	De uitgaven die gefinancierd worden met BDU gelden maken onderdeel uit van het mobiliteitsprogramma. Vanaf 2016 is de BDU geen doeluitkering meer, maar een decentralisatieuitkering. Dit is de reden dat een saldo vanaf 2016 in deze reserve wordt gestort of onttrokken. Per 1 januari 2016 is er nog een saldo van vooruitvangen BDU gelden. In IPO verband is hierover afgesproken dat de concessie-uitgaven hiervoor worden aangewend.

Reserve Invest.fonds prov. erfgoed

Doel reserve	De provincie Utrecht zet zich actief in voor oplossen van Cultuurhistorische knelpunten/provinciale parels. Concretisering: In de beleidsevaluatie (van april 2010) is voor de jaren 2010 en 2011 het volgende vastgesteld door PS:'Indien ingestemd wordt met voorliggend voorstel worden naar verwachting in 2010 2 kerken, 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 2 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd. In 2011 zal naar verwachting 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 4 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd worden.'
Instellingsbesluit	PS d.d.15 mei 2006 (PS2006ZCW06)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Eerste vulling met de bestemmingsreserve monumenten en de nog uitstaande voorfinancieringen.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Reserve is toereikend.
Vrije ruimte	Circa € 200.000, dient beschikbaar te blijven voor erfgoedparels.
Nut en noodzaak	De oprichting van een reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed geeft een passende invulling aan de wens van PS zoals vastgelegd in de motie van 5-11-2005. Instelling van een reserve maakt het mogelijk per geval te beslissen over inzet van deze middelen ten behoeve van behoud van één of meer provinciale ‘erfgoedparels’.
Bestedingsplan	Conform cultuurnota
Voorwaarde besteding	Voldoen aan subsidieregeling erfgoedparels.
Concrete verplichting	Het rijk heeft € 4 mln. toegezegd met de voorwaarde van gelijke cofinanciering. Naast deze verplichting komt nog het verdeelbesluit uit 2018 van circa € 3 mln.

Relevante ontwikkelingen	Zie concrete verplichting.
Mate van doelrealisatie	Zie programma 6.
Risico's	Niet van toepassing.
Bijzonderheden	Geen.

Reserve Cofinancieringsfonds

Doel reserve	Economische stimulering door bijdragen van max. 60% van de totale projectkosten aan projecten met een aantoonbaar economisch effect voor de regio Utrecht op het gebied van: life sciences, creatieve industrie (gaming, multimedia en design), duurzaamheidseconoomie, kennisvalorisatie en bevordering van innovatie bij het mkb; Middels deze cofinanciering maakt de provincie projecten mogelijk die de kenniseconomie en innovatie stimuleren in de meest kansrijke clusters van de regionale economie. Hierbij is de koppeling met de EBU agenda leidend.
Instellingsbesluit	PS2007BEM06 d.d. 15 februari 2007, PS2011MME04 d.d. 7 februari 2011

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	De initiële voeding bestond uit de structurele budgetten Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 561.000), SER Utrecht (€ 27.000), Ondersteuning Arbeidsmarktbeleid (€ 56.000) en de vrij besteedbare middelen uit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 1.184.000). Ook werd besloten om € 6.522.000 vanuit de huidige reserve Cofinancieringsfonds te herbestemmen € 1.184.000 vanuit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling te herbestemmen in de reserve Cofinancieringsfonds kennis en innovatie. (PS2011MME04). In de voorjaarsnota 2013 zijn de middelen uit de stelpost intensivering 2012-2015 onderdeel economisch beleidsplan, toegevoegd aan deze reserve. Ook zijn de middelen die beschikbaar zijn gesteld uit de stelpost intensivering 2012-2015, onderdeel economisch beleidsplan, toegevoegd aan deze reserve. Hierdoor is er nu een structureel budget beschikbaar voor deze reserve.
Minimum bedrag	0
Maximum bedrag	20000000
Eindjaar	9999
Toereikendheid	Voldoende voor het doel.
Vrije ruimte	Momenteel is ongeveer € 1 mln. nog niet via de uitvoeringsverordening beschikt.
Nut en noodzaak	"1.) De flexibiliteit van een bestemmingsreserve is noodzakelijk om de provinciale middelen efficiënt en effectief in te zetten door ze per project te kunnen koppelen aan andere financieringsbronnen. 2.) Het inspelen op de nieuwe ontwikkelingen en kansen voor het aantrekken van de financiering van derden (Rijk, Europa, kennisinstellingen, het bedrijfsleven) en het creëren van multiplier effect. 3.) De egalisatiefunctie van een reserve, waarbij de cofinancieringsmiddelen beschikbaar blijven, is noodzakelijk bij langlopende trajecten gebruikelijk bij Europese en Rijksprogramma's.

4.) De bundeling van middelen van verschillende partijen (bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden) leidt tot robuustere projecten met een grotere impact."

Bestedingsplan	De fasering van de besteding van de middelen uit het Cofinancieringsfonds laat zich zeer beperkt plannen. Het verstrekken van cofinancieringsbijdragen is namelijk afhankelijk van externe partners en medefinanciers. Dit is juist de reden om voor een bestemmingsreserve te kiezen. Jaarlijks wordt gekeken of we in de uitvoeringsverordening extra geld kunnen besteden aan projecten die bijdragen aan de uitvoering van de strategische agenda van de EBU.
Voorwaarde besteding	Voorwaarden van besteding in subsidievorm worden gelegd in de Algemene uitvoeringsverordening. In andere dan subsidie vormen (bijv. Via opdrachten) kan het fonds ingezet worden binnen de kaders en doelen van het instellingsbesluit van de PS.
Concrete verplichting	Per 27 augustius 2018 is € 3,088 mln. verplicht.
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	Ligt op schema.
Risico's	Nauwelijks. Alle voorstellen komen via de EBU bij de provincie en worden ze voorgelegd aan GS.
Bijzonderheden	Een gedeelte van de reserve wordt gereserveerd voor eventuele tegenvallers van de verstrekte leningen aan de bedrijven.

Reserve PUEV

Doel reserve	Het egaliseren van de jaarlijks te ontvangen PUEV-middelen en de jaarlijkse uitgaven ten behoeve van de Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid 2011-2014 en 2015-2018.
Instellingsbesluit	PS d.d. 17 juni 2013 (Jaarrekening 2012)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De voeding geschiedt vanuit het niet bestede deel van de decentralisatieuitkering PUEV.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	4131000
Eindjaar	2018		
Toereikendheid	De huidige stand, aangevuld met de toekomstige stortingen, zijn voldoende om het programma 2015-2018 en de uitloop naar 2019/2020 (zie relevante ontwikkelingen) uit te kunnen voeren.		
Vrije ruimte	Geen. De resterende middelen zijn nodig om de bezuiniging van het Rijk op de uitvoering van lokale EV-taken te kunnen dekken.		

Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij de decentralisatie-uitkering PUEV om te komen tot een structureel adequate uitvoering van externe veiligheid. Niet alle werkzaamheden kunnen altijd in het lopende jaar worden uitgevoerd. Door het vormen van deze egalisatiereserve blijven de PUEV-middelen beschikbaar voor de uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid.
Bestedingsplan	Conform het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid (2011-2014 en 2015-2018)
Voorwaarde besteding	De bestedingen moeten passen binnen de Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid 2011-2014 en 2015-2018.
Concrete verplichting	Geen
Relevante ontwikkelingen	De PUEV is verlengd voor de periode 2019 en kent mogelijke een verdere uitloop naar 2020. Hiervoor wordt extra geld beschikbaar gesteld door het Rijk, welke met de kadernota 2020 aan de begroting 2019 wordt toegevoegd.
Mate van doelrealisatie	Zie programma 3 PUEV.
Risico's	Geen
Bijzonderheden	Geen

Reserve Huisvesting

Doel reserve	Het constant houden van de jaarlasten huisvesting in de begroting.
Instellingsbesluit	PS d.d. 28 juni 2010 (PS2010PS04)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Bij de aankoop van het huidige pand aan de Archimedeslaan is deze reserve incidenteel gevoed met bedragen die beschikbaar kwamen uit de verkoop van de oude locatie. Daarnaast wordt jaarlijks de reserve per saldo gemuteerd met het beschikbare budget voor de kapitaallasten en de ontvangen huuropbrengsten.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	De omvang van de reserve huisvesting is momenteel voldoende toereikend.
Vrije ruimte	n.v.t.
Nut en noodzaak	Uit de reserve Huisvesting worden de (afschrijvings)lasten van de aanschaf en verbouwing Archimedeslaan als mede de vervangingsinvesteringen gedekt. De huuropbrengsten voor de verhuur van de etages Archimedeslaan worden in de reserve gestort. Door de afschrijvingslasten via een reserve te laten verlopen wordt dit geneutraliseerd in de begroting en worden de jaarlasten constant gehouden.
Bestedingsplan	Lasten voor de verbouwing van de Archimedeslaan en de afschrijvingslasten vanuit de aanschaf, verbouwing en vervangingsinvesteringen Archimedeslaan.
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van Archimedeslaan.
Concrete verplichting	Uit de reserve huisvesting worden de kosten voor de verbouwing Archimedeslaan gedekt, alsmede de uit de vervangingsinvesteringen voortvloeiende afschrijvingslasten gedekt.

Relevante ontwikkelingen	Momenteel worden het meerjaren investeringsplan (MIP) en meerjaren onderhoudsplan (MOP) Huisvesting geactualiseerd. Eventuele efecten hierdoor op de meerjaren begroting worden in de Kadernota 2018 verwerkt.
Mate van doelrealisatie	Door het instandhouden van de reserve wordt het doel bereikt.
Risico's	Voor het bepalen van de noodzakelijk storting in de reserve is rekening gehouden met huurinkomsten. In het geval van langdurige leegstand van een aantal verdiepingen kan de reserve ontoereikend zijn om de afschrijvingslasten te dekken.
Bijzonderheden	n.v.t.

Reserve Nog te verrichten activiteiten

Doel reserve	Zekerheid creëeren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede incidenteel beschikbaar gestelde middelen om zo het hiermee beoogde product of de hiermee beoogde prestatie te kunnen leveren.
Instellingsbesluit	In de jaarrekening 1987 is de saldireserve gesplitst in een algemeen deel en een deel waaraan een bestemming was verbonden. De formele instelling vond plaats bij vaststelling van de jaarrekening 2010.

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Voorstellen kunnen jaarlijks worden ingediend bij de Najaarsrapportage en bij de rekening. Voor het overboeken van incidentele budgetten naar een volgend jaar via de Reserve Nog Te Verrichten Activiteiten gelden de volgende criteria (cumulatief):a) budget is incidenteel voor maximaal twee jaar door Provinciale Staten beschikbaar gesteld. De incidentele beschikbaarstelling dient te worden onderbouwd door het noemen van het specifieke PS besluit. b) In principe mogen dit soort budgetten slechts één maal worden overgeboekt. Indien nogmaals overboeking noodzakelijk is, dient hiervoor een goed onderbouwde reden voor te zijn/speciaal toestemming voor gevraagd te worden;c) budget is nog niet geheel benut: overboeking van een restant krediet is alleen mogelijk, indien de activiteit is gestart (globaal criterium: circa 20% is uitgevoerd tenzij gelden laat beschikbaar zijn gesteld gestelde of het een onderwerp betreft waarbij uitvoering grotendeels of geheel afhankelijk is van derden;d) alleen verwachte kosten mogen worden overgeboekt: niet zonder meer het restant krediet komt voor overboeking in aanmerking, slechts de redelijkerwijs (met tekstuele onderbouwing en zo mogelijk onderbouwing d.m.v. brondocumenten in de vorm van verplichtingen, uitgewerkte plannen etcetera) te verwachten kosten.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Per 31-12-2017 resteerd nu nog de € 210.000 voor de omgevingsvisie. Dit bedrag is in 2018 besteed.
Vrije ruimte	Op dit moment is er geen vrije ruimte.

Nut en noodzaak	Het in enig jaar niet bestede deel van de structurele budgetten vloeit terug naar de algemene middelen. Bij incidentele budgetten kan dit bezwaarlijk zijn, aangezien het beoogde product of de beoogde prestatie daardoor niet zou kunnen worden geleverd.Door in principe eenmalig van specifiek benoemde budgetten de begrote maar nog niet bestede middelen in een reserve te storten, blijven deze middelen beschikbaar om de producten of prestaties af te ronden. Het onderscheid tussen projecten en overige incidentele budgetten is gelegen in de initiële termijn van toekenning van middelen. Budgetten voor maximaal 2 jaar dienen via de reserve NTVA te worden overgeboekt. Voor budgetten die voor meer dan 2 jaar worden toegekend dient de reserve projecten te worden gebruikt. Indien de resterende uitvoeringstermijn korter/langer wordt dan de twee jaar worden de middelen niet overgeboekt van de ene reserve naar de andere.
Bestedingsplan	Middelen mogen alleen onttrokken worden voor het specifieke onderwerp, in dit moment dus de Omgevingsvisie en - verordening
Voorwaarde besteding	De middelen mogen slechts worden uitgegeven aan de specifiek benoemde onderwerpen. Om dit zeker te stellen is voorschrift dat in de meegeleverde begrotingswijziging die verplicht bij het overboekingsvoorstel dient te worden aangeleverd zowel de storting in de reserve in het huidige jaar als de onttrekking en opname in de raming van het volgende begrotingsjaar wordt opgenomen.
Concrete verplichting	N.v.t.
Relevante ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet is uitgesteld.
Mate van doelrealisatie	Voldoende om de doelen te realiseren.
Risico's	N.v.t.
Bijzonderheden	N.v.t.

Reserve Binnenstedelijke ontwikkeling

Doel reserve	(co)Financiering van de projecten en activiteiten uit het Actieplan Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling 2012-2015. Binnen het programmabudget kan het geld op drie manieren ingezet worden: via directe beïnvloeding van de processen in de woningmarkt door middel van de inzet op regionale afstemming, kennisdeling en stimuleren van het proces op een aanjagende wijze; via het financieel instrumentarium en via participatie in complexe projecten en gebiedsontwikkeling.
Instellingsbesluit	PS 23 april 2012 (PS2012WMC02)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Resterende middelen programma 2010-2015 en Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven, aangevuld met het saldo van de structurele middelen indien minder wordt uitgegeven dan structureel begroot.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2020
Toereikendheid	Voldoende voor het doel.
Vrije ruimte	Geen.

Nut en noodzaak	Uitvoering van het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.
Bestedingsplan	Conform uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.
Voorwaarde besteding	De middelen worden besteed binnen de kaders van het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling en zijn gekoppeld aan de acties uit het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.
Concrete verplichting	Medio september 2018 € 1.036.000
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.
Mate van doelrealisatie	Zie programma 1.
Risico's	Bij de inzet van het financieel instrumentarium en de participatie in projecten zullen de risico's in beeld worden gebracht
Bijzonderheden	Geen.

Egalisatiereserve Bodemsanering

Doel reserve	Egalisatie van de ontvangen decentrale uitkering bodemsanering en de uitgaven ten behoeve van het convenant (uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020).
Instellingsbesluit	PS d.d. 22 maart 2010 (PS2010RGW05)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Resterende middelen programma Bodemsanering 2010-2016, aangevuld met niet bestede middelen van de decentrale uitkering. Hieraan is toegevoegd de bijdrage voor sanering van de Nedereindseplas vanuit het stimuleringsfonds ter hoogte van € 1.567.474,81.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2020
Toereikendheid	De reserve is toereikend voor de opgave van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB)
Vrije ruimte	Geen
Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij voor het uitvoeren van het PUB een decentralisatie uitkering. Omdat de bodemsaneringsprojecten meestal jaar overstijgend zijn en moeilijk te voorspellen kasritme hebben, is deze egalisatiereserve gevormd. De reserve wordt gevoed door niet bestede bedragen van de decentralisatie uitkering, deze bedragen worden dan in latere jaren weer onttrokken.
Bestedingsplan	Zie vastgesteld Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.
Voorwaarde besteding	Conform Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.
Concrete verplichting	Geen
Relevante ontwikkelingen	Zie programma 3 bodemsanering.
Mate van doelrealisatie	Conform doelstellingen PUB.
Risico's	Zie Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.
Bijzonderheden	Geen

Reserve Programma Landelijk gebied

Doel reserve	(co)Financieren of subsidiëren van projecten in het landelijk gebied op de thema's natuur, water, bodem, landschap, cultuurhistorisch erfgoed, landbouw, recreatie, leefbaarheid, duurzaamheid, klimaat en energie; (subsidiëring van) aankopen, inrichten en beheer van natuurterreinen EHS), knelpunten bij de realisatie van de EHS oplossen; aanleg van ecoducten en ecopassages; uitvoering van het Reconstructieplan; Groen/Blauwe structuren, duurzame versterking landbouw, ecoducten en NHW, GH, GMN, Fort Vechten, Linschoterwaard en de Schammer, uitfinanciering onderdeel ILG coalitie-akkoord ’07-‘11)
Instellingsbesluit	PS d.d. 12 december 2011 (PS2011RGW10)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Bij initiatie is een startbedrag betrokken. Daarna jaarlijkse een bijdrage aan de bovenstaande thema's.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2027
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van het programma AVP.
Vrije ruimte	Geen, de ruimte is met het vaststellen van de realisatiestrategie naar 0 gebracht. Zie relevante ontwikkelingen.
Nut en noodzaak	Uitvoering van het programma Agenda Vitaal Platteland, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.
Bestedingsplan	Voor de periode 2016-2020 zijn de projecten en programma's bekend en begroot; AVP wordt in overleg met gebiedspartners vastgelegd in gebiedsprogramma's met uitvoeringsplannen.
Voorwaarde besteding	Besteding moet in overeenstemming zijn met het kaderdocument AVP 2016-2020.
Concrete verplichting	Voor een groot deel van de reserve zijn er al plannen gemaakt voor realisatie van de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020. Het restant is nodig voor de resterende opgave tot en met 2027.
Relevante ontwikkelingen	Met de kadernota 2019 is ingestemd de extra benodigde middelen voor uitvoering van de realisatiestrategie voor ongeveer de helft te dekken met de reserve programma Landelijk Gebied.
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve, dat voor een groot deel afkomstig is van het Rijk, kan er worden bijgedragen aan de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020.
Risico's	De uitvoering van het programma voor wat betreft de verwerving en inrichting van de EHS loopt door tot en met 2027. De toereikendheid van de reserve sterk afhankelijk van de risico's die zich voordoen en of de daarvoor ingestelde buffer voldoende zal blijken.
Bijzonderheden	N.v.t.

Reserve Ecoducten

Doel reserve	Financiering van het programma Prioriteiten Ecopassages bij provinciale wegen tot en met 2015 dat in mei 2005 is vastgesteld ter uitvoering van het Meerjarenprogramma Faunavoorzieningen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 15 mei 2006 (PS2006BEM11) en PS d.d. 12 december 2011

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Bij behandeling van de voorjaarsnota 2006 (PS 15 mei 2006) is besloten om € 4,9 miljoen te storten in de reserve voor de N227 Leusderheide- Den Treek uitvoering en € 1,0 miljoen voor de Biltse Rading uitvoering.Herprioritering middelen conform Coalitieakkoord, te weten: Groot Mijdrecht Noord € 1.520.000, Najaarsrapportage 2011 € 6.440.000, Energiek Utrecht € 1.950.000, Fonds uitplaatsing hinderlijke bedrijven € 761.000 en Fonds Stedelijk Bouwen Wonen € 835.000.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag 5000000
Eindjaar	2015
Toereikendheid	Door de vertraagde start van het ecoduct N227 en de gewijzigde uitvoering van ecoduct N226 (half verdiepte ligging) is er geen budget ruimte voor 3 ecoducten. Ook door gewijzigd inzicht komt het ecoduct N237 te vervallen. Gereserveerde budget voor Ecoduct N237 wordt overgeheveld naar de ecoducten N226 en N227.
Vrije ruimte	Er is nog geen zicht op een eventuele vrije ruimte bij de bouw van het ecoduct N226.
Nut en noodzaak	Het doel van deze reserve is om ter beschikking gestelde provinciale gelden die nog niet gebruikt zijn, beschikbaar te houden voor het aangegeven doel.
Bestedingsplan	Bestedingsplan is gewijzigd. Ecoduct N237 is komen te vervallen en de uitvoering van Ecoduct N226 is gewijzigd. Uitvoering van ecoduct N227 is gewijzigd in een half verdiepte ligging.
Voorwaarde besteding	De op basis van de daartoe strekkende besluiten voor diverse ecoducten betaalbaar gestelde middelen
Concrete verplichting	Stand van de reserve is per 31-12-2017 € 11.092.000 Er zijn geen concrete verplichtingen
Relevante ontwikkelingen	De herstart van de bouw van het Ecoduct N227 heeft in augustus 2017 plaatsgevonden. Inmiddels is de voorverkenning voor het Ecoduct N226 opgestart en kan naar verwachting in 2018 het bestek gereed zijn.
Mate van doelrealisatie	Realiseren van de ecoduten N226 (Maarsbergen-Leersum, N227 (Maarn-Doorn)
Risico's	Onbekend
Bijzonderheden	In verband met de vernieuwde BBV de bestedingen in 2017 aan het ecoduct N237 als investering op de balans opgenomen. In 2018 wordt beoordeeld in welke mate de reserve aangehouden dient te worden.

Reserve Frictiekosten personeel

Doel reserve	Doel van de reserve is om de middelen die beschikbaar zijn voor de Veranderopgave apart inzichtelijk te maken en te spreiden in de tijd. Daarnaast dient deze reserve om de frictiekosten personeel op te vangen.
Instellingsbesluit	Behandeling PS d.d. 2 juli 2012,VJN 2012

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Er is een eenmalige storting van € 9,75 mln. bepaald bij het besluit VJN 2012. Daarnaast wordt er vanaf 2013 jaarlijks € 750.000 gestort voor de WW kosten.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Op dit moment is de reserve toereikend voor het opvangen van de frictiekosten incl. de WW-kosten.
Vrije ruimte	De reserve is bij de jaarrekening 2016 geheel aangewend. Het budget voor WW-kosten (€ 750.000) is voor nu voldoende om de huidige WW kosten op te vangen. Het restant zal in deze reserve worden gestort om toekomstige kosten te kunnen egaliseren.
Nut en noodzaak	De reserve Frictiekosten personeel en Veranderopgave wordt gebruikt om de kosten van de Veranderopgave op te vangen. Onder de Veranderopgave wordt onder andere verstaan het krimpen van de organisatie naar 675 fte. Hierdoor onstaan frictiekosten onder andere in de vorm van WW-gelden en kosten voor het begeleiden van medewerkers naar een nieuwe functie (mobiliteit). Daarnaast is er een bedrag voor programmakosten, integratie en innovatiekosten beschikbaar gesteld. Indien deze middelen niet in het lopende jaar worden besteed zal deze reserve worden gebruikt om de middelen beschikbaar te houden voor het volgend jaar. Na afloop van de Veranderopgave zal deze reserve blijven dienen voor de dekking van frictiekosten personeel, voornamelijk WW kosten.
Bestedingsplan	De middelen kunnen worden aangewend voor de frictiekosten personeel en de Veranderopgave. Zie voor een verdere detaillering de VJN 2012 en NJR 2013.
Voorwaarde besteding	De bestedingen moeten passen binnen het bestedingsplan veranderopgave of het betreft frictiekosten personeel.
Concrete verplichting	De WW-verplichtingen van oud medewerkers. De provincie is risico-dragend.
Relevante ontwikkelingen	Bij de jaarrekening 2016 is voor de NAR-kosten een aparte voorziening gevormd. Hierdoor komen deze kosten niet meer ten laste van deze reserve.
Mate van doelrealisatie	n.v.t.
Risico's	Het risico bestaat dat de frictiekosten hoger uitvallen dan verwacht.
Bijzonderheden	Geen

Reserve Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma/Ruimtelijk Actieprogramma (IGP/RAP)

Doel reserve	Sparen zodat er uitvoering gegeven kan worden aan grote gebiedsprojecten die zorgen voor doelbereik over bestaande (provinciale) programma's heen en waarbij de provinciale inzet 'er toe doet'.
Instellingsbesluit	Bij vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013, d.d. 3 februari 2014

Bij vaststellen jaarrekening 2013

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	De initiële storting betreft het niet geclaimde budget van 2012 (3,6 mln. cf. PS2013PS04-2) en de bedragen die bij de Voorjaarsnota 2013 in de projectenreserve zijn geboekt voor IGP (cf. PS2012RGW08), € 3,25 mln. (2013), € 3,15 mln. (2014), € 3,45 mln. (2015). Vanaf 2016 is jaarlijks structureel € 2,779 mln. beschikbaar, welke na verrekening van de lasten en baten van IGP in de exploitatie, in de reserve wordt gestort. Daarnaast bestaat de voeding uit de vrijvallende middelen, na inzet van reserves, in de programma's 1 en 2 voor zover het de portefeuille van gedeputeerde Krol betreft (de portefeuille Landelijk gebied en Ruimtelijke ordening) in de jaren 2013 t/m 2017 tot een maximum van € 7 mln.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	36050000
Eindjaar	2019		
Toereikendheid	Op dit moment voldoende. Jaarlijks wordt ook nog een bedrag gestort (zie ook voeding).		
Vrije ruimte	geen		
Nut en noodzaak	Het integraal gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP) is gebaseerd op structureel budget voor gebiedsontwikkeling en heeft een looptijd van 2012 – 2019. Centraal doel van het igp is een gebundelde inzet van provinciale middelen (fnanciën, bestuurskracht, kennis) om gebiedsontwikkelingsprojecten te realiseren waarin meerdere grote provinciale beleidsdoelen bij elkaar komen. Het IGP omvat momenteel 11 gebiedsprojecten.		
Bestedingsplan	Op dit moment zijn er 12 IGP-projecten benoemd waaraan de middelen besteed mogen worden. Het moment van besteden is per project afhankelijk van de fase waarin het zich bevindt.		
Voorwaarde besteding	Inzet van IGP-investeringsbudget voor een IGP project gebeurt o.b.v. een door uw staten vastgesteld ‘realisatieplan’		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Het IGP blijkt zeer waardevol bij het leggen van verbindingen tussen de grote provinciale beleidsdoelen op gebiedsniveau. Het flexibele karakter, gekoppeld aan de focus op Utrecht top-regio en duidelijke criteria voor de inzet van investeringsbudget, is daarbij een belangrijk voordeel. Hierdoor kunnen de fnanciële middelen worden ingezet op die plekken waar de behoefte het grootste is, steeds vanuit het perspectief van de totale ontwikkeling in het gebied.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	geen verdere bijzonderheden		

Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie

Doel reserve	Financieren van de Realisatiestrategie natuurvisie (GS 19 december 2017) waarin de natuuropgaven uit de Natuurvisie provincie Utrecht 2017 (PS d.d. 12 december 2016) zijn uitgewerkt. In de Natuurvisie zijn de doelen van de Wet natuurbescherming (1-1-2017) uitgewerkt. Deze doelen zijn onder andere gericht op behoud en versterking van de provinciale biodiversiteit en de duurzame beleving en benutting van de biodiversiteit.
Instellingsbesluit	PS d.d. 5 november 2018 (PS2018PSXX) Begroting 2019

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Eenmalige storting uit reserve Landelijk Gebied van 19,07 mln.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	19070000
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van de Realisatiestrategie natuurvisie.		
Vrije ruimte	Geen, het bedrag is volledig nodig voor de ambities (natuuropgaven) in de Natuurvisie.		
Nut en noodzaak	De opgave van de Realisatiestrategie kent een wisselende kasstroom, door deze reserve kan dit opgevangen worden.		
Bestedingsplan	Besteding moet in overeenstemming zijn met de opgaven uit de Natuurvisie uitgewerkt in de Realisatiestrategie		
Voorwaarde besteding	Zie Realisatiestrategie natuurvisie.		
Concrete verplichting	Geen, de opgaven zijn verschillend en moeten nog opgepakt, voorbereid en uitgevoerd worden.		
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve wordt bijgedragen aan de natuuropgaven uit de Natuurvisie, die zijn uitgewerkt in de Realisatiestrategie. Dit komt overeen met de doelen in de begroting 2019 op het gebied van natuur.		
Risico's	Risico is dat de beschikbare middelen onvoldoende zijn om aan de wettelijke normen te voldoen. Het niet halen van de wettelijke doelen en de noodzaak tot bijsturing		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Doel reserve	
Instellingsbesluit	

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	
Functie	

Voeding			
Minimum bedrag		Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid			
Vrije ruimte			
Nut en noodzaak			
Bestedingsplan			
Voorwaarde besteding			
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen			
Mate van doelrealisatie			
Risico's			
Bijzonderheden			

Voorz. groot onderhoud Paushuize

Doel voorziening	Het egaliseren van kosten voor onderhoud van Paushuize.
Instellingsbesluit	Kadernota 2019-2022 PS2018PS05 d.d. 09 juli 2018

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Jaarlijkse storting op basis van het meerjarenonderhoudsplan		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar			
Toereikendheid	De voorziening is op dit moment toereikend		
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van het egaliseren van kosten voor het onderhoud van Paushuize (BBV ART. 44 lid 1 sub c).		
Bestedingsplan	Voorhet inzetten voor groot onderhoud opgenmen in het MOP van Paushuize.		
Voorwaarde besteding	Voor het inzetten van gelden uit de voorziening wordt periodiek een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld.		
Concrete verplichting	De kosten voor groot onderhoud Paushuize.		
Relevante ontwikkelingen	Het meerjaren onderhoudsplan Huisvestiging is in 2018 bijgesteld. De eventuele effecten hiervan op de meerjaren bergoting zijn verwerkt in de Kadernota 2019-2022.		
Mate van doelrealisatie	Door het in stand houden van de voorziening wordt het doel bereikt.		
Risico's	Onbekend		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Recreatieschap

Doel voorziening	Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de liquidatie. De kosten worden waarschijnlijk gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2016; d.d. 03-07-2016; PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	De voorziening is ten laste gebracht van het rekeningresultaat 2016.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2019
Toereikendheid	Voorlopig genoeg.
Vrije ruimte	Niet aanwezig. Bedrag van voorziening wordt volledig gebruikt.
Nut en noodzaak	Op 1 januari 2018 wordt recreatieschap opgeheven. De verwachte afkoopsom bedraag € 1.979.898. Betaling geschiedt gedeeltelijk in 2017 (€ 803.320) en restant volgt in 2018.
Bestedingsplan	Afhankelijk van de uittreedovereenkomst. Deze is vastgesteld door het DB van het bestuur van UHVK en RMN.
Voorwaarde besteding	Kosten mogen alleen ten laste van de voorziening geboekt worden als de bedragen ook daadwerkelijk zijn uitbetaald.
Concrete verplichting	Momenteel hebben ze al verzoek ingediend voor het restant.
Relevante ontwikkelingen	Afwikkeling zal iets langer duren dan verwacht.
Mate van doelrealisatie	Ligt op schema.
Risico's	Voorziening is gemaakt op de meest reëele schatting van RMN(uitvoeringsorganisatie). Kosten worden waarschijnlijk eerder lager dan hoger, maar hoger is niet helemaal uit te sluiten.
Bijzonderheden	Omdat de afwikkeling van deze voorziening in 2018 wordt verwacht is de voorziening niet meer opgenomen in het overzicht met voorzieningen maar in de balans onder gebracht bij Kort lopende schulden.

Voorz. Ontgrondingenwet

Doel voorziening	Dekking toekomstige schade bij reeds verleende grote ontgrondingen (boven de 10.000 kubieke meter) met een daadwerkelijke kans op schade.
Instellingsbesluit	PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Jaarlijkse voeding door overschot op ontgrondingenheffing na gemaakte kosten.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	
Vrije ruimte	Geen
Nut en noodzaak	Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel(artikel 44 lid 2 BBV). Dit betreft ontgrondingenheffing voor kosten met betrekking tot in de ontgrondingenwet genoemde doelen (zoals onderzoek, compensatie, schadevergoedingen).
Bestedingsplan	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is geen bestedingsplan mogelijk.
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend voor kosten die gemaakt worden in het kader van ontgrondingen.
Concrete verplichting	Geen

Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is een juiste hoogte van de voorziening op korte termijn slecht in te schatten.
Bijzonderheden	Geen

Voorz. NAR-regeling

Doel voorziening	Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de regeling Non-activiteit uit 2012. De kosten worden zeker gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2016 d.d. 03-07-2017 PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	De voorziening is gevoed uit de reserve weerstandsvermogen, de reserve frictiekosten en het rekeningresultaat 2016.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	8700000
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	De toereikendheid van de voorziening is voldoende. In 2017 is er nog 300.000 toegevoegd om de verhoging CAO op te kunnen vangen.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte.		
Nut en noodzaak	Voor het opvangen van de toekomstige kosten van de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling.		
Bestedingsplan	Maandelijks worden er (salaris)kosten geboekt voor de medewerkers die gebruik maken van de regeling. Deze kosten zullen per kwartaal en laste van de voorziening geboekt worden. Dit zal doorgaan tot de betreffende medewerker de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt en daarmee het dienstverband wordt beëindigd.		
Voorwaarde besteding	Kosten mogen alleen ten laste van de voorziening geboekt worden als de bedragen ook daadwerkelijk zijn uitbetaald		
Concrete verplichting	Doorbetalen oud medewerkers die gebruik maken van de regeling tot de pensioengerechtigde leeftijd.		
Relevante ontwikkelingen	Verhoging pensioenleeftijd, CAO-ontwikkelingen. De NAR voorziening is bepaald op basis van huidig cao en er is geen rekening gehouden met mogelijke stijgingen in cao of AOW leeftijd		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Er zijn nog medewerkers werkzaam die nog gebruik kunnen gaan maken van de regeling. De omvang van de voorziening moet dan nog opgehoogd worden met de (toekomstige) kosten voor de betreffende medewerker. Ook eventuele cao-verhogingen kunnen er voor zorgen dat er een extra storting in de voorziening gedaan moet worden.		

Voorz. Dekking fin. risico grondbedrijf

Doel voorziening	Risico's opvangen verkopen grond revolverend fonds
Instellingsbesluit	PS d.d. 13 jun 2016 (PS2016PS08); jaarrekening 2015.

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalige voeding bij instelling door risicofonds van Het Revolverend Fonds om te zetten in een voorziening. De storting in de voorziening is als kosten opgenomen en onttrokken uit de reserve Dekking financiële risico's grondaankopen.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	2027
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is voldoende om het huidig ingeschatte risico op verwachte opbrengsten op te vangen. Jaarlijks vindt een herziening plaats van het risico op de gronden in het Revolverend Fonds.
Vrije ruimte	Geen, zie toereikendheid
Nut en noodzaak	Conform het beleid voor risicomanagement dienen risico's > 50% als voorziening te worden opgenomen. In 2015 is duidelijk geworden dat de verwachte verliezen, die met het risicofonds worden opgevangen, een kans hebben van > 50%.
Bestedingsplan	In 2027 moeten de gronden uit het Revolverend Fonds zijn verkocht. De verkopen met verwachte verliezen zijn in beeld gebracht om de hoogte van de voorziening te bepalen.
Voorwaarde besteding	Gerealiseerde verliezen Revolverend Fonds.
Concrete verplichting	N.v.t.
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	N.v.t.
Bijzonderheden	Zie paragraaf Grondbeleid.

Voorz. Groot onderhoud kantons

Doel voorziening	Het egaliseren van kosten voor onderhoud van de Kantons
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Op basis van het het meerjaren onderhoudsplan
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	De voorziening is op dit moment toereikend.
Vrije ruimte	Geen.
Nut en noodzaak	Ten behoeve van het egaliseren van kosten voor het onderhoud van de Kantons (steunpunten) (BBV ART 44 lid 1 sub c).
Bestedingsplan	Voor het inzetten voor groot onderhoud opgenomen in het MOP van de kantons.
Voorwaarde besteding	Voor het inzetten van gelden uit de voorziening wordt periodiek een meerjaren onderhoudsplan (MOP) opgesteld.
Concrete verplichting	De kosten voor groot onderhoud voor de kantons.

Relevante ontwikkelingen	Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw meerjaren onderhoudsplan. De eventuele effecten hiervan op de meerjaren begroting zullen in de Kadernota 2018 worden verwerkt.
Mate van doelrealisatie	Door het in stand houden van de voorziening wordt het doel bereikt.
Risico's	Onbekend.
Bijzonderheden	Geen.

Voorz. Groot onderhoud / vervanging huisvesting

Doel voorziening	Het egaliseren van kosten voor onderhoud van het Provinciehuis en Paushuize
Instellingsbesluit	PS FP-1/1990

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Op basis van het onderhoudsschema		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	De voorziening is op dit moment toereikend.		
Vrije ruimte	Geen.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van het egaliseren van kosten voor onderhoud (BBV art 44 lid 1 sub c).		
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden voor groot onderhoud van de 2 panden, te weten Archimedeslaan en Paushuize.		
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van het groot onderhoud van de Archimedeslaan en Paushuize.		
Concrete verplichting	De kosten voor groot onderhoud voor de panden aan de Archimedeslaan en de locatie Paushuize.		
Relevante ontwikkelingen	Momenteel wordt het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting bijgesteld. Eventuele effecten hierdoor op de meerjaren begroting zullen onderdeel uitmaken van de Kadernota 2018.		
Mate van doelrealisatie	Door het in stand houden van de voorziening wordt het doel bereikt.		
Risico's	Onbekend.		
Bijzonderheden	Geen.		

Voorz. Nazorg stortplaatsen

Doel voorziening	De nazorg van de stortplaatsen: De Omega (Wilnis), Tammer (Soesterberg) en Weber (Nieuwegein). Het nazorgfonds van Smink (Amersfoort) is opgenomen in het nieuwe Leemtewetfonds.
Instellingsbesluit	PS d.d. 11 januari 2000 (1999WEM003628i)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalig bij instelling vanuit de bestaande reserve toezicht. Jaarlijkse toevoeging om de voorziening op het juiste niveau te brengen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2021		
Toereikendheid			

Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. In de overeenkomst is opgenomen dat bij een eventueel positief saldo de helft van het nazorgfonds aan 'het bedrijf' vervalt en de andere helft aan de provincie. Pas bij opheffing van de voorziening eind 2021 zal blijken of er nog vrije ruimte is.
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Wettelijke verplichting van monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen.
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van de nazorg van de stortplaats Omega.
Concrete verplichting	Geen
Relevante ontwikkelingen	Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd. Tammer en Weber zijn reeds afgesloten/overgedragen. Voor de stortplaats omega Wilnis heeft de provincie een nazorgovereenkomst waarin is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van het nazorgfonds. De provincie beheert dit fonds. Indien in 2021 een bedrag resteert, wordt dit volgens de verdeelsleutel van artikel 5.1 over het bedrijf en de provincie 50-50 verdeeld.
Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de voormalig exploitant.
Bijzonderheden	Geen

Voorz. Hart van de Heuvelrug

Doel voorziening	Dekking exploitatietekort van het programma Hart van de Heuvelrug in 2025.
Instellingsbesluit	PS2006BEM15, d.d. 4 juli 2006 bij de jaarrekening 2005 PS2005REG09, d.d. 12-12-2005 Voorlopige dekking garantstelling ecoduct N237

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalige storting		
Minimum bedrag	5300000	Maximum bedrag	5300000
Eindjaar	2025		
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Zie relevante ontwikkelingen.		
Nut en noodzaak	Ter dekking van het exploitatietekort door het optreden van risico's van het programma Hart van de Heuvelrug, dit programma loopt (vooralsnog) t/m 31/12/2025. Minimaal jaarlijks wordt bij de jaarrekening beoordeeld of de voorziening op peil is en wordt zonodig bijgestort of valt een deel vrij.		
Bestedingsplan	Het programma Hart van de Heuvelrug loopt (vooralsnog) t/m 31-12-2025, dan zal bekend zijn wat het definitieve exploitatietekort is. Bij eerdere bijstelling van het resultaat valt mogelijk een deel vrij aan de algemene middelen.		
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend indien door optreden van de risico's een exploitatietekort ontstaat van het programma Hart van de Heuvelrug.		

Concrete verplichting	N.v.t.
Relevante ontwikkelingen	Het verwachte exploitatietekort wordt mede bepaald op basis van de risico's. Hierbij wordt uitgegaan van risico's > 50%. Risico's < 50% zijn opgenomen in het weerstandsvermogen van de provincie. Het programma is, mede door de huidige vastgoedmarkt, nog constant in beweging. Hiervoor wordt jaarlijks de Mastergrex en risicoanalyse Hart van de Heuvelrug geactualiseerd naar de laatste marktinzichten. Zie het projectenblad Hart van de Heuvelrug voor aanvullende informatie over het programma.
Mate van doelrealisatie	Zie projectenblad Hart van de Heuvelrug.
Risico's	N.v.t.
Bijzonderheden	Geen

Voorz. Pensioenen GS

Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van pensioengelden aan huidige en voormalige GS-leden bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2004, Jaarrekening 2003; (PS2004BEM14)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Middels de storting van de pensioenbijdragen van de huidige gedeputeerden, de inbreng van overdrachten en indien nodig een jaarlijkse storting ten laste van het budget wachtgelden en pensioenen.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Op dit moment is de voorziening toereikend. Jaarlijks wordt in opdracht van de provincie door APG Loyalis een actuariële berekening uitgevoerd van de pensioenen van de reeds gepensioneerden, de actieven en slapers. Op grond hiervan wordt indien nodig de voorziening aangevuld of afgeroomd.
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte. Pas bij de opheffing van de voorziening (bij overlijden van de laatste gepensioneerde en/of nabestaande) zal blijken of er nog vrije ruimte is.
Nut en noodzaak	Ten behoeve van de dekking van de pensioenverplichtingen jegens (voormalig) gedeputeerden.
Bestedingsplan	Uitbetaling pensioenen (voormalige) gedeputeerden.
Voorwaarde besteding	Het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of overdracht van opgebouwde pensioenrechten.
Concrete verplichting	Gebaseerd op de laatst ontvangen actuariële berekeningen per peildatum 31 oktober 2017: € 2.146.715 benodigd bedrag voor pensioenen actieven en slapers € 7.061.755 benodigd bedrag voor pensioenen gepensioneerden € 9.208.470 totaal
Relevante ontwikkelingen	Op 23 mei 2016 is in het IPO bsloten om over te gaan tot fondsvorming. Dit houdt in dat de opbouw van pensioenen van de actieven en slapers per een nog nader te bepalen datum overgezet zal worden naar het ABP. De pensioenen van de gepensioneerden blijven bij de provincie en worden uit de bestaande voorziening betaald. Wanneer de laatste gepensioneerde (en/of nabestaande) is overleden, kan de voorziening dan worden opgeheven.

Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	Dat de aannames bij de actuariële berekeningen niet juist zijn, waardoor de voorziening te laag kan zijn en extra dotaties gedaan moeten worden.
Bijzonderheden	Indien elders opgebouwde pensioenrechten worden ingebracht, wordt de ontvangen afkoopsom aan de voorziening toegevoegd.

Voorz. Garantstelling Vathorst

Doel voorziening	Garantstelling jegens de gemeente Amersfoort bij een tekort op de ontsluiting van Vathorst (maximum € 4,5 miljoen)
Instellingsbesluit	PS d.d. 8 juni 2009 Jaarrekening 2008 (PS2009PS05)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eenmalig bedrag uit algemene middelen		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	4540000
Eindjaar			
Toereikendheid	Zie relevante ontwikkelingen		
Vrije ruimte	Zie relevante ontwikkelingen.		
Nut en noodzaak	De voorziening is ingesteld ten behoeve van garantstelling jegens de gemeente Amersfoort bij een tekort op de ontsluiting van Vathorst (maximum € 4,5 miljoen).		
Bestedingsplan	Afhankelijk van de realisatie van de laatste 5% projecten van de gemeente Amersfoort.		
Voorwaarde besteding	Ten gunste van gemeente Amersfoort als onderdeel van toegezegde garantstelling voor ontsluiting Vathorst.		
Concrete verplichting	Totale bedrag is gereserveerd conform overeenkomst met Gemeente Amersfoort.		
Relevante ontwikkelingen	Verwachting is dat in 2018 laatste betaling plaatsvindt en een deel van het gereserveerde bedrag vrijvalt ten gunste van de algemene middelen. De voorziening kan daarna opgeheven worden.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Geen		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Nazorg stortplaats Maarsbergen

Doel voorziening	De nazorg van de stortplaats Maarsbergen
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2005 (PS2005BEM20); Jaarrekening 2008 - geen specifiek besluit (formeel bekrachtigd bij vaststelling van de jaarrekening, PS2009PS05).

Kenmerken van de voorziening

Voeding	In 2008 is eenmalig een bedrag ontvangen van het OLVM t.b.v. de nazorg van de stortplaats Maarsbergen; Jaarlijks wordt er een bedrag toegevoegd om dit bedrag op peil te houden.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2040		

Toereikendheid	Uit de opgestelde kostenberekening blijkt dat de nazorg- en saneringsverplichtingen met de beschikbare middelen tot 2040 kunnen worden bekostigd. Mocht onverhoopt blijken dat het huidige saldo toch niet toereikend is, dan zijn de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtsopvolgers) verplicht het tekort aan te vullen (artikel 5.1 uit nazorgovereenkomst).
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. Een eventueel positief saldo zal overeenkomstig een afgesproken verdeelsleutel worden verdeeld over de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtopvolgers (artikel 10)).
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd.
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.
Voorwaarde besteding	Voor de stortplaats Maarsbergen heeft de provincie nazorgovereenkomst afgesloten met een looptijd van 30 jaar. In die overeenkomst is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van de nazorgfondsen. De provincie beheert die fondsen.
Concrete verplichting	Geen
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	N.v.t.
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de oorspronkelijk deelnemende gemeenten.
Bijzonderheden	Geen

Overzicht voorzieningen

STAAT VAN VOORZIENINGEN									
		Saldo	Saldo	Mutaties 2019		Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Omschrijving	Prog	31-12-2017	31-12-2018	Bij	Af	31-12-2019	30-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Claim ontsluiting Vathorst	1	222	0	0	0	0	0	0	0
Hart van de Heuvelrug	2	7.900	7.900	0	0	7.900	7.900	7.900	7.900
Dekking financieel risico Grondbedrijf	2	2.262	2.262	0	0	2.262	2.262	2.262	2.262
Ontgrondingenwet	2	16	16	0	0	16	16	16	16
Nazorg Stortplaatsen	3	1.146	1.116	0	30	1.086	1.056	1.026	996
Nazorg stortplaats Maarsbergen	3	721	711	0	10	701	691	681	671
Groot onderhoud kantons	5	144	145	63	31	177	197	182	206
Recreatieschap	6	1.177	0	0	0	0	0	0	0
Pensioenen GS	7	9.186	9.299	257	487	9.069	8.839	8.609	8.379
Groot onderhoud Paushuize	7	45	58	44	53	49	51	68	70
Groot onderhoud Provinciehuis	OH	341	3.978	500	3.312	1.166	1.371	1.490	1.919
NAR regeling	OH	7.043	5.178	0	1.454	3.724	2.410	1.271	437
Totaal Voorzieningen		**30.203**	**30.663**	**864**	**5.377**	**26.150**	**24.793**	**23.505**	**22.856**

Staat van specifieke uitkeringen

SPECIFIEKE UITKERINGEN									bedragen x € 1.000
		Saldo	Saldo	Mutaties 2019		Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Omschrijving	Prog	31-12-2017	31-12-2018	Bij	Af	31-12-2019	30-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
BOR	5	1.681	0	0	0	0	0	0	0
Brede doeluitkering verkeer en vervoer	5	69.807	0	0	0	0	0	0	0
BRU Bijdrage luchtkwaliteit	5	1.941	1.668	0	273	1.395	1.122	849	576
BRU Quick wins	5	705	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Voorzieningen		**74.134**	**1.668**	**0**	**273**	**1.395**	**1.122**	**849**	**576**

Staat van begrotingssubsidies

STAAT VAN BEGROTINGSSUBSIDIES 2019 - 2022				Bedragen x € 1.000
Omschrijving	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
1 Ruimtelijke Ontwikkeling	-	-	-	-
2 Landelijk gebied				
Gemeente Amersfoort (Groen doet goed)	17			
Gemeente Houten (Groen doet goed)	17			
Gemeente Nieuwegein (Groen doet goed)	17			
Gemeente Amersfoort (Groen doet goed)	17			
Gemeente Woerden (Groen doet goed)	17			
Het Utrechts Landschap (natuur en landschap) *1*4	612	612	612	612
IVN inzake natuur- en milieu-educatie *1*4	175	175	175	175
Landschap Erfgoed Utrecht (natuur en Landschap)*1*4	276	276	276	276
Omgevingsdienst Regio Utrecht (Groen doet goed)	17			
Stichting Faunabeheereenheid *2*4	350	350	350	350
Stichting Utrecht Natuurlijk (Groen doet goed)	17			
Stichting Vogelopvang *1*4	10	10	10	10
subtotaal	1.542	1.423	1.423	1.423
3 Bodem, water en milieu				
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	300			
ODrU	152			
RUD Utrecht	184			
Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht (natuur- en milieu-educatie) *1*4	297	297	297	297
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	300			
Waterschap Rivierenland	150			
Waterschap Vallei en Veluwe	150			
subtotaal	297	297	297	297
4 Economische zaken en recreatie				
Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht	51	17		
Universiteit Utrecht (Copernicus Instituut)*3	300	300	300	300
Stichting Technologieraad Utrecht	64	64		
subtotaal	415	381	300	300
5 Mobiliteit				
Stichting U15 *5	1.500			
	1.500			
6 Cultuur en samenleving				
Geloofsgemeenschap HH. Cosmas en Damianus in Abcoude	180			
Gemeente Utrecht (domtoren)	2.000	2.000		
Het Utrechts Landschap (erfgoed) *1*4	118	118	118	118

HH. Martha en Mariaparochie in Soest	44			
Landschap Erfgoed Utrecht (STAMU) *1*4	71	71	71	71
Parochie Licht van Christus te Vleuten	182			
Protestantse Gemeente Utrecht	254			
Stichting Bevrijdingsfestival Utrecht	34	34	34	34
Stichting Kunst Centraal Cultuureducatie met kwaliteit *1*4	73	73	73	73
Stichting Liniebreed Ondernemen	280			
Stichting Mooi Sticht *1*4	105	105	105	105
Stichting Kasteel Amerongen *1*4	102	102	102	102
Stichting restauratie opleidingsprojecten *1*4	21	21	21	21
Stichting Slot Zuylen *1*4	112	112	112	112
subtotaal	3.576	2.636	636	636
7 Bestuur en middelen	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal	**7.948**	**4.737**	**2.656**	**2.656**

*1 De subsidies worden, op basis van een meerjarenuitvoeringsplan voor de periode 2017-2020, in één keer verleend met maximale voorschotten conform de jaarplakken.
Zie ook Statenvoorstel Cultuurnota met bijlage Draaiboek aansturing partnerinstelling d.d. 18-04-2016 (PS2016BEM06). Toekenning 2020 en verder is nog ondervoorbehoud goedkeuring PS. Alleen partnerinstellingen komen in aanmerking voor meerjarige subsidie verlening.

*2 de Stichting ontvangt een meerjarige beschikking voor 2019 én 2020.

*3 Universiteit Utrecht (Copernicus Instituut)

In 2018 willen we een meerjarige subsidie geven aan een postdoc die onderzoek gaat doen naar en interventies gaat organiseren m.b.t. de energietransitie in de bouw- en installatiesector. Via deze postdoc komen we er achter welke interventies nodig zijn om er voor te zorgen dat de bouw- en installatiesector beter dan nu in staat zijn om de energietransitie het hoofd te bieden.

*4 '2021/2022 is indicatief, toekenning zal plaatsvinden na de evaluatie en nieuwe besluitvorming in 2019

*5 Werkgeversaanpak KTA U Ned :
In het kader van U Ned is er met het Rijk een Korte Termijn Aanpak (KTA) overeen gekomen om de bereikbaarheid in de regio te verbeteren. Een onderdeel van deze aanpak is het continueren van de samenwerking met werkgevers op het vlak van duurzame mobiliteit. Hiermee zijn in de programma's Beter Benutten (Vervolg) goede resultaten geboekt. Het betreft een cofinanciering voor maximaal de helft van de te maken kosten.

Staat van incidentele baten en lasten

STAAT VAN INCIDENTELE LASTEN EN BATEN per programma																		bedragen x € 1.000
	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1 Ruimtelijke ontwikkeling																		
Herijking PRS	24	-	24	105	-	105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IFL 2016-2019	332	-	332	500	-	500	300	-	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IGP projecten	2.097	-	2.097	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoud GIS	-	-	-	617	-	617	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laan vd leefomgeving	409	-	409	1.194	-	1.194	1.289	-	1.289	1.052	-	1.052	27	-	27	-	-	-
Programma BO	-	-24	-24	2.160	-	2.160	3.427	-	3.427	3.447	-	3.447	-	-	-	-	-	-
Balansafwikkelverschillen	-3	-	-3	500		500			-		-	-	-	-	-			-
Subtotaal	2.859	-24	2.835	5.076	-	5.076	5.016	-	5.016	4.499	-	4.499	27	-	27	-	-	-
Mutatie reserve	4.690	-3.573	1.117	-	-2.870	-2.870	-	-3.727	-3.727	-	-3.447	-3.447	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 1	**7.549**	**-3.597**	**3.952**	**5.076**	**-2.870**	**2.206**	**5.016**	**-3.727**	**1.289**	**4.499**	**-3.447**	**1.052**	**27**	**-**	**27**	**-**	**-**	**-**
2 Landelijk gebied																		
Faunabeheereenheid	126	-	126	154	-	154	125	-	125	125	-	125	125	-	125	-	-	-
Natuurbeheer	4.172	-796	3.376	856	-440	416	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma AVP	13.329	-4.788	8.541	13.926	-6.613	7.313	14.784	-3.560	11.224	9.491	-3.724	5.767	13.067	-1.400	11.667	24.596	1.152	25.748
Landbouwvisie	-	-	-	175	-	175	275	-	275	325	-	325	150	-	150	125	-	125
VV Natuur/landschap	40	-195	-155	205	-95	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ganzenakkoord	77	-	77	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitv. Programma Woonschepen	-1	5	4	50	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balansafwikkelverschillen	-19	-302	-321	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TH Groene regelgeving	-	-90	-90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	17.724	-6.166	11.558	15.366	-7.148	8.218	15.184	-3.560	11.624	9.941	-3.724	6.217	13.342	-1.400	11.942	24.721	1.152	25.873
Mutatie reserve	110	-9.548	-9.438	-	-5.830	-5.830	-	-15.433	-15.433	-	-8.237	-8.237	-	-10.695	-10.695	-	-11.880	-11.880
Totaal programma 2	**17.834**	**-15.714**	**2.120**	**15.366**	**-12.978**	**2.388**	**15.184**	**-18.993**	**-3.809**	**9.941**	**-11.961**	**-2.020**	**13.342**	**-12.095**	**1.247**	**24.721**	**-10.728**	**13.993**
3 Bodem, water en milieu																		
Programma Bodemsanering	3.238	-2.958	280	5.825	-3.248	2.577	2.458	-2.697	-239	3.214	-2.756	458	-182	-	-182	-182	-	-182
Luchtkwaliteit (NSL)	-	-	-	2.705	-2.705	-			-			-	-	-	-	-	-	-
SP prio BMW-beleid algemeen	-	-	-	-442	-	-442			-			-	-	-	-	492	-	492

Waterveiligheid	-	-	-	146	-	146			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoetwatervoorziening	444	-110	334	90	-40	50	2.779	-53	2.726	3.381		3.381	-	-	-	1.108	-	1.108
Bodem en grondwater	56	-	56	168	-	168	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duurzaamheid algemeen	181	-	181	395	-	395	395		395			-	-	-	-	-	-	-
Gezonde en veilige leefomgeving	465	-455	10	966	-337	629	595	-	595	645	-	645	375	-	375	170	-	170
Balansafwikkelverschillen	-186	-	-186	-	-	-			-			-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	4.198	-3.523	675	9.853	-6.330	3.523	6.227	-2.750	3.477	7.240	-2.756	4.484	193	-	193	1.588	-	1.588
Mutatie reserve	1.638	-3.063	-1.425	-	-3.813	-3.813	-	-363	-363	-	-1.060	-1.060	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 3	**5.836**	**-6.586**	**-750**	**9.853**	**-10.143**	**-290**	**6.227**	**-3.113**	**3.114**	**7.240**	**-3.816**	**3.424**	**193**	**-**	**193**	**1.588**	**-**	**1.588**

4 Economische ontwikkeling																		
Cofinancieringsfonds	536	-686	-150	1.660	-160	1.500	1.000	-	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Investeringsimpuls energie-agenda	612	-	612	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OMU	-	-	-	-	-	-	500	-	500	500	-	500	-	-	-	-	-	-
Inv.impuls energie	-	-	-	1.500	-	1.500	600	-	600	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stimulering aardgasvrije wijk							300		300			-			-			-
Nat.akk.windenergie							100		100			-			-			-
Ontw.Pilot projecten							100		100			-			-			-
Financ. energieprj.							400		400			-			-			-
Economic board Utrecht	-	-	-	50	-	50	3.250	-	3.250	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balansafwikkelverschillen	-256	-13	-269	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO Arbeidsmarkt	223	-	223	350	-	350	388		388	64	-	64	-	-	-	-	-	-
EU project SUPER	25	-14	11	78	-78	-	27	-27	-	14	-14	-	4	-4	-	-	-	-
Foodvalley	-	-	-	150	-	150	150		150	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kant.aanpak inp.plan	152	-	152	357	-	357	200		200	230	-	230	-	-	-	-	-	-
Promotie en acquisitie	-	-	-	175	-60	115	230		230	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Economisch beleid	-	-	-	100	-	100	300		300	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Recreatieve voorzieningen	-	-	-	3.733	-150	3.583	1.670	-	1.670	211	-	211	150	-	150	42	-	42
AVP Recreatie om de stad							1.395		1.395			-			-			-
Toekomst recreatieschappen	412	-	412	165	-	165			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toerisme	461	-	461	608	-	608	1.708	-	1.708	1.200	-	1.200	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	2.165	-713	1.452	8.926	-448	8.478	12.318	-27	12.291	2.219	-14	2.205	154	-4	150	42	-	42
Mutatie reserve	577	-376	201	372	-1.672	-1.300	622	-488	134	-	-64	-64	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 4	**2.742**	**-1.089**	**1.653**	**9.298**	**-2.120**	**7.178**	**12.940**	**-515**	**12.425**	**2.219**	**-78**	**2.141**	**154**	**-4**	**150**	**42**	**-**	**42**

5 Bereikbaarheid (excl. OV)																		
Mobiliteitsmanagement RVM	-	-	-	1.834	-834	1.000	4.306	-3.306	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balansafwikkelverschillen	-545	-	-545	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BOR projecten	1.685	-1.004	681	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Station Drieb.-Zeist	7.075	-5.022	2.053	6.000	-	6.000	4.000		4.000	1.914	-	1.914	-	-	-	-	-	-
Noordelijke Randweg Utrecht	5.016	-	5.016	326	-	326	13.400		13.400	10.000	-	10.000	-	-	-	-	-	-
Op de Fiets voormalige A2010	-	-	-	15	-	15			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VERDER Pakketstudies	1.413	-	1.413	-5.500	-	-5.500	8.500		8.500	8.500	-	8.500	8.500	-	8.500	8.500	-	8.500
GWW Verkeersveiligheid Infra	223	-1.421	-1.198	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GWW Doelmatig Vervoersbeleid	1.267	-211	1.056	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BDU Infra	-	-	-	21.763	-	21.763			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Doelmatig Verkeersbeleid	-	-	-	2.500	73	2.573			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verkeersveiligheid	-	-	-	3.402	-	3.402			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GWW Infra	-	-	-	11.987	-5.000	6.987	10.000		10.000	10.000	-	10.000	10.000	-	10.000	10.000	-	10.000
Projecten GWW Leefomgeving	-	-	-	900	-	900			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	16.134	-7.658	8.476	43.227	-5.761	37.466	40.206	-3.306	36.900	30.414	-	30.414	18.500	-	18.500	18.500	-	18.500
Mutatie reserve	80.843	-2.060	78.783	43.906	-54.969	-11.063	2.315	-34.874	-32.559	8.602	-36.600	-27.998	8.500	-29.891	-21.391	8.500	-29.063	-20.563
Totaal programma 5	**96.977**	**-9.718**	**87.259**	**87.133**	**-60.730**	**26.403**	**42.521**	**-38.180**	**4.341**	**39.016**	**-36.600**	**2.416**	**27.000**	**-29.891**	**-2.891**	**27.000**	**-29.063**	**-2.063**

5 Bereikbaarheid incl. OV																		
BDU OV Concessies	-	-	-	3.063	-31.180	-28.117	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BDU Regiotaxi	-	-	-	-	-4.500	-4.500	-	-	-	8	-	8	-	-	-	-	-	-
Beheer en onderhoud	-	-	-	13.505	-5.020	8.485	17.300	-5.020	12.280	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GWW Beheersorg.Regiotaxi	-	-	-	-	-60	-60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OV Conc. Flankerend	-	-	-	1.955	-	1.955	2.820	-	2.820	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OV concessie BRU	-	-26.300	-26.300	39.266	-41.364	-2.098	48.336	-33.895	14.441	-	-36	-36	-	-273	-273	-	-	-
Infra OV BRU	-	-	-	45.270	-24.353	20.917	16.595	-24.351	-7.756	-5.300	-1.449	-6.749	-	-	-	-	-	-
Regiotaxi BRU	-	-	-	9.628	-5.300	4.328	1.039	-4.500	-3.461	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OV beleid algemeen	-	-	-	993	-1.816	-823	978	-1.816	-838	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitaallasten OV				6.480	-	6.480	25.000	-	25.000	-	-	-	-					
Teamkosten Regiotram	-	-	-	1.005	-470	535	6.455	-428	6.027	1.015	-	1.015	1.015	-	1.015	-	-	-
BDU Regiotram	-	-	-	-	-22.612	-22.612	-	-29.695	-29.695	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Wegen en verkeer BRU	-	-	-	12.730	-9.161	3.569	113	-9.160	-9.047	2.995	-	2.995	-	-	-	-	-	-
Overig Mobilitietsplan	-	-	-	-144	-	-144	-3.122	-	-3.122	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-26.300	-26.300	133.751	-145.836	-12.085	115.514	-108.865	6.649	-1.282	-1.485	-2.767	1.015	-273	742	-	-	-
Mutatie reserve	-	-	-	-	-	-	18.750	-31.624	-12.874	13.270	-9.453	3.817	11.406	-	11.406	11.385	-	11.385
Totaal programma 5	**-**	**-26.300**	**-26.300**	**133.751**	**-145.836**	**-12.085**	**134.264**	**-140.489**	**-6.225**	**11.988**	**-10.938**	**1.050**	**12.421**	**-273**	**12.148**	**11.385**	**-**	**11.385**
6 Cultuur en erfgoed																		
Balansafw. Versch. 6	-1.100	-	-1.100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Archeologie	-	-	-	-30	-	-30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Park Vliegbasis Soesterberg	307	-	307	43	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruimtelijk erfgoedbeleid	-	-	-	180	-	180	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Limes samenwerking 2016-2019	534	-409	125	500	-375	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Publieksbereik	9	-17	-8	394	-	394	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoedinstellingen	-	-	-	640	-	640	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma NHW	906	-425	481	3.060	-	3.060	1.334	-	1.334	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoedparels	340	-4.000	-3.660	4.000	-	4.000	2.000	-	2.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cultuur	264	-	264	28	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	1.260	-4.851	-3.591	8.815	-375	8.440	3.334	-	3.334	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mutatie reserve	3.668	-713	2.955	-	-10.580	-10.580	-	-1.334	-1.334	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 6	**4.928**	**-5.564**	**-636**	**8.815**	**-10.955**	**-2.140**	**3.334**	**-1.334**	**2.000**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
7 Bestuur en middelen																		
Balansafw. Versch. 7	-358	128	-230	-529	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Provinciale rekenkamer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kwalitietsimpuls	-	-	-	-	-	-	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104
projecten Concerndirectie: VBI-Presto	745	-	745	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wachtgelden en pensioenen GS	-	570	570	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staat van Utrecht	188	-	188	45	-	45	93	-	93	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CA Utrecht toegankel	48	-	48	49	-	49	49	-	49	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige bestuurskosten	-	-	-	125	-	125	75	-	75	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Accountantskosten	-	-	-	150	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
projecten Concerndirectie	-	-	-	300	-	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestuurlijke zaken	-	-	-	288	-	288	101	-	101	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rampenbestrijding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Subtotaal	623	698	1.321	428	-	428	1.422	-	1.422	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104
Mutatie reserve	-	-659	-659	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 7	**623**	**39**	**662**	**428**	**-**	**428**	**1.422**	**-**	**1.422**	**1.104**	**-**	**1.104**	**1.104**	**-**	**1.104**	**1.104**	**-**	**1.104**

Overhead																		
Balansafwikkelverschillen	-504	124	-380	-150	-	-150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medewerkerstevredenheid	49	-	49	55	-	55	53	-	53	-	-	-	53	-	53	-	-	-
Extra storting voorziening NAR	300	-	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Informatie veiligheid	-	-	-	40	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Functioneel applicatiebeheer	-	-	-	795	-	795			-	-		-	-	-	-	-	-	-
Frictiekosten personeel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Budget personeelsksten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Concernproj. dir-ovh	-	-	-	1.036	-129	907	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huisvestimg	-	-	-	4.953	-	4.953	225	296	521	3.291	296	3.587	1.648	296	1.944	1.638	296	1.934
Projecten Bedrijfsvoering	-	-	-	1.627	-182	1.445	210	-	210	351	-	351	180	-	180	196	-	196
Advies GRC	-	-	-	125	-	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gepensioneerdedag	-	-	-	22	-	22	-	-	-	22	-	22	-	-	-	22	-	22
Samen voor Utrecht	-	-	-	-	-	-	90	-	90	-	-	-	90	-	90	-	-	-
Reserve ICT	111	-	111	-1.437		-1.437	218	-	218	475	-	475	-241	-	-241	176	-	176
Informatievoorziening	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-44	124	80	7.066	-311	6.755	796	296	1.092	4.139	296	4.435	1.730	296	2.026	2.032	296	2.328
Mutatie reserve	519	-836	-317	412	-4.076	-3.664	-	-411	-411	-	-3.734	-3.734	241	-1.616	-1.375	-	-1.782	-1.782
Totaal Overhead	**475**	**-712**	**-237**	**7.478**	**-4.387**	**3.091**	**796**	**-115**	**681**	**4.139**	**-3.438**	**701**	**1.971**	**-1.320**	**651**	**2.032**	**-1.486**	**546**

Overzicht op taakvelden

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten
1. Ruimtelijke ontwikkeling			
8.1	Ruimtelijke ordening	4.844	0
8.3	Stedelijke vernieuwing	6.442	0
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	2.330	0
Subtotaal		**13.616**	**0**
2. Landelijk gebied			
4.4	Vergunningverlening en handhaving	161	0
4.6	Duurzaamheid	3.583	0
5.1	Natuurontwikkeling	24.271	-3.560
5.2	Beheer natuurgebieden	19.685	-71
5.3	Beheer flora en fauna	5.200	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	317	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	429	0
6.9	Regionale economie, overige b&l	100	0
7.2	Maatschappij	579	0
Subtotaal		**54.325**	**-3.631**
3. Bodem, water en milieu			
3.1	Waterkeringen	396	0
3.3	Kwantiteit grondwater	360	0
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	1.582	0
3.9	Water, overige baten en lasten	2.753	-1.213
4.1	Bodembescherming	4.267	-2.697
4.2	Luchtverontreiniging	491	0
4.3	Geluidhinder	329	0
4.4	Vergunningverlening en handhaving	8.792	-89
4.5	Ontgronding	26	-26
4.6	Duurzaamheid	479	0
4.9	Milieu, overige baten en lasten	414	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	307	0
Subtotaal		**20.196**	**-4.025**
4. Economie en energie			

6.3	Kennis en innovatie	8.582	0
6.4	Recreatie en toerisme	8.301	0
6.9	Regionale economie, overige b&l	2.232	-63
Subtotaal		**19.115**	**-63**
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)			
2.1	Landwegen	89.686	-4.105
2.2	Waterwegen	2.838	-559
2.9	Verkeer en vervoer, overige b&l	1.137	0
Subtotaal		**93.661**	**-4.664**
5b. Bereikbaarheid Openbaar vervoer			
2.3	Openbaar vervoer	171.020	-116.593
Subtotaal		**171.020**	**-116.593**
6. Cultuur en erfgoed			
7.1	Cultuur	20.853	-1.527
7.2	Maatschappij	40	0
7.9	Cultuur en maatschappij, overige b&l	172	0
Subtotaal		**21.065**	**-1.527**
7. Bestuur en middelen			
1.1	Provinciale Staten	2.958	-34
1.2	Gedeputeerde Staten	1.979	0
1.3	Kabinetszaken	600	-216
1.4	Bestuurlijke organisatie	1.187	0
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	925	0
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.005	0
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.586	-70
4.6	Duurzaamheid	169	0
7.2	Maatschappij	714	0
Subtotaal		**12.123**	**-320**
Overhead			
0.6	Overhead	46.092	-7.144
Subtotaal		**46.092**	**-7.144**
Algemene middelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-122.991
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	-122.008
0.3	Geldleningen en uitzettingen	0	-2.689
0.4	Deelnemingen	0	-1.200
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b&l	3.055	0
Subtotaal		**3.055**	**-248.888**

Reserves

		18.750	-31.624
0.8	Mutaties reserves	8.351	-62.889
Subtotaal		**27.101**	**-94.513**
Totaal		**481.368**	**-481.368**

Tabel , Geraamde lasten en baten per programma per taakveld

Verkeer- en vervoerprogramma BRU

Per 1 januari 2015 zijn de verkeer- en vervoertaken van het voormalige Bestuur Regio Utrecht binnen de provincie ondergebracht. Dit betreft o.a. de OV-concessie en de Regiotaxi-contracten van de stadsregio, het beheer en onderhoud van de provinciale OV-bedrijfsmiddelen (voornamelijk alles rondom de tram), de uitvoering van het Regionaal Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer (RUVV) en de strategische OV-beleidszaken van het voormalige BRU.
Onderdeel van de transitie-afspraken is dat de door Bestuur Regio Utrecht vastgestelde meerjarenbegroting met uitvoeringsprogramma's (inclusief exploitatie en subsidiebeschikkingen) gerespecteerd blijven tot 2020. Deze afspraak wordt ook wel het "BRU-hek" genoemd.
De beleidsmatige en financiële verantwoording over de uitvoering van de verkeer- en vervoertaken zijn opgenomen in programma 51 Bereikbaarheid Openbaar Vervoer. Om specifiek inzicht te geven in de financiële opbouw van het BRU-hek over de jaren 2015-2019 is in deze bijlage een financiële tabel opgenomen van de verkeer- vervoertaken van voormalig BRU.

	Begroting na wijziging 2015	Rekening 2015	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Begroting 2018 NJR	Begroting 2019
Lasten								
OV Systeemmanagement	1.576	1.655	2.252	2.068	2.166	2.222	1.816	978
OV Exploitatie Qbuzz	43.240	45.601	51.556	53.485	52.307	46.248	51.510	62.236
Tram	20.909	18.046	20.292	22.943	23.593	23.650	24.043	31.580
RUVV: Wegen en verkeer	40.350	17.350	26.000	18.133	18.000	4.340	12.739	113
RUVV: OV -Infra	54.853	8.512	88.000	95.193	8.500	6.151	45.611	16.595
OV Concessie Streek								
Totaal Lasten	**160.928**	**91.165**	**188.100**	**191.822**	**104.566**	**82.611**	**135.719**	**111.502**
Baten								
BDU	98.511	98.824	98.165	98.018	98.110	98.110	98.613	98.608
Overlopend passief BDU BRU	56.847	-13.157	0	84.442	26.804	26.804	0	
Overige inkomsten/Derden	5.570	5.498	10.680	12.545	12.107	13.650	11.483	12.598
Totaal Baten	**160.928**	**91.165**	**108.845**	**195.006**	**137.021**	**138.564**	**110.096**	**111.206**
Saldo lasten en baten	**0**	**0**	**-79.255**	**3.183**	**32.455**	**55.953**	**-25.622**	**-297**
Mutatie Bestemmingsreserve BRU/OV								
Storting				31.553	32.455	55.953		
Onttrekking			79.255	28.369			40.520	13.332
Mutatie bestemmingsres Kapitaallasten UHL								
Storting							19.783	18.750
Onttrekking								
Mutatie bestemmingsres Voorfinanciering								
Storting								
Onttrekking							4.171	

Mutatie bestemmingsres Mobiliteitsprog OV								
Storting (stelpost invest ruimte kapitaalasten)								
Onttrekking								
Saldo na mutatie bestemmingsreserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-714**	**-5.714**
Saldo Overlopend passief BDU BRU	**98.089**	**111.246**		**26.804**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo bestemmingsreserve BRU/OV			**6.144**	**9.327**	**41.782**	**65.280**	**24.760**	**11.428**
Saldo bestemmingsres Kapitaallasten UHL							**19.783**	**38.532**

Afkortingenlijst

ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVP	Agenda Vitaal Platteland
AVU	Afvalverwijdering Utrecht
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BRIK	Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen
BiSC	Bibliotheek Servicecentrum
BMW	Bodem-, Water- en Milieubeleid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BKWO	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEMT	Conferentie van Europese Ministers van Transport
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CVB	Commissie Vaarwegbeheerders
CvdK	Commissaris van de Koning
EBU	Economic Board Utrecht
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Europese Monetaire Unie
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FINC	Financieel netwerk Innovatieve Constructies
GWW	Grote Wegenwerken
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HRM	Human resource management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IFLO	Inspectie Financiën Lokale Overheden
IGP	Integraal gebiedsprogramma
ILG	Investeringsprogramma landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KC	Kunst Centraal
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kaderrichtlijn water
KWA	kleinschalige wateraanvoer
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTOP	lange termijn onderhoudsplanning
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NARIS	Risicomanagement Informatie Systeem
NEN	NEderlandse Norm
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof

PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
POP(-subsidie)	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPL	Provinciaal Programma Luchtkwaliteit
PROMEV	proactief meten verkeersveiligheid
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
PURPLE	Peri Urban Regions Platform Europe
RAG	Ruimtelijke Agenda Gemeenten
RAP	Ruimtelijk actieprogramma
RF	Revolverend Fonds
RO	Ruimtelijke Ontwikkeling
RodS	Recreatie om de Stad
ROK	Realisatieovereenkomst
ROV	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid
RSL(U)	Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (Utrecht)
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RVMC	Regionale Verkeersmanagementcentrale
SMO	Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling
SMPU	Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht
SOK	samenwerkingsovereenkomst
STAR	Smart Traffic Accident Reporting
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
TOP	Toeristische opstappunten
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
USP	Utrecht Science Park
UTR	Utrecht Toerisme en Recreatie
UVL	Utrechts verkeersveiligheidslabel
UvW	Unie van Waterschappen
VMC	verkeersmanagementcentrale
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
V&J	Veiligheid en Justitie
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening

Colofon

De Programmabegroting is een uitgave van

Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT
Telefoon: 030-2589111
www.provincie-utrecht.nl

Samenstelling en eindredactie
Afdeling Managementondersteuning

Ontwerp en opmaak
Afdeling Managementondersteuning in samenwerking met het Multi Media Centrum provincie Utrecht.

Afbeelding voorpagina
Zicht vanaf de Cuneratoren in het Utrechtse Rhenen

Oplage
30-50 exemplaren (intern)

Druk
Multi Media Centrum provincie Utrecht

De omslag en het binnenwerk van deze begroting zijn gedrukt op houtvrij-chloorvrij-TCF, duurzaam papier.